

No. 1. *yogataranginī*
by Trimalla Bhatta

Paper — country-made, [Coloured yellow ^{not always}
one side and white on the other].

Number of leaves — 128.

Number of chapters — 66.

[Chapters are called Tarāṅgas or Waves
As the book is a tarāṅgīnī or river].

Lines on a page — 11.

Date of copy — 1894 Samvat i.e.
1838 A.D. on the 9th day
of the Waning Moon.
Sunday.
Month of Kārttik.

The MS once belonged to Durgādhara
Divedi who was the
Copyist.

The word "yoga" in Hindu medicine means
the mixing up of many drugs to form a
pill.

23.vi.19

TRIMALLA BHATTA.

104. Sanskrit MS. in Devanāgarī characters,
on country-made paper: written in
A. D. 1837 (Samvat 1894): $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ in.,
128 leaves.

Yogatarāṅgīnī, a work on dietetics and
therapeutics compiled by Trimalla, a Telegu
Brāhman of Tripurāntakanagara; copied
by Durgādhara Divedi.

The 66 chapters, called 'tarāṅgas' or waves,
form a 'tarāṅgīnī' or river; and 'yoga' in the
medical sense means a mixture of several drugs.
The MS. seems to be of the 'somewhat shorter'
of the two versions described in the India Office
Catal. of Sanskrit MSS., pt. iv, Lond., 1894,
pp. 955-7.

(A)

104

yellow

the

ves

er

e

to day

ay

?

a

e

us

na

104

श्रीगुरुः

१२८

योगः

मष्टषष्टितरंगः ॐ समस्त १८ १७ ॥ ॥ वेदाङ्गादिभ्यश्चादेष्टु ऊर्ध्वमास्यसितेनया नवम्योरवि
वारचयस्तकंतिवित्तमया १ शुभस्तु स्तेरवकपाठकयोर्मध्यमस्तु ॥ ॥

रामः

१२८

शोशोरेस्मिन्नततसर्वैरिहायप्रभवतिकरणाक्यागिन्प्राराभूतं किंचाणन्यत्सहृत्नीशयन
 ममिनवप्राणामाभिरमाश्रेयस्याः प्रसृष्टाचरुसंचिरमगधजायुक्तमुक्तोपानम् १२, ३
 । त्रिषड्भ्रमजुचिकित्सा सारसंज्ञात् कर्कशः कश्मलस्तथक्कगामी सद्यमागतः पंचवै
 दानपृथ्येतेधन्वतरिसमायदि १३ आतुरस्यपितावेद्यः स्वस्थीभूतस्यवोधवः अतिस्वस्र
 तरेजातेनपितानचवोधवः १४ सदैद्यास्तेनयेसाध्यानाभतेसिचिकित्सितं कुवेद्यजीवि
 नोसिद्धिः स्यात्तुलाकाकारवत्कचित् १५ आसर्हिताहितेव्याधिर्निदानमृशमन्नतया वि
 द्यतेयत्रधीमद्भिः सआयुर्वेदज्यते १६ ब्रह्मदक्षाध्वरुद्रभृचंद्राकीर्तिनानलाः
 ऋषयः सौषधिग्रामाः भूतसंघास्तुपोवनः १७ स्वार्थेचापिपार्षमादरतयादृष्टुच्च
 नुः पंचषान्प्रयान्तेद्यकृताः असिद्धपयगान्भृद्वैस्त्रिमन्त्राभिधैः पचायोगतरेणि
 रासिममिन्निधासाध्वीकृतां संहितां संक्षिप्तां सरसासत्वेन सचिरं जीयादनेकाः समाः
 १८ ॥ इति श्रीयोगतरेणिसर्गत्रिमन्त्रमहद्व्याख्यतायां षड्भ्रमजुचिकित्साकव्यनेना

षा दुषांभोषेत्तसंज्ञातिविधिवित्तसत्त्वाशुष्यप्रकाशांचंचच्चन्द्रांशुशोभासकलजनमृदशाद
 दीर्घातिरास्त्वां ० एवाद्वैत्तार्थमसिवायाः शारदिसमसितैरेचनेरक्तमुक्तिस्तोयंपेयं विष्णुर्धरविशाशा
 विरगौरुत्तमं वासरोवृ शात्पन्नेसिद्धमुद्रं सवृत्तमनुपयः पानकं शर्कं एठ्यं पय्यं तिक्तं कषायं रति
 रतिरहितं सायमिन्द्रहिंताय ८ अलित्ज्यालित्ज्यागण्डं सखवशयनगताच्चल्लभा-भावावयंत्यस्सेह
 कंठकंठदेशेऽनुरपि स्युरतोऽशक्निमुद्रावयंति हेमंतेऽशीतिभीतिव्याधिततजुरिति व्याजमुत्पाद्यसा
 द्यः प्रारब्धाकालवृष्टिर्ध्वनिति मित्रवरुद्रातविद्युत्पयोद ९ पय्यायाः स्रक्ष्मन्चूर्णं समगुणानु
 लितं नागरेणात्रमद्वयं शाल्यन्तं भक्तमुल्लं चरुविधरचितं माषमन्त्राई योगैः सर्पिर्मोसं
 समीनं दधिलवणाशुतं दुग्धमुल्लं चपय्यं वातश्लेष्माजुसारे हिमवतिसतते सेवयेदनिभा
 न्त्र १० मंदमंदं दिनांते ज्वलतिरुतवरेष्टवृत्तो वाग्रतो वा धन्यो लोकास्तरूपास्तनजा
 वनपरीरंभसंभोगसंगो उच्चैस्त्वत्तीविधानं सत्त्वलिनाशयनं कपित्थैले सगंधं तांबूलं
 तप्ततोयं भजति सखवहं वासरोशोशारेस्मिन् ११ हेमन्ते यद्यदुक्तं हितमिदं भिषजावासे

विधाय प्रकृतमभयजं च र्णमभ्यर्णसिधे प्राप्नीयाद्भस्मप्रतपनसरुनपंचकर्मैककर्मा कुर्यादपर्यः शिव
 यभमणामनुदिनं तोयपानं उरगपाः शाल्यन्तं सिद्धमुद्रं कप्रमलहरणपथ्यमेतद्धर्मे २ ग्रीको गुरुन्मयूषे
 रविलरसमर्पचं उधामातिका मानित्यं दाहो पश्यात्ये प्रभवति च विधुः विन्न न न्मा स न्मा दंपत्यो अ्युदना
 होरुपचितवशु कोः शीतकल्ये सतल्ये कर्तुं मः ससिक्कय जनपरिचया द्युगुः स्वरूपः ३ ज्येष्ठे अ्ये सुं गु
 य **॥** स्तं मरुणामभयजं च र्णमभ्यर्णसिधे संसिक्कं शीततोये र्म विशाय नं स्वादशीतो वृषानं न
 व्यायामो न रौ क्पं प्रतपन सरुनं नैव पथ्यं कर्तुं **॥** न द्वा ए नो रना लो नो दि न निधुवनं स्वप्रभावः प्रशा
 लः ४ गर्जरी मां वारुः क्षणा र्चि रचिरा च विचं च दि गत वामं कू न लो पी नि शित रू शि खर द्यो नि ख द्यो त
 योतः धारा सं पात जात श्रवणा सुखलसद्भे क मेरी नि ना दः प्रा द्दृका जागमो यं कुरु मशरसु र्दृश सं गीत
 संगी ५ पयं कृ प जलं ससैधवशु नाभ द्या भया प्रा द्धि स्थे यं सो धत ले स लो क्क मालि लेः स्नानं मुहुर्मर्दनं
 स्नेहैर्नोति विधीयते निधुवनं भोज्यं च यो ज्यं जनैः सा ज्यं सामिषमाषमी न मुचि तं साम्नां स दध्या दि के ६
 संसृष्य सं क सं दार वि कि रणा रत्ना पुल्लरा जी वरा जी गान क लू र ख ह्रीं कुरु स च यमिल द्यस नावा सि ना

तं दधाति १०५ इति ध्वजवृद्धिकारणं द्वां द्वे द्वे द्वा तगरमहिचैः पिप्यस्तीसैव बाभ्यां प्रत्यक् प्रवर्धयति तत्तु
 उभे तसि द्वा र्धमा धेः स्वस्वणी भूते भवति भिलितं वा जिगं धा स न्नाथेः श्रोणी श्रोत्र तल नयुग शिरः परे शो संवृद्धि
 कारी १०६ एजमा तैश्वर उत्यलानि सपद्मानि ह्मी रेणा ज्ये त पेव येत् रुदि को सु ह्वा शो क्त्वा नापी यो नो प्रवेश
 येत् १०७ दशवार प्रसूता पि पुनर्भवति कन्यका भगां षोडलिका दत्ता प्रहं का ममं दिरे १०८ नितं विन्याः क
 एत्ये षकु मारी भगवद्गं जाती पल मदि ऐ नं द्वा र्धौ चेति त्रिभिः समा भंगा वर दी छत्र समा दौर्गा क्त्वा संकोच
 नी यो न्तेः १०९ इति यो निसंकोचनं शुक्रि शं च क प्रोत्वा नो दी र्घं दं तात्सम्य क्त्वा कात् दग्ध्या ह्मा रं समा दा यत्वा
 मन्त्रेणा गाल येत् ११० ह्मा राष्ट्र भा गं विपचे तै त्ने सा र्व पकं बुधः इदं मन्तः शुद्धे यं तै त्ना भेय भा धितं १११ विं
 दुरे कः पते द्वा त्र तत्रो मा भवः पुनः ब्रह्मार्शः कुष्ट ह्मा मा सुद दू के इह रं मन्तं ११२ ॐ इति योग तत्त रं गिर्यो वा ।
 जीकरणा धि कि स्मा शुक्र तं मयो निसंकोच ना धिका रो ना म पंच धि स्त रं गः ॐ म ह्मी व ह्मी स म्हरं स मु
 दित कुस्तु मा मो द म तालि मा ला मूर्द्धं भ्रं को र ना दा कुल व कुल कु ल्या कुल प्रो धिता सु मा कं सा स्वा द मा ।
 द्यन्म धर पि च कु ला ला प ह्म न्म नो ज्ञः प्राप्नः को लो व सं तस्मि भुवन विजयी प्राणा वं भुः स्मर स्प १ द्वां द्वे द्वा र्धं

ताश्वमारामस्तत्कसम्पत्तातीफलंतथा एतेवावापिष्टानांशुकिमपरिचोमिता १७ एकयामरितेपोहि
 नरसुत्रनिवृष्टया वीर्यैर्त्तैर्भयत्वेनसत्यमेतन्मशयः १८ त्वेपवटी किंरिनव्यवसायैर्त्तैर्कुर्मस्वपरैरकेषि
 या रक्तकार्षीभिकावर्त्यादीपशुक्रनिरोधकः १९ अथथ नव्याधिकराता भव्यातकास्थिजलन्यृक्रमथा
 जपत्रमं तावदसमतिमान्तरसंधवेन एताद्विरुद्धता फलतोयपिष्टमालेपेन्यमहिषार्थिभुमलीकृतं
 १०० स्थूलंमहद्वरुग्गामुल्यमाशुशेफःकोत्यभिमर्तनहिसंशयोस्ति स्थूलोकरता कासोसतुरागंवा
 सारिबागजपिष्यत्सीविषकेन तैलेनयांतिवृद्धिस्तनकर्तावर्तागलिंगानि १०१ शोबालसंधवसदेरुहिणी
 दलाभिभवातकानिचफला निचर्कटकार्याः हेयंगवीनमपिमाहिषमप्यगंधार्कदःसुधीःप्रणिदधीतदिना
 निसप्त १०२ तैरुद्धतैस्तदनुयन्महिषीमलेनचोत्पलिंगमुपलेप्यतमादरेता तस्याग्रतःखरतुशमते
 जालोत्तिगानित्वाववपदपरमंप्रयाति १०३ अथवा उन्मत्तकस्तरसपेधितवानिगंधार्करोपग्रहमहिषी
 नवनीतमादो वायंफलेवषभवारुनवस्त्रभस्मनिःशेषवीजरहितेकतिचिद्विनानि १०४ उद्धर्तितेनदनुय
 न्महिषीपुशैषेधंस्त्रकोवुनवनीतविलेपितंच तस्माधनंनिधुवनप्रणयोद्धतानांनारीवरोगदलनक्षम

धितो नत्कई भेः प्रतिष्ठंदि यथां क्षेत्ता पुटेच्छते ८४ एसा एजोभवत्येकः सर्वेणारो रसः जंबवरांति काठिनोरुहो नी
 र्णो वल्लिभवेत् ८५ जाती फल्लवंगाभ्यां ह्योवीर्यं निरोधैये पददीप्यशिवारिवेवैभ्यानरविवर्द्धनं ८६ स
 यधुं सुगयाशो ह्यस्तक्र कस्मा मया चितः ग्रहिएयां जातिकोषेणारैके कुरु जवारिणा ८७ प्रमोहं शात्म्यत्नी
 द्रावेवद्व्यां सिगदेहितः सा मेवापि नि एमेवासमेवा विषमेज्जरे ८८ देयो नता द्दका बाधिविष्यसुते नैवे
 एत्ता मसावातरो गोपितरो गोसिता जुष्टिः ८९ अस्त्वत्वा क फव्याधो पांरु रोगो भुजसूत्रकैः अस्मर्यो मस्मभेदे
 नकुष्ठे वल्लुजवायसैः ९० भगं देरगुडे नैव पुर्व एयुतः मेदो गेगं भुमभुना प्रदरेशो कवारिणा ९१ मूलै
 हिं गुर्कं रं जाभ्या मरुचो रुचके न च छटां धात्री रसे नैव ह्येणो न हापयेत् ९२ द्राक्कारसे न शोषे च संजा
 नाशो किएतकैः मूर्च्छायां चंदनां भो मिषि द्रधीवरणां वुना ९३ सर्वेष्वन्ये शरो गोष्ठतां वली पर्यायोगतः
 इत्यपरो रसराजः धायां पि वेदा एव स वल्कला नां सर्पि र्यवानो गु रमि श्रितं यः त्यभे तदा क्खोस्तर तेष्ठभूयो
 भवेद्दि रं सः कल्लविकव सः ९४ सकर्पु ए रसः क्षो इ जाती रसविमर्दिनः श्लेगले पात्करोत्येक द्रावरां
 हरिएणो दृशां ९५ लिं ग ना ग्री षुक पर्पे पा न्येत्ता भिमर्दयेत् महिषी न वनी तेन तद्भवेत् खर लिं ग वत् ९६ अ

गोमहाप्रयति सरसापोरुषे व्यातनोति उज्ज्वलप्रमेहानित्तकप्रगरहद्रोगपांडुप्रतिस्पाकासम्भासोरणक्षिप्रव
 णामखगलनाश्रुत्वादत्यवश्यं ७५ इति रसण जविषिपाठोत्तराणालिख्यते पलंमदुस्वर्गादलंरसेंद्रः पलाष्टकेषोऽ।
 शणधकस्य शेरौःसुवर्पासभवप्रसक्तैः सर्वविमर्द्याथकुमारिकाङ्किः ७६ तत्काचकुंभे निहितसुगाढे मत्कायदैस्तिदि
 वसत्रयंच पचेत्कामाग्नीसिकतारव्ययेनेतौ रज्ज्वद्वयरागरम्यम् ७७ भिष्टहृच्चैतस्य पलं पलानि च त्वद्विकर्तु
 ररजस्तथैव जातौ पलं शोषणमिंद्रपुष्यकस्तीरकाणहरप्रणारकः ७८ चंद्रोदयोयंकथितोस्य मावोभुक्तौ।
 रिवध्रीरत्नमध्यवर्ती मरोन्मदानां प्रमदाशतानां गोविधिकत्वं म्लथयत्यकोऽ ७९ अर्तं ह्यनीभूतप्रजीवदु।
 भ्यंमदूनिमोसा निसर्गमंडकानि माषान्वापि यानि भवन्ति पय्या न्याने ददायीत्यपगणिचान् ८० वत्सोपलित
 नाशानसत्तुभूतौ वयस्तेभनः समस्तगदरावेऽनप्रचुरयोगपंचाननः गृहेषुरसराऽयं भवति यस्य चंद्रोदयः।
 सपंचसरदधि गोमगादशां भवेद्वत्समः ८१ इति चंद्रोदय रसरसः रसस्य लपटिपत्त रसमेजयामस्य मकरध्व
 जोनाम नागारिफेनप्रतिनीविषमुष्टि विलेपिते वस्त्रे निवध्य विधिवत् रसगंधकरवर्षी ८२ ज्योर्द्योपचेद्भाव
 पुष्टैः शोतेन विमियो जपेत् ऊर्ध्वो धोरं मवी जानिषे षये दृशातः क्रमात् ८३ तेषां तोये पुनः कृत्वा पापकामकं ज्यो।

तदंकिप्रतमहिपेनंचदंककं अजमोदाचैकदंकाचंद्रसंचैकदंककं ६५ सितोपलात्रिदंकास्यात्पंचदंकोगुडोमतः
 बुध्यासंमेत्पगुठिकाकार्यादादशतत्पशः ६६ तत्रैकांमस्यदेहीमान्द्रुक्कंसंभयतिभुवं ६७ दंकोपनेगच
 र्णोस्यजातीपन्नस्पदंककं अहिपेनस्पदंकहिदरदंकगुगमर्क ६८ अर्धवाणयवाच्यैर्णोखादेष्टायावत्तं
 पिबेद्रुपयःसत्प्यवीर्यस्तंभंकरोतिहि ६९ महयोगोयमुदितःशुक्लस्तंभकरःपरः इतिमहायोगः करको
 रजप्रत्नेषयःकरोतिनरोमरौ वीर्यस्तंभंसस्यभतेकार्णोदीस्तरतेषपि ७० स्त्रोमासिमिनःस्वशेषरहितः
 तत्पर्यभागोबलित्स्मानस्तुभुजंगपेनउदितःक्षुद्रापलस्प्युना एतद्रोलकमार्कप्यविपचेक्षुद्रापले
 हेमगभेला रष्टमिनेर्भवेदितिरसःश्रीकामदेवामिधः ७१ माजास्योदयेगुंजामेकंपामचउष्टये गुंजात्वा
 उष्टयेदंयनागवह्नीदलान्त्रिं ७२ द्रव्योदनेअलवलांशोक्षीरंयथेष्टया नागाहिपेनफलितनीविषमुष्टि
 रिश्ववस्त्रनिवध्वास्सगंधकलवर्पेणणि गोयौपचेतदनुत्नावउदःशानेनसोवर्णवीजजठरेविनियोजिता
 नि ७३ निषेधयेद्रादशांतरसम्बुतेषांनोपेदृष्टपुणकल्पविष्कमर्क तत्कार्दमैःप्रतिष्ठदंपविधायिदिग्
 धमेवेषुदधिशातंरसराजदृषः ७४ रतस्तंभविधनेवपुषिचवन्नामजिमांघनिहंन्यात्यक्ष्माणोचक्ष

लावटीटकमिताचद्यात् ५३ लोहंताम्नाभ्रसतं सारकुसुमजलं चंद्रसंजातिपत्रं पञ्चजातीफलैलासमरिचकर
 लटाजमोदारिपेने समुद्राक्षिशुशोषावपिहृतमधुनामर्दयित्वा स्यटकवारदन्तेतिनीर्योनियतमिररुतौ स्तंभने
 रेतस स्यात् ५४ खसफलशुष्कीषायः षोडशशेरागुडेन निशिपीतः कुरतेरतेन पुंसो रतः पतनं विना भस्तेन ५
 ५ चटकोटं तु संप्रसादनीतेन पेक्ष्यते तेनैति प्रपादस्य शुक्रस्तेन मः प्रजायते ५६ पावन्नस्पृशते भूमिं ताप
 तस्यान्नान्नशंसयः ५७ खसतिलपलमेकं शुद्धिर्कैर्षसितापल ६६ पतच्छूर्तो पयसा पीतैरेतोर्यं धुवंधते ५७ पारद
 गंधकचंपककेसरसरकुसुमकरादाः अजमोदो बहुधिशोषो जातीपत्रं च जातिफलं ५८ प्रत्येकं भागैर्कं भागद्वित
 येन शुद्धमरिचैर्न नवनदरसदशादिकाः कार्यमधुनायमक्षयेदं ५९ यामेतीते ललनासविधे स्थित्वा
 अवातिका कर्षं नैत्वा ६० धुंभुंजीयादनृपाने चेतरेतस्य ६० लिंगं कठिनतरं स्यात् वीर्यं संस्तं भयेद्यामं पृष्ठासौ
 गतशुटिका सत्यं सत्यं च शुक्रगोधकरी ६१ रति सौगतशुटिका कर्षेदं टकां सतं तु स्युमिरसं मधु संमर्द्यत्तेपये
 द्विगं स्थित्वा यामंतयेव च ६२ ततः प्रस्ताल्पं रमयेद्वनितानां शतं सत्वं वीर्यं स्तंभकरं शंसां सम्यग्ज्जागर्जुनोदि
 तं ६३ चक्रदत्तात् अरिपेनेदं ५५ शुद्धं रज्जुकाचितयोन्मिर्तं विडवे गंधुवंधते सितयानि शिभक्षितं ६४ जातीफल

पंचरत्नामपिनदीपनकरं यस्माद्वृषितापहं ४५ पांडुः सासजितश्च पितशमनेमेहादिरोगप्रणत एतेनातिवतीवर्षे
 विरहितः स्त्रीणां युवेव नृनेव होवृद्धतरोन्मोतिलितः प्रतासमापृजितः ४६ एतैकस्मादृषाकः प्रष्टुंगोद्वुरसस्म
 चर्णामुदितंदुग्धाटके पाचितंगायत्री सत्वंगलोहमरिचं कर्पूरमावृक्षकं ४७ तुल्यं शर्करया तदर्द्धविजया प्रस्था र्द्धकंगोहृतं शु
 क्राणां केसरं जातीकोशफलं सदीप्य नलदंष्ट्रं कीकं वेगस्सकं ४८ तुल्यं शर्करया तदर्द्धविजया प्रस्था र्द्धकंगोहृतं शु
 क्रावेद्यचरेणाग्निर्मितमिदं भोजनं नादर्यं नृन वीर्यसंभकरं च शुचिजनकं वाजीकरं कामिनां प्रातः सोधितमौषधं ।
 सुविधिनान्नाभ्योद्यविध्यं शनं ४९ इति गोद्वरपाकः ॥ अथ वीर्यसंभनं कंदूत्य वीजानि विचूर्णितानि तन्त्रया
 चंद्रवधूपयोभिः क्वायाससम्पश्रुति शोविभाष्य तैलंततः ७ छारतो गृहीत्वा ४९ तेन मर्दितमिदं शिववीजं
 जयापशिमितं पशितो ल्य भक्षितं पश्चितनाशने भवेद्दीर्घरोधकरमेव सत्यता ५० सदरिफेन विमर्दितपादं
 कनकवीजरसेन विमर्दिते समसितो विजये यदि भक्षिते न रजनी न दिवान् दिवा कर् ५१ जातीफलार्क
 करहाटलवंगशुंठीकं कोलकं सरकणा हरिचंदने च ५२ तस्य मानमारे ऐनमचंद्रमभ्रं स र्वैः समं न स र्ते र
 ति विदृपातं ५२ सर्वैः समं सारवल्शर्करा गुदे पाभिषिज्मरयित्वा र्थविभिः ५३ तेन सार्कं मधुना च सार्द्धं क

निःशेषव्याधिर्हन्तादलितवरुवधद्वामकंदर्पदरिः ३५ इतिमदनमंजरीवटिका लागुग्राग्रहापञ्चासकः प्रत्येकं कु
 उदंतेनदृश्यगंधापलाष्टकं क्षीरपंचाउकेपञ्चाद्युत्तप्रस्थेनपञ्चयेत् ३६ आ० त्मगुग्राग्रहस्यमेकं-अश्वगंधाससी
 त्वर्कं सदंष्टातिचयेत् सश्रुतिशर्कणप्रस्थत्रयमात्रंविनिक्षिपेत् ३७ चानुर्जोत्रिकहुंचजातीपत्री कुवेरकं जातीप
 त्वं वंगंलतगरमुशालोमिश्रि ३८ अर्कल्पधान्याजीराद्विनिमोशीपलत्रयं रघुवापुष्करेणियप्रत्येकं-चूर्णितेपले
 ३९ तुल्योगाहान्नवेगेन्यःप्रत्येकं द्विपलंक्षिपेत् पलंपारदत्तामंत्रंअहिपेनपलंतथा ४० विनयाष्टपलंशुद्धंमुक्ताभा
 र्हुपलंभवेत् विंशान्येहंस्वासकासंपोडुर्हवन्नक्षयं ४१ वानव्याधितरस्तेभंदिक्राणोपकटिग्रहं मूल्लदंष्ट्रिगा।
 मंदानिदक्षयपीनसनाशानः ४२ इतिकथिक्कुपाकाः कृष्णोऽस्यतुल्योविधापविधिवत्स्विन्नांप्रविष्टांशुनर्युक्तोक्त
 र्षमित्रैःसचूर्णिततमेर्व्योषाह्रजीरागिनिभिः चानुर्जोतवरावलात्रयवटीतालीसमेयीतव्यहंतीवारणापिप्यली
 क्षुरतिल्लाशक्षात्रिकंदाउदेः ४३ चव्याश्वभयचारवानरिसटीयष्टीतुगापिप्यलीमल्लाङ्गैःसलवेगष्टाल्मालिन
 याकंकोलजातीपलैः जातीकोशविदारिर्भिधुमुशालीष्टंगारकैः सार्पिषःप्रस्थेनाम्रपलेनचाधिसितयामाद्धं तुलामा
 नया ४४ शुक्लास्माधुविपाचभाजनगतेस्तलायधानिप्रगेकृष्णोऽस्परसायनेसललितेष्कुसुमनरःशीलयेत् ४५

एण धात्री लवंगे नाग केसरं २४ एतानि कर्षमात्राणि स ह्यमन्त्राणि नि कारयेत् बालेण त्स्मिन् लं च भावयेत् एक विंशतिः
 २५ कुशकासशिफामप्रसर्करासमयो जितं इष्टं शुक्रं वीर्यं स्त्रानिमन्त्रकं क्वा नि यानि च २६ मन्त्रावाते मन्त्रे दधे जपे शु
 क्रविबर्धनं शान्तं गच्छति च स्त्री एणं ह यत्तु ल्प पराक्रमः २७ वंध्या पुत्रमवाप्नोति शुक्राचरणं निमंक्रमान् कामदेवाभिधं च
 एणं धन्वेतरस्मिन् रूपितं २८ इति कामदेव चरणं अम्भगंधा प्रस्थमेकं अनाक्षीरे च नृरुं रो वृत्तस्य प्रस्थमादाय खेप्रस्थं
 यंतथा २९ प्रस्थादोश्चाति ला न्माषाभ्या च ये स्मृदु वहि ना व्योषात्रि जात ह शृषा शता त्वा शत मालिका ३० दीप्य पोकरथे
 ज्ञाती सटी गोक्षुरकं वला पवानो ग्रंथिकं लोह नागं मृत्त्वं पलं पलं ३१ हत्वा सिद्धे त्रिविध वद्यातः त्वा दे द्या वा कले स्त
 र्वं वातामया नि त्रैतकारि एष्टि गृहस्थि तान् ३२ अस्थिभंगं तथा शोफं संशिता तं सदा हणं ब्रह्म ह्रोग गृह्मार्शः श्वा स्त
 वास प्रमेह न्त ३३ अश्विभ्यां विहितो योग वाजीकर एण मुत्तमं इत्यम्भगंधा पाकः वृंहत् चत्वारो व्योम भागा स्त
 दनु निगदिते भाग पुमं च वंगं भागे कं शं भुवी जं वितय मपि मृत्तै तस्मा सिद्ध म्बु ली चानुर्जातं स जाती पल्ल मरि च क
 एण नाग रं देव पुष्पं जाती पत्रं च भाग द्वितय मथ एष कृतं वेमेकत्र च एणं ३४ सर्वं व्युं शासिता स्यात् बृत्तमभु स हिता मोद की
 कृत्य चैतत्वा देदिति स मी ह्यप्रमभमभि नयानं दसं बर्ह नाय योगो वा जीकर एणो यमि ह नि गदितो मेरवानं रनाम्ना ।

वहिकाः एते दद्यान्मिने प्रगेन त्रैवेति जगद्विपनिशमनीमे कोच इभ्यं विवेत् १९ एषासिगतसि रनामभिष जालोके प्र
 कासी कतारम्भीणयमसी भुजैरात वयसंभोगभाजेभ्यं एषावीर्यकरीभरामयरीसुदोदतेन सारि कौति स्थो
 ल्यमति प्रकाशजननी चितामय धंशिनी १० तारणोदतकासिनी जनमरादर्यद्विपानं मरासिरीसर्वमनोवि
 नोदनकरी श्रीकामदेवाभिधा १८ इति कामदेववटी कर्हणयुक्तो च बोलनत्किन्नास्मादादी धातकीषधेः स
 प्ररलेलवा लुसुरमायेत्यमोसीष्वके सत्ताकुंक्रमरोक्तादमन्कश्रीवासजाती फलेः कंकोलनक्रमुकाज्याम
 दभुराकोती लवंगामये १९ वालोदीरमृणा लज्जाति कुसुमस्थोणो यवेगनरे चोतीपत्रवृत्ती २० पत्रकयुतेः स्य
 कान्तिनेः पालिकैः लास्या योजनवहिलो धरा लिलेस्ते लं विपाच्या दके तेनाभ्यन्यतनुं नरन्नापि भवेत्स्त्रीणां परं व
 ह्यभः २० शुक्राद्यो मुतिमाननल्पतनयः खरोपिरत्युत्सव्यो वंध्यागर्भवती भवेदपि नया व द्यापि स ते स ते कं
 इति दविचर्चिकामल ररदोर्गंधकुष्टा परं दस्त्राभ्योपरि कीर्तितं वरगुणैर्नैलं सुगंधाभिधं २१ इति मरासुगं।
 धितैलं पलंगोष्ठरवीजस्य द्विपलं कपिककुके पलंगगवलावीजं पलमेकं शतावरी २२ विट्पिकं दूर्वाण्य
 पल द्यमयापरं पलेदे जपुसीवीजं वाजिर्गंधा पल त्रयं २३ वासावतालमूली चण्डरी रक्तचंदनं त्रिसुगंधका

रामः
 १२१

पंचभिरेकशः पृथक् प्रकल्पितेर्वाहृतमास्ति वस्तुते ८ प्रतिप्रयोगः परिनिमित्तवदेरुदीरितशर्करासमन्वितः नृणां
 नेकप्रमदोपसर्पिणां प्रथम धातोरातिरेककारणाः ९ समुत्तमधुवलात्रयस्य चतुर्णामधुसिताहुतमुसुले नृवा समधु
 कस्यमाधमुरुपयेर्यस्मत्तलतामलकत्रिकेटकं वा १० इति कथितमिदं रिपुष्विनायाचरणचतुष्टये वेष्टनेन शिक्के आ।
 भिमनमस्तकदावायभानामिरावतुयोगवतुक्कमाविकल्प्य ११ पिबति यः पयसा कृतशोथनोत्त्रिकं टकं मधुकं वदु
 षुभिर्कां श्रुतिवला मयनागवलो वलाभिरिनागवल्कः सधुमाभवेत् १२ चिकित्सा कुरुषुकरफलसैधवत्रिकटुकं मेयी
 ययानीदयं वासाभोचरसिधिरिमुशलीजातीपलं चित्रकं जीरेचापरजीरकं गजकणाद्रास्त्राभयागानरीतालीसंवि
 सुगंधिकं त्रिलवणं वैभीतिकं प्लिंका १३ रंभाकंदशतावरीदयशटीषष्टीपिपात्तामृताजातीपत्रलवंगकेसरजनं
 गोक्षरकं शाल्मली धात्री माषपुनर्नवाश्वकनकं प्लेगाटकं मसकी मांसीचापिवलात्रयचनलनेभागीभकारोसि
 लाः १४ कंकोलंकारसटुकं च विनयाश्रीरुद्रगंधाकुरं मन्नापद्रजवीजनेतदविलं चूर्णीकृतं स्तिग्धकं द
 तलकर्वमिने पृथक् पृथगद्योतयं शतुल्पां जपांतस्याहंशमिने मृताभ्रकमहिर्वंगेतरुं क्षिपेत् १५ लोहं मादि
 तमेतदर्थं समलं सतेतदं र्मुत्तं सर्वं भ्योद्विगुणसिताय मधुना चाज्येन संमिश्रयेत् कार्पासस्य पलप्रमाणा

जेष्ठ सं २५
 स. ना. वा. १८

दृढस्यापि विमोहसिद्धिः ३

क. प्रपञ्चित्वा जीवे बर्षशतं दृढं १० व्यंगवत्पीपत्स्वितं धं पीनस्यैव श्वर्यकास्यो ध्वं रजनिक्षये बुनस्ये रमायनं दृष्टि नम
नंच १२ मत्तकं खेतपश्चिमुक्तः पृथुणा गंधक जातिस्ततः निजस्वैव कननं नृत्तनकल्पः सूर्यविधौ दलितो नमस्तल्पः
१० सिद्धं एतत् सत्त्वोत्तरया प्रातर्जं गृह्यतमवुरया वितरति स्तरणि मरुपमुत्तरं वैतिरेको ह्यतमस्तु निधुक्तः पलितव
लिधुः प्रातर्भुक्तैतद्वन्माधितमभ्रं सत्त्वोक्तिमपरमस्ति रसायनतत्त्वं २० चर्यदितः ॥ इति योगतरे गिरापीरसायना
धिकारो नाम चतुःषष्टिस्तरेणः ॥ अथ वाजीकरणं अतिव्यवायशीलो वानचवासी निद्रियारताः ध्वजभंगमवाप्नो।
तिसप्तशतस्य परं नृकं १ असाध्यं सत्त्वजं ज्ञेयममर्कं रात्र्यजायते साध्यानामवशिष्टानां कार्यो वाजीकरो विधिः २ पितृ
त्वीलवरागोपेतो वस्तो गोक्षीरशार्थिषा साधितो मक्षयेद्यत्तो सगच्छेत्तमदाशतं ३ वस्तोऽस्मिन्निधेयसिमाविता नमस्क
त्रितान् यः वादे त्सपुञ्जा नोर्कत्वीराणां शतमपरं वत ४ चूर्णो विराप्यः सुकृतं स्वरसेनैव भावितं शर्करा मधुसर्पिर्भ्यां
छक्तेलीक्या ५ यः पिवेत् ५ एतेनाशीतिवर्षा पितृवेषपश्चिदप्यति विरापीकं दचूर्णो तुल्यतेन पयसानरः ६ उद्वं र।
समं रागोदृष्टो धितरणायते गोक्षुरकश्चरकः शतमूली वानरिना गवला निवत्ता च चूर्णो मिदं पयसा निमिश्रये
यं पस्प्यत् ७ शमराशतमस्ति ८ दंरात् पात्रावरीना गवला विदहि काञ्चिकं दंकेण मत्तकी फल्गान्तिनेः विचूर्णितैः

रासः

नागकुल्योवलीवृहस्पतिसमंभुमाः नभवतिस्तोत्रेणभुवं १ एतन्मातैरान येमासमेकंस्वरसंपिबंतिदिनेदिने
भंगसमुत्थमत्र क्षीणमिनेनस्तेवलवर्णयुक्ताः समाश्रितं जीवितमाशुवंति १० अग्निवतिलविमिश्रान्नपचनान्म
क्षयेषः ससरभिपयसोवैभंगएजस्पमासं भवतिचश्चिरजीवीव्याधिमिनिर्वमुक्तोभ्रमरस्तदशकैः प्रकाश
चक्षीमनुष्यः ११ पीताश्वगंधा पयसा र्द्धमा संवृतेनतेनसरांनुनावा कशास्पृश्विष्ववुषोविभर्तैनरस्य
प्रास्यस्यपथांनुवृष्टिः १२ वंगार सततमरुष्कारपिष्यन्तिवृद्धिर्वेषुधित्तामयतोविदधाति कनकशिलाज
वपुगुत्तधात्रीफललघुनधिप्रलामययोगः हृत्तदधिमधुरपपोदधिमैरैरुषमिक्तकः कश्चित्पलाशः १३
स्थागयतिस्थिरतोस्थविणोविदधातिवपुर्वलवतां पट्टरैरेलमयनिवपल्लास्यतेलमेतद्रसायनमना
मयकायकादि न्योतिष्मतीफलपलाशफलोद्वेवातेनेवलीपलितहारिभिषक्प्रदिष्टं १४ धात्रीफला
निपयसोपतिवारिणावासिन्ना नियः शिशिरकालसमुद्गवा नि निषेवलाभ्ययतिनैरस्तिनेसमानिगदे
रनामयवपुः समुमान्नातानु १५ सप्तितयावचपामलकैरयनिप्रलयालपवाद्यनमिष्यया कनकजातर
जः सततं कृतं परमिदं हि रसायनमुच्यते १६ कलिकाकः अंभसो प्ररुतीरद्योरवावज्जिदितेपिचेत वातपिन्न

श्रीगुरुः

१९६

यो न

विषनाशनः हरिद्राद्वयलेपो वासो गौरिकमनःशिल्पाः १२ इति शतपदी विषहरं क्षीरेणापयष्टो मधुकस्य च गौरसो गु
इत्यास्तु स मल्लगुण्याः कल्पो प्रयोज्यः कटभ्यर्ज्यशेषे लक्ष्मि रदुमन्त्रचः कषापय कल्क चर्णास्तुः कीटन्मता
व्राणापस्य १९ गिरिवर्गो द्यसेत्तुः पादलादे गुनने वे कपिभ्यश्च शरीषश्च लेपोऽस्त्वविषापरः २० इति त्वविष
हरं ॥ इति योगत रंगिण्या विषाजि विन्मा कषने नाम विषधिसुरगः ॥ यज्ञे एवाधिशमने सेष जेत इत्यायनं
एवं वयसि मध्ये वा मृदकायः समाचरेत् १ अविमृदशरीरस्य युक्कोरसायनो विधिः न भवति वाससि स्त्रिष्टुरंगा
योग इवा विनतः २ सिंश्चस्य सर्क ए मृदीकणा मधुकमाहुः ३ वर्षादि खमया सेव्या रसायनशो विणा ३ मंदकोप
ण्यः स्वरसः प्रयोज्यः क्षीरेणापयष्टो मधुकस्य चर्णो रसो गुद्व्यास्तु स मल्लगुण्याः कल्कः प्रयो ज्यः वल्नशो रव गुण्याः
४ आयुः प्रदान्या मयनाशना निवल्ता निवर्ता स्वरवर्धना नि मेध्या निवेता नि रसायना नि सेव्या विरोधे तातुरं
एवुष्यो ५ यः कुष्टचर्णो रजनी विरामे मध्या ज्यसमिष्ठाश्चितमति नित्यं समनमार्ग नल्तासुगंधिर्वामी चितगुश्च भवे
न्मनुष्यः ६ शिशोरे यो म्भ्यगंधायाः कंदचर्णो पत्तो निभर्त मासमति स मध्या ज्यं सव्दक्षोपि पुना भवेत् ७ घृता मल
कशर्क गतिकेन पलाशा वीजानियः शामानि शयनस्थितो मधुयुता निरवादे त्विसि ८ वल्नी पलितवर्जिते स्तरा

रामः

योगकृतं विषं १६ इति कश्चिन्मविषं काकोदुंविका मूलं धत्तं कापला निरुते पीतं तं दुल्लतो येन सारमेयविषापरं १७ इ
 ति श्वानविषापरं पित्रुमं दशमीवटकल्कयुतं कथितं ब्रह्ममाश्रुविलेपनकं नखदं तविषाणि निरुति नृणां विषमा
 न्यपि वल्गान्यपि सत्यमिदं १८ सोमवल्कोश्चकारांश्च गो निस्त्राहं सपद्यापि रज्ज्यैर्गोपिकैः लेपयिषिका मक्षिका विषं १९
 इति पिठिका मक्षिका विषं मारिचं नागरोपेतं सिंधुसोवर्चः आन्वितं नागवल्गो रसो ह न्यास्त्रेपना दृष्टी विषं २० इति वरटी
 विषं नागरेण ह कपोतपरीषं वीजपट्ट करसो ह तिलं सैंधवं च विनिर्हति विलेपा दाशुभ्यं गजनिर्तविषमेतत् २१ इति
 भ्रमरविषं श्वागारध्वजमं त्रिष्वा रजनी लवणोतमैः लेपो जयन्यायु विषं कोशात कथय वासिना २२ इति मूषकविषं
 शिरीषवीजैः कलिशट्टमस्य क्षोरेणापि धेः कृतं लेपनात् नो विषं विनाशं ब्रजति क्षणो न भेदु कं दंश प्रभवेन रागा २३ इति
 मंडकविषं शनो निमं न्यया विषं च पर्वजुष्कराणां स्थितो रवौ प्रातस्तत्र गत्या विहासं यतमानसः २४ तगतसंस्थित
 स्तं भाल्काष्टमान्नीयावं रथाः पिबेद्दक्षप्रसूच्येन नार्पावेर्द्धे द्विपोपि च २५ स्त्रीवद्विषं कृस्त्रे न स्या निःकायः कल्को
 द्युतविभिश्चितः शृंगो मस्य विषं हंति चर्हि पक्षेणाथ पयेत् २६ इति श्वगी मस्य विषापरं पिपीलिका भिदं श्यामां मक्षि
 का मशकैस्तथा गोमूत्रेणावरा लेप कृत्स्नवल्गो क मत्कृतं २७ इति पिपीलिका विषापरं लेपप्रदीपतैलस्य अवर्जं २

मादिभिर्वीणा कद्यासिद्धेर्मन्त्रे मन्त्रयेत् १ अंशुवत्सेतुबंधेन स्तम्भे विषमं विषं नक्तमालफलव्योषविल्व
 मूलनिशान्दयं ७ सौरसंशुष्यमाज्जं वा मन्त्रं बोधनमंजनं वंध्याकर्कोटिका मूलं छागमन्त्रेण भाषितं ८ नक्ष
 कांजिकसंघिष्ठं विषोपहृतं वेतसः ९ तिस्रर्विषं अजासीरेण संघिष्टा शठिषफलमिष्टिता उपकुल्या विषं हति
 यश्चि कस्य प्रलेपतः १० कार्पासपत्रैः संघिष्ठैः सान्द्रैः लोविषापरः यश्चि कस्याप्यवावत्सनागलेपः प्रशस्यते ११ म
 नःशिलाकुष्ठकरंजवीजशठिषकाश्मीरभवेः सप्तमं सै विनिर्मितास्पृधित्वा च लिप्ता संसारिणी यश्चि कचेकृतस्य
 १२ अवतारपत्तयो नीतमूर्द्धमाते पिते तु वर्द्धयति यश्चि कगरत्नं विविधवत्साय कर्षणं वा भवं मूलं १३ दिग्दश
 ठिषसमस्य ह्रस्वकवदुच्चारणलक्षणागुहिका यश्चि कविषस्य कुरते ते संक्रमणाम्भुकरं विधत्ता १४ अथ मन्त्र
 जं आदिशरथवेगेन विस्सवारवत्तेन च सप्तार्णपक्षपातेन भूम्यां गृहमहाविष १५ ओषधयोऽपि पादमा १
 ष्ठीशिवोत्तमप्रभुपादात्ताभूम्यां गृहमहाविष इति मन्त्रं यश्चि कविषस्य कर्तो जपेदकविशति चारुं संसृष्टा
 ध्रुवकविशति चारुमिमेत्रये त्तिर्विषो भवति इति यश्चि कविषं अंकोलमूलं निःकाषं फणितं सधृतं लिहते
 तेलाक्तश्चित्रनाजोगगरदोषविषापरः १६ शर्कएचूर्णसंयुक्तैः चूर्णोत्पाप्य सप्तार्णयोः लेहः प्रथमयन्युपेनामा १

धृष्टिरसुतधृष्टिरसुतयुद्धेयसुतसुतइत्यभिषिंचेत ततोमोरेष्वरयपेनवालेष्वपेयत मयथा कर्षोसास्थिमयूरपिच्छुदर
 तीनिर्मोत्यपिरीतकलद्रोमीयवदंशावेदनलकणाकेयाहिनिर्मोक्तैः नागोद्रुद्धिजहिगुष्मगमरिचैस्तुभ्यैः क
 तेष्वपनेकलोन्मादपिशाचराक्षससरावेष्टप्रहृष्टोपरः ४३ धूपमंत्रंयथा जैनमोराचराणायरुनरुनभुंचसुंचस्ताहा
 एवैरिनत्रयकार्यंचतुर्थेतिचतुर्विधप्राभोजयेत् सुवर्णोदानंभुजयेत् वरुणोयोअचिरजातस्तन्येनगृह्णाति
 तर्ह्येतस्यसंभवधातीमधुतपय्याकल्केनवर्षयेज्जिह्वा वात्मानोन्तरवांतिरेकेकसनप्यासेषुसंगीविषाहस्नाद
 मधुयुक्तयाद्रुपदुहियेत्तान्यमानारके कष्टेसत्तुल्युतजुहिरिद्धिजगदंष्ट्राशुर्नः कार्येक्षीरविरिकारमजह
 तंराचारिकेनीतिजा ॥ इतियोगतंरणिणायोनालचिकित्सात्तामदिवहिसारंगः ॥ अथविषं स्यावरजोगमंजैवदिभि
 धंविषमुच्यते स्यावरं वत्सनाभाहिसर्पदीनोर्जगमं ९ यःपिबंतिपुण्यादिवसेनत्वपिष्टंमिनपुनर्नवामूलं तत्सं।
 निधौनवर्षव्यञ्जकभुजगाःप्रसर्प्येति २ मसरीनिंवपज्जभ्यांत्वादेन्मेवगतो रवौ अहमेकंनभीक्तिस्पादिजाने
 स्यनसंशयः ३ नंदुत्वी यकमूलंजुपीतंतंरुल्लवारिणा तस्मैकेनापिदंष्ट्रहिनिर्यैवकृतेनरं ४ शिगीषपुष्यस्रर
 सेसप्राहंमरिचंसितं भावितंसर्प्यदंष्ट्रानोपाननस्योजनेहिनं ५ दंशोपरिनिवध्नीया तस्सराणाच्चतुरंरुलं क्षौ

श्रीगुरुः

पृष्ठे

योगः

कुथत्यनेकधातोदित्याः कारकहतेष्वपि च द्वितीयोद्वेसेमासेवर्षस्रनंदातद्गृहीतस्तन्यं न गच्छति तृतीयोद्वेसेमासे
वर्षे एतन्ना चतुर्थे संश्रितकानाम पंचमे एतन्ना नाम षष्ठे एकुनिनाम सप्तमे सुखरेव तीमात्कानाम अष्टमे
आर्यकानाम नवमे स्तिका नामो दशमे निअतिनाम यकौशेषिलिषिका नाम द्वादशे कामुकानाम नदी
तीरदया कृष्टमहादेवोस्तरूपकं कृत्वा एनाचक र्त्वा एष्यथादिभिस्तथा ४२ देवीसूती समावाप्तुमेकल्यं कृत्वा
अमुकगोत्रोत्पन्नस्ये तस्य बालस्य गतिरस्थितसर्वग्रहाणां तथैव सर्वग्रहवर्जिके विषये सर्वजनाम भेदेन एतन्कु
योत् ओर्हुपर्स्वाहतिमं जेगास्तानवस्त्रचंदनाक्षतधूपदीपनेवेष्टमप्यताकासप्रक्षीणादिकं विधाय ततो गृहोदकमत्
स्य मांसस्य गवटकान्निस्सिन्नगोधूमादि तदग्रे परिषेप्य ओन्नमो न गवते रुद्राय सत्यसुवसत्य सुवर्हं पर्स्वाहतिमं
अंपठित्वा बालकेन मुष्टिमात्रमं न संग्राह्य पूर्वपरिवेष्टिते न्नेत्यादि जपेत् ततो न्यत मुष्टिमात्रमं न संजेगाक्षिपेत् ७
एवैवै न ते प्रायतमः ततो न्यमपि प्रोक्षः इति शिवारवं सिंदत्वा बालप्रमाणां पुष्पमालां गृहीत्वा बालोपरि वि
परिभ्राम्य ओं का गिति सती पक्ष्मबालकं रक्ष रक्ष स्वाहा इति मं जेगा तोकं ठेपेयेत् ततस्तत्सर्वं गोत्रोच्चतुःपथे स्थाप्य
त्वा पश्चादपश्यन्नेव गृहमागच्छेत् ततो गृहमागत्य शांत्युदके न अष्ट्यत्यपजेगा बालमभिषिचेत् रातिरस्तु

रासः

पृष्ठे

जालोममेवधृंगीवचामधु २० धूपशिशोर्ज्वरेद्योयंसर्वप्रहरनिवारणः क्षणानुद्विजेतेवालः क्षणानुद्विजेतेदति
 २० नरेवेदैतैरपतिधात्रीमात्मानमेवच कर्तुंनिरीक्षतेदलान्त्रादेत्कृजतिज्जंभते २१ भुवोक्षिपतिदंतौ धृपेनेमं
 वेतिचासकृत क्षामोतिनिशिजागतैप्स्त्रांगोभिन्नविट्सरः २२ मत्स्वशोणितगंधश्चनचाप्नातिपद्यापुरा माम्ना
 न्यग्रहजुष्टानोत्सृणोसमुदाहृतं २३ वचाश्वेततथावास्त्रीसिद्धार्थकमथापिवा सारिवासेंधवचैवपिप्यलीवत
 मष्टमं २४ मेध्यंहुतमिदंमिदंपातयंचदिनेदिने दुरुस्मृतिः क्षिप्रमेधाकुमारोवृद्धिमान्भवेत् २५ नपिशाचांनर
 क्षोमिन्नमतानचमातरः प्रद्वेतिकुमारणापिवतामष्टमंगलं २६ इत्यष्टमंगलंछते सटीकिरातसिद्धार्थम्
 वोर्मस्तोपर्कचिका श्वेताशिरीषइत्येषांछागीक्षीरेणालेपनं २७ न्वरदाहवमीरेकरक्षः तन्नाशनीशिशोः २८ वे
 द्यालंकाणाल् अष्टमंगलमुद्धर्तने पादकल्के श्वगंधायाः क्षीरेष्टगुणितेपचेत् वृतेदेयंकुमारणां पुष्टिक्कृद्वत्तवर्ध
 नं २९ अश्वगंधाद्विहृतं त्याक्षारसमंसिद्धं तैत्तमसुचतुर्यं तां स्नात्वंदन्कुष्टादवाजिगंधा निशायुतैः ३० श
 तां ^{हृ}दाह्यक्यारुमूर्वातिक्ताहरेणभि वात्तानां चररक्षोप्रमभ्यंगादलवर्गाकृत ३१ इति लाक्षादितैलं दंत
 त अथग्रहजुष्टप्रतीकारः प्रथमेदिवसेमासेवर्धनेदाशिशोर्मेरुः तयापह्नीतवालस्यप्रथमंभवतिज्वरः ३२

स्नातिस्नानत १६ पलासचउ विरगो भयपार्श्वपक्षपुच्छेर्गवाज्यसिंहितेः कृतधूपकोगे आरभ्य जन्मरिवसिंहि
नसप्तर्कह्रिवात्नस्यतस्य नकुतश्च नभीतिरिति १७ एजमानैरात् लैरस्तेलसिताक्षोऽतिलय ध्यात्स्व कल्त्रि
तः बालस्यरंध्यान्नि यतंरक्तं आबेप्रवाहिकां १८ रहीतकी वचाकुष्ठकल्केमास्त्रिकसेयते पीत्वाकुमारस्तन्येन
मुच्यते तालकं टकात् १९ गुरुधूमजिष्णुक्वणिकेऽयवैः शिणोः लेपस्तक्रेण हं त्याज्युसिष्माणमाविचर्चिकोः २०
पंचभस्मीकषायेणमवृतेन पयःसतं सप्यं गवेरंसगुंशीतंरिक्कादितः पिबेत् २१ दास्यायासामयासुस्तान् चर्तुसंक्षोड
सर्पिषा लीढं प्वासीनिरं त्याज्युकासं चर्मेतर्कं तथा २२ भेषजे पूर्वमुद्दिष्टं मलात्तापज्वरादिषु कार्यते देवबालानां ते
षु दाहादिकं विना २३ तद्यवदोषादप्यास्तेज्येण दद्याज्याधयश्च ते अतस्तदेव भेषज्यं किंतु माजाकनीयसी २४ अत
सीकारधीमुक्तासर्वथैः सपयोधरेः दार्दीभूनिंवमूर्वोर्करिद्राभिश्च लेपकः २५ ज्वरं निरतिबालस्यमहोतमपि
वासरे ॥ गंधकमेको भागो भागद्वितयं च जातिफलं जालीपत्रं तावद्भागत्रितयं च त्वदि २६ २७ वल्कलजोतेः का
थेस्संभितितं कांचनारस्य पीतस्तन्य विमिश्रं नाशयति शिणोरवश्यतः २८ जिह्वाधिका पाकेऽष्टपार्कं लेपना
ञ्च पातनाञ्च धावन्तस्ततोयेर्न श्यति शिणोर्गुदे गोगाः २९ सूर्यलज्जुनेमूर्वा सर्वपांरिष्टपत्रकः शिरालविऽ ।

एकं वचाकुष्ठं रात्रौ शिशुनाशो रूतैर्घोरिस्त्रिभिर्नाशो कुनट्यकैर्दृग्गान्धविशेषैस्सर्कैः प्रलेपेष्टान्निभ्ये
षांविधैः ५ प्राचीनातपो इति सद्गारमलं शिस्त्रो गतत्वे निवर्त्तकरोति तद्गोद्वेदनायः निराशयं नाशमक्रोश
व ६ सप्रकर्षाच्छर्त्तनी लतमात्मलेसरंगिनिटासमेकैः उत्सादितो गः पशुमन्त्रविधैः शीघ्रसंघीसक्तिनाभिधि
क्रः ७ इति नेदिनेयातिशयः प्रवृद्धिपतिर्नेदीनामिव प्रवृद्धपक्षे ८ राजमानैर्गतं रुद्रिद्राद्यप्यकाटुमिंहीशान्त
यवैः कृतं शिशोर्ज्वरातिसारक्षेत्रं कषायसर्वे गन्त ९ एष्टिपर्णीशान्तात्ताचलीदामास्त्रिभ्यः सर्पेण मत्सेनश्चिता
दीपनीर्हतिमारुतिं सकामतां १० ज्वरातिसारपां इष्टीवासानो सर्वरोगनुत्तमूर्धनि शान्तसर्वेण मत्सेनश्चिता
प्रमंगां बुद्धकारवीनां क्षाणपयोभिः सरपेक्षितानामुद्धर्तनं स्याज्ज्वरहं शिस्त्रो ११ पृथोसहस्राद्विधं विचरन्ते
हेविदध्यान्मधुना शिस्त्रो कामज्वरहृदिभिरिदं तानां समाक्षिकं बालिविषमयेकं १२ दिवातीकीफलरसं पंचमे
लत्तलेरप्येत एकदिना गिधत्वा गिवातपितकपञ्चरे १३ बिल्वं च पुष्पाणि च धातुकीनां जलं च रोधं गतपिप्यली
च क्वाथावलेहो मधुना विमिश्रोत्वा लेप्यो ज्वावति सारिके १४ नागएति विषासुत्ता जलकेन्द्रयेः पृते नस्त
नैर्गाप्येभ्याः सर्वातीसारनाशनं १५ कल्कः प्रियंगुकोत्तास्थिमध्यमस्त रसोज्ज्वलं स्त्रोदातीकः कुमारस्य हृदि न्त

द्यौरसुसंनिपाते निजानुपातेर्निपष्ययोगेस्सर्वोतिसाररणीगदेपु ६५ प्रतापलंके श्वरनामधेयोरसःप्रभु।
 कौगिरिगजप्रज्या इतिप्रतापलंके श्वररसः अमृतानागरसरुचरभद्रोत्तरपंचमर्त्यजलनरुजलनरुश्रीतंमधु
 सदितांरुश्रीतपरसतिकासुलं १६ इति सति काचिकेत्साकयनेनामेकाषष्टितरेगः ॥ संयोगितं पञ्चवपंच
 केनजातीप्रसूनेर्मधुकाचितैश्च सूर्योसतम्रं वमंगना नामभ्यंगतोर्हरतिवतंगगंध १ मृणालपद्मोत्पलवी।
 ज्युक्तैतेलेतद्योगीर्युतंविपक्वं यैकित्यशैथिल्यविगंधितानांनाशोकोतिस्मरमंदिरस्य २ हरितालभागापं
 चकमेकोभागःपत्माशमस्मभक् भागश्चयवक्षारस्यात्वेपाद्योभितोमरः ३ एजमानैगतं द्रव्याशंरवोक्ष
 ऐंद्रभारसेनक्षारयोजितं कुर्याद्योलेपितंरंतिस्मिगुह्यगतंभुवं ४ ॥ इति योगनरंगिरयांस्त्रीरोगचिकित्सा
 कथनेनामैकषष्टितरेगः ॥ अथचालक रोगाः त्रिविधः कथितोचालः स्त्रीएन्तोम यवर्तिनः स्वास्थ्यंताभ्याम
 दुष्टाभ्यां दुष्टाभ्यां रोगसेभक् १ कुष्ठं चामयाभाभीकनकंक्षोदसर्पिषा वर्णाशुः कीतिजननेतेहोचालस्यस
 रंथा २ स्तन्याभावेपयस्त्रागंग्योवातदुर्गापिचेत मन्थिरनामिनमेनक्षारसिक्तैरसोप्राणा ३ सिंदूरोदुः।श्व
 तांताभिंजोयस्तेनोपशाम्यति नाभिपाकेनिरालोप्रपियंउमधुकेऽप्युतं ४ तैलमभ्यंजनेशस्तमेभिर्मोष्यवच्

कालसुननागरजःकाणयः पीतोनिर्द्वैतिकपश्मास्तपित्नातेस्तस्यामयंसकलमेवसुदृस्तरेच ५३ इतिनिर्जुग।
 दि रेवसुस्तवचाकुष्टपिण्यत्नीविष्मभेषजं भूनिवःकरपल्लेमुत्तिक्ताथान्यरेतकी ५४ गजहस्तासदृशार्थी
 गोक्षुरर्धेन्यथासकः वरुणातिवेषाधि न्नापर्पटः क्लृप्तजीरकं ५५ समभागातिसर्कोणिस्त्रिधुरामदसंयुतं
 पिवेदद्यावशेषतुप्रस्तोपाययोस्त्रियं ५६ सहितानुत्तरासेदन्तरमलशितोर्निमिः निर्द्वैतस्वतिकागेगा
 न्यातीपिनकफोद्भवान् ५७ नागरस्यपत्नान्पष्टोद्यतस्यपत्नविश्रान्तिः स्त्रीशठकेनसंयुक्तोत्तरस्यार्कतुलं
 एवेत ५८ शतात्तुजीरकोषोषात्रिस्तृणसिपवानिकाः यथिकेकस्तजीरं चमधुकैर्बावेडं गवम् ५९ ल्वे
 गंधान्यकैमांसीतात्नीसेनागकेसरे कारवीमिसिचव्यामिमुस्तान्तं पलंपलम् ६० लेहीभूतमिदं सि
 हं हृतभोडनिधापयेत् तद्यथा मिन्यत्नत्वादेस्तनिकातुविशेषतः ६१ वल्यं वर्यं तयाशुष्यं वली पल्लित
 नाशानं वयसः स्यापनेहृद्यं मंदगनेदीपनेपरे ६२ आमवातप्रशमनेसोभापकरमुत्तमं मक्कश्नप्रल
 शमनेस्वतिकागेगनाशानं ६३ इतिस्त्रीभाग्यज्युंटीश्चउभृतावाग्भट्टात् स्तनाधगयोषणात्तोहरोत्तवव्ये
 प्रनामस्मविषं सपिष्टं एकेन्द्रेनानलवार्धिकैर्भक्तैकभगोन्मशोविहृदं ६४ प्रसन्नितान्मिलदंतवंधमादीनुना

रसेकनकसंभवेकदुकोतेलमापाचयेद्वचाकनकदुपिधारजनिनागरेः काल्चितैः इदंकनकसुदंभ
 वतिदृष्टसंसेदजिस्मसपवनामयप्रणदनल्पकोतिप्रदं ४५ इतिकनकसुदंतेन विप्यलीपिप्यली
 मूलं च व्यंष्टीययानिका नीरकेदरिरेकेविइसोवर्चतंतया ४६ एतैरेवौषधैः विष्टेगारनालेविषानये
 त आमवातहरद्वयंकपद्वं वद्विदीपनं ४७ कोति केवचकं नामवलवर्णाग्निदीपनं मकस्यरलया।
 मनंपरंक्षीतामिवर्द्धनं ४८ इविवचकोजिकं आमपस्यां नालिद्युजममत्रपयसः कंसंतुलार्द्धतया त्वं रसा
 पिपवेदिचूर्णो नमिदं विष्णोषधं निक्षिपेत् अस्मार्द्धं एव विद्या च विधित्ता सृष्टिचयं भान्यकं मिम्याः पं।
 चपलं पलं हेमिपिपोः साज्जानिजो रंतया ४९ व्योषांभोददलो रगदविधिकाभंगस्य च प्रक्षिपेत् रकासञ्च
 रपां रोगाग्रामनं विदभेदविधं ग्रामं मूलारोचकनाशनं लभिरं मं राभितसं दीपनं स्तनानां त्वत्तुल्यं नाग
 रमिदं सोभाग्यदं सेवितं ५० इति सोभाग्यप्लुष्टी दशमूलोप्यते तोयं कवोस्त्रं विप्यली सुतं पीतं तत्सुतिका
 रोगमुदग्रमपि हंतति ५१ इति दशमूलारिः सदचकुलस्य उच्चरसारनिघ्रागरावरसः कायः पीतः सहिंशु
 लवलः शमयति सलज्जयै सत्याः ५२ सद्वर्णारिः कायः संयोजितो दलितया कटाया कवोस्त्रो निरुंति

दानीमञ्जुरितेनत्रपुत्रः स्यात् ३३ पुटदपभुजगकंशुककज्जलमधुरागितेक्षणाकंरु सद्योभवतिविशाल्या
 विमूढगर्भापिगर्भवती ३४ एजमानैजल पायस्यसिंहास्यमप्यद्रकजटाप्यरु नाभिवस्तिभगोलिप्ता
 सुखेनारिप्रसूये ३५ हिमवद्वक्षिणोपार्श्वस्यसामान्यदक्षिणो नस्याः नूपुरशरंनविशाल्याभवगर्भिणी
 ३६ मुक्तापासाविषाणाश्चमुक्ताः सूर्यस्यरश्मयः मुक्तः सर्वभयाकर्महरिमाचिरमाचिरत्वाद्य ३७ इत्याप्रतेच
 सोमश्चचित्रभानुश्चभामिनी उच्चैः श्रवाश्चतुरगोमरिरेनिविष्टांते ३८ इत्यक्तातास्तिपेते इदमप्रतमा
 यांसमुद्धतंवेतवल्लुगर्भविमोक्षणापदेवि तदनलपवर्गार्कवास्तिवास्तिमहत्त्ववगांशुधरैरिष्टांनुशोति ३९
 जलं च्यावनमंत्रेणसप्तवारगामिमं
 द्कार्कं जगदिकुमन्वष्टाष्टादशांशु।
 ४० लोमलस्यलंगनिसप्तसप्त
 वाणपुलाजयवाषाविशाल्यांकरुतेगतां इतिमूढगर्भविजिह्वा आर्द्रहेमफलं पिष्ट्वाकद्वतेलंचतुर्गुणं
 विपचेष्टादिकोद्युग्मतैलंहेमसंदरं ४१ दुष्टप्रसिद्धशमनंसतिक्वशेषनाशनं ४४ इतिहेमसुंदरतैलं ४

११	२	१३
६	१०	१४
८	१२	४

त्रितं पीलाप्रसूयतेनोतिद्वुजानाचकवर्द्धनं ४० कल्पा
 भीनं विलितेनन्वकोष्ठेषुत्रिंशत्कव्येयंचमुत्तमं ४१ गुं
 दलानिच तंतिगानिकारिस्थानिस्तस्यसतिपकुर्वते ४२

वृक्षनंनापयस्यासादिवापिवेत् २१ योजयेदशमेमासिस्त्रीरंमिहंपयस्पया लन्वत्वातकीपुष्पासुत्पलंमधुलो
 भ्रवं २२ जलस्थयास्त्रिपापीतंगर्भातंतिकारयेत् पतंतेस्त्रिभयेद्गर्भकुलालकरमृत्तिका २३ मधुव्यागीपयशी
 नाकैवाश्वेतादिकारिणिका पाशवतमलंतीतंभ्रतंडलवारिणा २४ गर्भिणीगर्भतोदरकैस्त्रिभयेन्निपतद्गुतं रा
 केगविशतिलंसमाशकंमासिकेणसहभक्ष्यतेयया नास्तिगर्भपक्वोद्भवमयंणपभ्योतिवतीर्षसेवया
 २५ अंगोटकेविषंदास्माकसेरुमधुकंसिता निवारयंत्यमीगर्भपीतापरमवेदनं २६ कंकतीमूलमावहंकु
 मारीसञ्चकैर्दृढं कश्चिदेशोनिर्तंविन्यागर्भंस्त्रिभयनेधुवं २७ कसेरुअंगोटकनीवनीयपद्मोत्पलेदंशताव
 दीभिः सिद्धंपयःशार्करयासमेतंसेव्यापयेद्गर्भमुदीर्णमूलं २८ कुशकासेरुकाकोनोमूलैर्गोक्षुरकस्यच
 अतंडुग्यंसितायुक्तंगर्भिराणः मूलतुल्यं २९ दनिगर्भसंरक्षणां उन्नेतेदस्त्रिणोकुक्षोगर्भचपदिमंडले
 पुत्रंप्रसूयनेवामेकन्यांक्षीवंसमेगना ३० प्रत्यकुष्माणरिभद्रस्ययक्षामूलंयक्षकाकजंवाप्तमुष्टं कल्या
 वहयोषितांसम्यसन्तियोगेयुक्त्यासंहतंसाधुकर्म ३१ मूलंप्रत्यकुष्ण्याः पाशयावानिवेशितेनुसुरे स्त्रि
 णोदुप्रसवानंप्रसवेकृतेसवेनेव ३२ यदिनवत्यकुष्णास्त्रुटपतिमूलंतदर्थमुद्धरता केन्यभवातिन

दोनिषायरं गनिजयो निमधे नरेणासा केतारमानोति यस्मां नगर्भं लभते कश्चित् २ धनरमूलिका पुष्पे गरी
 लाकाऽसंस्थिता गर्भो निवारत्येवरं गवेण्यादि योषितां ७ तं दुर्लभा यक मूलो निषिद्धा तं दुर्लभा शिणा अन्वते तु व्य
 रं पीत्वा बंध्या कुर्वीत योषितां ८ धर्षिते यो निरंध्वे चानेव काष्ठे न युक्तिरन्मन्त्रे ते रमते यास्ती नस्मा गर्भमवाप्नु
 यात् ११ मृज्जनवीजं टं क्विदितयं तावच्च साग्निमीमूलं तु वरीवं क्विदितयं सिंहरं टं क्युगलं च १२ संमर्द्य खल्वन्म
 ध्ये तोये नैतां निपीय गर्भवती रं गयोषिद्वर्भवेण्या वा पातय त्यास्य १३ पलाशवीजमध्या न्यले पात्मा मर्ध्य को
 गत्त यो निमधे अतो गर्भं नयते स्त्री कश्चन १४ ताली सवोरिके पीते विद्यात् पदमात्रके शीतो वृना चतुर्ध
 स्त्रि वंध्या नारी प्रजायते १५ शनिगर्भ निवारणं मधकं साकवीजं च पयसा सिरदारकं अस्मन्तकं कृत्वा तिस्ता ।
 स्ताम्न वल्ली सतावरी १६ वस्त्रादनीव यस्या च तथैवोत्पल सारिवा अन्ते ता साग्निवा कृत्वा पद्मा मर्ध्य मेव च
 १७ वृक्ष तीक्ष्ण काश्मर्यः स्त्रीरिमुं गाल्व चोद्यते पृथक् गर्भावला शिगुश्च रं ध्रुमधुयाधिका १८ मृगा टके वि
 रं दास्मा कसेरु मधकं सितता वस्ते ते सप्रयोगा स्यु रं द्रुको कसमापन्तः १९ पयान्कमेप्र योक्तव्या गर्भं प्रावेप
 योयुता कपि त्याविल्व वृक्ष तीपटो लंच निरिद्रियिका २० मूला निक्षीरं सिद्धा निरापयेद्रिषगष्टमे नवमे म

निरुतिमद्यः कुरुमंसत्तोद्यस्तीणाम् पृथग्दमतिप्रवृद्धं ११ पमदंरुकागोबंधपृथग्भागं समाहरत शुद्धं कमलि
 नीकंदवेदभागो विमर्दयेत् १२ तिमोरसेनतसर्वादि वसतित्रितयं बुधः मधुना भाविक पश्चान्त्वा रेद भ्रमचतुष्टयं १३
 सिताकर्षेक्षीरपल्लमन्त्रपानं विवेदतु प्रदर्योतिष्पत्ने चरुक्तातोमारमुत्त्वणं १४ रक्ते मेहं मन्त्रकृद्धं त्रिदिनात्मा
 गयेदुवं शुष्यते गार्धिक ल्पनतोः ॥ इति योगतरेणि एणो प्रदर्यचिकित्सा कपनं नाम धादि सारं ॥ ॥ अथ गार्ध
 स्थितिः श्रीगोसमरु निरुतो विषमे च सतामता अतः समरिदने गच्छेत्पुत्रको मो वरोगनां १ क्षीरेण म्येत वृत्तीम्
 तं नासापुटे पिबेत् ३ आर्यं दक्षिणे नासावा मासाकन्यका प्रदा २ पयसा लक्ष्मणा मूलेषु त्रोन्योति स्थितिप्रदं ना
 सायास्येनवा कीतं वदकुं गष्टकं नवं ३ वाणिणां शुद्धं पक्षे हि पुच्छेणा तु समाहृतं वाग्मदात् ४ र्धं स्पृश्व वीजा
 निमातुलं गस्य चैव हि सर्पिषा परिषिष्टा निषिधे कर्म प्रगतिनु ४ चक्रं दत्तत् गोहृतेन सह नागके स र्दस्त्रा
 र्क्षीतमृतो नितं विनी गद्य इभ्य निरता पिषेष्टा सात रात्रि यत्ने मेव वीरसः ५ लिङ्गाकारं लक्ष्मणा यश्चुम्
 तं यो गेहनाथ सर्पिषा नस्ये योगत पीत्वा स ते पुत्रमत्यंत वीर्यं दद्यात् ६ न्या नप्यभं हां गयधिः ७ वत्समन्त्रं च
 सद्यतेन वनीतं च माहिषं पलत्रयं पिबेन्नापी बंधा स ते सतोतमं ७ इति गार्धस्थितिः तैत्तिरिक्ते सैंधव वरं दत्ता

गस जाय आधासीसी कुरेरे आधासीसी करु चरव लीनापी मानवी के माये परते के सें उतरा जसे उतारी ते से उत
 रीशु रत्कीरात्रि मेरी भक्ति पूरते से अर्द्ध स्मरणे वाच ॥ ३ ॥ इति योग तर्गणि एकाशिते रोग विविक्ता कायने नाम क्रमवधि
 स्तरंगः ॥ अथ प्रदर्श अति मार्गस्थगमन प्रभृत सुरतादिभिः प्रदरे जाये ते स्त्रीणां यो निरक्त श्रुतिः पृथुः १
 अथो कवल्लभजं कायं श्रुते दृग्धं सुशीतले यथावत्ते विवेक्या कशीष्टा पृथ्वा नाशने २ जीरक प्रस्य मेकं तु द्वा
 रस्यादकमेव च द्रुतप्रस्थार्द्धसंयुक्तैर्गन्धैर्मृदुभिर्नापचेत ३ सुशीते शर्कराप्रस्य द्रव्यं चापि विनिश्चिते चानु
 नीतकणा विष्वमजानौ च घनं जले ४ राशिमेरमजं धान्यं रजनी पटुवा सर्वं वंशजातं तव क्षीरं प्रवेकं तु पलाईकं
 ५ जीरकस्यावले होयं प्रदरापहरपदः ज्वरप्रमेहरुद्रहाररुद्धैरापविनाशनः ६ जीरकस्यावले रूद्रावीर
 सोजने च घातिका तावित्त्वभस्यातैकेरपि रूतो मधुना कषायः पीतो ज्ञेयः सति वले प्रदर्शस्य लेपीनासितारु
 णाविलोहितनीलपुष्पं ७ कुशमूलं सपुष्पं तेष्वेते द्रुलां गुना एतत्पीत्याप्यहं नापी प्रदरात्पारिमुच्यते र
 मस्यामलकमूलं हि पीतं तद्रुतवाशिरागि न द्रव्यं वापि स्त्रीरोगे नाशयेदुर्वधमीरसं सितपुष्पं यो निराश प
 रं विवेत शर्करादुतसें यत्तैलोद्यं प्रदरा नाशने ९ क्वाथं सितानी विनिधाय पीतः कटुत्रयं बाल्येण विचर्य

नवाकुटजंजोः पुष्पांशुकेः श्लोरेसे ॥ इत्यभिकदृतेतमेतदन्तेमंदेसमस्रंश्रुतेपीतनासिकयापयाविधिभवेन्नास्मात् ॥
यिभ्योहितं ॥ इतिहिंजवादिस्तेत्वाचिकत्सातः ॥ इतिश्रीयोगार ॥ गिरयानासारोगचिकित्साकथनेनामवसु
पंचासत्तरंगः ॥ अकालतपालतेपीडासर्पवर्तोर्ध्वमेदकाः ॥ त्यादयः शितौगास्तान्ययादावमाचरेत् १ कुष्ठमेरु
उजंमल्लेत्पातोक्रिकपेधितं शितोर्तेनप्रायस्याश्वपुष्यवामुचकुदं २ देवदारुनतेकुष्ठंनलदंविश्वभेषजं लेपः कंजि
कसंपिष्टस्तेल्युक्तेशितोर्दिजुत् ३ सारिवोत्पलकुष्टानिमधुकंचास्तपेधितं सार्पस्तेलपुतोत्तेपः सर्पवर्तोर्ध्वमेदयोः
४ शितोपलायुतंरुष्टंमदनेगोपयोनितं नस्पतोजिहितेसर्पश्चिह्नंतेवार्ध्वमेदयोः ५ स्मरपुष्पं लतिलपटीवीजसं
शुक्तभृतायुशदलघटवीजत्वग्रजोर्ध्वशतुल्यं ॥ प्रथमनविधिनिगततनमाजंशितेरुक्प्रलपनकफतेद्रामनिपातेति
हत्यात् ६ स्मरफलादिप्रथमनं समर्वारंरुंरुममान्पुष्टंनस्पविधेयेपचनास्युत्ते भ्रूकर्णान्नासाक्षिणोर्ध्वश्ले
दिनादिहृदिप्रभवेचतोगे ७ इत्यर्धमेरुः ८ रंरमलंनगरंसताहुजीवंतिरात्मासहसैधवंच भंगंविडंगमधुपिष्टिका
चविश्वोषधस्तं तिलस्पतेलं ९ आयुपयस्तेलचतुर्गुणंचतुर्गुणंभंगरसंचदत्वा पक्वंचषड्विंशत्यनदीयान्
स्पेनरन्मुशिरस्तोषिकारान् १० पुलाक्यकेशांश्वतिलोश्चदत्तान्निचर्धमलंश्चरुकिरोति सुपर्णंरुष्टिप्रतिमांचद

पूनी निर्मली कस्तूरी ममी राममुद्र के नम्र ति आ मु र मा रां लना भि र म व न
रत न ज्ञो ति पी प रि के वी ज वो र वा न नी व मे र व ल न्ना ज न मे र द्दी

इसे धव गो हृते गो प य अ सि ना क्षो द्र प ष्ठ ने न ग रे हितं १३ ॥ इति योग त रं गि रा ष्ठ ने त्र ते ग वि वि स्ता क ष्ठ नं ना म
स प्र पंचा रा स्ति रं गः ॥ अथ ना स्मारेणः अर्हो सि पी न सः आ क र्त्त चि च्छे रि ता त पृ थ योः ऐषा ना शो भ्र वा स्ति षो स यो
न स्या दि भि र्भ वेत् १ गु र म रि च वि भि र्भ्रं पी त मा मु प्र का सं र धि र धि न रा णां पी न सं र्द्धि न वा रं प रि द त स ह त म न्ने
इ स गो ध म च र्गो न्य ज ति त ड प से वी त न्कु तो स्या व का षः २ पि व ति शि शि र म्भे भो यः प्र म र्त्त नि ग्रा यां त द नु च
श य नी या पि ष्ठि गो या ति नि द्रो भु व म ति वि ष मे गो पि ष्ठी य ते स्य त्रि रा चा द शि ग त प रि ण कः पी न सः आ स रे नुः ३
न वो त्प न्च प्र ति स्या पं स ता त स्य र र ते चि रा त म रि चं क्षो द्र स य क्ले स गु रं द धि मा क्षि र्वा ४ च त्वा र्यं त्र श ता भि चि त्र क न य
यु क्तं च स त्ना म्ना भा श्री णा मु द क र्म तौ स्त्रि भि र णां दो र ते न च का ष ये त् पा र स्वे क ष्ठ ने गु र स्य च श तं प ष्ठा ट्के ना न्ति तं प क्क
यो स त शी त स्ते च म धु नः प्र स्या र्द्ध मा तं क्षि पे त् ५ व्यो ष स्य त्रि सं गं धि क स्य च प त्ना न्य ने व ष ड् प्र क्षि पे त् स्म रा स्या र्द्ध प त्ने र
स स्य ना भि र्दं से से व्य ते स र्व दा यो ष आ स प्र स्ता प का स व म यु क्ले ष प्र प्र ति स्या य भिः स्त्री तो र स त र्दि कै भिः क प शि
रौ र्भिः प्र न ष्ठा जि न भिः ६ इ ति चि त्र क र ति त की यो ग र त्ना व ल्पा त् पा टा धि र ज्ज नी म र्त्त वी पि प्व ली जा ति प ल्त्रे वैः
इ त्या च ते ले सं सि र्द्ध न स्य तः पी न सा प र् ७ हिं गु व्यो ष वि रं ग क र्द प ल व चा र्क ती स्म रा गं धा यु तेः ला स्म आ च्ये त यु न

मारसंतात् श्वेतस्यकां चनारस्यमल्लेदुभयेनपेक्षितं बृहतींभ्रंस्तंरंति सद्योनेत्रैर्हृद्यं ५५ तुलस्याधित्वपत्रस्य
 रसोऽग्राह्योसमांशको ताभ्यानुल्यपयोनायकित्तिनयंकीष्यपात्रैः ५६ गत्रवल्यादुंमद्यंताम्रेणप्रहंशुनः कन्न
 लंनसमुन्माद्यनेतीतिविश्लोचक ५७ सद्योनेत्रहंरंति सप्रलांणवसंभवाभ अयस्यंतिप्रलाचर्गोसर्षिषामसह
 योजितं ५८ भुक्तोपरिषिवेन्मायंमासेनांशोपेपश्यति भुक्तापागिणतलेहृद्वाचस्वद्योयदिसीयते ५९ अचिरेगोचर
 दाशितिमिष्टिणव्यपोहति मुक्ताभस्मसिताभयो रसकश्चोतोनेनोऽना तुल्याभोभवशंखनाभिचपलाभं
 गोतमामञ्जभिः वर्तिश्चंद्रकलानिहंतिमिधं चित्रैकैमत्र स्फुटंकेदुभंउलकाचशुक्रतिमिष्टोभः स्नावपिह्यनवि
 ५८ इतिचंद्रकलावर्तिः योगरत्नप्रदीपात् हरेणकसैववसेमयुक्तोभ्रोर्तो जयुक्तोमुपकुल्ययाच पिष्टुजमृजेण
 कलाचवर्तिर्नेत्रोऽधिविध्यंकरिणरागा ५९ कलिकाल निर्वापयेत्रै प्रलकेकषायेनागविधित्वातथाहताशे
 संताप्यसंताप्यततः शालाकोकं त्वा स्यशुद्धं नरसेनाक्षिपेत् ६० तयांजिताक्षोमनुजः क्रमेण सपर्वदृष्टिर्भवतिप्रस
 ह जयेदभिषेदमयाधिमंथमर्मोर्जंनोवैतिमिष्टिणपिह्यत् ६१ मारसंयत्नात् नेत्रसंजीवनीमन्त्राका णाका
 म्बुजमद्यमस्तोश्चधुममेष्टुनमाषकान् तीक्ष्णानिचर्षेधुमं चनेत्रोर्गीववर्जयेत् ६२ ः णालितेदुल गोधुममु

सुकुरात् जोगात्तोगा विनश्यन्निभवंतिकरात्तन त्रिप्रस्तायाः कषायेणा प्रातर्नेयनधावनात् ४३ रूति कीवचा
 कुष्टं पिपलीमरिचानिच विभीतकस्य मन्नाचशोखनाभिर्मेनःशिलाः ४४ सर्वमेतत्समीकृत्य छागीच्छीरेणपेषा
 येत् नालयेतिमिरकाचंपटला न्यर्चुरानिच ४५ अधिकान्यपिमांसा निराश्रयं पृथक् तया वर्तिश्वेद्रोदयानामी
 न्द्राणोर्नेत्रप्रदायिनी ४६ योगारत्नावल्यात् निशा रूपाभया मांसी कुष्ठकृत्वा विचरिणैः सर्वेनेत्रामयान्द्र्या
 रत्नसौगतमंजने ४७ मति सुकुरात् रसेन्द्रभुजगोतुल्योतयोर्द्विगुणसिद्धिमा र्षवत्कर्षसंमिश्रमंजनेनयनामन्
 ४८ तिभिर्द्वपटलेकाचंपुक्रम मूर्जुनान्निच क्रमान्यथाशिनोर्हतिनयान्यनपि दृग्गदान् ४९ हिंनुनाशेराश
 ष्यावारसेनांजितलोचनः अचिरात्कामलाव्याधिंनरोत्तयातिनिश्चितं ५० गुञ्जाम्लेव तप्तजैरापिष्टं निर्दुष्या
 वावारिणाभद्रसुक्ता आंध्यं सद्योसिंहं हिंशं सामत्युक्ताटुं नेत्रयोर्दंजनेन ५१ कलितरूपलभ्यास्तिभयप
 दैप्रविष्टोदरतिनयनपृष्ठं सन्त्ययोगंजनेन श्रवणमलसमेतं मारिचं पंक्तमष्टाङ्गः क्षपयति किल नैप्रीमंथ
 तांस्त्रीप्रयोक्तं ५२ वेद्यदर्शनात् पिपलीत्रिफला क्षालोधकं च ससैंधवं भृङ्गराजरास्नेहवृण्णिकंजनमि
 ष्यते ५३ अर्मेसतिमिरकाचं कंठ्युक्ते तथार्जुनं श्रंजनेनेत्रजान्तोगा मिहं त्येव न संशयः ५४ अश्विनीकु

दान्तिरिति ३१ सारसंप्रसार आटरुणाभ्यानिवधाभीसुलाक्षकूलकैः आवरक्तकपेरंतिवष्टुष्यंवासकादिकं
 ३२ प्रतिवासकादिहकायः वासाद्यनेनिवपटोलपञ्जैतिकोमृताचंदनवत्सकंश्च कालिंगदावीदहनंचष्टुटीभूनि
 वधात्रीविजयाविभीतं ३३ तथायव — क्वाष्टमयाष्टशेषीपेवेदिमंपूर्वोरनेकषायं तैमिर्यकंरपटुलावुंदच
 श्रुक्तंतयासवराणमवराणां ३४ दाहसणंसरुजंसपिह्रैरन्यात्समस्तानपिनेत्ररोगान् पञ्चबासाहिः पटोलवा
 सकारिष्टगुडचोत्रिफलाद्यनं पंचमल्लीसयक्याह्वाचंदनंविश्वभेषजं ३५ पटोलारिगणः प्रोक्तः सर्वनेत्रामया
 परः काविकंपैतिकं चैव श्लेष्मिकं स्माज्जिपातिकं ३६ आवेरक्तप्रकोपेचपटोलारिव्यपोरति ३७ इतिपटोलादि
 गणाः चित्रद्रुमस्तत्रिफलापटोलयवसाधितेपेवेदमः सवतेनिशिवस्तुष्यंतिभिरचविशेषतोहंति ३८ धात्री
 पलंनिवपटोलपत्रेयक्याह्वालोधंतिवहिरंतिलाश्च क्वाष्टः सप्रतीतो नयनेनिषिक्तः सर्वप्रकारंविनिर्हंति श्रुक्तं ३९
 वटक्षीरेणसंयुक्तं क्लृप्त्याकर्पूरजंरजः क्षिप्रमेजनतोहंति श्रुक्तं चोतिवृजोन्नते ४० राजमार्गप्रत किंसकस्वद
 सभाविनेसुहृन्नेकमालतरुवीजंरजः वर्तियोगविधिनाधिनाराकृत्याश्रुनेत्रगतपृष्यपांडुतां ४१ यस्त्रेपलंचरणो
 सपथवर्जोसायंसमप्रमादिसमाक्षिकाज्यं समुच्यतेनेत्रगतैर्विकारैर्भूत्येयं व्याहृतीणाधनोमनुष्यः ४२ मति

गंदरगिरेवणगंडमालः २२ रतिलघुभिफलाढ्यतं कलिकातः श्वेतकरवीरकिसालयविच्छेदरसेनपूरि
 तास्य तत्कालसमुत्पन्नो नयनेको फलमंयाति २३ राजमार्तंगत ससैधवं लोभमया ज्यभ्रष्टं सोवीर।
 विष्टं सितवस्त्रवहं आश्रोत नत न्नयनस्य कुर्यात्कंदूरुजा नरुभिनादरितुः २४ निबन्धचोदुं वरवत्कले
 नवागारि पट्टीमधुचंदनेन विंशकृताती वदितारिणा कोपेवातेन पिनेन कप्रेन वापि २५ तव परिभ्रा
 म्यारक्तवोल शुरुतुल्य शंखनाभी निबुक्तदवेणा समर्द्धसर्वपसमावटी कार्योत्ताप्तोपा नोये नो जये
 निभिरिकाचपट्टं कंदरोगाः नश्यंति नात्र सरेरुः हरीतकी सैधवं तास्य सैलेः सजोरिकेः स्वच्छ जलप्र
 पिष्टेः वाक्षे प्रलेपेन यनस्य कुर्यात्सद्यो क्षिते गोपशमार्प्य मेने २६ यासा मत्तावचा व्याधौ पटेल त्रिफलाद
 र्तेः मतिमान्पापये न्काष्ठं सर्वाभिर्घटनाशनं २७ निष्ठादभिफलादार्वीसितामधुसमन्वितं अभिघाता
 क्षिरशूलं ध्वं नागैस्तीरं सपूरितं २८ कृष्णाजिघात प्रत्यक्षेणुषी मूलं तास्य मये भोजने ससिंधुस्य मधुना
 सति तं छेदं च कुंकोपं हस्त्यासु २९ राजमार्तंगत वातागि पत्रे पुरपाचितानोदवंदलानो वरमधिकार्याः सं
 म । द्योत्सिंधु फलेन कोश्ये ते नो जने नो जितलोचनस्य ३० सद्यो क्षिप्स्व रमकोडकं दद्याधिमेयाधिग

भादेही नवनीत युतं सत्राहं धान्यराशिपुंषि तेन वमशस्त्री कं रश्मौ बहिरं कर्णपात्नीनां गता वरी वाजिगंधा पपत्ये रज्ज्वी जेकेः तेजं वि
 षकं सस्त्रीं पालीनां उषि हस्य रश्मि शता वरी तं ले जाया पत्रे ह्यते भूये अष्टुषा मुपनारनं अथवा निव पत्रे स्यादुपनारो द्विगो गजिन र
 यही गुड सीत्र फला सरो वी निष्कृष्य नक्ता एम यप्रभोते निरीयने ने व निषिच्य तेन सद्यो द्विको पवि नरा ति जेनुः इति य क्का का पः अथं नरा र
 ने ११ पूर्वार्द्धे च पारोत्त च ग्रीको सार दिवे व्यते वर्षा अन्न भेना मृक्षे वसे ते नृमं देव हि १२ प्रथमं सव्य मं नीया त्पश्चाद्
 क्षिण मं जयेत् स त्याक पा सो जन या त श्यो तर्नं य ने स्य गत् १३ अद्रो गो स पथे ल निव क रू का न्यो ति का चं द ने री वा
 या सव्यैः फल त्रय शत स्या र्द्धे न तु ल्योः सृतैः कृत्वा चं द न को र जा ह मधु कै र्भू नि व यु क्तेः स र्द्धे ओत्र भ्राष्टा मृग वि
 रुक्म शम नं सर्पिः पटो ला दि के १४ इति पटो ला यं ह्य तं कलि कातः त्रि फला या र स प्र स्थं प्र स्थं भं ग र स स्य च
 यथ ग्रा स्य र स प्र स्थं शता व र्था अन्न त्स मं १५ अज्ञे स्त्री र गुड्या अश्वा मल क्यार स त या उत्प लं मधु कं स्त्री र का
 को ली त्रि फला क ला १६ दा क्ष्या सि तो प लो व्या धी चै षां क ल्के वि पा च येत् ग यं ह्य वे च त स्मि र्द म रो त्रै फल ना म
 कं १७ ऊर्ध्व पान मधः पानं मध्य पानं च श स्यते या वं तो ने त्र रोगा स्यु स्ता वं तो प्य प क र्ष ति १८ नक्तो ध्ये ति मि
 रे का चे नी लि का पटु ले र्जु रे अभि षं दे धि मं ये च प द्म को पे च रा र तो १९ ने त्र रोगे बु स र्वे बु र क्ते पि क्त क पे पु च
 अदृष्टि मं द दृष्टि च क फ्वा त प्र दृ षि तां २० अ व तो वा त र का भ्यां स कं दा स न्न दूर द क प दृ दृ षि को र स द्यो व ल
 व र्णाग्नि वर्धनं २१ सर्व नेत्रा मयं र न्या त म शं त्रै फ ल कं ह्य तं इति मृश त्रै फ ल कं ह्य ते यो ग र ला व न्या त क्ता ये
 न कल्का वि धि ना च फल त्रि क स्य प कं ह्य ते ज य ति ने च र ज स म ल्कः कु ष प्र मे र मु ल क र्णो क पो ल ना सा रोगा भ्य

अथ नेत्ररोगः अंजनं परं कृत्वा पानं मानेन शस्यते आचतुर्थीदिना राममभिषं देयित्वा च नं १ गं
 षां जननस्यादिहीनानां कफकोपतः षट्सप्ततिर्नेत्ररोगादुःसराः स्युरूपेक्षिताः २ रसदं कटासिंधुस्यको
 छलपर्वरात्यकोः सखेतसाम्लेः सक्षौद्रैर्वर्तितं त्रैगस्यस ३ इति रसादिवर्तिः रस रत्नप्रदीपात् शुक्रं प्राप्ता
 कटस्य फलानि च एटीपुष्करमूले च व्याघ्रीगोष्ठ्युत्कवला नीलोत्पलं सामलकी जायमाणां दुग्दालभो ४
 पिप्यालौचसमापिष्ठा हृत्तश्चेव विषाचयेत् एतद्याधिसमरस्य रोगाजं समुच्छिन्नं ५ रूपमेकदशविधं
 सधिरिव विरोहति इति जीवंत्या घंछुतं लंघनात्पनस्त्रेदशिराज्य धन रेचनैः उपाचरेद्भिषं रसं जनाश्रये
 तनादिभिः ६ अक्षिकुक्षिभवारोगाः प्रतिरपायत्राजराः पंचैते पंचरात्रे रागो गान्तर्यामि लंघनात् ७ षट्
 सप्ततिर्लोचनजायिका एते वामभिषं रसमुद्रवानां श्लेष्माश्रयलाहिरुलंघनं प्राक्य प्रास्यते मुद्रासोदा
 नं च ८ आश्रोतने सञ्चि फलासलोभासचंदनादहनिष्ठा प्रशस्ता अालेपने चंदनोदिरिकंच सताद्वयसैला
 भयमेतदिदं ९ अतः परं चञ्चि फला कषायः पाने पटोलाद्यफलत्रिकाद्यो हृत्ते हिते कायविशो धनं च स
 रक्तसंशोधनमंजनादि १० ततः संपक्वदोषस्य प्राप्समंजनमाचरेत् रसं ते शिशिरे चैव मध्याह्ने जनिमिष्य

जीवंतीम ३

रामः

हेर्मलप्रिवाचणोपमा गृहीकृत्यामृयेधत्तातोनिहं त्यप्रिलत्तानादात् १५ त्रिरुदादंतोष्ठवदनगन्ततात्सुस
 मुद्रवान् रतिवदिरवदी एतत्पयंतंभुरवरोगेत्तातब्धं हिंउतुंवरुंठीभिः कद्रुतेत्तंविपाचयेत् कारोप्र
 लेमणादेवा पराणंहितसुच्यते १६ इति हिंवाद्यंतैत्तंविकिस्मात् अणमार्गंस्माराजलेनक्तकत्वेनसा
 थितंविजले अपरुहतिकर्णनादंवाधिर्यंवापिपरागात् १७ इत्यणमार्गतैत्तं जंक्कस्यतुमोसेनकद्रुतैत्तंविपाचयेत्
 तस्य पराणमात्रेणकर्णनादीप्रणाम्यति १८ इति शंक्कृतैत्तं चूर्णो नगंयकक्षितारजनोभवेनसुक्रंशकेनकद्रुते
 त्पलाष्टकेन धत्तरपत्ररसतुल्यमिदंविषकं नाडींजयेच्चिरमवासापिकर्णजातां १९ गंधकादीनांमिलितंपलम
 त्रयासं इतिगंधकतैत्तं योगरत्नावल्यात्पुष्कमूलकपुंठीनां स्माराहिंउसनागारं मुक्तंचतुर्गुणंरद्यातैत्तमेत
 दिपाचयेत् २० वाधिर्यकर्णमूलं च पर्यग्रावश्चकर्णयोः क्लमद्यश्वाधिनश्यक्षितैलस्यास्यच पराणात् २१ इति
 लघुस्मारांतैत्तं कृष्णात्रेयात् स्वर्गिकामूलकेपुष्कं हिंउकृष्णाम्रसौषधं शतपुष्पाच हैहैत्तंमसु - पक्वंचतुर्गु
 णं २२ कर्णनादं च वाधिर्यं मूलं चास्य व्यपोरुक्षि वाधिर्यं चालवृक्षोत्थं च विचरोत्थं च विवर्जयेत् २३ स्नानंशीतौष
 षानंच मेथुनंच विवर्जयेत् २४ इति योगतरंगिराणं कर्णारोगाचिकित्सा कथनेनामषडपंचाशास्तरंगः ॥३॥

तैलंप्रसिद्धमपितच्छ्रवणमयं कर्णप्रसारवधिरत्नरंनराणां भ्रमस्तकश्रवणशुक्लिकोतरेषु श्रुत्वा पटं
 चरकाणां चिकित्सितोक्तं ४ इति स्मारातैलं चिकित्सितः एमदं निवपत्राणि केन सागरं भवं ७ तानि समभगा
 निसिद्धिदयं सितां विषं ५ गोमूत्रेण समाशुक्तं कटुतैलं विषाचयेत् तैनेव परयेत् कर्णो न रक्तं जरवा मिन्नो ६
 कर्णो योगे निरुत्याश्रुत्वे पनाच्छिरसो गदान् नाम्ना कर्णो मृतं तैलं ब्रह्मणा निर्मितं घटं ७ इति कर्णाभ्युत्तैलं
 आर्द्रकसूर्यावर्तकसोभंजनकमूलकस्वरसाः मधुतैलसंघवपुक्ताः पृथग्भक्ताः कर्णो मूलरहाः ८ अर्क
 स्पपत्रं पुरिणमपीतमाज्यं नलिशैरिणैश्च तप्तं आपोऽप्यतोयं श्रवणो निषिक्तं निरुतिश्रुत्वं वरुवेदनं
 च ९ त्रीनश्रुत्वा तुरे कर्णो मया देहेन दवा हि निष्कागमं प्रशंसति कोत्सं संधवसंयुते १० यतः तस्य यतं सु
 रवते गोपि जेयं जाती पत्राभनादासाप्राप्तदार्ढ्यं फलत्रिकैः कायः स्त्रोदयुतः शीतो गंडका न्युत्तपाकमिति ११
 पटोलनिर्वज्रं बांममालतीनोचपत्त्रैः कर्तुं कषयप्रयोक्तव्यो मुखपाकस्य धावने १२ सप्तश्लक्ष्मीशो रप
 टोलमस्ताहरीतकी मुस्तकरोहिणीभिः पक्वा रूपा जडुमचंदने श्रुत्वा यं विवेत्याकरं रम्यत्वस्य १३ ख
 दिरस्य तुल्यो तोयद्रोप क्काष्टशेषिते जाती कोशोऽप्युत्तमं चार्जुना तमगांडजेः १४ पृथक्पर्वमिति शेष

धमसो विदधादभ्यारनालेनशुनः पुनर्नवा १९ एजमादेष्टात् जातीदलेला मधुमातुत्तगपके सत्तो जेयुतपिप्य
 लीकैः सत्तोवलेहः कुरुतेनराणां केवधनिंकिन्नरनादनुत्तां । २० कुंकुमचंदनं पञ्चमुष्णी रंक्रमतोत्पत्ते गोरो
 चनादहिरैर्दं मंजिष्टा मधुयष्टि का २१ सारिवालोष्टपतेगा कुण्डेगैरिककेसरे स्वरागिवह्नी प्रियं गुञ्जकात्ते
 यं रक्तचंदनं २२ एभिस्सामितैर्भागीस्तैत्प्रस्यं विपाचयेत् अभ्यंगाद्राजपत्नी नोये चान्ये धनितो नराः २३
 तिलकाः पिठिकाभ्यंगाः नीलिकासुरवद्रुषिकाः नश्यंत्यनेनेरहस्यदुःखायाचविवर्गाताः २४ र्न्हापित्वा च
 जनयेद्रूपं चातिमनोरुहं पप्रक्के सरवर्णा भंसुरवे भवति कांतिमत् २५ इतिकुंकुमाद्यैर्लेखेष्टात्तं कारात्
 ॥ इति यो गत रंगिराणामुत्तरो गविबिक्त्वा कपनं नाम पंचपंचाशस्ति रंगाः ॥ ॥ अथ कर्णारोग करोति वि
 शराणां वायुर्मत्ते संगृह्य कर्णयोः संपूर्य पाकवाधियां सल्लभ्यावादि कानगरात् १ तैत्तं कोटिकवीरपरकरा
 सक्षौद्रैः समस्त्रैः प्लुतं स्यात्सोऽर्द्रकशिशुमूलकदलीकंदद्रवैर्वासमैः शुंठी तुंवरुहैर्गन्धिः प्लुतमथ स्यात्कर्ण
 श्रुत्वा परं सिद्धं किञ्च गणोन साजपयसासुत्रेणावाधिर्यजित २ हिंजवद्वाराभिः शिशिमूलकभस्मभुजं त्रको
 द्धारासिंधु रचकोद्रिदशिशुविश्वे सत्त्वज्जैकाविडवचंजनमातुत्तं गरभास्ते समधुस्तुक्ता मिदं विषवं ३

योदतात्तापीप्रहमिविनाशान् ८ पूरुतान्यपन्नाभिशीतोवुररुहान्नंदतथावनं तथातिकठिनंभस्त्रंदतरोगीविवर्जं
 येत् ९ मनशिलायवसा ऐरहितालंसेसंधवे दार्ढीन्त्रकेतिसंभूतार्णमास्त्रिकेनसमन्वितं ११ मूर्धितेहृतमंडेन
 कंठरोगेषुधारयेत् सुखयोगेषुचक्षुष्टपीतकंतामकीर्तितं १२ इतिपीतकंचूर्णो जीवांतिकामदनतुल्यकचित्र
 वस्तीमेदाशुतंकमलशालिसमन्वितंवा दुग्धंस्वतंशमपतिस्फुरितोपसर्गमालेपनादथरसेश्रवमाश्रुत्या
 त १३ सद्यतफ्राणितेतेलविश्विभ्रतंकनकगेरिकसर्जंसमन्वितं सत्सवणोमदनंविनिवारयत्यधरजोस्फु
 रितोश्चमदधरागान् १४ जातीपत्रपुनर्नवातिलकणाकोरंरुकुष्टवचाशुंहीदीप्यारगीतकीसमकृतंचूर्णोमु
 रोधारितं वातघ्नंरुमिरंतप्रल्लसामनंदगंधदोषापरंशोथिल्यंस्त्रयकाशितंनपइतावीजंचजान्यादिकं १५ इ
 तिजान्यादिकवल्लयोगारलावल्यात् कंचनारत्नच क्वाथःपातर्गोदधकैर्हृतं जिह्वादरदरंरुतिस्फोयनपिह
 जाकरान् १६ वंसात् कुष्ठेत्नवालुकैलासमधुकथान्काकयाधिमधुकवल्लं हरतिशुखपूतिगंधरसोनमरि
 णरिगंधंच १७ प्रियंगुकाशसोरजको लमज्जाहीवेरकेश्चंदनभागायुक्तेः पिष्टेषुलेपोविहितोमुखस्य
 शुतिसशांकादधिकोविदधते १८ तोवृत्तमध्यास्थिरचूर्णोकेनरुग्धंमुखंयस्यभवेत्कण्ठवित् तैलेनगोह

विविक्ताकथनं नाम चतुः पञ्चाशत्संज्ञः ॥ अथ मुखरोगः सरक्तः कुपितश्चेन्नाकरोत्यास्येगदान्तरं ।
 न दोर्गध्यपि काणकोपजित्वादीन्समासत १ अक्षुणादि हिमेदवत्त्वलात्काये चतुर्थांशके गोदुग्धे
 सज्जुदेवणाविपचेदेभिश्च कल्कोक्तैः पतंगगुह्यैरिक्केः सत्वादिहैः कंकालजातीफलन्यग्रोथैः सलवंग ।
 पुष्पजतुभिः कर्पूरलोध्रान्वितैः २ मंजिष्टामधुकादूपप्रकञ्चिन्त्यधानकीकेसहैः तैलं कटुफलसंयुतेरिति
 कर्तव्येण धार्यन्तुभिः प्रीतादादिषु दंतजेषु मुखजेष्वन्येषुरोगेषु च प्रोक्तं यज्जनकात्मजेन तदिदं गोपापं
 प्राणिनां ३ इति रविगद्यैतैलं योगेषु वज्रगतं तालुसमुत्थितेषु बाधैः फलविकटदन्तयकटुफलानां स्या
 द्वायपर्वटककटुफलविष्वभागी भूती कथान्यधनदारवद्याभयानां ४ इति विविक्तास्तनः संचर्तितैर्वज्रैश्च
 तैः प्रशान्तिवक्रामयोगच्छतिजातिपत्रैः दंताश्च जीर्णैर्वह्नुलहुमस्य स्यान्त्युताभ्यप्यचत्ताभवेति ५ माहि
 कं पिप्पली सर्षपैश्चिश्च धारयेन्मुखे दंतशूलहरं प्रोक्तं प्रधानमिदं भेषधं ६ दंतचालेषु गृध्रोदं बृल्ल
 कुतोहितः गृध्रमयवस्सारपादाव्योषरसं जने ७ तेनोत्तात्रिफलालोध्रश्चित्रकश्चेति चूर्णितः सक्षौद्रा
 धारयेदास्येगत्तरो गविनाशनं ८ इति कालकचूर्णं सिद्धस्यैव लं धार्यं दंतशूलविनाशनं जेपालले ।

दस्ये को २३ लेपयेत्यरितः कल्केः नैलमभ्यंजेनेहितं कुटंनदशित्वातीकरंजकसुहस्यकैः २४ हरिद्राद
 यमंजिष्टात्रिफलादिष्टचंदनैः एतैलमरुषीणां सिद्धमभ्यंजनेहितं २५ इतिहरिद्रादिर्तैलं इद्रुत्तिप्रे
 शितं विध्याशित्वाकासीसनृत्यकैः लेपयेत्यरितः कल्केः तैलमभ्यंजनेहितं २६ कुटंन ७ शित्वाजाती
 करंजकरवीरकैः अवगाढपदचापिप्रछाद्यच्चयनः पुनः २७ गुंजापल्लेश्चिदंतिपेत्केशभूमिसमंतरः
 इद्रुत्तिप्रेषितैः योमधुना दृढीरसः २८ हसिदंतमधीकलासुंढ्यैर्वंरसांजनं रोमाण्यनेन जायेते लागसी २५
 लेपाभ्यामिति लेषापि २९ त्पोरुमला मलकल्केः सज्जणकुसुमैर्नरः सदात्ता । धी पलितानोहनपश्यति गो
 गास्माद्योवनरकाणि ३० मंजिष्टा मधुकंलास्मा मातुलंगचयष्टिका कर्षप्रमातोरैतेस्तु नैलस्य कुटवंतथा
 ३१ आजपयस्तु दिव्यरागैर्नैर्दमिनापचेत् नीलकापिष्ठिका व्यगमभ्यंगादेव नाशयेत् ३२ सुखप्रसा
 दोपचितं नीलकार्कस्य वर्जितं सप्तारत्रप्रयोगेन भवेत्कनकसुंदरं ३३ इति मंजिष्टाद्यं तैलं कीमलं पश्चि।
 नीपत्रं यः खारेच्छर्वकां नितं एतन्निश्चित्य निर्मादेष्टुं न तस्य गुद निर्गमः ३४ वंदार मूषिका नो वसा मि
 र्वागुदेसम्यक् प्रलेपनं स्थित्प्रवृत्तं मोसेर्वासेदान्त गुद निर्गमः ३५ इति योगतर्णिगर्णस्तुदरोगा । रामः

भवयोश्च तौ मधुव्रतश्रुतं निमेष्य कद्रुते लाहं हितं पादप्रमाज्जनं १० कर्तव्यं रजनी कासी संमधकं मधुः
 ऐच नारि ता लं च लेपो यमल से हितः ११ दहेत्कदरमुद्रयते तेन दहेन वा विष्य मुस्तां वुनास्ति न्नमाह
 व्याभ्यन्यतं श्रेणं १२ दत्ता सज्ज रसं चर्णां बुध्रावराचरेत् स्वरसेन रहिद्रायाः पात्रे कृत्वा यसेभ्यां १३ संस्था
 एतज्जाकल्लेन लिपो विष्णुं मुरुर्मुहः निन्दोदकेन वमनं पयिनी कंदको हितं १४ त्रिबोदक कर्तव्यं सद्यो द्रं पात्रं म
 ष्णे अहि पूतनको धात्र्याः पूर्वतन्यं विशोधयेत् १५ परिष्टं स्वेदयेत् स्यापि वदंगो फलाद्या दृढं कोमलं पयि
 नी पत्रं यः रावो दृष्ट कर्कटाच्चितं १६ एतन्निश्चय निदं हं नतस्य गृह निर्गमः चर्मकीलेन तु मरिणं मायकं तिलका
 लकं १७ उद्धृत्य शस्त्रेणा दहेत् क्वाण निभ्यामशेषतः सुवान्यपि डिक्क न्यच्छा नीले काव्यं गार्कटाः १८ शिरा
 यधैः प्रलेपे श्व जयेदभ्यं जनैस्तथा लोधधा न्यवचा लेपस्तारुण्यपि डिक्का परः १९ व्यंगोष्ठ चार्जुन त्वक्का
 मंजिष्टा बधमाक्षिकैः लेपः स नवनीतो वा श्वेता श्वरवु रजा मरवी २० रक्तचंदन मंजिष्टा कुष्ठं रोध्रं तथैव च
 वटां कृताश्च व्यंग द्वाव रुकांति प्ररास्तथा २१ केवलान्ययमापि द्वाती क्वाण नशात्म लि कंदकान् आलिप्तं
 न्यरसेनेन भवेत्पत्रोपमं सुर २२ एता मया पितृणां कं परिषु कुरुदप्यव मन्त्रपिष्ट प्रलेपो यं श्री धुं न्य

नेनैव शिथिला जयेत् साधयेत्कहि नानम्यान्तो दान्ते व
समुद्भवान् अंघ्रालनजीं कक्षिपिको ७

द्योत.

तथेव धात्री त्वहिरेणा संयुतं पिबेन्न तं सुक्काथितं सशीतं मसुरिकागो विनाशानं परं ८ यस्तु कोदव कोना मकर
मारुतकोपजः सम्राट् सदा दशास्त्रास्त्रयमेवोपशाम्यति ९ दिवंसेरे कथं शान्ताशाम्यति च मसुरिकाः स्तोत्रपाठ
ग्रहत्रयैर्धर्मपावनकर्मभिः १० शीतलाराधने श्वं पीठे श्वेता उपाचरेत् श्वं दीनयोगतर्भिराणामसुरिका वि
वित्ता कथनं नाम न पंचाशास्त्ररंजः ११ अथ ह्युद्दरोगाः ह्युद्दरोगाः सुमासेन चतुर्विंशत्य कीर्तिनाः ग्रंथ
भयस्तु भीत्या च वस्त्राभिरुचि यतोऽत्र तान् १ तत्राजगति त्रिकामा मो जलौकाभिरसम्माचरेत् विवृता सिद्धि
शोचगर्भो जालगर्दभिः २ इदं वेत्ती गोधना म्नीजयेत्येव विमर्षवत् मधुरौषधि सिद्धेन सपिपाच जयेद्दुष्टं
३ रक्तावशेषैर्वर्तुभिः सिद्धेनैरपनपंरौः जयेद्विद्वारिकालेपैः शिशुदेवदुग्धोद्भवैः ४ पुनसि को कक्षपिको न
या पाषाणागर्धर्भी सुरदारुशाला कुष्ठे सिद्धयि त्वाप्रलेपयेत् ५ कफमारुतसंभ्रते लेप पाषाणागर्दभे श
स्त्रेणोक्तस्य वल्मीकं क्षाराग्निभ्यां प्रसाधयेत् ६ मनःशिलात्मभस्मात्तस्य स्त्रे लागुतवेदने जातीपस्त्रय
कैश्चानिव तैलै विपाचयेत् ७ वल्मीकं नाशयेत्तदीव रुद्धिद्रव रुद्धं शिरोचपाददासीष्वेवधयेत्तलशोधने
८ सिद्धे सिद्धे पपत्सोतु पादावालेपयेत्पुनः मधु छिद्य वस्त्रा मज्जा ह्यनदीरैर्विभिश्चिन्ते ९ सम्यो र्द्वसिंध

रामः

स्फोटनाशनः प - दोलसप्रच्छन्निववासाफलत्रिकिञ्चिन्नरुहाविपक्वं तत्पंचतिक्कृतमाशुदन्यान्निदोषा
 विस्फोटविसर्पकंदः ३ पदोलाभतभूनिववासकारिष्टपर्यटैः रविराहवयुतैः काणोविस्फोटन्यरशोतये ४ चं
 दनेनागपुष्पचनेंदुलीयकवारिणा शिरीषवल्ललेजातीलेपः स्यादाहनाशनः ५ ॥ रतियो-विस्फोटचि
 किंस्वाकपनेनामहिपंचाशंस्तरेगः ॥ अथस्नायुकः शालासकुपितोदोषः शोफंरुक्त्वाविसर्पवत् कुर्युल्ल
 ठनिभान्कीयान्स्नायवस्तेनिरूपिताः १ कृष्टाग्रसंठीभिः कल्केशिगुसमन्वितं पानलेपनयो जेनतेतु
 कीटविनाशनं २ गव्यसर्पिस्त्वहंपीत्वानिर्गुंशीस्वसेअहं पिबेस्नायुकमत्युग्रंकिरंत्येवनसेप्रायः ३ शि
 शुभलदत्तैः पिष्टैः कोजिकेनससंधैवैः लेपनेंस्नायुरोगाणाप्रभनंपरमुच्यते ४ रतिस्नायुचिकिस्ता अथ
 मस्त्रिका मस्त्राकृतिसेस्थानापिठिकास्तुमेस्त्रिकाः आसोपर्वच्चरकंदर्गात्रभंगोरतिभ्रमेमः ५ अमृ
 तविषपदोलंमुस्तकंसप्रपत्तो रविरमसितवेर्भनिवपत्रंरहिदे विविधविषविसर्पान्कुष्ठविस्फोटदुंदूपन
 यातिमस्त्रिः शोतपितेज्यंरंच ६ इत्यमृतारिः कपीतनक्षीतकरात्रियुग्ममांसीनतैस्त्रामयवारिणीतैः ले
 पः ससर्पिः प्रणहत्यवष्टयंविस्फोटदाहञ्चरकान्चिसर्पान् ७ रतिदशांगलेपः पदोलस्त्राहणातंदुल्लानां

शान्तवरीमस्तकत्वेऽतस्मिं पयोनितं पचेन्मदतिनाभायंसीरं दत्ताचतुर्गुणं २० नाशयेदस्त्वपि ते चानपि
 नभवानादात् रक्तेपितृषाम् द्रौंश्वासं तापमेव च २१ इति शान्तवरीवृत्तं योगशान्तावल्यात् यवश्रुत्वा पटला
 नां कण्ठे क्षोद्रशुतं पवेत् नाशयेदस्त्वपि ते चानपि चारुचिमेव च २२ अस्त्वपि ते प्रयोक्तव्यः कफपितृहर्त्रे विधिः शु
 उक्त्वा उक्ते चैव न पालयं प्रमत्तकपि २३ शुद्धीरकणास्मिं सर्पार्थे च प्रयोक्तव्यः २४ इति योगः २५ तं रंगिराणं अस्त्व
 पितृविकेत्ता कपनं नाम पंचासत्तरंगः २६ अथ विस्पर्षः क्षुद्रपामा कृतिर्देहपरितः परिसर्पणं विस्पर्षो
 जायते जंतोस्तो रश्मावरजाकरः २७ विरेकवमनात्तपस्विवनास्त्रिगमोक्षणात् उपाचरेद्यथा रोषं विस्पर्षं निविदा
 द्विभिः २ क्षीययष्टी नतचंदनेला मांसी रीद्राहयकुष्ठवालेः लेपो रणांगः सखतः प्रयोज्यो विस्पर्षं दृष्टव्यं शो
 द्यलोरी ३ रक्षिदृशांगः वषट्कारि रपटेलपत्रनिवत्तगमत्तामलकी कषायकल्केः व्यतमभिनवमेतदाभ्युपवै
 जयति सदा अविस्पर्षं कुष्ठगुल्मान् ४ ॥ इति योगात्तरंगिणो विस्पर्षं चिकित्सा कपयर्तनो भेदयेच्चाशस्तं गः ॥
 अथ विस्पर्षः अतिदग्धवस्त्रो यः विस्पर्षः स्युर्ज्वलननाः कश्चित्सर्वत्र देहेषु रक्तेपितृसमुद्रवाः १ किं
 एतानि ककारिष्टपक्षास्त्रिवरवासके पटेलपटो रशीरश्चिप्लोको रजान्ति तं २ किरातादि रयं क्रोको गतो वि

नापचेनावधावइतिपिठितं धात्रीनुल्यासितायो न्यापलाईलेहयेदनु १४ अम्लपिनेवातपिनेमह्वैव्वासंच
नाशयेत् १५ इतिकृष्णाशवलेहः रसरत्नप्रदीपात् पिप्पल्याकुडचंचर्तौघृतस्यकुडवदयं पलघोऽशकैरंघ्राच्छता
वर्गः पलाष्टक १६ शिवायाः सारसस्यापिपलघोऽशकैर्मतं स्मीरप्रस्थद्वयेसाध्यलेहीभूतेर्जनिस्त्रिपेत् १७ मि
जातकाभयजानीधान्यमुत्तिशिवानुगाः एतेषां कार्ष्णिकैश्चर्तौ कर्षाईकस्तजोरकं १८ नागरेनागकेजातीफलं
समरिचैहिमं दत्त्वा पलत्रयं स्त्रोदंस्त्रिधभांडे निधापयेत् १९ प्रातर्पणवलेत्तिहादस्तपितप्रशान्तये हस्वासा
ऐचकहृदिषिणामासहनासनं २० मूलहृदोगशमनं हृद्यंचंदरास्त्रायनं इतिरेवोऽपिप्पलीयोगदत्तावल्पात्
स्त्रोऽपथ्येसमेकत्वातयोस्तुन्यासितोक्षिपेत् स्क्कुट्यास्त्रदयमितानंतिसिंधिरचयेद्रिषक् २१ तोखादेदस्तपि ।
तार्तौहृत्कंठहृत्नापहं तृणमह्वैभ्रममंशानिनाशिनीमामवातराम् २२ इतिद्रास्त्रादिगुहिका अत्रापिचंद्र
कलादस्त त्रिकहृत्रिपल्तामुस्तविडंगहृत्नाः सप्तः एतेषांचर्तौगोतानांच प्रत्येकंच पलं भवेत् २३ कर्षद्वयंगंध
कस्तूरदर्घपादस्यच विडालपदमात्रं तुलिहात्समधुसर्पेष्वा २४ शीतोदकंचानुपिवेतकमाहूषं पयस्तया
अम्लपिनेचानिमांघपरिएणामरुजंतया २५ कामलोपोऽरेगंच हन्यादन्नसंशय २६ इतिद्रास्त्रामृतैर्बर्हे

वारायेत् सप्तयोंतविरक्तस्यसुस्तिग्धस्यानुवासनं ३ तिक्रभूपिष्टमाहारं पाचनेचापिकल्पयेत् यवगोधूमवि
 र्कतीतीक्ष्णासंस्कारवर्जितं ४ यथासंलज्जसहंश्चसितामधुशतानिहरेत् निस्तपयवत्पथानीकायास्त्रिभुजि
 मधुशतपीतः अपनयतिचास्त्वपिनेयदिभुंक्तेसुद्रुषेण ५ एतादृशाचोचसिवाभयानोत्त्वग्रंथिपापीरदला
 ध्वकानो चूर्णीसितातल्पमपाकरोतिप्रोटाल्मपितेदिवशाष्टभुक्ते ६ बौद्धसर्वस्वात् कुडवमितमिरस्यान्नालिके
 रंसिष्टिष्टपलपरिमितसर्पिःपाचितंरवंतुल्यं निजपयसितदेतस्यस्यमात्रेविपक्षंरुडवदयस्यगीतेशाणमात्रं
 स्त्रिपेच्छ ७ धान्याकपिप्यलपयोदतुगादिजीरेः साकंत्रिजात मिमकेशारवादिचूर्णं दस्यस्त्वपित्तमरुचिस्स
 यमश्रपितंशूलंवसिंसकलपोतवकांरिउंसो ८ इतिनासिके रणंरुयोगरत्नावल्यात् सुखस्तसमंगंधंमृता
 तास्त्राभरूप्यकं तुल्यंशंमदयेद्यामेरुध्यागतपुटेपचेत् ९ अक्षधान्त्रीरहीतव्यः क्रमवध्याविपाचयेत् जले।
 नाष्टउणैनेवग्राह्यमष्टावशौषके १० अनेनभावयेत्सर्वंभस्मस्तेपुनःपुनः पंचविंशतिवारंरुतावताभुंज
 जेर्दके ११ शुक्लंतश्चूर्णीतेवादे तंचउजंमधुपुनं रसोत्तीलाविलासोपमस्त्वपितेनेयद्विति १२ इक्षिलीला
 विलासो रसः कृष्णो रसः रसो ग्रासः पलानोशतमात्रकं रसतुल्यं गवांक्षीरं धान्त्रीचूर्णं पलाष्टकं १३ लब्धमि

यत्तास्य गृह्यते त्रिपलान्चमहाविधिवच्च शिलाजगु १० इत्येतच्छ्रुतिर्गते कुर्यात् प्रत्येकं जगत्त चोऽप्य चतु
 षष्टिकरेजस्य वीजं तर्हि प्रकल्पयेत् ११ चतुःषष्टिमतं चाभ्रं मध्याग्न्याभ्याविलोऽप्येत सिग्धभां उद्धतेरवादेदि
 निष्कंसर्वकुष्ठजत १२ रसकुष्ठकुठारो यंगलत्कुष्ठविनाशनः रतिकुष्ठकुठारो रस मोसेप्सुतैलां वृकुलन्या
 माषविदरासमिष्पं दपयोदधीनि निष्पावयिष्याभ्यग्नानादि निद्रात्वं रोषवाभ्यूलवणं च जह्यात् १३ ॐ इति
 योगतरेणि एषां कुष्ठविक्लिप्ता कथनं नाम अष्टवत्यां रिशत्तरंगः ॐ अष्टशीतपि त्तो रदीकोटः वरदीदृशवद्दे
 कंदूलः शीतपित्तकैः उदरैः सपृष्ठोक्तः उल्को दोभ्रशितोदवान् १ गोरिकैः सैधवं चैव कुसुमं कुसुमं मेसमं घृतं लिप्ता
 अमीघंति शीतपित्तमुदरकं २ सगुणं पिप्पलीं यत्तुत्वादे सप्यान्न भुंजतः तस्य न प्रयति स प्राशुदरकं स
 वेदरुजाः ३ सिद्धार्थं रजनी कल्केः प्रपुन्नाटलितैः सर कटुते तेन संप्रमिश्रमेतद् दहते न रितं ४ शीतपित्त उदरीकं
 उल्कोदच विशेषतः ॐ इति योगतरेणि एषां शीतपित्तो रदीकोट चिक्लिप्ता कथनं नाम ऊनपंचाशत्तरंगः ॐ अ
 द्याम्लपित्तं अत्यम्लकटुकाररं तकाष्टानि षर्षणात् रिवास प्रादसोतिक्तो म्लोद्यास्या इव नेवलात् १ अ
 विपाकक्षमा त्कैरतिक्तो द्वा रगोरकैः हृत्कंठशरहविभिश्चा म्लपित्तं वेद रिषक २ वमनानंत रंतत्र विरेके मधु

ननु त्स्यां वहिं भक्तैव दर्पयेत् ७६ स्त्रां गरीते स सुष्ठु त्मसे चर्यते नटमंडने हि मकुंडं दुसं जागो निर्द्धमे क्क जावतीनि ७७
 रक्षिकास्पप्रदानव्यापराणगुडयोगतः पृथंच च राकस्यो ज्ञेये हि कापष्टिको दने ७८ निहोरां किंच नोप्यन्नादे
 कविशानिः हि वा निर्वोतगानिकः सर्वव्यापारवर्जितः ७९ गल्लुक्खं पुंरि के श्वित्रो को कालिकंतया ओइ वदे ज्ञाजिहं
 काकलां स्फोटमुत्तरां ८० वातरत्ने पांडुरोगं दं द्रव्यामां विचरि के को विसर्पमयीं सितया विपादि च भगं दं ८१
 सर्वव्याजमरोहं ति शो धिते ह्येता ल के अन्या नपि ब्रह्मा न्सर्वानेध का यमि वां मृमान् ८२ इति ता लं श्रवना।
 गोपि नालनाप्यथिला हूते शुद्धं सैव द कलां समां संचर्यायेत् रत्नैस्स ता हि गुणगंधकं ८३ गंधतुल्ये मूले
 ताभ्रं जं वीरे हि न पंचकं माहि तं वदुदेः पाचं भूधरे संपुटोदरे ८४ पुटे पुटे इवे । मर्द्यं सर्वमेतनुषट्पले
 हि पलं माहितं ता म्रं लोहं मस्म चतुःपलं ८५ जं वीरस्ते न तत्सर्वं हि न मर्द्यं पुटे ह्येधु निंश दं प्रां विषं चास्पक्षि
 श्वासर्वविचर्यायेत् ८६ माहि वा ज्ये न संमि श्र्या निष्का हं भक्षयेत्सरा मध्याज्ये र्वा कुची चर्या कर्ष मात्रं ति
 हेरसु ८७ सर्वकुलं ति हं त्यास महांता ले श्वरोरसः ८८ इति महान्ता ले श्वरोरसः गुणापला नि चर्या नि
 ले पये श्वेतकुटुबत् शिला - पा मार्ग मस्मापि ति प्रा श्रि अविनाशाय देत् ८९ भस्म सत्तसमो गंधो मूला

नि सर्वाणि यो यै नै लभा न्न यः अभ्यं जने प्रद्यं जी त सर्वं कृच्छा नि नाशयेत् ६४ यामा वि च र्चि का क धू वि
 सर्पा दि दृ रं परं रक्त पि तो मि ता न दं त्रि रोगा ने वं वि धा न्न रत्न ६५ इति व द्द स्त्रिं द्द रा द्यं नै त्वं सै ध वं म द नं रा
 त्म म धु र्म र्थः पु रो गु डं गे रि कं स्फु र्मो पा रौ लि शो पं क ज स र्जि नो ६६ इति सै ध वा द्यं द्य तं क र्पा ति का प त्त
 वि मि । श्र का क जं द्या र्क तो मू ल क वी ज पु ऋः त र्के णा ले पः क्षि ति पु त्र वा रे मि ध्मा नि स द्यो न य ति प्रा णा प्रो ६७
 उ न्न त क स्य वी जा नि मा न क क्षा र वा रि णा क दू रै र्व वि प ऋ वं शी ध रं ति वि पा रि कां ६८ जं वी द इ व म ध्ये नु
 प्र क्षा ल्य न द मं र नं द शो शं टं क रा द त्वा र वं ड शः प रि मे ल ये त ६९ च र्ग र्ग रोगा ट पे ट नि व ध्य प्र र द ह यं से त्वा
 यं त्रे रा सं से द्ये प्र दी प प्र मि ते न ले ७० च र्गा ती ये को नि के च कृ षां द्रं बु नि ते त्र के त्रि फ लो बु नि त त्म श्वा त द्वा त्स
 थि त्वा म्ब त्वा रि णा ७१ ततः प त्ना श मू ल त्म वा रि पि छं प्र शो ष ये त म शि षी मू त्र सं पि छं उ न स्तं प रि शो ष ये त् ७२
 तं गो ल कं स रा वा भ्यां सं पु टी क्त त्म य त्तं र वा ते ग ज पु टे प ङ्गा स्त्रां ग णी तं स सु ह रे त् ७३ अ जा दु र्ग्यै पु न्नी थि ष्ण णो
 ष ये त गो ल की कृ तं अ षा ट कं म स्म पा सं त्वा रं ठि का यो दं टं क्षि पे त् ७४ स म्य क् च र्गा त्म कृ त वं द त्वा त त्र वि च क्ष
 णः स्था प ये द्गो ल कं त त्र पु न श्च र्णो न च म स्म च ७५ य द्या ध सो व रि र्यो ति न त या तौ वि मु द्र ये त द्वा त्रिं श त्प र रा

धुमंजिह्वादिप्रशस्यते ५१ इतिवद्वृत्तंजिह्वादिः पिवतिसकटैस्तेषांयथापाताच्चूर्णोरेविकिरणस्तत्रप्रणमलोप-
 लार्धं त्रिदिवसमसिषिक्तेःक्षीरभोजीचथीद्युंभवतिकन्मदीशः कामसुक्तोमनुष्यः ५२ क्षागल्लयः त्विक्कटुकेपेचै-
 वत्तवणानिच वचाकुष्टरुरिरेद्विडंगंचित्रकोविषं ५३ हरितालेष्वित्तागंधसिंहूरंतन्यखर्पूरं रामरंचरसोन
 द्यमरनेचरसोजनं ५४ भस्मातकंवाक्कायिकाचोकेकटूरकेतथा त्वांगलीवपयेलीचहंसपादीनयेवच तेज
 नीसुरमोसीचकंपिह्वंरवदिरोतरं सतस्चूर्णंसमोसेनवन्मर्कपयसाशुतं ५५ षड्गुणंसार्वभौतैस्तेनकारंजंवावि
 शेषतः तैस्तेषांधर्वजंवापितित्तेस्तेतथेवच ५६ तैलाच्चूर्णंराश्रजोगा मरिष्यद्व्यसंभवं रस्तिगर्दभजंवा
 पितथोप्राजाविजोक्षिपेत् ५७ सर्वमेकत्रसंपकेकटारेमंदवह्निना तैलावशोषसंग्रहात्तामस्यगमाव
 रेत् ५८ वातरक्तैविनाष्टायादृक्कंडूविचर्चिकाः अष्टादशानिकुष्ठानिमांसमेदोगतानिच ६० इष्टवराणा
 निसर्वाणिजोर्णानादीवराणानिच भगवंचतुर्नामत्सृतागर्दभजालकं ६१ सतैस्तेनसदाभ्यगात्सर्वकुष्ठं
 व्यणोरति शतकुष्ठकालान्ततैस्तेन सिद्धंचंदनमांसीविडंगंरजनीद्वयं प्रियंशुंपद्मकंकुष्ठंमंजिष्टारवि
 रंवेचा ६२ जाल्यर्कतद्वत्ताम्रिवाः करंजोविषमेवच कस्तुचित्रकलोभंचप्रपुञ्जाटवसंरेत् ६३ अस्त्राण्यपिष्टा

दत्तालेखस्तथयेद्विषक् ४० भस्मातकसहस्राणामज्जानतत्रापयेत् त्रिकटुत्रिफलासुस्तैर्मेधवानोपलं
 पलं ४१ विडंगं चित्रकं कुष्ठं चैरनंचपलं पलं सौगंधिकं स्पृष्टानव्यं चूर्णं फलचतुष्टयं ४२ दीपकं स्पृष्टं चैव वा
 तुर्जातं पलं पलं समेष्टुप्रक्षिपेत्कोस्नेह्यतमोऽभिधापयेत् ४३ मसू भस्मातकोक्षेपमसूदेवेन निर्मितः प्रा
 णिनां तु हिताय्यपव्याधेः प्रशमनाय च ४४ चित्रमेोद्वरं रहु मृद्वानिर्द्वसकाकणं पुंरुगैकं च चर्मोख्यं विस्फोटं २
 क्लेमेडले ४५ कंठुकापालिकं कुष्ठं पासां चाथिविणारिकं वातरक्तेमुदावर्तयं दुरोगं च मीनकमीन् ४६ अश्ली
 षट्प्रकाणाम्भासंकासेभगं २२ अजपात्तेन दातव्यं किन्नातोयेन वाभिषक् ४७ भोजनेन सदा योज्यमुहं
 चास्त्रं विशेषतः ४८ इति मसू भस्मातकः मुंरीरसेन संसिद्धं हतं रतिविणारिकं संसिष्टाकुटजोद्वनामृतं
 वचाशुं धीरिद्राह्यं कुटुद्रादिष्टपटोलकुष्ठकटकाभागीं विडंगानिकं म् = वीं दारकं लिङ्गं गभङ्गमगधाज्जायं
 ति पादावरी गायत्री त्रिफला कितकमसूनिं वा सन्नादवधं ४९ द्रव्यमावत्तु जचंदनं सवरणं परतीकं पा
 लोटकं वा सापपटं सारिवाप्रतिविषानं ताविशालाजले संसिष्टादिरयं कषायविधिनानित्यं पुमान्यः पिवे
 त् न प्रोषात्त्वचिरेणायांति विलपं कुष्टान्निचाष्टादश ५० वातरक्ते प्रसुप्तो च विसर्पे विद्रव्योतया सर्वेषु रक्ते दोषे

रिष्टमीष्टमलकानि च ३० सजयेत्सर्वकुष्टानि मासादूर्ध्वेन संशयः वृक्षतः कुडवोऽवत्युजगीजाक्षिरितालचतु
 र्यभागसंमिश्रः मूत्रेण गवांषिष्टस्य वर्णक रणः परचित्रे २२ चन्वाणे वल्त्रभागाः स्युर्दोभागो जुगुलिं जनात् स
 स्तकीवेकभागस्याद्यवन्तीपोरुत्तीयुते २५ जले समुचिते रंजो बर्मध्ये दिन्नत्रयं संस्थाप्य तन्मालं लेप कर्तुं
 दडून संशयः ३० इति बोलजलं चेदस्य र्याव्यवीजा निप्रपुन्नाटस्य तानि च केकत्याऽपि वीजाभिः समं प्रोत्रितं
 क्षिपेत् ३१ सर्वदिशु गतक्रेता सुदृढं संधिष्य माधयेत् दिनत्रयं ततो व्यन्य गोमये न प्रहर्ययेत् ३२ तैकल्ये
 पये सध्वा ददुर्गच्छति निश्चितं त्रिवगोपा रणा कद्दीना यं तीक्ष्णलाघने ३३ पर्यदावल्युजानं तावचावदिरवं
 दनं पाद्यं दुंदी सदी भागी वा सा भूतिं ववत्सकं ३४ श्या भेदवा रणी मूर्ती विरंजं दिवेषानलं रस्ति कर्णा मृता
 इष्टा पटोलं रजनीद्वयं ३५ कणा एव धसमा रं कृष्णामूलौ च्छटाफलं मंजिष्टालां गत्ती एतान् नक्तं मालः पुनर्न
 वा ३६ इती वीजक सारध्वा भृंग एजे कुट्टै रंके एषां दिपलिकान् भागान् जलद्वे रो विपाचयेत् ३७ अष्टभागा
 वशिष्ठं च कषायमवतारयेत् भक्ष्या त क स र स्था णा क्षिप्त्वा जी त य मं तो भ सि ३८ चतुर्भागा वशिष्ठं च कषायमव
 तारयेत् तौ कषायौ समाशय व ल्त्र ए तौ च कारयेत् ३९ एकी कृत्य कषायौ तौ पुन र्ज्जा वधि श्रयेत् गुडस्य कटुलो

३६ निर्योगोदंतोषणानाग १८ उगाजिकावाकृचिकसर्पिषा लोहेलोहविमर्दिनेदृढतरां माहे अणालंढनेकं दूकुरु
 विचर्चिकादिशामनेणमारुहंस्तेरनात् १९ इति माहे अणोदुक्तः एवदिरत्रिफलातिवण्टोत्तारुतवासकैः अणु
 कोपंजयेत्कुण्डकं इविस्फोटका निच २० विसर्पणमाकिरिमणोमतिकमसरिकाः इति एवदिराष्टकं अर्कप
 न्रसेपर्वं हरिद्राकल्कसंयुतं नाशयेत्सर्वपतैलं यामाकंदुं विचर्चिको १८ इत्यर्कतैलं मंजिष्टात्रिफलात्ता
 ष्ठांशलागंधकात्रिभिः तैलमादित्यसंपर्कं यामाकंदुं विचर्चिकं १९ इत्यादित्यणाकतैलं हरितीलशिला
 दार्कपयोष्मादिजटातट्टत शकंदसविशालारुग्निग्राह्यगरुचंदनेः २० कंदुतैलपचेत्यस्यं क्राष्टेर्विषया
 लान्चितैः सगोमूत्रं तदभ्यगाद दूकुष्विनाशकत् २१ सर्वेष्वपि चकुचिषु तैलमेतत्प्रयोक्तयेत् २२ इति लघु
 मटीचाद्यंतैलं धात्रीखदिश्योः क्रायं पीत्वा च त्रुजसंयुतं शोणं दधवत्तं अत्रं हंति चूर्णं न संप्राप २३ न
 ष्ठितेनपि वेसूर्णं काकोदं वदिवत्तुजं तैलाक्तोद्यमं सेवी स्यात्त आशीश्चित्रमुद्धरेत् २४ इन्द्रासनेन स मादाय
 प्रशस्तिरुचिचोद्धते नसूर्णं मधुसर्पिभ्यां लिहं स्वीरह्य ताशान् २५ हत्वा स सर्वकुष्टानि जीवेद्वर्षशतत्रयं
 तिलाज्यत्रिफलाक्षौद्रयोषमं ह्यतशर्कणं २६ दृष्ट्यः सप्तसप्तमेधः कुष्टं हाकासचारिणः यः एवादेदमया

राप्पाकगाय श्रीभागीवासकचंद्रनेः ४ चत्वारिंशत्ताकाणां श्रुंटीसटीरेष्का निशांरुधेः वत्सकत्वकालानंतामूर्वा
 ज्ञायतिबल्युजैः ५ ऐंरीगोपारुणाकट्टुदषक्षमपिपदिः कल्कचर्तौः कषायणांक्षौद्रयुक्तेरणचरेत् ६ क्रमःपित्तः
 विमर्षाक्तः उष्णरीमूढयोर्हितः त्वक्काकेस्पृशीहानोचमेचयेन्मूर्धिरितंशुक ७ वल्लोत्तेनकोशेनमधुरेष्कोपनारयेत्
 रसविद्यातरज्योलेख्यपोशास्तनयोनके मरुकाषायोगेसूत्रेणासर्वकुष्टांतकोर्कोत् ८ इतिमल्लकाषायः दूर्वाभया
 संधवचक्रमर्दकुटेरकाःकांजिकतक्रपिष्टः त्रिभिप्रलेपैरपिबद्धमलोददं चकंदं च निवारयति ९ गोमूत्रवारि
 संपिष्टैः शिलातालांशतृप्यकैः त्वर्वाविष्टिभचीसर्वकुष्टनाशायपृथुजितः १० आरज्यधस्यपत्राणि कांजिकेनप्र
 लेपयेत् ११ इतिभक्तिभक्त्यानिर्हतिस्मिथानमेवच १२ स्थोणेयारुक्निशांरुर्वाःसप्रवारप्रलेपनात् धनूरसपिष्टा
 श्वकंदरसैर्कनाशिनः १३ कासमर्दकमलंनुषोवीरेणप्रपेधितं १४ इतिभक्त्यानिजयेदेतस्यलेपनात् १५
 यऽगजसित्त्वसर्वपक्षं मागधिकारजनीद्वयमुस्तं प्रतिरुतोदिवसन्नयमेतन्नुहंति सज्जयविस्पर्ककंदं १६
 सिंदूरयुगुत्तरसांजनसिक्कतुल्येस्तुल्यांशकैः कटुकैर्लेतामिदंविपक्वं कछुंश्रवत्त्रिंशिकेनीमद्यवापि श्रु
 क्षामभ्यंजनेनस्तकटुहंतिप्रसह्य १७ इति सिंदूरश्रुंतेले कल्पाकज्जलिकोरुंयोगेचकुनटीद्वेजीरके

यः शोधनेन वा पाको रस्यः प्रयत्नेन प्रिस्नस्य वरश्चसः २४ पटेल भिविप्रिफला गुडवी क्वायं पि वे कारादि रास
 नभ्यां समुत्तु स्तं चात्रिफलाय तं वास र्वा पदं शा पहरः प्रयोगः २५ त्रिफला पाकः कषाये रा भृंग राजरसे न वा वृण प्र
 स्नालने कुर्यात् ३ पदं श प्रशाते ये २६ द्दस्ते दोहं त्रिफलां समं शां मधु संयुतां उपदं श प्रलेपे ये समं योगे पयति द्वरां
 २७ जंबुजात्य म्बुमाणा र्कशा म्पाकानां दले एयक् कर्तं प्रस्नात्सने क्वायं मेदु पाके प्रयोजयेत् २८ कर्तं जनिं वाजुं नसा
 लजं वृदादिभिः कल्क पायसि र्धं सर्पिर्निर्ह न्या इ पदं श दोषं सदा र पाकं श्रुति रागयुक्तं २९ अथ म्बुका दोषाः अ
 न्नामा खोपसोऽहिं यो भिवां क्ति म् ७ धीः व्याधयस्तस्य जायंते दश चाष्टौ च म्बुका जाः ३० हितं चे सर्पिषः पाने पयं
 वापि विरेचने हितः शोणितमो सश्च यच्चापिलुभोजनं ३१ म्बुका दोषे र्दृक् पक्वे शोधने ए पाणं तिद्रुका त्रिफला
 लोधेर्त्वे पस्ते लं च रोपणं ३२ ॥ इति योगतरे शिरायां भगं रोपदं श म्बुका दोषा विविक्लिस्त्वा कथनेना मस म्बु चत्वा रिश
 स्तराः ॥ अथ कुष्ठा नि अत्युग्र पात चारा हर्म प्रम विरेकि नो कुष्ठान्य व्यादशं न् रागो जायते कोप्र कर्मणां
 १ यातो तोरेषु सर्पिर्वमनं स्वेप्सो तोरेषु कुष्ठेषु पि तो तरेषु मोक्षो रक्तस्य विरेचने शस्ते २ एला कुष्ठ विडंगा भिनि
 णा द्वा चि त्रसो वला दंतौ रसां जनं चेति लेपः कुष्ठ विनाशनः ३ निवभ निव पाठा ६ पटेल त्रिफला न्तेः द्यामा

स्याद्गोदरमहागदात् १२ इतिरुपराजोरसः त्रिपल्लाशरुक्कस्मान्मंत्रिपंचैकभागयोजितागुिका कुष्ठभगंदर
नादीदृष्टवर्णाविश्रोधिनीकथिता १३ नवकार्षिको गुणुलः तिलाभयालोधमपिष्टपञ्चनिशाचचाकुलमगाध
मः भगंदरेनाग्नपदं गयोश्च दृष्टवर्णो यन्नरोपगोप १४ त्रिपल्लाससंयुक्तैविशालास्थिप्रत्नेपन्नं भगंदरेनि
हं त्याशुदृष्टवर्णाविश्रोधनं १५ त्रिजकार्कोत्तवत्पोकमः लघूरुयमाद्रको सधावचोत्तंगलीचरिनालेमनः
शिलां १६ न्योतिष्मतीचसहृत्पतेलेधीरोविपाचयेत् एतद्विष्यदन्नं नाम नैलेदद्याद्भगंदरे १७ शोभनेरोपगोचैदृष्ट
नीशीविपोहयेत् इति त्रिजकार्काद्यैलेत् करवीरनिशादं तीत्संगलीलवणातिभिः मालुनेगुणार्कपयसापचैनेले
भगंदरे १८ इति करवीराद्यैलेत् भागोरसस्य गंधवस्पष्टो कन्याद्विधमः १९ देयेत् कृत्वा गोलंतामपात्रं तव तस्यो
परिक्षिपेत् १९ भस्मनापूर्येत् रोगं वा त्तिक्तुर्गोहि नंतले शीतमुक्तुत्पजं वीरवीरातत्सधधाशुटेत् २० गुंजास्यमधु
सर्पिभ्यांहंति सद्यो भगंदरं तालमूलीं सलसन्नोपिवेदुसकांजिकां २१ इति रवितांडवोरसः व्याघ्रभंभेपु
नं युद्धं दृष्टयाने गुरोणि च संवत्सरं परिहरेदुपलूढवर्णो नरः २२ अथोपदंशः रस्तिभिद्याना न्नखदंतवाताद
धाकनादस्य पसेवनाका यो निप्ररोषाच्च भवंति शिस्ते पंचोपदंशाविधौ पचारैः २३ जलौकापातने च स्याद्दृष्ट्वा

रसंरोर तेनसिद्धसमंनैल्लेनाग्नीदृष्टब्रह्माण्ड ६२ ॥ इति योगतरेणि तापांशो यब्रह्माण्डो ब्रह्माण्डो भवनोऽग्नी ब्रह्माण्डक
 धनो नाम षड्चत्वारिंशस्तरेणः ॥ अथ भगवदं गुरुस्य द्वांगुल्लेखे त्रेण ध्वजतः पितृकार्तिहेतु भिन्ना भगवदं गुरुस्य
 सचपंचविधो मतः १ वातपितृकोपे त्रेधा अतुर्थः सन्निपाततः उन्मार्गः पंचमः स्यात् २ पंचविधो मतः २ गुरुस्य
 ध्वपञ्चद्व्यविशो षादो विशो धयेत् ३ क्रोवसेचने कार्यं यथा पाके न गृह्णीत ३ त्वरत्वि रसमेतं भूर्ते लं प्रशरी
 रं दधदिसिद्धिमस्य प्रांसा रमेयस्य पिष्टं भवति स मुपले पाशुभगं रं ऐणामि पिविषकत गणामा पदो ना
 धातेतुः ४ चटपत्रोष्ठिको सौंठी गुरुस्य सुनर्नवाः सृष्टिष्वपिड कावस्थे त्रेणः शस्तो भगवदं ५ पिठिका नाम पद्म
 नाम पतर्पा एव कं कर्म कर्णो दिरे को तं भिन्ना नां वस्यते क्रिया ६ सृष्ट्यर्क इष्यदावी भिन्नैर्हेतुना विचक्षणः भ
 गवदं गतिं सा त्वादृष्ट्य विशो धिनी ७ इष्टां सर्वशरीरस्य नाग्नीरन्या रं शयं रं तं द्रमा गतिं यं स्ते स्यात् ८ च
 तुष्टयं ९ काकजं द्वा रसेमं द्यौख त्वे रिव स पंचकं नाम स्य संपुट रूढ्या स हि दं रिको तरे १० निवेद्य वा लु
 को रत्ना देयो मिः प्र र्पाष्टकं स्वां गयी तं स मुष्ट्य मधुदं क रा संयुतं ११ धमेन्मत्वा गतं ताव द्या व द्रुमितीना र
 वत् रूपराज रसः सोयं भगवदं विनाशन १२ वद्वन्मन्त्रमिमेखो देवि प्रलामनुपाययेत् मुक्तं स्व त्प्रेर होभिः ॥

रसेनतु तच्चरणीकृत्यसमाहरस्थिभंगंयपोरुति ४९ आमाचरणीमधुशुतमिष्टिभंगेअरुषिवेत् पीत्याचास्थिभ
 वेत्सम्यक्कञ्जसाशनिभेद ५० लवणो कटुकक्षारमूलमेष्टुनमातपं व्यायामं च नसेवेतमग्नोरुह्मान्नमेव च ५१
 अथनाडीव्रणः नाडीनोगतिमन्त्रिष्यशस्त्रेणोत्पाद्यकर्मभिर्न सर्वव्रणोक्तमंकुर्योऽङ्कोधनंरोपणारिकं ५२ नाडीं
 वातक्षतोसाधुपादितोलेपयेक्षिषक् प्रत्यकुष्ठीफलशुक्तैर्हिमैर्धूपैः प्रलेपयेत् ५३ पेटिकीतिलमोजिष्टानागदं
 दीनिषादुयेः क्लेष्टिकीतिलयष्टादुनिवृत्तादिष्वेवैः ५४ शाल्यजोतिलमध्याजैर्लेपयेत्स्यशोधनेः आर
 जय निशाकालाचरणीज्यस्तोदसंशुताः ५५ सज्जवर्तिव्रणो योज्यायोगिनीगतिनाशिनी कृष्णफलत्वक्मद
 नाफलानिपुणस्पृशन्तुनचमुखं स्रस्रकंदुभ्येनसहैषकल्योवर्तीकृतोदंत्यचिरेणानाडीं ५६ वर्तीकृतमासि
 कसंपुष्पेनाशिशुक्लेलवणोत्तमं च दुष्टव्रणोपादितं चेतैलेतस्मैव्यमभंगतिमाप्नुहेति ५७ जात्यर्कसेपाकक
 रंजदंतौसिंधूत्यसौवर्चलयावसूकेः वर्तिः कृतोदंत्यचिरेणानाडींस्तुक्क्षीरलिशासहसैधवेन ५८ कशादुर्वेल
 भीरुणोनाडीमर्मोश्चिताचया क्षामस्त्रेणानां हिंयात्तनशस्त्रेणाकरनचन ५९ गुग्गुलिप्रफलाव्योषेः समंशो
 श्लाघ्ययोजितैः नाडीदुष्टव्रणोत्तापिजयेदपिभगदरं ६० इतिसमांगशुशुतं समूलपञ्चानिर्मुर्दिपीडयित्वा

सिन्धुः ४

रामः

८५

सतंत्राणैवेद्यः सश्रुत्वेपरिषेचयेत् पृथग्भुक्कयुक्तेनैकेनैकैश्चिद्वक्षेनमर्षिणा ३० बुध्वागंतुं ब्रह्मा वै द्यो ह्यतस्कोद्रसमन्नि
 तां शीतोत्क्रियां प्रयुंजीत रक्षति तोष्मना शिथी ३१ आमाशयस्येह धियैव मनो पथ्यमुच्यते पक्वाशयेस्येदातव्यं रेच
 नं च स मासतः ३२ काष्ठो बंशत्वे गेरंश्च दृष्ट्वा प्रमभिदाहृतः स रंशुसंखवः पीतः कोष्ठस्यं आ वयेदस्य ३३ एवं
 कोलकुलस्थानां निस्तेहेन रसेन वा मुंजीतान्नं यवागं वा पिबेत्सैधवसंयुतां ३४ इति स प्रादिके प्रोक्तेः सद्यो ब्रह्म
 हितो विधिः स प्रादात्पयतः कार्योऽशा पीरं वलावन्निष्ठा ३५ ब्रह्मोऽश्वपशुगामासात्मचरणश्च नागगतं नौ च ह
 कचदिवोत्वा पाताश्च मत्स्यश्च भेषु नार ३६ सिंदूरकुष्ठविषादिंशुरसो न चित्रवा एतां ध्विलां गलिक कल्का विप
 क्तैस्ते - मासादमंत्रयुतर्हं कृतमुन्मेषेनः किन्चन वराप्रशमनो विपरीतमस्ते ३७ एवं प्राग्भिवातशरगं उमहोपदं
 शान्नादीवरावरा विचित्रैक केषु पाप्माः एतां निरंति विपरीतकमन्त्रनामैस्ते यथेष्टं यथाशान्मो जनस्य ३८ इ
 निविपरीतमन्त्रैस्ते च क्रूरतात् अथ भस्मानि आदो भजं विदित्यारुसे च ये स्त्री तवादिणा पंकेनालेपनं कुर्यात्
 वंधनं च कुशान्वितं ३९ अत्रैव नार्थमंजिष्टा मधुकरा क्रूरं चंदनं शतपीतव्यं तोमि श्रेष्ठालिपि च लेपनं ४० न्ययो
 धादिकवापयत्तुं शीतः परिषेचने पंचमूलो विपथं च स्पीरं दद्यात्सवेदने ४१ मूलं स गालं छिन्ना पापी पीत्वा मांस

धवंधोब्रह्ममहोतःसहस्रःसशोषाः प्रयानितेगुगुत्तमिश्चिनेनयीतेनशांतिप्रफलासेन २० इतिप्रफलागुगु
 लुः अमलापदोलमूलत्रिप्रलाकटुहमिद्धानां समभागातिरंशसिकेधिकभागःसप्तसैकं २२ गोहृतवकां
 गुहिकांवादेदुवासरंसदक्षमितीं जेतुंब्रह्मवानामगुत्तोदस्यपशुर्पादुगोच्चितैः २२ इत्यमलाद्योगुगु
 लः जातीनिवपदोलपत्रकटुकाटवीनिशासादिवासांजिष्टमपमिष्यगुगुमधुकेनक्ताववीजैःसमेः सविः
 सिद्धमेनेनसहस्रमवदनामर्गश्चिताःआविष्टोभंभीराःसहस्रोब्रह्मणाःसगतिकाशुकांतिपुष्पतिच ३० इतिजा
 न्याद्यहृतं स्वर्जिकाचपवद्वारःकेपिह्रमदिह्रिकाटकांश्चेत्तवदिह्रितुल्येच्छां चगोहृते ३१ सर्वसमंश
 संचूर्णमर्दयेत्परं ३६ स्वर्जिकादिहृतं चैव सर्वव्रणाविशोधनं ३२ पराणं कर्मि कंदूहंशोऽं पादवक्तव्या इ
 तिसर्विकाद्यहृतं मनःशिलासमंजिष्टासलाकायजनीदपं प्रलेपःसहृतद्वेगोदस्त्वमिवपुष्पि करःपरः ३३ पुन
 र्नवानिवपदोलशुंशीतिक्लाभिष्टाद्यव्यभयाकषायः सर्वगसोफोदरकासप्रलम्बकासाम्भितेपां दुगर्दनिहंति
 ३४ पुनर्नवाष्टकं अयोराः नःसकासीसंक्षिप्रलाकुष्ठमन्त्रिच प्रलेपःकुसुतेकार्त्तसद्यवनवत्वचि ३५
 कालीयकपलायास्थिरमकालासुतेभेः लेपःसगोमयरासःलक्षवर्णवस्त्रःपरः ३६ अथसद्योब्रह्मः सद्यः

लसुसवेतसवल्केः १३ ससर्षिः प्रलेपः स्याच्चेयनिर्वारणः परः न एवेतेपनंदद्यादतंचपतितंतया १४ न
 चपर्थितेष्वन्यनवासंधारयेत्तचित् सतिताः सातसीबीजाः दध्यम्लसक्तुर्षिः १५ सकि एवकुष्ठलवणा
 : शस्तास्यरूपनाहने शशांमूलकशिग्र्याणं फलाभ्यासितसर्षपः १६ सक्तवः कि एवमुस्मानिद्रव्याण्येताभिष
 न्ये हसिदंतंजलेच्छविंडमात्रप्र - लेपनात् अस्यर्षकहिनेवापिशोषेणचनभेदकं चिरविल्वानिके
 दंतीचित्रकोदयमारकः १७ कणोतकंकज्ज्याणां पुटीपाणिचदारणे ततः प्रस्नालने क्वाथः पटेलनीनिवपत्रा
 जः १८ अविष्टुहेविष्टुक्षेवान्पयोधहित्वगुरुवः आलेपयति मांसानां मांसस्यानामरोरुणः २० कल्
 कसंगोहृताः कायं सितलानां मधुनान्वितः निवपत्रमधुभ्यां रुच्यतः संशोधनः परः २१ निवपत्रंति लादंतीरुच
 र्दोषवभासि के दुष्टव्रणप्रशामनो लेपकोधनकेसरी २२ निवपत्रवचाहिंशुसर्षित्वेवणासैधवैः क्षपनं स्ने
 मिरको ब्रं वणाकंदरुजापहं २३ अग्निदग्धो ब्रणो सम्यक् प्रयुंजीतचिकित्सितं पित्तविद्रथिवी सर्पशामनं
 लेपनादिके २४ चानादिभक्तान आवाभ्युपयेद्रुजवेदजान् यवाज्यभूर्जमदनश्रीवेष्टकस एतद्वै २५
 वसेजापिष्टनिर्युंशीस्मोदभ्याङ्गा रुमीन् लसुनेनापवादद्यात्वेपनेकमिनाशनं २६ ये स्नेदपाकश्रुतिगं

श्रीवासुगुप्त च्युष्टास्तनिर्यसधियाः कवि
 नतवणाग्रोतिनष्टत्याग्राववेदना २७

नरं गीतायां विदधिति किं त्मा कथनं नाम पंचचलितं रंशस्तं गः ॥ अथ ब्रह्मा शोयः एकदेशो स्थितः शोयो ब्रह्मा
नां पूर्व लक्षणां दोषैः पृथक् समस्तैस्तैः रंशजागृजौ च षट् १ रुचि विनिश्चयात् आदेशो विज्ञावनं कुर्वाणो यत्प्र
सेचनं वती यमुपनाहं च चतुर्थं पाटनक्रिया २ पंचमं शोधनं चैव षष्ठं रोपणमिष्यते एते क्रमा ब्रह्मास्थोक्तस्य
मं वै कृता परं ३ अभ्यन्यसेदपि त्वागुवेण नाकृतवत्तथा ने विज्ञावना र्थं गृह्णीयात् तत्तेनां गृहकेन वा ४ शोयो
मरुति संरब्धे वेदनावतिवाव्रतो यो न यातिसमं ते पस्वेदसे कापतर्पणैः ५ सोपि नाशं भजत्याश्च शोयः शो
णितमो स्मृतात् एकतश्चाक्रियाः सर्वाः रंशमोक्षतामेकतः ६ रंशो हि विक्रियां याति तन्मोक्षे याति विक्रियां ७
त्यथा गृहं तं वीष्टं गंचकारं गृहं ७ शिरासं र्वां गजं रंशं जलौकाग्रं धिर्मुहं तं तु वीकं प्रोत्पेवातो रीष्टं जी
षिते जलौकसः ८ संति पातो स्थिते नापी वरुदोषे प्रयोजयेत् मातुलं गानि भंथो च सुखात् महोषधं ९ अ
हं स्माचैव रास्ता च प्रलेपेनाशुशोषाजित १० र्वा नलकमूलं च मधुकं चं रंशं नद्या १० शीतले च गतोः सर्वैः
प्रलेपः पिनशोयस्य अजगंधाश्च गंधा च काला सरत्तया सर ११ एकैषिका च स र्गी च प्रलेपः स्तेषां शोयः
सु आलेप प्रतिमां सानो मां स्स्थानमगोहो १२ लेपः संरोपणः कार्यो तिलजो मधुसेयुतः न्ययो यो दुर्वराश्च

वे६। पिस्वीपराणां निवृत्तये ८ इति वि० गाद्यैर्तेनं य वा न्नं कइते त्वेव कर्ममांसे च योजयेत् स्वीपराणां प्रशांत्यर्थं म०
 तेराह मग्निना ९ वंरात ॥ इति योगतरंगिण्यां स्वीपरा विविक्ता कपतं नाम चतुश्चत्वारिंशत्तरंगः ॥ अ
 थ वि० वि० ॥ एय रं वैः समसौश्चक्षते न क्षतजे न च शुल्मवधि० वि० रं वैः स्त्रीत्तने रं वै वि० वि० १ ज्ञेयं का पात नंश
 त्सर्वस्मिन्नेव वि० म० इ० को लो लो न्नः स्वे रं पि सौ त रं वि० ना २ वात द्वौ षथि कल्के सुवसा तेन वृत्तयुते सुखे
 सो वरु लो ले प० प्रयो ज्यो वा त वि० रं वै ३ स्वे रं प ना रा क र्ते व्याः शिष्टु मूल समन्विताः यव गो धूम सुद्वैश्च सि० न
 वि० प्रलेपयेत् ४ विलीयते क्षणे नैव मपक्वश्चेव वि० वि० ये निर्वे स र्क टा ला जा म भुक्तेः सा धि वा युते ५ प्री० रं
 क्षो रं पि वै र्को व य सो षा र च रं नैः पि वे षा त्रि फला का य त वृ ता क ल स यु ते १ इ० वि० का सि क ता लो र गो षा क तु षा
 पां सु भिः गो मूत्र पि० स त त स्वे र ये क्ले षा वि० रं वि० ७ सौ भो ज न स्य नि र्ध रं हिं गु सें ध व स यु त अ चि ता दि० र
 वि० रं मि प्रा तः प्रा त र्नि शे वि० त ८ च्ये त वर्षा भु वो मू त मूलं व र टा क स्य च ज ले न क षि तं पी त म प कं वि० रं वि० ना
 ये त ९ का सी स सें ध व शि ला ठिं गु च र्णी मि श्री कृ तो व र टा क क्ल त जः क षा यः अभ्यं ते रं शि त म प कं म
 नि प्र मा णो नृ णा म यं ज य ति वि० रं वि० मु ग्र सो ष १० अ प कं त्वे त दु दि ते प कं तु व टा व र त्रि० या ॥ इति योग

दृढं दृष्ट्याभ्याति नान्यथेतर २१ एतावन्मार्गेण वातावृद्धं दृष्टीरव्युत्पत्तिं बुद्धिर्हरेस्तेऽसौ तैलेऽप्यनारयेण कुर्यात्तुमुत्पन्नं
 एनार नानि सिद्धिं च मांसेरप्यवेसवारैः २२ सेहं विदध्यात्पुनश्च नानाशब्दं गणारक्तं च रुणोररेच वातं प्रोत्तिष्ठत्प
 योस्तवर्गैः सिद्धं सितारव्यालवतां पिवेत् २३ सेरोपनासाम्बरवसुपथ्याः पित्तवृद्धकायविरचनेच विकृष्य सोढुं वरा
 शक्यो गोजीपत्रैर्भक्ष्येन्द्रियैः प्रलिपेत् २४ शुद्धस्य जंतोः कफजेर्बृद्धं च रक्तं च सितं च अवतेर्बृद्धं च मेदः कृतं मांसं हरे
 पिकायैश्च गोहिरं सर्वचिकित्सितेन २५ ॥ इति योगनरं गिरायां गंडमात्मपञ्चीगलगां प्रपद्य बृद्धचिकित्सा कथनं
 नाम निचराशिशास्तरंगः ॥ अथ श्लोपः ॥ श्लोपः पादद्वयोप्यस्य भेदः कफसमुद्भवः नासाकर्णाक्षिरस्तादा
 वप्यारुः केषु मुं पुनः धत्ते रैरंडवर्षाभूर्निर्गुं शिवायुष्यैः प्रलेपः श्लोपदंति चित्तेत्यमपि दाहतां २ कल्पाचिन्मर्हं
 तीनां कर्षमर्द्धपलं पलं विंशतिश्चर दीतव्याः गुडस्य च पलद्वयं ३ मधुना मोदकं खाद श्लोपदंतिद्विसारं संपिष्टमा
 रनालेन रूपि कालं लालं ४ प्रलेपाः श्लोपदंतिवह्मूलमपि रूढं पिष्टारकं तदसंभवासि फाजयति सार्धं वा
 पीता श्लोपदस्य नयतं वहासत्रेण जंघायां ५ हितश्च लेपने नित्यं चित्रकोदचराश्च सिद्धार्थशिखु कल्को वा
 सुखो ह्योभ्यत्र पित्तः ६ विडंगमरिचार्कुर्युना गोरक्षि च केतया भद्रार्थे लकारे च सर्वेषु लवणेषु च तैलेषु केषु च

धाशिराश्च वृत्तोन्मतेग्रंथिमरुक्सरोरेकुर्वत्यतोग्रंथिरितिप्रदिष्टः ११ हिंसासरोहिरापमताद्यभागीव्येना
 कवित्वागुरुजातिगंधा गोजीवपिष्टासहतालपन्थाग्रंथोविधेयो निलजेप्रलेपः १२ जन्तावकाभीपतकतेहि तास्तु
 क्षीरोदकाभ्यांपरिषेचनंच द्वाक्षारसेनेष्टुरसेनवापिच्छूर्गोपिवेक्षापिहृदितकानां १३ मध्वक्त्रं बर्जुनचेतसनां
 त्वभिः प्रहेलनवचारयेच्च हितेष्टुदोषेषुयथानपूवग्रंथोभिषक् म्बुक्षमससुह्यतेषु १४ अमर्मजातंसमम
 प्रयातंतत्यक्कमेवापहरेद्विचार्य देहस्थितेवासमिसिद्धकर्मासद्यस्तोक्तंचविधिंविदध्यात् १५ एतन्निगाचो
 त्पाद्यसपथमाशुप्रक्षालयेत्ययतमेः कर्षायेः संशोधनेस्तनुविशोषयेठुक्षारोतरेक्षोर्बन्तः प्रगाढैः
 १६ सिद्धचतैस्तत्त्ववर्गैरागोप्यविंगपाठारजनीविपक्वं मेदःसमुत्थितैश्चकल्कदिग्धैः कृत्वापरिष्कार्य
 रांटांतं १७ इताशतशेनसुदुःप्रमज्याद्योदनधीमान्नवव्यक्तितायां प्रविष्टैर्दर्व्यावपत्नाक्षपावप्रतप्रया
 स्विदनमस्यकार्यैः १८ प्रस्नाल्पमूत्रेणातिलैः सपिष्टैः सवर्चत्वाद्येहीर तालमिश्रेः ससैववेक्षारव्यतप्र
 गाढैः क्षाणेनरेरेनमभिप्रशोध्य १९ नैर्नोविदध्यादिकरंजरुं जावंशावलेषं शुद्धमूत्रासिद्धं ग्रंथिरेचातु
 दोषाकीं तिस्रेष्ववाक्षारविंगवीजगोषोपलेः स्यान्मसृणां कृतैर्यत् २० रक्तेनमिश्रेः सरस्वस्यसद्यस्त

निपात्यमास्तस्मिन्मोहमेरोदेहपुपुष्कलव्यवाविद्यार्थ

तोयमथितैश्चरणीकृतैव प्रहित १ भूषश्चेरुंतेनेन कल्कः पष्ठासमुद्रवः कक्षासैधवसंयुजोऽधरो गार
 २ः परः २ ॥ इति यो-वृक्षचिह्नित्वा यां द्वात्रिंशत्तरंगः ॥ अथ गंगमाला गंगमालोरभिगङ्गेः कंठदेशसमुद्र
 वै-पथेवचिरव्यवस्थादपचीन एव सितिका १ माक्षिका खोसकृतीतः काण्यवर एव मूलतः गंगमालोनिर्हं तथा।
 शुचिरकात्मानवधितो २ विरंगमैलसिंधव्य एव स्यात्कारदाह ३ भः तैलेचतुर्गुणोसिंधक इतुं वीरसेष्टुमे ३
 गंगमालाहरेश्चेष्टगलगरेष्विष्टम्पते इति तुं वीतैले व्योषाविर्गं मधुकं सैधवं देवदारुच तैलेमभिः श्रुतं सम्य
 हकृमप्यपचीनयेत् ४ व्योषाद्यंतैले ककुंदर्याविपक्षं तुल्यगतैले वरं भुवे अभ्यंगा न्यागये न्दुगां गंगमा
 लांसदाहताम् ५ ककुंदर्यातैले स्तोभोजनं देवदारुकोजिकेन प्रयोषितं कोसप्रलेपतो ह न्यारपचीं इत्यदा
 मपि ६ शोभांजनं अथ गलगंगं निवहः चपचुर्दस्य सुकवत्सवं ते गले मलान्वायादिवाहस्वो गलगंगं
 तमारिश्येत् ७ जीर्णकर्कारुकरसो विरसैधवसंयुक्त नस्येन तरुणो हति गलगंगं न संशयः ८ श्रुतापराधि
 ताम्प्रं प्रातः पिष्ट्वा पिवेन्नर सधैषा निव्यताहारो गलगंगं प्रशांतेये ९ तिक्तालावुप्रलेप के सप्ताहं सुषितं जलं
 गलगंगं निहं त्याग्य नालय यमनुशीलितम् १० अथ ग्रंथिः वातादयो नांसमसः क्प्रदद्याः प्रदूष्य मेदश्च त

गोथचिह्नस्माकथनं नोमिच्छामिस्तरंगः अथमुष्कवृद्धिः अधोगतिर्वेष्टातोमुष्कोप्राप्यकरोतिरि होवाअ
 मेरोमूत्रांत्रैःसप्तधोऽन्मतिमरत् १ पःपितरोषेताकुट्टरोगोमवेष्टितोदंष्ट्रितामुष्कभागे नतोर्ध्वभागेअवत
 स्यवेधंवा मस्यकुर्यात्परतोपरत्र २ यक्षाक्षवीजशुंठीनिशुंठीनामिषःसमेष्टुर्गोः दृतमधुसहितापिटीनस्य
 मतेमुष्कवृद्धिकथं ३ त्रिपल्लाघायगोमूत्रांपिबेत्स्यातरतंदिक् कोष्ठवातोद्वेष्टलेहंनिन्यादुष्णोद्भवं ७
 कषायलेपयोःप्रायोऽन्यतेरक्तचंदनं चंदनंमधुकंप्रमुशीरंनीलमननं ५ क्षीरपिष्टेप्रलेपःस्यादाहशो
 यव्रणापरः पंचवल्कलकल्केनसहतेनप्रलेपनं १ सर्वापि नहरंकार्यंरक्तजैरक्तमोक्षतां वचासर्वपतेले
 नप्रलेपशोषनाशान् ७ तैलमेरुंजंपीतंबलात्तिक्ष्णयोनितं आध्मानप्लव्योयचित्तसंश्लेषं
 ८ गोमूत्रमिक्षाहृतैलमृष्टांरपीतकीर्सेधवच्चांशुक्तो रणैरन्तरकोक्षजलानपातान्निहंतिहूरंउम
 तिप्रवृद्धं ९ ॥ इति योगतरेणिषांश्वेत्रवृद्धिचिह्नस्माकथनं नाम द्वात्रिंशत्तरंगः ॥ अथवृद्धेः
 वंष्टागोरोषजःशोषोवृद्धिरत्यभिधीयते मूलंविष्वक्पितृपोरालोकस्याग्नेर्वह्न्योर्ध्वयोःश्यामापूति
 वरंजशिशुकंतरुविष्टोषधास्करं कृत्वाग्रंथिक्चव्यपंचलवणाक्षाराजमोदोन्वितंपीतंकोनिककोस्त।

त इत्युदाहरणम् भवत्कलातुल्यं तु मरिचं च रसं सप्त गंधं कं पिपली कुंठी होही भागो विचरं यत् २० स
 वेतुल्यं क्षिपेदंति वीजं सर्वमकल्मषं हि सुं जेरे च ने चेत इदं राणि व्यपोरति ३० रतिना रचः ३० इति यौतं रं गिरणं
 उदरचिकित्सा कथने नाम त्रिशस्त रंगः ३० अथ श्वपथुः रक्तपित्तकफान्वायुः शिरः प्रायः पयः वा हागाः शोथं क्रे
 तिनवधा रोषस्वेदाभिघाततः १ कुंशी पुनने वै रं पंचमूली सत्ते जलं वातिके श्वपथो शास्ते पा नाहार परिग्रह २
 पटोलं त्रिपल्लारिषदावीं काफः सगुणुक्तः रंति पित्तमवं शोथं तस्मान्मरसमन्वितं ३ पुनर्नवादि श्वरव्युद्वे
 शस्य पथ्या मरदा रकत्वं रोषे कफोत्थे मरिषा क्षुब्धं मंत्रं पित्ते दासलितं तथेव ४ कफे तु रक्तासिकता गुणा
 रणा पिराणकं क्षिप्रुत्वगानि प्रलेफः गृहार्थं चागुदः पित्तलीं चागुदः मयो बागुदः नागं रं ५ कर्षाभिर्व्यधात्रिप्र
 लम्भमाणां एवादे नरः पक्ष्ममयापि मासं शोथप्रतिस्पृशयगर्त्तं स्पृशे गन्तव्या स कासा रसि पीनसादीन् ६ जी
 र्णाञ्च रक्षो ग्रहाणीविकागान् रन्या नद्या नपान पिबातरो गान् रक्ताग्निविश्ववनमोरककंदकादीपादा निशा
 करिकला मगधा जटानां ७ चूर्णो कवोस्तसालिले न विस्तीर्य पीते नातः परं पृथगे गृहं रं नगाणां ८ स्त्रीते ल
 ह्यं तमद्यानि शुर्वम्लवराणि निच जोगलं च हि वास्तु पंशो पचान् ९ वर्जयेन्नरः १० इति योगत रं गिरा

भागवतयेतया नवविधालिखितुगोस्तोत्रास्माच्चतुर्गुणा १५ एषनागपणोनामचतुर्गोत्रेगगणापरः
 तत्रेणोदाभिपेयगुत्सिभिर्वदरांनुना १६ आनन्दवातेस्तृयावातरोगेप्रदानया दधिमेरुनिविदस्तेगोदाहिमां
 बुभुक्ष्योति १७ परिक्लिप्तिव्यस्मास्तेरुक्तांबुभिरजीर्णो भगंरपांडुऐमेकास्तेष्वासेगालमरे १८ दशोभ्यर
 णीरोषकुलसंदानलेन्वरे दृष्टाविषेभूलविषेगदलेक्लृप्तिमेधे १९ यथाहंसिगयकोषेनपेयमेनदिरचने द
 तिनागपणोच्चर्णं नवतात्रिफलापाशदंतीकटुकरोहिणी २० चतुरंशुलमज्जाचतयाचकटुकत्रयं वित्रकं
 चवदन्योचतयाज्याजपिपली २१ त्रुहीक्षीरपलेरयाल्वनस्याष्टौप्रदापयेत् यावत्पिबतितदिदंस्तोवदगा
 निश्च्यते २२ एतदिदं नवसिद्धमृषभिःसमुदाहृतं २३ इतिविदुष्यंते रोहीतकाभयाप्युंठीपिबेन्मस्त्रेणाशक्ति
 तः सर्वोदररुहोदमेक्षार्ःकामिगुल्मजत २४ ० पातव्योयुक्तिःस्वारक्षीरगोदधिसुक्लिजः पयसाचप्रा
 योक्तव्याःपिपल्यःक्षीरशोतये २५ अथैकान्नपत्रंमांसंजाकंपिष्टतिलोक्तताः व्यायामाध्वरिवास्तापपानाजै
 र्गोविवर्जयेत् २६ अथैकान्नपत्रोदरोहितः सूतगंधकणापप्यातन्यारजवधकान्दु २७ मर्देयेदजिह्वयेन
 तन्माषंखादयेद्दिनं नृणांजलोदरंरूपिपच्यंणाल्योदनेदधि २८ चिंचापलरसेचाजुपानमाचप्रयोजये

न्मन्त्रेण वा सकृत् ज्योतिष्कत्वाः पिवेतैलं पयसा च विरेचनं ३ सर्वेभ्यो जठरेभ्यस्तु रीधं सुच्येत मानसः वातो
 दरीपिवेत ऋषिप्यलीलवणान्त्रितं ४ शार्क एमरिचोपेतं स्नादुषितो दरीपिवेत यवानीसैथवाजो जीवोष
 कं कफोदरी ५ सन्निपातोदरी - तर्कत्रिकदृष्टारसैध्वै अभिरपपरिद्वर्धचमिः सप्तभिर्वा दशाभिर्
 द्याविध्वर्धप्यलीवर्धमानं इति पिवतिष्ठमान्यसास्यनस्वारकासज्वरजठरगुदयो वातरक्तक्षयः स्युः
 ६ सुदीपयोभिर्वता - नोपि पृथ्वीनां पयोश्च नः सहस्रगुणं जीतशक्तिं तोजठरामयी ७ पटेलम्
 लेखनीविडंगं त्रिफलात्तचं कषिरत्रकोनीलनीचतवर्तं चेति चूर्णयेत् ८ षण्णान्कार्षिकान्भागान्
 नंत्याच्छिञ्चिचतुर्गुणान् स्तद्वर्णान् ततो मुखे गवोमन्त्रेण वा पिवेत् ९ विरिक्तो जांगलसैर्भुजो
 तम्बुमोदनं मंडपे पांचपोत्वा वा सव्योषधे १० मृते पितु तच्चूर्णे पिवेत् वंततः पुनः इति सर्वो
 दणणे तच्चूर्णो जातो रकान्यपि ११ कामलोपांशु रोगं च म्वपथुंचापकर्षति १२ इति पटोत्वाद्यं चूर्णं
 यवानीरपुषाधान्यं त्रिफलासोपकुञ्चिका कारवीर्यप्यलीमूलमजगंधासटीवचा १३ राताश्वा
 जीरकं व्योषं स्वर्णं क्षीरं सचित्रकं दोष्ठा रोगोष्करं मूलं कुष्ठं लवणं पंचकं १४ विडंगं च सप्तमांसानि दंती

अथोरासः सत्तासकः १२ सितसधात्रीजातीफलं गोक्षुणात्मलीलकः सत्ताभ्रवंगायायसमस्मसर्वमेत।
 त्समानं पदिमर्दनीयं २२ निष्कार्दमात्रोमधुनावलीढोर्हति सर्वा मय मे दजातं २९ इति ममे रकुठारो र
 सः २२ सत्तप्रदीपात् ३३ इति योगतरेणि एपां प्रमेरु वि कि त्मा कय नंनाम अष्टभिंश स्तरंगः ३३ अथ मेदः
 अथायाभिरिवास्वप्नेष्वात्सारसेविनः मधुगन्तरसाद्यायः तैरास्मे दो विवर्द्धते १ मेरोमां सविबुद्धि।
 त्वात्कूलस्थिगुहासतः अपथोपचयोत्साहेनरोति स्थल उच्यते २ रविनिष्ठयात् प्रातर्मधुयुतं वा।
 सेवितं स्थोत्यनाशानं केवलं वारुन न्यते पीतं मेदसि नोहितं ३ सन्ध्याजीरकव्योषादि गुसोवर्कत्मान
 याः मत्तुनाशकैकपीता मेरोवुद्धि विनाशनाः ४ क्षारवातात्स पञ्चरूपिं गुयुक्ते पिवेन्नरः मेरोवुद्धि वि
 नाशाय भक्तं संसमन्वितं ५ वासादलरसोपेतः शोखचूर्णेन संयुक्तः किं पत्ररसो वापि गात्रे दोर्गंधि।
 नाशानः ६ ३३ इति योगतरेणि एपां मेदसि वि त्मा कय नंनाम अष्टभिंश स्तरंगः ३३ अथोदरम् र
 धासेरां ववाहीनिरोषाः श्रोतोसि संयुताः प्राणान्मपानान् संदृष्य जनयं तुदरं नृणां १ वृंदात् रक्तं
 स्तिर्यवा मुद्गाजोगलाश्च रसाहिताः विरेकाणापनं सस्तं सर्वेषु जठरेषु च २ क्षीरेणो रं उज्जैर्नोपि वे

शुक्रवंगयोमपलाईकं तु तुलयाखंडेन पाकीकृतं १५ भुक्तैः प्रातः शिरः प्रमेहपवनाभ्यानाभिष्पत्त्याभिश्चक्षेणैरेभ्यमप्येक
 श्रुतिस्वरगुदश्रोत्राक्षितोभोरुवोरभ्याश्रोत्राजगविषातिशमनमंदाभिहृद्हरणवत्यं वृद्धिकरं प्रमोदजनकं पृगेन
 विसेव्यते २० इति प्रणीपाकः सारसं प्रसातं दंतीदरसदीशिलासुदहनैः भक्त्यातकार्कभयास्तुक्वर्षाभुकरं ज
 शुभमवरणैर्घुक्पंचमस्त्वौ पुनैः इत्येभिर्दशापालिकैः सतमपां द्रोणेण कृपास्थिकैरेभिश्चाभिकुलस्य कोत्सक
 यैः पादावशो वीकृतं २१ अस्मिन्नोपकिरातगोहिषकणां कं पिस्त्रिविधैः भर्मां च व्याजान्द्रुपिप्यलियुनेदे
 भिश्चासिद्धं धनं यतन्मेहहं क्षयक्षयकरं हि कापहं तुल्यमिदं तु न प्रतिवाति हृद्गुरुरजः प्रध्वंसिधान् चरतं इ
 ति धान् च तं रघुनां विविक्तातः सत्तं कोतं गंधतीक्ष्णोताप्ययोषस्त्वधिकं जित्वा न तु शिला कोलवीजं गभिः कषि
 त्यं २३ त्रिः सप्तकत्वोभं गाद्विर्भावयेन्निष्कसंतकः मेघनादाख्यसतश्च सर्वमेराभ्यगाशयेत् २४ मरा
 सिंवस्य वीजानि वेषयेत्तु नां वना सव्यता न्यविष्टा हस्युः पातान्मेरांश्चिरेतान् २५ इति मेघनाक्षरसः
 सताभ्यमासतजलेः सप्ताहं भावयेद्भुसे हरिश्चक्रं संतः स्नातभुक्तैः सर्वप्रमेहवित् २६ इति हिशंकरोत्सः
 रसस्य भस्मना तुल्यं वंगभस्मप्रकल्पयेत् अथ गुं जादयं हंति मेरा नक्षोद्रसमन्वितं २७ इति वंगो

२२ संसिधिकाऽल्मप्रमेसारचीरेतोरोषसुरसितं कप्रमरिभ्यर्तातिं सुभ्रां जयेत् १४ रुद्रं संजनयेदुवा नमस्रभै
 नत्वं वलं वेदं येदस्या ननिषिद्धमन्ममसक्तं नाथागमं भेद्युनं विरब्धा ताशु रिक्के यमर्चितं तत्तत्तं चंद्रप्रभाना म
 नः सांप्रानंदकरीत नोति चरविचंद्रे एणुत्प्रांतनो इति चंद्रप्रभाशु रिक्का योगाया वल्यत् २६ सांभोधत्तं चंद्रं
 त्रिकदुर्कधात्री प्रिया लंकुहं मज्जानस्त्रिस्तु गंधिजी रकश गंधं गाटर्कवंशजं जातीकोश ल्पवंगान्य कयुतं प्र
 त्येक कर्षदं एण स्याष्ट पत्नी वचं पयः प्रस्थ त्रये सर्पिषः १६ दद्याद्भोः कुऽर्वा सितार्धक तु लोधा जीव
 रीक्षां जन्ती मंरा जेति पचेद्दिषकुशुभरि नेस्तित्तु गंधभां रक्षिषेत् यत्वा देहि निशा प्रभा तप्तमये मे लोष्ट्रजी १
 णो अयं पितं सास्तु मसक्तं श्रुतिं गदं दशोर्वक्राक्षिना सासु च १७ मंदा निचविजित्य मुष्टि मनुत्सो कुयो च
 शुकप्रदं एगं गभं वदं पंगदं रुं स्त्री राणं मसृज्जोष जित इति एगीण कयोगदत्ता वल्यत् श्रीखं विस्तु
 गंधिके स्मरकराणं शुं दीवरी चां हृदं गदं जलं त्रं प्रिया लवररी थाऽप्युज्ज्वी जं तुगा द्राष्टा जी र्कधा न्यर्कं सप्त
 मं नुष्यं च जाती दलं पुष्टा रं दं पत्ता र्धक मिदं सन्ना र्धिके गं जमत १८ एगं चाष्ट पत्ने च सौ रभपयः प्रा
 त्यत्र ये संपचेत्तश्चा तामलकी वी जलशरा वा र्धश्च पिष्टी कृतं शुक्ली कृत्य कं दार के च स ह्यते मे दानि नान्ता र्णो

हेषसमुत्थितेषु ४ योगप्रकारेभ्योऽप्यस्य शरणोन्नाकारं यथासने आसं कपिस्थं चंद्रे प्रिया लंके भेकं धवं
 ५ मधुकं मधुकं लोधं वरुणं पाणिभदकं पठोत्तमेष्वप्येगीचदंती चित्रकमानकं ६ कंदजं प्रपलाशक्रोमं हला
 तकप्रलान्निव यतां निसमनागानि सस्मं चर्णानि कारयेत् ७ न्यग्रोधाद्यामिदं चर्णी मधुना सह लेहयेत्
 पलत्रयं चात्र पिबेत् नैऋतं विस्तृष्यति ८ अनेन विंशतिर्मेहान् मूत्रकृच्छ्रानि यानि च मशामं यानि योगेन पियु
 कान् च ज्ञायते ९ इति न्यग्रोधाद्यं चर्णी बृहत् १० शिलाजतुनरूपी त्वपातः स्त्रीरसितायुते मुच्यते सर्वमेहं
 भ्यास्त्रिसप्तरिवै सन्ते ११ सगवकाद्यापि शिकारो धवे को यवद्विषकं पञ्चाचिकित्से द्रुगावत्सं विमर्मे स
 मुद्रवाः १२ वेष्टे व्योषपलत्रयं यानि त्रयं विस्मरन् च व्यानलं शयमापि यानि मूलमुलकं सटीमाक्षी कथातु
 लकः पट्टं यामरारुवाहणकणाभ्रं निवदंती निर्वीषा पत्रे लानि विषा पित्तप्रशित योत्नो रस्य कर्षादकं १३
 लकं क्षीरी पलिकाशु रापलान् कोषि लाजन्म नो मीनाङ्गः कुरकं कते तिगुः कासे यो न्यसर्वं निषकं
 तत्रैको प्रतिवासं हि सधृतक्षौद्राणि सारिमोतकं मत्तु पयो हृतं मधुरसं पश्चात् पिबेन्मात्रया १४ अशो
 णिप्रदं रंज्वरं च विषमं नाग्निं ब्रूता नश्चरं कृच्छ्रं विदधिमग्निमां हमुदं पोद्गामयं कासलो यक्ष्माणां सभगं

केः कृत् कषायः स्त्री र सं युक्तः शर्करां प्रभिनस २ ० स्वारो निपीतस्तिलनालजातः समाक्षिकः स्त्री र उतस्त्रिा
 जात् हृत्यशमरीं सिधुवि मिश्रितं वा निपीयमानं रुचकं प्रयत्नात् २ गोपालककं टीमूलं पिष्टं पुषितं भसा
 पीयमानं चिरत्रेण पाते येच्चाप्रसरीं हृष्टात् ॥ राजमार्तं ग्राह्यत्वात् पकुल्यामधुकाशमभेदकौं तीव्रदं द्राव
 कोरूयकैः प्लुत्रैः पित्रे दशमजुपगाकं सशर्करे साप्रमरिमज्जकं छे १० योगशतात् हरीतकी गोक्षुराजल
 षोपागाभिध्वन्यवासकानां व्याथं पित्रे च्चर्करे यावगाकं सशर्करे साप्रमरिमज्जकं छे ११ निरुं उक्ताभि
 र्वैलिसत्ततामं विमर्द्यं गोलंसिकताव्यपेने पक्षास्पवद्वैलमातुर्जुगीजले निहृत्य प्रमरिगे गमु १२
 इति निवित्रमोरसरसरलप्रदीपात् अत्रापि चन्द्रकलै वरसो योज्यः ॥ इति योगात् १ गणेशप्रमरीचि
 किंसाकथनं नाम सप्तत्रिंशत्तरंगः ॥ अथ प्रमेहाः दशषट्चापि चत्वारः कफपित्तसमी २ जाः साध्याः का
 ज्याश्च साध्याले प्रमेहाक्रमशोऽन्तरां १ श्यामा ककोदचोदात्तगोधूमचराका ककी कुलत्याश्च हिताभोज्ये
 मेहिनां र्हेरिनां सप २ सोवीरके सृष्टं स्रुते लं स्त्री र्गु ३ हृतं अम्ले क्षुरमपि घानं मेहे स्त्रोता निवर्जयेत् ३
 वंदात् पलत्रिके दारुनिशा विद्यालं सुलांच निःकाप्य निष्ठांसकल्कं पित्रे लषायं मधु संयुतं च सवर्धप्रमे

विवेका - सेयया रोषं यथा वलं १ वातरे तापि तरे ता अस्मरे ता अद्ये नराः २ त्रे ताः ग्रंथिरे तापि रो र ह
 न्तरो गतो र्मापरे तत्पुं जी तस्त्री ग भं त भते विगत अस्मरे वेष्टे निरोषे मज्जरोषे तथैव च ११ प्रयोक्त
 यमिदं सर्पि चिन्नकाद्यं सप्तबुधैः दतिचिन्नकाद्यं हतं च रक्तात् अत्रापि चंद्रकला रसः प्रशस्यते ॥ ॥ ॥ इ
 तियोगतरे गिरयो मन्त्राद्या तचिकित्सा कथने नाम षड्विंशस्तरे गः ॥ ॥ अथात्मसी निरुध्य मन्त्रमा
 र्जया यात नो ज नयेद्भुं कटि वस्ति प्रदेशे शुश्राव्य मसी ति निजद्यते १ मस्य मन्त्रसी पात विगोषये म्
 स्तिजते सद्युक्ते मन्त्रं सपि ते पवनः कर्षं वा यदा तदा मर्ष्य जायते तु क्रमेणापि नो विष्वे च न्तो गोः २
 रत्विचि निश्चयात् वरणास्पत्त चं अष्टां शुं षी गो ह्यु र सं युतो यवस्मा र्जु र् रत्ना का य पित्वा तु तं विवेत्
 ३ अश्मसीं वातजो रतिचिर काला नु वे धिंती वीरत रस र च र द्य र्म ह स्मा र्नी गुं दान त्त कु रा का म्ना
 अग्नि मं ष मो र द्य व स्रु क व ि म र्म भ र्म क कु रं ट के री व र को त च का म्ब रं ह्यु चे ति ४ वीरत वी रिके का पे
 र्थे ष ग णो मा र त न प्रा नः अश्म सी र्के श ग र्क ह्म मन्त्रा धा त र जा प र् ५ शुश्रूतात् वीरत वी रिके का पे
 र्ता पंच स मन्त्रैः भिन्न ति पि त स म्ता मश्म सी क्षिप्र मेव तु ६ वरणात् व क्षि ला मे र्द शुं षी गो ह्यु र

मलचंद्रकलानाम्भारसं द्रोयं निरूपितः १५ अमृतपित प्रशामनः प्रदरधंसकारकः अंतर्वाह मलारविध्वंश
नवनाराधनः १६ यौष्मकालेश्वरत्वात्नेविशेषेण प्रशमयते रक्तं मूर्च्छरक्तं पितृतापञ्जरवनानकः १७ मज्जकूर्द्ध
णिगसर्वाणि प्रमेहनापि दत्तान् रुदत्येव रक्तोन्नमसचंद्रकलाभिर्भूः १८ सायसंप्रसारः १९ इति योगतरेणि
णाम्भजकृच्छ्रचित्रं त्वाकथनेनामपेक्षिंशस्तरेणः २० अथ मज्जनाघातः मज्जनाग्निगतेर्द्वैधैरन्यमन्यसेवेद
नं यदाप्रवर्तते मज्जमज्जनाघातसमुच्यते १ तद्देहावातकुंडलिकादयः २ प्रदोलात्पावसकाच्चणामिश्र
न्निजादपि स्मारोदके नमहि एतत्प्रेतो घरासंयुतं २ पिवेद्दुग्धैरकं सम्यक्लिहादैन्यद्यकथक् विप्रर्त्त
काल्वसंयुक्तं लवणं चापियः पिवेत् ३ निहियिकायाः स्वरसं पिवेदातोतवर्जितं नलेकुं कुमक ल्कोवास
क्षौद्रमुषितं मिश्रि स्त्रीणां मतिप्रसेजेन शोणितं यस्य सिच्यते मेधुनो परमस्तस्य चंद्राणी योविधिर्हेतुः ४
वित्रकं साधिवो चैव बलाकालापि साधिवा द्वास्माक्ष्णात्तापि पाल्यस्तथा च भिफलाभवेत् ५ तथैव मधुकं
दद्यात्पुष्टान्यामलकानि च धत्ताढकं पचेदतैः कल्के रक्षसमन्वितैः ७ क्षीरद्रोणं जलद्रोणं तत्किं भव
त्तारयेत् शीतं परिस्त्रुतं चैव शर्कराप्रस्थसंयुतं ८ गुग्गुलीयं च तत्सर्वमिति मान्यारि मिश्रयेत् ततो मितं

ह्यरसैर्धृतं च रुक्तेषु पित्र प्रभवेषु कार्यं ४ कुशः काशः शोभं रक्षुश्चेति तत्तु गोद्वं पि तत्तु हं पंचमस्तं व
 स्ति विशो धनं ५ यतस्ति र्धपयः यो तं मे द्रु गी रं ति शोणि तं मन्त्रेण स रय वा पि क र ली स र से न वा ६ क र्त्तु र्
 ह्य विना श्ना य स्स्मां पि भ्रात्रु रं पि वेत् य व ह्यार स मा यु क्तं पि वेत्तं प्र का म तः ७ मूत्रं क ह्य विना श्ना
 य त थो वा ए म रि ना श नं त ज्ञा मि हा त जे कु र्या त स यो व र्णा चि कि स्ति कं ८ ले सं शु क्त वि वं धो न्ये
 शि जनु त मा सि कं य त्ना प्र म भे द क शि त्वा ज तु वि प्य त्ती नो च र्णा नि तं तु ल ज ले र्थु वि ता नि पी त्वा
 र्था कु र्ने न स हि ता न्य व लो प्र धी मा ना स न्न स र तु र पि जी व ति मूत्र क र्त्तु ९ नि दि श्यि का र से वा
 पि स स्मो दः क कृ ना श नः सि ता तु ल्यो य व ह्यार स र्व क ह्य वि ना श नः १० वं र्णा त प्र त्ये र्क को ल १
 मा दा य स्स्ते ता श्रं त या भ्रं कं दि गु णा र्गं ध के चै व क त्वा क न्न स्ति र्को शु भां ११ सु स्ता र्था मि तो ये न १
 के त वी शु ष्य वा रि णा स र्दे व्याः कु मा यो श्च प र्प टो श्री र यो र पि १२ ताले मू त्या श्च व र्णा श्च भा व पि
 त्वा दि नं दि नं ति क्ता शु र्द वी का स त्वे प र्प टो श्री र मा ग धी १३ धी र्वं रं सा रि वा चे र्वां स मा नं च र्णा कं
 सि पे त् र्द्रा क्षा फ ल क वा ये न स प्र था परि भा व ये त् १४ छा या शु क्ते वि धा या य व पी का र्थो च र्णा प मा

इति योगतरंगिण्यणुल्मचिकित्साकथनेनामत्रयस्त्रिशस्तरेणः ॐ अथ हृद्दोषः श्लोषपित्तरसे शेषा वि ।
शुण्णाहरयं गताः हरिवाधो प्रकुर्वन्ति हृद्दोशं तं प्रचक्षते १ छन्देन दुग्धेन गुग्गुभस्मा वापि वेति चर्यी ककुभ
न्वचो ये हृद्दोशजीर्णोन्वरक्तपित्तैरहत्वाभवे शुश्चिरजीविनस्ते २ हिंश्रयणोधा विरविश्व कृष्णा कुष्ठा भया
श्चित्रकपावश्रुकं पिवेच्चसोवर्चन्त्येषा एष्येयवो मत्नामूल हृदामय ध्रुं ३ कृमिजैचपि वेन्मृजं विडंगा
मय संश्रुतं हरिस्थिता पतं त्येवमथ स्याः कृमयोन्रणं ४ वेदात् वाक्त्रिक विष्वहनामपयावश्रुकपय्या
वचा विरकणा क्त्वैर्निहंन्यात् सक्तः सपुष्करजदोयववारिणीतो हृद्दोशमभिविकलत्वमतिप्रवृत् ५ रस
रत्नप्रदीपालः ६ इति योगतरंगिण्यणु हृद्दोशचिकित्साकथनेनामत्रयस्त्रिशस्तरेणः ॐ अथ मूत्रककुं
पयस्तु मलैस्ते शुक्रविद्मे ७ चारमिघाततः अशमर्याचा षधेति स्यान्मूत्रकृद्धोरुजाकरः १ मूत्रकृद्धुः ।
समः कृष्णामूत्रयेधसिरोधकृत् अभ्यंजनस्त्रिहृदि रूवसि स्वेरोपनालोत्तरवलिसेकान् स्थिणारिभि
र्वोतरे अशसिदाद्रसांश्चाजिलमूत्रकृच्छ्रे २ अमृतानां गंधाग्नीवाजिगंधात्रिकं टकं प्रपिबेक्षत
योगार्कः मूत्रवान् मूत्रकृद्धान् ३ सेकावगासाः शिशिगप्ररेहः अक्षो विधिरसिपयो विकारैः क्षाद्राविदादी

असुखं स्यादयेत वज्रस्मारमिदं निरुहं तिसकला नृगुल्मानुदरगान्ध्यां पीतं तन्मृशुतं प्रभातसमये वर्षप्रमाणं क्रमा
 न् १४ मंदारिनिं सविस्त्रिका मरुचिता मापांडुतां हीरातां व्यासेका समजौ रीशेत्यपवनव्याधीन्यलाशो नृवान्
 वज्रस्मारमिदं निवार्य भिषज्जो कीर्तिविधने तारो मो संश्रवयति स्फुटं वृष्टिकयोर्दृढे विमन्ने १५ इति वज्रस्मा
 ३ हिं गुप्यं शिकवान्य जीरकवचा च व्यानिपाठो स ठीकस्मान्मेलवरा नयं त्रिकदृजैश्चारदयं दारिद्र्यं पथ्या
 योकारवेतस्मान्मरुषा मा न्यस्तरे भिः कते च रोगो भवितमेत ए ईकरसे स्या दीजा पूरस्य च १६ आध्मानप्र
 हराणि विकारगुदज्ञानगुल्मानुदावर्तिका न्यत्याध्मानमदो रारमरिगुतो स्तरोगो दयारोचको न उरुस्तंभा
 मतिभ्रमे च मनसो बाधिर्यं मष्टीलिको प्रत्यष्टीके लिकामया परहते माकीतमुक्तां वना १७ हस्तुस्तिवा
 द्मरा कटीजटारं शेषवसिस्तनोत्पप्रलकेषु च पाप्येषु च प्रल्हानिनाशाय निवातवलासजानि हिंवादिमाद्य
 मिदमाध्वि न संदितायां १८ इति हिंवायं च रोगो च च्छरे मूलके मत्स्यान्युक्कशाकानि वैदले नखादेराजुके गु
 ल्मी मधुगणिका प्रलानि च १९ विष्वाहृगुविदे स्मार्य न व्यादो भक्षितो रसः गुल्मानशेषा स्त्री रोश्च विदधीन वि
 नाशयेत २० शंखद्रावोजयत्यामुपप्यासैधवसेयुतः दुःसाध्या न विगुल्मोश्च पृथुलो पदयो न्कटा न् २१ ॥

रतो स्त्रिजोपलरसः सुसिगधोव्यक्तसैधवः ४ कदुश्चिकसमाधक्नोहितः पात्रेणुगुल्मिनः काकोल्यादिसिद्धिना
 सपिषापितगुल्मकं ५ जयेच्चणीतलैरेवोपचोदैः पित्तनाशनेः त्रिपलातव्यतादतीदशामूलपलोन्मितं ६ क्रते
 चतुर्गुणोपक्ताचतुर्भागास्थितेरसे सपिर्देहजतैलक्षीरैश्चैकत्रसाधयेत् ७ संसिद्धोमिष्यकः स्नेहः सक्षोद्ग
 कपगुल्मजुत कपवातविकोरुषकुष्टद्वीहोदरेषु च ८ प्रयोज्योमिष्यकः स्नेहोयोनिष्प्लेखचाधिकं दणिमिष
 कस्नेहः क्षारदधानलव्योषनीलीलवणपंचकं चूर्णितंसपिषापेयं सर्वगुल्मोदरापहं ९ तिलकाणो गुड
 व्योषहिनुभागीयुतोभवेत् पीतोदकभवेगुल्मेनष्टपुष्पेचयोषितो १० सक्षारश्चूषणं मद्यं पिवेदस्त्रगुल्म
 जुत् पलासक्षारतोयेन सिद्धसपिःपिवेक्षसा ११ नोदं कुटजाकं सिगुव्दहीस्नुकेविल्वभस्मातकव्याघ्री
 किंस्तुकपात्रेभद्रकजटापामार्गनीपात्रिकान् वासासुष्ककपाटलासलवणादग्यारसं पाचितीहिज्वारिद्र्या
 तिवापमेतद्दिनेगुल्मोदराष्टीलिषु १२ दतिनादं रसः स्फीरं वज्र नरुद्रवंदरापलं तावत्पयोप्यर्कजं प्रत्ये
 कं पलपंचकं च लवणं क्षारं च पंचात्मकं विंशत्याकंदलेयुतं पवितरोभिर्नैश्चतुर्भिः पलैर्मंद्रोडगुलमार्गो
 गजगुटेवह्निविपक्वोक्तं १३ संचरणोपकदुत्रयं त्रिपलमप्येकं पलं रासदं सर्ववत्प्रजुनीतमेतदमलेपा

क्षोश्चजेकार्यः स्निग्धसिद्धेप्रयत्नतः १२ स्ववनेसूत्रवर्ण्यवद्वाणाचर्यान्येस्त्वयं उद्गारजेकमश्चात्रसिद्धिकेयुम
माचरेत् १० क्खिद्विधातेपश्चादेषेणालसैरिदमिजंयेत् सुक्कोद्ववर्तिनेवेद्योरमयेत्सरकोतया ११ इन्द्रिवातेरि
संसिग्धं क्वष्टमत्येवभोजने नस्माद्योतेपिबेन्मद्यंयगंस्वाद्गीतलो १२ रसेनाद्यातिश्रान्तः अमस्तासार्दि
तेनरः निद्राद्योतेपिबेत्स्यीरंमाहिषेरजनीमुखे १३ तिलैलेनसंस्पृज्यपत्न्येष्टायनंचरेत् एतद्धूमविः १४
षण्डसूत्रैर्वेपचित्ता १५ गुदेण्यसमावर्तिर्वि १६ वधानारुह्यलज्जत आमासयेष्टुमेलेष्टागुह्येहस्नासिउद्ग
रविद्यातनेच स्तेभः कटीपृष्ठपृष्ठमन्त्रेष्टुलोपमूर्च्छांशुभौवामिष्ट १६ श्वात्तश्चापकासयजेभवेतिन
यात्तसोक्ता निचलस्येष्टाणि नृणां रितं पश्चिच्छीरां श्वेत्तरपुतं शश्वमिन्मतिमानुरावर्तिनमुत्त
जेत् अत्रचक्रव्यासोस्त्रोदपः १७ ॥ इति योगतंत्राणि उद्गारजेचिक्किन्नाकपणनं नामकात्रिंशत्तरंगाः ॥ अ
थगुल्मः ६८ त्रयोदशेऽंशेऽष्टौ चोद्यते यश्चलत्तचलः नामैरधस्तात्तं जातः संचारी यदि वा चलः १ सगुल्मः
पंचधाऽेषैः सर्वैश्चासक्तमवोपि सः २ चंवनदीपनं सिग्धमुत्तेजाता नुलो मने २ वृत्तं च भवेदन्ते तदि
तेसर्वं गुल्मिनो स्वर्जिकाकुष्टसहितः क्षारः केतविक्रोपिवा ३ पीतसैलेन तन्मये रुन्मपवनसंभवं तु

हिंशुचेव वरं दयं पलाष्टकं पट्टनोचमिं चाक्षारं पलाष्टकं सप्तवारं शंखभस्म जंवीरास्तेन सेचयेत् २२ पलाष्ट-
 कं च संयोज्य तत्सर्वं निंबुकद्रवैः दिनं मर्दय कोलमात्रं भक्षयेत्सर्वं मूल उत्त १३ अजीर्णादंशं दानि मसाध्य
 मपि नाशयेत् मूलदावानलाख्योदरसेजीर्णशिते प्रहात् १४ रक्षि मूलदावानलाख्योदरसः सारसं यद्वात्
 ॥ इति योगतरेणि एयं परिणाम मूलविधिकत्मा रुपा नं नामैकत्रिंशत्तरंगः ॥ अथोदावर्तः वातविण्मन्त्रः ।
 जंभाशुद्धावोद्गारवर्मादिभ्यः क्षुत्स्नाश्वासनिद्राणां हृत्प्योदावर्तसेमवः १ हृत्पितृकीयवक्षारपीलुनी
 त्वृता तथा साज्यं चर्णापिवेदणामुदावर्तनिवर्तकं २ हिंशुकुष्ठवचास्यार्जि विडंचेति दिहृत्तरं पीतं मयेन तस्र
 र्णामुदावर्तं परं ३ मदनं पिप्यत्नीकुष्ठं वचागोराश्वसर्वपाः ७२ क्षारसमायुक्ता फलवर्तिः प्रशस्यते ४ एवं
 पले त्वृता सममुपकुल्या कर्ष चर्णां तं मूलक्ष्णं माग्भोजनस्य समधिविलपदकं लिहत्यासु ५ एतद्वाटपु
 रीधेपिते च कप्रे च विनियोग्यं स्यादन्तं पयोग्यं चर्णां नाएचको नः सा ६ रतिना राचकं चर्णां वृदात् सुतं
 सेव चर्चलवर्ती मूत्रोत्थिभरतीपिवेत् एव मूलो मूलं तस्मीं द्राक्षारसमयापि वा ७ मन्त्रं ह्मन्नाम गीवंधे प्रयुंजी
 तभिषग्वरः स्नेहस्वेदं ह्मन्नावर्तं जंभाजं समुपाचरेत् ८ मरिचाद्यं जनेर्धमेर्निर्धमे पावलो कनेः अशुभे

व्यायामं मैथुनं मद्यं लवणं कटुकानि च वेगरोधं शूलचर्मोषं च ज्येष्ठशूलं वान्मरुः ३८ ॥ इति योगतंत्रं नि
 णां शूलविधिके त्सा कथनं नाम शिशिरास्तरंगः ॥ ३९ ॥ अन्ते जीर्णयुग्मं शूलं तत्रैव परिणामजं साधुना टोपविणम
 त्रबंधमष्टविधं तया ॥ अत्रैव ॥ त्रैयनं प्रथमं कुर्यादमनसविरेचने वलिकर्मोपरं चात्र पंक्तिशूलं प्रशस्यते ॥
 नागरतिलगुडकैः पयसा संसाध्य युष्मनद्यात् उग्रं परिणामि शूलं सघ्राहान्नाशमायाति ३ ॥ शंखजं भ
 स्मपीतं जलेनोत्सृज्य तस्मात् पंक्तिजं विनिर्हयेव शूलं विस्त्रिवाष्टुरात् ४ ॥ लोहकिटपलाभ्यो गोलो मज्जा ॥
 कटुकैः पचेत् शीरस्ये च तस्मिन् पंक्तिशूलं ५ ॥ इति स्त्रीरमंदरः ॥ कृष्णभयालो हचूर्णो लिप्तात्मसंधु
 शर्करा परिणाममभवं शूलं सद्यो हंति न संशयः ६ ॥ विडंगं चित्रकं च व्यंजिपलाभ्यपणानि च नवभागानि चै
 तानि लोहकिटसमा निच ७ ॥ गोमूत्रं विडुणं दत्त्वा मज्जा विडुणा कोशुः शोनेर्मदंतिनापक्का सुनिर्हंति
 उत्तोगतं ८ ॥ सिग्धभोर्देवि निक्षिप्य भक्षयेत्कोलमात्रया प्राश्यात्ते क्रमेणो वभोजनस्य प्रयोजितः ९ ॥
 योगो यस्य मत्प्राप्त्युपेक्षे शूलं सदा रणं कामलोपोदरे गच्छेत्पुनरेतं नित्यं १० ॥ शूलानां नो कदा
 हेतोस्ताद्याप्रकटीकृत इति ता ए मंडुग्धं सत् शूलं सत्तं विषं गंधं पलाशं मरुदेहं परिचेषि प्यस्त्रीशुंक्षी

माषोभञ्ज्यसंयुक्तोदयोस्वपहिणामजे अयेवेरंतेनेनहिउचयुतोहितः ३० इतित्रिप्रभैरवोरसः हिणश्चाजं।
 वरिष्ठीपटुजरणाजगन्तसकसामयार्थवद्विष्ठीदीप्यत्तौप्रथमत उपरिष्टाब्जवेनाभिच्छेदं सेव्यं तत्रोभसैतद्वि
 णागुत्तुत्तंतिवाताश्रीसीदतीडांभूत्तप्रमेलास्विगरत्तरकुष्ठशुल्कोश्चकासं ३१ सेयंसादूलगुहिकाधन्वन्तरिक
 तारोत्तरस्वः पिपात्ताहिभयंजेव्यश्वासामपांडुता ३२ भूत्तगजकेषादि शिवाववाहिंशुविषाकलिं गंत्तिके।
 समं कर्षप्रस्त्रांजनापेयमनुणनंदिभूत्तलिभिः ३३ स्फार्कपर्द्वादिषसैवचोचव्योषं चसमर्धंभुंजगवल्पाः २३
 नयुंजाप्रमितशरिदुःसमोरभूत्तलेभरिः प्रचेदः ३४ इतिभूत्तगजकेषादीरसः यसवस्तिगगनार्कवेतसाम्लंवि
 षंस्पान सममितिपृथगेतद्रावयेतद्यस्त्रमेतैकनकेभुजगवस्तीकंदकारीजयादिः सकमलतिलवासानु
 धितष्टुवप्रेः अरुणासदशाशाकैर्मोतुलान्यापयोज्यः पटुगणरसवल्पाभावयेताकोईदिः ३५ इतन्नवरन
 संतोवश्यमात्रेतिरितिप्रवलपवनभूत्तं तदिकारानशेषान् इत्यिन्नसुखोरसः रसरत्नप्रदीपात् व्योषजं
 शिव्यानिहंशुजरगादं विषंभिंजुकद्रावेताईकजेरसैर्विभूतिं तंतुल्यं मरीचोपमा कर्तव्यागुहिकाया।
 सादिनसुखेभक्ताकवोत्तांनुनाभूत्तं तद्विषं निहंति सरसासूर्यप्रमानामतः ३७ इति सूर्यभोगप्रवटी

लोपेतेसद्यःश्रुतनिवारणं ६ वामयेतिनम्रूत्वातेपदोत्तेक्ष्वासादिभिः पञ्चादितरेवयेसम्यक्पितरद्विधरेच
 नैः ७ गुण्यालित्यवाक्षारंसार्धुग्रथिरेचने जागत्तानिचमोसा निमेकजपितमृत्तिनः ८ धाम्भारसंविदा
 र्थावात्राप्यतीगोत्तनांभुना पिवेत्सशर्करंसद्यःपित्तमृत्तनिवारणं ९ श्लेष्मामृत्तहृद्वेद्यापचकोत्तेनसा
 धित्ता विद्याहीनामिरसःसव्योषत्तवर्णाभितः १० क्षौद्रयुक्तोतिरुत्पाकुसूतेपचयोद्भवं आममृत्तेप्रदाता
 व्यंत्तबुधैश्चानएष्टकं ११ कंठगतं कणाचर्यास्यकुडवंषरपत्नैरुविषसाया पत्तयोऽशकंतेऽंशानावर्थापत्ता
 ष्टकं १२ पत्तयोऽशकंतेवैवशिवायाःस्वरसस्यन्वक्षौरप्रष्टादयोसार्द्धलेहीभूतेतदुद्धरे १३ त्रिज्ञानमुत्त
 धान्याकंशुंक्षीमोसीदजीरकं अभयामलकंतेवैवचर्याकादशकार्षिकं १४ तदुद्धमरिचभागंसारंविदिरमेव
 च मधुभिःपत्तसंयुक्तैरादित्तिद्वंद्वयावत्ते १५ मृत्तागैवकहृत्शोसच्छर्दिपित्तान्त्तयोगनुत् अनिर्देसिपनी
 दद्यात्तेऽपिपत्तिकात्मना १६ शीतखंडपिपत्तिका भागोरस - स्यभागश्चरेष्वाःपिष्टविधायच तयाकादशा
 भागानिताम्रपञ्चाणालेपयेत् १७ ऊर्ध्वयोगेयकंदत्वापलमात्रंसमंततः क्षारस्यमृगशृंगस्यचर्याया
 ज्यंसमंततः १८ सिंचेन्मत्स्याक्षिनीरेणपक्षायामचतुष्टयं पिवेच्छूतदहस्यतोमवेतिपुरमेरुवः २९

गुलः अमवा नैके दीष्टं मोउ जं धम हं जयेत् ३० अत्रा पिवा तना सनोर सौ यो ज्यः दधि मस्य शुष्मो रफो तकी।
 मावपिष्ट के वर्जये रामवा तातो मांसमान् एजं वधत् २२ अभिषं दक ते वचये चान्ये शुष्टि कल्प्य वर्जनी
 याः प्रयत्नेन सा मवा ता ई तैर्न रे २५ हितेष्टु खं वको लभ्यं कला प हरि सं द्योः यवान् को र द्वा न्ने पु रा तां स
 सिध पिर्क ३० ला कथा नो तया मां सं हिते तत्रे ता स रक्तं पद्ये तं गोष्टु रवे ववर तां काले वेत्त कं स वा स
 को शाक मा दीषं ता के पो न र्न वे हिते ३० इति योगै र गि एणो आमवा त विवि क्त्वा कथ्य न्नाम ऋत शिंश स्त रंशः
 ३० अथ सलं दोषैः पृथक् समस्ता मर्दः श्रुतोष्टु धा भवेत् सर्व व्येते शुश्रूत्ते पुत्रा ये राप व नो व ली १
 बं दत्त भवे कीं वी धा न्या ति शय भज नो च्छ्रुत्त मनि लप्र धानं ता न्ये द्यो मि र य सम सैश्च यु ग लैः अजो र्ता
 न्ने त्या मि भव ति जठ रे कु क्षि यु ग ले र्दी द्यौ कटो पो र गा ति नम त्या नो वि सर तां २ वम नं तं धनं से दः पा च
 नं प्लव र्त्त यः क्षार च्छरा गो नि गु टि काः शस्यं ते श्रुत्त श्यां तये ३ आशु का री हि प व न स स्मा तं त्व र या नयेत्
 वा त स्या नु ज ये त्ति सं पि न स्या नु ज ये त्क फे ४ वा ता त्म कं हं त्य वि रे गा श्रुत्ते स्मे हे न यु क्त स्रु क्त लथ द्धु षः स्र सै ध
 व यो ष यु तः स ता वः स हिं शु सौ व र्त्त न रा णि मा ष्यः ५ वि श्व मे रं उ नं म् लं धा षा यि त्वा ज लं पि वेत् हिं शु सौ व र्त्त

हिं वलं च विपुलं तथा आत्मवातं शिरो वातं कटि वातं भगंदरं १५ आनुजं छाश्रितं वातं स कटिग्रहमेव च अग्रप्र
 षिं मूत्रकृच्छ्रं च साध्मानंतिमिरं तथा १६ सिंहरनादशीतरेण तौ गेगवारणादर्पसा इति सिंहरनादुग्रुल्लः
 व्यपारं गुलाकुलां एसो न स्यत दहं त्रुचितासिल्लाः पात्रे गेगव्यतत्र स्यापिष्टदके समं क्षिपेत् १७ ग्रुणो
 धान्यकंचयं चित्रकं गजपिण्यली अजमोदात्त गेल्ला च ग्रोथिकं च पल्लशकं १८ शर्क एयाः पल्लान्यथे पो
 चा जग्याः पल्लानि च क्लृप्ता जग्याश्च चत्वारिंशजिकायास्तथैव च १९ पल्लप्रमाणं दान्तर्यं हि गुल्लोणाभि
 पंच च आर्द्रकं स्मृ च चत्वारिंशसिं २० सो छोपल्लानि च २० तिलतैलस्य तावति सुक्ते स्यापि चावंशति मि
 दार्थकस्य च चत्वारिंश गुणं मधुन स्तिथा २१ स कीकृत्य दहे भोऽधान्यमथे विनिक्षिपेत् छदशाहसममृदु
 त्पपातः रवादेष्टयावलं २२ सुट्टासो वीरकं चापि मधुं वापि पिबेत्ततः नीर्त्तौ यथेष्टि तं भोज्यं दधिपिष्ट
 कवर्जितं २३ स पमाषोप पोषे न सर्वव्याधिरुगे भवेत् अग्रमीति वात रोगांश्च चत्वारिंशश्च पिबेत्ततः २४
 विंशतिं प्रलेप्य जग्यांस्तद्वन्नस्यो तैतस्य सेवनात् पोनिप्रलेपमे संध्वकुछोदरभगंदरान् २५ अर्शो गुल्म
 स्त्रयांश्चापि जयेदलहसिप्रदः २६ मसूरसो न पिंडुयोगरत्नवल्गाल मसूरास्मादिना जग्ययोग एव जोहिग

आसमाहेते रक्षःस्येति धिधातयोवात्तुकाप्रदैस्ताया ३ उपनास्रश्च कर्त्तव्यासे पितरिविर्जिताः सटीभुंछामया
 चोभ्यादेवदारुविषाम्भता ४ कषायमामवातस्य पाचनेरक्षभोजने चित्रकं कद्रुकापाठाकलिंगानि विषाम्भता
 ५ देवदारुवज्रासुस्त जागरूनि विषाम्भया पिबेद्व्योवनाभित्पमामवातस्य भेषजं ६ रास्नां गुडुची मेरुं देवा
 दारुमरौषधं पिबेत्सर्वोगवाते सामे संध्यस्थिमज्जगे ७ रास्नादिपंचकं एस्नामत्तारजवधदेवदारुत्रिकंद
 केरुं पुनर्नवानां काण्डपिबेन्नागरचूर्णानि श्रंजं चो रूएष्ट्रिकपाथ्व्यं ली ८ रास्नादि सप्तकं एस्तेरुं
 शतावरी सरचराइ स्पशं व्योसाम्भ्यादेवार्त्वाति विषामया धनवचाभुंठी कषायः क्रतः पीतः सोरुवेनेल
 ययाविहत्सामे सप्रलेनिले कद्रु रत्रिकपाथ्व्यं एष्ट्रिजठरे कोष्ठे गुवाता निजित ९ इति रास्नादि व्यंदा
 त पिं पितं गुग्गुलेष्ट्रस्यं कद्रुते लंपलाष्टकं प्रत्येकं वैष्वस्तप्रस्थं सार्द्धं द्रोणजले पचैत् १० पारशो घनतः पूतं पुनर
 ज्नावसिष्ठयेत् त्रिकद्रुभिप्लतामुत्सेवि रंगं सरदारुत्वं ११ शुद्ध्या नित्रिवर्द्धनी वचा सरणाम्भ्याकं पाररंगं धकं
 चैव प्रत्येकं शुक्लसोमं १२ शुद्धं सरुसं प्रत्ययं कनकस्य फलं शुधः न्यगंकुरा विनिर्मुक्तं सिद्धं संचरणं निक्षि
 पेत् १३ ततो माषद्वयं जघापि वेत प्रजन्तादिक्तं अस्ति च कुरुते दीपं प्रत्यया न संजिभं १४ धातुवर्धिव यो व

दंचपलंपलं ३ सवर्गोऽजतंचैवप्रत्येकं दशभिष्ठाकं माषैकं मतवज्जंचतालसलंपलद्वयं ३४ जंवीरो
 न्मतवासाभिः सुसर्कषेषपुष्टिभिः मर्द्यं हृणां रजोर्द्रो वै प्रत्येकेन दिने ३५ एवं सप्रदिने मर्द्यात
 होत्सेव स्त्रवेषितं बालकायं जगस्ते द्योत्रिदिने लघुवर्द्धना ३६ आदाय चर्गाये लम्बहृणां पालिके यो न
 यो दिषं द्विपलं पिप्पली चर्गां मिश्रः सर्वे परो मसः ३७ द्विगुं जोलिसो ते स्त्रोः सुप्रिमं लकुष्टनुत बाहु
 चीदेव काष्ठं च कर्पमात्रं स चर्गां येत इत्तिरेदं ३८ तेत्ता क्रमजुयानं सुखावहं इति सर्वे परो मसः ३९
 ईधरात् कनकभुजगवत्सो मालती पत्रमर्त्तारसगदकुं नटीभिर्मर्दितास्ते लयोगात् अपर इति रसैः ४०
 कुष्ठकंदविषसर्पसुरितचरणध्वान्तस्यामलत्वं लवायाः ४१ अस्य तैलस्य लेपेन वातरक्तं प्रणाम्यति ४२
 रसेन्द्रचित्तमणोः दिवा स्वप्नाग्निनसंतापं व्यापामं मे युनेतया कटुस्त्रग्वंभिष्यं रितवराणां स्नातिवर्जयेत्
 ४३ इति योगतरंगिण्यं वातरक्तं विक्षिप्ता कथनं नाम अष्टत्रिंशत्तरंगः ॥ अष्टाशवात् व्यदेन वा युजान
 न्तं ————— आभोग्याति कफाशयं लभेत स च नाग्नीभिः मवातो यमो रितः १ कटु
 रुजानुजंघासु पृथुशोथरुजाकरः लंबनं सेदंति कटीपनामिकटुनिच २ विरेचनं सेरुणं न वसय

नातिक्ताभीरपत्नत्रिकप्रतिविषामर्वाविशालाजलेः पादापपटुसाविवाहयनिशायुपपठिकापप्रकैः
सोशोदैः सपटेस्तेचंद्रनवचाप्राम्पाकसप्रखर्देः २४ इत्येभिर्गदितैर्जलाष्टशुणितैः प्रस्थंपचेत्सर्पिषो ग
द्यं सामलक्षोरसदिगुणितं नाम्नामलातिक्तं कं त्येतद्भक्त्यंगं उल्लक्षः कर्कटं सपां द्रुमयं शोपभस्मीपदवा
तरक्तैर्विह्वलीः कुष्टानिवाष्टा २५ इति म्हातिक्तकंढतेसारसं भस्मात् मरिचं त्रिवृत्तादं तीक्ष्णमायुर्क
सक्तदसः देवदाहहिरैर्देमांसीकुष्ठं सचंदनं २६ विशालाकरवीरं च हरितालं मनःशिला चित्रकं लो।
गत्तीचापि विउं गंच क्रमर्दके २७ शिरीषं कुटजोन्निवः सप्रपण्यं मन्ताकुक्षी शम्पाकोनक्तमालश्चालुहिरं
विषलौवचा २८ ज्योतिष्मती च पत्तिका विषलक्षिपलं मर्तं श्पाटकं कद्रुतैलस्य गोमूत्रं च वनं गुणं २९
मध्यात्रेतो हृषात्रे चाशने र्भक्षमिनापचेत् एते तैले विप्रोषेणान्नाशयेत्कुष्ठजान्त्राणान् ३० वातरक्तम
वाभ्याधीत्यामाविस्फोटय चिर्वाः नश्यन्त्यभ्येजनादेव बलीपलितमेव च ३१ इति वट्टन्मरीचाद्यैरे
त्ये योगरत्नावल्यात् सा विवासर्जमं जिष्ठापथीसिक्थेः पयोच्चितैः तैले पक्वा प्रयोक्तव्यं पिश्याव्यं वा तशो
णिते ३२ पिंडतैले वंदात् अथ प्रसः शुद्धं सते च नु गंधं पलेया मं विचर्तायेत् मत्तताभ्याभ्यंतो हानो द

१३ सतते निषेवमाणाः कालवसाधे निषेवमाणाः अभिभूयन्त एतौ धेयवितरिते के शो र कं रूपे १४ प्रति के शो र को
 गुणलः वंदत मंजिष्टा मुस्तकुटज उड्ची कुष्ठ न गैः भागी छुद्रा वचा निव निशा दय फल त्रिभैः १५ पटोल क
 रुका मूर्त्ती विटंगा सन्निचित्रैः शतावरी त्राय माणा कृष्णं दयव जसकैः १६ भंगरा जमहा रर पाय तदि र्वर
 नैः रूढरूपा कै रान वाकुची कृतमालेकैः १७ शारवोट कमरा निव क रं जाति विषा विभिः इरु वारणि का ने ता
 मारि वा प पट्टैः सभैः १८ यभिः कृतं पि वेत्ता यं क रणा गुण ल स - यतं अष्टा दश स्तु क्खे ख वात रक्ते दि ने त वा
 १९ उपदेशे असी पदे न प्रसभो प्रसृष्टा त के मे शो रो धे ने त रोगे मंजिष्टा हिः प्रशस्यते २० इति क र्क मंजिष्टा हिः
 रं धरा त मंजिष्टो ग्रा वरा त्रिक्का निशानिं वा प्रता मरैः सत्त्व तव दि रैः कायः सर्व कुष्ठ नि लाञ्छ जित् २१ इति त्स
 ह्यु मंजिष्टा हिः मंजिष्टा रिष्ट वा सा चि प्र ल र र न के र्द र दि र्द उड्ची मूर्त्ति चो रक्ते सारः सत्त्व दि र क रु का वा कु ची वा
 धि धानः मूर्त्ति र्द ती विशा ला क भि रि शु ज टि ला वा य सी ए स पा षा षण्मा नं ता पटो ल्नेः स म रि च म ग धैः स भि
 ती य के षा यः पी ती र न्या स म स्ता - स क ल त नु ग ता न् र क्त ता ता न् वि का र न् क र्दु वि स्फोट का धी न् स क ल वि ष म पु
 श्चित्र षा मा रि रो षा न् २३ एत परो मंजिष्टा हिः योग र ला व ल्या त भू नि चो बु र्नि व व ल् स क क रणा त्रा यं त्य नं ता म्

नृषु भवति दुर्द्धरं २ रसरत्नप्रदीपान् वातशोणितिनोर्हैस्त्रिग्वस्य वरुसोदरेत् अल्पा ल्येरक्षताशुक्लतणा
 दोषेन धावत् ३ वंदात् वासागुदवीचतुरंगुलानामेदं तैस्तेन विवेक्षया ये क्रमेण सर्वे गजमण्योषं
 जयेदस्त्वृत्वा तमवैविकारं ४ त्रिफला निंबमंजिष्ठावचा कटुक रोहिणी वत्सादनीदार निष्ठाकषायेन
 वकार्षिर्वो ५ वातशक्तेन धातुः पण्डितान्नं रक्ते मंडलं कृष्णकपालिकं कृष्णफल्गुना देवापकर्षति ६ इति नवका
 र्षिकः काष्ण्यं दत्वात् वनमहिषलोचनोदरसन्निभं दणं स्य गगुल्योः प्रस्यं प्रक्षिप्य तोयराशौ त्रिफल्यो
 चयथोक्तपिमाणां ७ कान्तिशक्तिं न्नरुपापलानि यानि यत्नतो विवृणुष्वः मरुतिना यविपचेद्व्यां ।
 संघदये न्मुह्यो वत् ८ अर्धकश्चित्तो यं जातं च लनस्य संपर्कात् अवतायं वत्सपूतं पुनरपि संपन्न
 येदयः पात्रे ९ सांक्षी भूतेन स्मिन्नवता यो हि सो पलप्रस्थे त्रिफला चर्णा र्धपलं त्रिफलोपश्रुतीष इक्ष्वप
 रिमाणां १० र्धमिषि शुच्यार्ण र्धपलं कर्षक र्षे सुगंधि सलिले च इच्छास्य विहासी भेषजमुपयुज्यात्सर्वका
 ल्यमिदं ११ तज्जरोहितवातशोणितमेष्वज्जमप्यर्धं च चिरोभ्यं जयति श्वृतं परिशुक्रं स्फुरितमाजान
 गंचापि १२ बलाकासगुल्मकुष्ठश्च १३ यूरारणोदमेराश्च मंदानि च चिरोत्थं प्रमेदपि रिकोश्च नाशयत्याशु

तद्वदं त्योः पलमेकं तु गृह्या रत्नसंस्कार्य च लेन उपयुज्याच्चान्नपानं पचं ३

यस्माद्धातापवाहके १२५ गृह्यसाममवातेषु श्शीपदेद्यापतानके अंभद्वौ नयाध्माने जंवा जाञ्जतेर्धने
 १२६ शुक्रासमेमेव गेवंध्या योन्यामये पुच म रा ए स्नादि ए ल्या तो वस्त्राणागर्भं कर्मरां १२७ इति मरा रा
 स्नादि शार्द्धं य रात् अथारसः स्रतस्तटकवज्जाणिताम्रलोहं च माक्षिकं तालेनीलं जनेतुत्यमहिषे नं सभां
 शार्के १२८ पंचानंत्तवणानां च भागमेकं विमर्दयेत् वज्जीक्षीरैर्दिने कं तु हव्याधो भूय रेपचेत् १२९ माषैकमा
 र्द्धकदा वैर्लेहयेदातनाशनं पिण्णलीमूलं जंकायं सक्तमनपापयेत् १३० सर्वान्वाताधिकांश्च निहंत्याक्षे
 पकारिकान् इति यातनाशनो रसः शुद्धस्रते म्रतं लोहं ताप्यं गंधकं तालकं पथ्याग्निमंथनिर्मुदी श्रूषणं टं
 वणां क्षिपेत् १३१ तुल्यांशं मर्दयेत् वत्वेदिने निर्मुदिका द्रवैः मुंठी द्रवैर्दिने कं तु दिगुं जो वटकी कृतः १३२
 भस्मयेदात एगार्तोनाम्ना स्रष्ट्वै रक एस्नाम्रता देवराहश्रुं धीवात्तरि जंष्ट्वते १३३ सगुणुत्तेपि देहोस्र
 मनुपाने मुरावावरं १३४ इति स्रष्ट्वै रयोरसः ३३ इति श्री योगातरं गिरणयां वातरोगाचिकित्सा कथने ना
 मसप्तत्रिंशत्तरे गः ३३ अथ वातरक्तचिकित्सा वाहनाभिरतस्य श्लक्ष्णं दृष्ट्वापि त्यानि लोवली स्पर्णा
 जत्वे मेऽन्तानि स्फोटका नि विस्त्रिंको १ क एते गुल्लिवे कल्पे वातरक्तमिदं स्मृतं कालाति क्रोतमेतनु

गंस्वर्जिकसटी रंतीगुह्योरुषवाजिगंधाशतावरी ११३ प्रत्येकं कर्षमात्रं स्पृच्छतुः कर्षमयो मृतं स तानि स्रु
 भिवक्वष्टे सस्मन्वर्णानि कारयेत् ११४ यां वं त्येता नि चर्णा नि तावन्मात्रो हि गुणुलः संमर्द्य सपिषा गाढं सि
 १५ भ्योऽनिघापयेत् ११५ ततो मात्रं प्रयुंजीत यथेष्टाक्षरवानपि योगेन इति ख्यातो योगो यममृतोपम ११६
 आसवातादिवाताहीन्कसीन्दुष्टवर्णान्यपि शीरगुल्मोदरा नाहर्नामाभिधिनानाशयेत् ११७ अग्निं च कुरु
 रतेदीपेतेजोवर्धिवलंतथा वातेर्गर्जयत्पाशुसंधिमन्तागता नपि ११८ पादग्रहं कोष्ठयोर्वमं न्यास्त
 भंगलग्रहं वाहग्रहं पक्षिवातं रुद्धं च कटिग्रहं ११९ दुष्टशुभं च दुष्टाश्रेण भ्रष्टासीमसि निग्रहं कर्णग्रहं
 कर्णशूलं शिरःशालं सरत्कृतं १२० एता कापि नरं त्येक केवलं वा प्रशास्यते इति योग एव गुलः सार
 स्त्रग्रहात् एता दिगुणा भाषा स्यादेकभागास्तथापरं धन्यया सवले रं देव सार सटीवचा १२१ वासकं ना
 गं पृथ्या च मृगं सप्तगुनैर्वाः गृहवीचक दाहश्च शतगुण्या च गोक्षुरः १२२ अथ गंधा प्रनिविषाकृतं
 मालः शतावरी कृष्णा सिरचर श्वेदधा न्यवेद्य रंती र्वं १२३ एभिः कृतोपि चैत्कायं शुटी च र्यो नि स संयुतं
 कृत्वा च र्यो न्यवाजो ग एत गुल न नाशमं १२४ अजमोदादिना वापितैलेनै रं उजेन वा सर्वांगकं पेकु ज्ञेत्वे

निविंशति इवेभ्यः सकलेभ्यश्चिपत्तादिगुणभवेत् १०९ ए भिष्मणीकैः सर्वैः समो देयसिगुगुलुः
 रकीपुंरतत्स्नेलाधारयेत् ११० तभाजने १११ गणिकाशाणाम्नासुक्त्वाग्राह्याय योचितम् गुगुलुयोगरा
 जोयत्रिशेषद्वोरसायनम् ११३ मेष्टुना हारपापानां त्यागेनैवात्र विद्यते सर्वान्तामयात्कुष्टमशीभि
 ग्राहणीगद् ११४ प्रमेहवातरक्तैश्चनाभिष्मलेभ्योऽरं उदावर्तैश्च यं गुल्ममपत्स्मारमुरोघद् ११५ मंदा
 निन्धवासकासोश्च नाशयेदरुचितया रेतोशेषहरः शुभो रजोघहरास्त्रिधाः ११६ पुंसामपत्यजनको
 वंध्यानां गर्भं दत्तया एतादि काष्ठसंयुक्तो विविधहंति मारुतं ११७ कर्कोत्पादिभ्यः तापितं व्यस्मारप्र
 धादिना दार्ढ्यं तेन मेहोश्च गोमूत्रेण च पांशुतो ११८ मेहोऽहिंश्च मधुना कुष्ठं भिव्यते न च छिन्ना
 क्राथेन बालास्तं गोपमूलकजान् दत्तान् ११९ पाटलाक्या यस्मिन्नो विषं मूषकजं जयेत् त्रिपलाका
 यस्मिन्नो नेत्राग्निं हंति दाहणां १२० पुनर्नवादि क्राथेन रुन्ध्यात्सर्वोदराणि च इति योगराजगुगुलुः ॥ १॥
 धरात् चित्रकैपि प्यतो मूलं यवानीकारवीचचा विड्गान्धजमोदचञ्जीरकं सुदराह्व ॥ १२१ चक्षुःश्ला
 सैधवं कुण्डलात्मा गोक्षुरभान्यकं त्रिपलासुलकं व्योषं च गरक्षीरे तु यवाग्रजं ॥ १२२ तालीसपत्रं पत्रं च त्रजं

कोलमा-अंशद्विचरेत् छतेनमधुनावापिभक्षयेत्तामरुर्मुखे १० आमेह-न्याद्विपरिवर्तनंभवतिपित्तुदक्षमीन्-म
हान्तेरोपसृष्टानांभूतोपहृतेवेतसो ११ आनाहंक्रणोन्माहंकुष्ठानिउदजानिच शोपहीराभयंदेरुका
मत्तामपचीतथा १२ नाभ्नादात्रिंशयोहोषणुगुल्लभकथितोमहान् धन्वंतरीरुक्तोयोगःसर्वेरोगानिस्
दनः १३ इतिदात्रिंशकोणुल्ल-आमाश्वगंधाहपुषागुदचीश्रातावरीगोक्षुरकंचएला म्यामासही।
द्योषयस्तीयवानोसनागरावेतिसमंविच्छर्प १४ तुर्यंवरंकोशिकमन्नरदोगव्यंचसर्पिश्चनतोर्द्धभा
ग-अश्कार्दमात्रोततःप्रयोगस्तत्रानुपानंस्तुरयचपक्षैः १५ कोष्ठोबुनावापयसादसेनमांसस्य
वाकोमलवस्तत्रस्य कटिग्रहरेणसिवाहुरपृष्ठेहउग्रहंजाननिपादयुग्मे १६ संस्थित्येनेचास्थिग
नेचवातेमज्जागतेकोष्ठगततयापि ऐगान्जयेदातकफानुविद्याच्चोरेतान्स्फूर्दयोनिर्दोषा
न् १७ भज्नास्थिर्धरेषुचतस्रंजातेत्रयोदशांगंप्रवरंतिमिहाः १८ इतित्रयोदशांगणुगुल्लः नागरं
पिच्छलीमूलोपपत्नीचव्यञ्जको भृष्टंहिंज्वज्जमोराचसर्षपाजीरकद्वयं १९ देणुकैद्वयवापाय
विडंगगजपिप्पली कटुकानि विषाभार्गवचामूर्वेतिमागतः १०० प्रत्येकंशालागामात्राणिद्रव्याणीमा

सि

ने

नेनशांसिसमुपैति योऽहं सद्यो ब्रह्मणान्स्थितिरिति वा नादी ब्रह्मणापि योजयित्वा ७९ सुवर्गावर्तयित नोतिरू-
 पं नाएयणादव्यक्तितैलराजः वंध्यापुमान्नापि वरांगन्वावा सपुत्रमाप्नोति विलेपतोस्य ८० सिद्धत्यनेनेवमि
 योजितेन निरावृद्धयः प्रहृतोपि ब्रह्मः अन्यस्य कावाम् निर्भरस्यते गत्यजं तोरपरस्य वापि ८१ नाएयणा
 तं यदिरं सतैलनाएयणां नामततः प्रसिद्धं इति मस्य नाएयणेतैलं माषकायेवत्माकाये तास्मायां दशा मूलवर्ग
 कुलस्यानां छागमां सारसेनेव यक्ययक ८२ प्रस्योत्तलस्य च प्रस्यं सीरं दद्याच्च त्रुणं तां तास्मात्स्य ज्ञातिभ्यः स्य
 शानादे र्दसुसक्तैः ८३ जीवनीयवलाव्योषेः पचैरक्षाभिर्नैर्भिषक् रत्नकं चक्रि रः कंवेवाहकं वेचवाहकं
 ८४ वस्य भ्यं ननयाने जुनावनेषु प्रयोजयेत् माषतैलमिदं श्रेष्ठं मूर्द्धजज्जगदाधर्म् ८५ इति वल्गुमाषा
 दितैलं ८५ एतामन्ते रं दस एव विभुं तुल्येन गाढं पुरुषा विमर्द्यं त्वादेत्समीरा सधिरोगदीचनो दीव
 रणो चापि भगं रीच ८६ एतामद्योगुत्सुः त्रिकद्विप्रलासुस्तविर्गन्धर्वचित्रको वचैलापि प्यत्नीव
 तं रपुषा सुभारुह्य ८७ तुव रपुष्करं कुष्टविषाचरजनीदपं बाष्पिका नीरकं शृंठी पञ्चसदृशालभं ८८
 सौवर्चलं विडं वैवक्षा रोदिरदपि प्यत्नी सैधवं च स मानेताजुत्वं दद्याच्च उग्रुतुं ८९ साधयित्वा विधातेन

रामः

१८ अजाःसकृर्मोदहमांसपृषंक्रमान्स्तिषेवात्रयेधवल्लभः रोहितको व्याशवनेन्नमाकं साढकोमुद्गरभुक्ति
 च १९ पाठीनका लीयकतोणि काचसशोखरायेकुरादयश्च वेवापितो योशिशुमारमुखाः लभ्याम्येध्वभ्रग
 ताःभुजंगाः २० अन्येपि येभ्रवरवेकाश्च दृष्टाः अमीषांक्रमशोत्रयोज्याः सुताप्रणेनेप्यधमत्तिकोजेकर्पूर
 काश्मीरम्गां २१ च २२ दद्यात्सुगाधानिवरंति केचिप्रसेहैर्गंध्याविनाशनाय चरंति केचिद्रिषजःसमेतंश्रु
 मेतयाभ्रमक्षमूर्तलजे २२ संतोष्याविप्रान्मिषजोधिं नश्चसुभाजनेयत्नवृत्तं तथैव पाने च नश्येच निरुहो
 चभोज्येप्रयोज्यं ततएव नूनं २३ अभ्यंगमाहोचसदाप्रयात्तेनिवार्यते कर्मसुकेषु चिन्त उन्मादशोषस्तार
 क्कपिनश्चासभ्रमस्फूर्द्धिषु मर्द्धितेषु २४ कासातिवाताहतशूलहंतकमीन्युशूरीरसतोदशान् सतालुश्र
 तंश्चवणाक्षिपूलवाधियंमुद्गैर्न्यारपीरितेच २५ मंदेन्द्रियत्वं च यद्यातिमोघं प्रनष्टं च क्लेशमयां गकं हः नि
 हंत्यसत्पंसुगुणप्रभावात्पीड्यरापस्मतिगधसौं च २६ पक्वाभिवातं च रणाभिवातं हस्ताभिवातं च शिरोग्रहं
 च कृष्टानिसर्वाणि च सर्वशुल्मान्भगं रंशूलसुरक्षतं च यक्ष्मणागामुग्रैसकलप्रमेहननासाक्षिकार्णप्रभवा
 नि कारणान् वातारिजातान्चित्तभ्रतजातान् कल्पादिजातान् गृहजान् विकारान् २७ रोगः सनास्थेवनरस्यदेहेना

शमयेनैतमेतन्नामविचारणा इन्द्रियस्य प्रजनने वैश्यानां च प्रजाकरं ५८ वृक्षानां चालकानां च त्मीणां रजोहिने
 परं पशुर्कृष्टमन्यो वापीत्येतत्संप्रधावति ५९ इक्षिप्रसारिणी नैतत् वल्गाभ्रगंधावहृतीश्वरं दृष्ट्वा स्यो नाकवाद्या।
 लकपादिभद्रं दृष्ट्वा कपिः प्रातिवल्गाभिनमंष्टास्त्वारणी वै कपिकक्षुण्णच ६० निर्गुरिकैरंडकुरंडकानां मूल्यानिव
 र्वासराणी युताति मूले विख्या दद्यात्ता - नांसं कुण्ठां शानयो धनानां ६१ द्रोणोरणमष्टभिरेव प्रजापादाव
 शेषेणारसेन तेन नैला कयाभ्यां सह दुग्धमभगंधा विख्या दद्यात्तज्जहुग्धं ६२ दद्याद्दसं चैव सतावरीणा नैवेन
 जुल्यं पुनरेव नञ पञ्चादिनैर्कृतवत्त एते कल्का निचैषां च सममावपेच्च ६३ एतां श्वगंधाभिः सिद्धा रुक्मं च
 र्गिं तु रुक्मांशु रुके साराणा सिद्धस्य मांसी रजनी द्वये च शैले पके पुष्करचंद्रनाभि ६४ एतां सयष्टि नगराद्वपत्रं
 भृगाष्टवर्गं च त्रयापलासे वस्मीव धोणे पक्योरकाव्यां मूर्त्तौ च चाकटफलपद्मकंच ६५ मृगा लज्जा तीफ
 लकैतकी च सन्नाग पुष्पां सरत्वं मुर्तिं च जीवं शिक्ता चंदनकं क्षुप्रगिंदू एतन्मा वानिरकानरच ६६ कैवर्तिकं
 नालाशिरसतिक्तं खर्जरमुत्तंसमभागमेवां रतैः समेत्यादौ पल्पमा गैर्भाजनका केऽकिलकालमेष्टः ६७
 रणाः कुरंगो हरिणो मयूरौ गोधाशपाशस्त्रकचक्रवाक्यौ वतीरन्तावौ वरति तिच ससारसज्जौ च कर्कशुपा

स्तंभेभ्योस्तंभेपतंत्रके ४४ एकोपाग्रहणोवापि सर्वोपाग्रहणतथा क्षीणोद्भूतानष्टमुक्ता न्यग्रस्ताश्च येना
 राः ४५ त्वनत्रिज्ञाश्च विधिविधिश्रमं दमेधसः मंदप्रज्ञाच्यनादीयाचगर्भेन विंदति ४६ वातातौ व्यथणो दे
 वां अत्र व्यथिश्च दारुणा सतन्ता रायणो तैलेष्टास्तंभे त्रसर्वदा ४७ रतिमध्यमनारायणो तैले समस्तपत्रा
 मुत्पाद्यजातसारां प्रसारितो कृदपित्वा पलश्राते कटोरे समर्थे श्रयेत् ४८ वाग्निशोणा समा युक्तं चतुर्भो
 गावसेषितं कषायुस्मममंत्रं तु तैलमत्र प्रदापयेत् ४९ दक्षस्तत्राहुर्कं दद्याद्भूगुणं चास्तनकोजिकं भेषजानि
 तेषु पानितत्रे मानि वेपेत् ५० शुद्धीपत्नानि पंचैवास्त्राणां च पलद्वयं यवक्षारप लेद्वे च संधवस्य पलद्वयं ५
 धिपले पियलीमूलं चित्रकस्य पलद्वयं प्रसारणां पलेद्वे चरे पले मधुकस्य च ५२ एतत्सर्वं समा लोड्य शनै
 र्मुदं निपाचयेत् एतन्मंत्रं जने श्रेष्ठे न स्य कर्मणि शस्यते ५३ पाने च स्तोत्रं रातये न कृचि न्यतिषिध्यति अ
 षीर्निवात रोगाणां तैले तंभेन ह्यपोरति ५४ एको गग्रहणो वापि सर्वोपाग्रहणतथा अपस्मारं तथा न्मादं
 विद्वर्षि मंदवर्द्धितो ५५ त्वगताश्चापि ये वाताग्निशूस्त्रं विगताश्चपि अस्थिसंविगता ये च ये च मुक्तां त
 ऐस्थिताः ५६ सर्वोच्चातामयान्स्त्रं नाशाय त्पेव सर्वेषां रुयं गजं नरे वापि वातजर्जरे भद्रो ५७ सद्यः प्र

शतपुण्यां पुनर्नवां ३१ तस्माद्यसिद्धं सोवर्गो राजते मृन्मये यवा प्रक्षिप्य सकलं सम्यक् स्थपं स्यापयेद्बुधः
 ३२ वल्गा तैलमिदं दद्यात् सर्वं वातविकारहृत् पथावल्गं मिषम्मात्रोत्तिव्याये प्रदापयेत् ३३ याचगमिणिं
 नीनारीक्षीणां शुक्रश्रुयः प्रमान् क्षीणो वा ते मर्मरुते मणिते पीडिते तथा ३४ मन्त्रेण मणिपञ्चेन सर्वथै
 नं प्रयोजयेत् सर्वानास्ते पक्वा ही श्रुवा तव्याधी न्यपोरुति ३५ प्रत्यग्रभातुः पुरषो भवेच्च स्थिरयो वनः एता
 मेतद्धि कर्तव्यं राजमान्ये स्यान्नरैः ३६ इति मस्तवला तैलं विल्वोऽग्निर्नृपः स्योना कः पादलापरिभद्रकः
 प्रसारिण्यध्वजं धाचव्यदती कंटका रिका ३७ वल्गाचातिवला चैव श्वदं द्रास पुनर्नवा एषां दृशापलाभ
 गांश्चतुर्द्वारांभसापयेत् ३८ पादस्थो षपि श्रुवा तैलपात्रे प्रदापयेत् शतपुण्यां दद्याद्देवदारुमांसी शैलेत्ये
 ववा ३९ चंदनं तगरं कुष्ठमेतर्पणीं चतुष्टयं एतां तु रजगंधाचसं धवूंस पुनर्नवं ४० श्रुवा वा वातभग्न
 वागजो बायदि वानरः पंगुर्वाभनरस्तो वा भजनपादोऽथ वानरः ४१ यथां हि पालिकाभ्यागा न्येषयित्वा
 विनिक्षिपेत् शतावरी रसं चैव ते लज्जं प्रदापयेत् ४२ आर्जवायदि वागव्यं क्षीरं दत्वा चतुर्गुणं पाने
 वल्लोतयाभ्यंगेभ्यो न्येन स्य प्रयो जयेत् ४३ श्रुवा भोगे च येनाती शीरो मध्यगता श्रुये दत्तं प्रलेह्यं

ठे स्थि गते चाते पाणि मंथे न दाति ते नाशं दत्ता स्थि नि भिषक् चूषयेत्पवनं वत्सी २२ शुक्र प्राप्ते भित्ति कार्यं शुक्रं
 षचिकिस्मितं कार्पोष्मास्थि कुलस्थि कातिलयवै रं गधि माघातसीवर्षाभूषणवीजकांति कयुते रेकी भूतैर्वाष्ट
 कृत्स्नैः स्यादिति कूर्परोदरे नृसिः काणि पादां गुल्मी गुल्मस्तंभकटीरुजो विजयते समाभांसमीरो रुवाः २३ न
 वनीतेन संयुक्ताः लादे न्माघे प्रीनेयः दुर्वारमोदे तं हंसि सप्त एवा न्नसंशयः २४ माघानसीयवकुरं टकं टकारी
 गोकं टदुहकं जटा कपिकष्ट तोयैः कार्पोसकास्थि शर्षवीजकुल्लकोलकायेन वत्स पिशितस्य रसेन चापि
 २५ शुक्रान्च मागधिकाया शतपुष्या च स्ते रं डमूलसमुन्नव यार्सिरण्या एतावता मृत लता कटु कै विष
 के माषाह्ये भेत्तद पचतु कसारैर्तैलं २६ अर्द्धगणो घमपतानकमाह्यवत्तमास्त्रिपकं सभुजकं पशि
 रप्रकं पं नस्येन वसि विथि नापीषे च नेन रन्मात्कटीजघ्ननजानु शिरसमीयान् २७ इति माषाद्यैर्नैलं
 दात् वला मूलकषायस्य दशमूलनीकृतस्य च पवकोलकुलस्थानां कायस्य पयसस्तथा २८ अष्टावक्षै
 शुभागासेतैलादन्यस्तदेकतः पचेत्तवाप्यमधुरंगरां सैधवसंयुतं २९ तथा गुहं सर्जरसं सस्त्रदेवदा
 त्च मंजिष्टा चं दनं कुष्ठमेतौ कालं च साधिवो ३० मांसी शोले पकं पत्रं तगरं साधिवो वचो घातावरी मध्वगंधां

प्रातरेऽस्तेरसंश्रुतम् ७ रिनेरिनेप्रयोक्तव्यं मासमेकं भितरं वातरोगं निरत्येव मर्दि तं चापतंत्रकं १० सर्वो गेकागरे
 गेच गध्रस्याक्षेपकावणि इति रसो न सप्रकं कं रः सार्धपेतं लेचलशुनं प्यं गेवेरकं सर्वोष्टमोसं प्रिधृत्यं संथितं रि
 नसप्रकं ११ संचर्णवर्म मध्येन प्रातः खोदेद्यावत्वं यय निर्गंधतामेत्य सर्ववातामयान् जयेत् १२ स्निग्धभो
 जी मासमात्रं सेवनादातं हिंद् वेत् अजीर्णं मातपेतेषमतिनीरं पयो गुडं १३ र सो न मम्यन्युत्पत्य जेदे तोत्ति
 रं तं मद्यं मांसं तया कृतं चरसेवेत नित्यशः १४ इति रसो न पंचकं अमाशयस्थे त्ति निले प्रशस्ते प्राग्जलं वनेही
 पनपाचनेच प्रकृर्नोतीष्णा विरेचनेच गुणामुद्रायवशाल्पश्च १५ पूतीकपय्या सऽपि पुष्कराणि वि ल्वं गुडं
 चीसुराहृष्टुं ही विडंगवासातिविषाकणाहूः कायास्त्रयः सामसमीरण ह्वाः १६ चित्रकेद्रयभोगाकटु
 कातिविषाभया वातव्याधिप्रशमनो योगः षट् चरणस्फुरः १७ आमारायगते वाते हृदि ता यय याक्रमं दे
 यः षट् चरणो योगः सप्रणेत्रसुरांशुना १८ सर्वयाकोष्टगोवात प्रशमं यानि देहि नः कार्यो वस्ति गते याते वि
 धिर्वस्ति विशेषधनं १९ ओमादि शुप्रकुष्ठिते ज्ञार्यश्चानिल एक्रमः ल्यमांसास्त्रगशिरा प्राप्ते कुर्यांश्चासकृवि
 मोक्षतां २० से रोप्मा लाभिकर्म वंधं न्मर्दना निच र्तायुसंध्यास्थि सं प्राप्ते कुर्यादाते विचक्षणाः २१ निग

समं सप्तमस्तद्रेयोऽङ्गि भागोऽथ वस्तिः पचेच्च २ नोरेष्टागं रंतिष्ठते न माषोपस्मादमस्योन्मदमानसत्वं पिबेद
नुश्च षण्णादिं शुभ्रं सार्धं र्न्मत्रं हव्येन सार्धं ॥ भूतोऽस्मादेषु सर्वेषु रसोऽयं भूतभैरक स्यार्ग्यैः पंचभिर्वीजै
र्देयः सार्धैर्विमिश्रितः १० भूतभैरवरसः रसिरत्नप्रदीपात् ११ ॥ इति योगतर्ंगाण्यंश्चपस्मादधिकस्ता।
कथनं नाम षड्विंशत्तरंगः ॥ अथवा तद्व्याधिः स्वेदं कुपितो वा लोपयद्यदंगप्रसोक्तौ न तत्तराव्यो वदुह
जः कुरुते शीतिमा मयान् १ अभ्यंगे स्वेदने च तस्मिन् स्युस्ते हविरे च न स्तिग्धा मन्तलवरा स्थादुव्ये वाता मय
पहं २ माषात्मशुभ्रं कैरंडवाद्यालकशतं पिबेत् दिशुर्मेधवसंयुक्तं पद्मावातनिवारणं ३ पंचमस्तीक्ष्णः क्वा
यो रशाम्बली कृतो यवा रक्तसेदस्तयानस्यं मन्वास्ते भेप्रशस्यते ४ योगे रत्ना च ल्यात् वाग्निगंधा वलादि
शुद्धशाम्बलीमसेषधैः क्वा रक्षेन ल्योपस्तिचगणेण मारुतनाशनः ५ माषचला म्यु कशिं बी कुरुणा एत्ना प्च
गंधो रुक्मका ना मातङ्गा पोषो तो एतमदलवराणां चितः कोष्मः ६ अपनयति पद्मावातं मन्वास्ते भेप्रकर्णे
नारुहं दुर्जयमोदिते वातं तन्नास्यं च त्रिचक्रैः ७ माषादि सप्तैकं पलमर्द्धपलं वापि रसो न स्युः कुदि
तं दिशुजीरवस्तिधैः स्तोवर्चलकरुत्रिकैः ८ चूर्णितैर्मोषमात्रे स्तद्धि लोऽनुचविचूर्णितैः यथा निभस्तिनं

ब्राह्मीरसोपमवचादिशरीः वीरभद्रात् हिंयुसोवर्त्तन्त्योषोर्ध्वपलांगैर्ध्वताडकं चतुर्गुणो गवां मन्त्रेऽपि दु-
 शुन्मा रन्नाशनं २१ हिंजाद्येष्टतं वृत्तात् कस्माधत्तुर्जैर्ध्वजैः पंचभिः पर्वरीरसः सा न्यो यो न्यः प्रशांत्यर्थं पु-
 न्मादस्यास्पन्नस्यते २२ रसरत्नप्रदीपात् ॐ इति यो गत रंगितायां उन्मादचिकित्सा कथनं नाम पंचांश-
 स्तरंगः ॐ अथापस्मादः नमः प्रवेशासंभोरो कोइ कर्तव्यमिति अपस्माररतिहेयोगक्षोभश्चतुर्विधः १
 रुचिभिश्चपात् पर्वयु न्मादपस्मादच्छर्दिमादीनि बहुभिः न वाक्किं वस्तिभिः प्रायः येन प्रायो विरेचने २ रु-
 पः जवमने प्रायस्त्वपस्मारमुपाचरेत् तत्र स्तीक्ष्णं प्रयुज्यते भिषक् सन्पक्व प्रवर्त्तनं ३ सर्वतः शुद्धदेहस्य
 स्यादन्मादरुटीक्ष्णया वृत्तात् कर्त्तव्यमिति कटभोरमदं च ४ समं गान्निपुला व्यापयिष्ये
 अस्मांसतः ५ वस्तु मन्त्रेण संपिप्लुन स्य पात्रां जनारिभिः यो न्मे यो गोपयन्मादपस्मादभूतगोपिषु ५
 इति यमं जाहिरिय यो गवीरभद्रात् शुष्यो वृत्तं शुनः पित्तमपस्मारश्च मंजनात् तदेव सपिषा युक्तं ५ पनं पर-
 मं स्पृते ६ यः खादे स्त्रीरभन्नाशी माक्षिकेण वचनं १ नः अपस्मारं मरुद्यो रं सुचिरेत्येजयेत् ७
 योगरत्नावल्यान् अथ यमः रसः सततः सिधालः सलोहः श्रोतोजनं सार्कमिदं सगंधं पिष्टुन् सन्नेना

गोमूत्रेणानदर्थकैत २ सिद्धार्थकाद्यादः दशमस्तोत्रस्य हतं यन्मोसं सरसेन वा साक्षिणार्थकचर्यां वोके
 वलंबानवंहृतं १ उन्मादशांतयेपेयो रसोवाकालसावज्जः प्रयोज्यं सार्धं पतैलं न स्याभ्यं जनयोः सदा
 १० आश्वासयेत्सुहृद्वावैर्द्वयादिषु विनाशानं दर्शयेदभूतं कर्म ताडयेच्च कणादिभिः ११ सुवर्धविजने
 गेरुशसयेदक्षिभिर्धिया विद्यालाभिपलार्कोत्तीर्देनदा । र्वलवालुक्कं १२ स्थितानतैर्हरिद्वृत्तारिवेक्षिप्र
 यगुका नीलोत्पलेलामं निष्पादं तीक्ष्णमर्कसं १३ तालीसपत्रं वृत्तीमास्त्रतीक्ष्णमंनवं विरंगुष्टिष्य
 एर्गिचक्रुष्टं चंदनपत्रको १४ यत्केवर्धमिनेः वल्कैर्विशत्याष्टभिरेव च जलेचतुर्गुणोप क्रोह्यतमस्य प्र।
 योजयेत् १५ अपस्मारेज्वरेकोसिणोके भ्रानलेतया चातरक्षेप्रतिशयाप्यतुतीपयवचतुर्यके १६ चम्पा
 र्गोमज्जसंस्फुरेचविस र्गोपहतेषु च कंदूपाद्वा मपोन्मादविषमेषु चरेषु च १७ भूतोपहते चित्तानां गद्गहा
 नामचेतसां शास्त्रं स्त्रीणां च वंध्यानां धन्यमायुर्वलप्रदं अलक्ष्मीपापयोग धर्मसर्वग्रहनिवारणं कल्या
 णकामिदं सार्धैः श्रेष्ठं पुंस्त्वप्रसाधने १८ शतिवल्याणां बंधुतं बाल्मीरसः स्यात्सवचः सकृद्वस्त्रां त्वपुष्प
 स्रष्टुवर्गाचर्याः उन्मादिनामुन्मदमानसानामपस्मृतौ भूतहतात्मनां हि २० न संयजेने पानविधौ वरास्तो

लार्हवासमा लामन्त्रेनाद्युक्तेन चंदनेनानुलेपयेत् ३ चंदनोवुकला स्यादितालवत् तोपवीजनेः श्लोवात्सक
 हस्तीपञ्चोष्णीरतल्येणयीतवा ४ अंतर्हर्षशमयेदं तैश्चान्येभ्यः प्रीतलेः पत्तिनीलोध्रमेव्योवृहेमपत्रं कुटं
 नटं ५ कालीयकरसोपेतं चारुसं प्रलेपनं हीवेष्टपत्रकोष्णीरचंदनोदकवारिणा ६ संपूर्णा मवगाहं
 शोणीं हारुहिं तोनरः ७ इति योगतं गीणं चारुचिकित्सा कथनं नमचतुस्त्रिंशत्संज्ञः ८ अथोन्मादः म
 दयं त्युक्ता दोषाः यस्मादुन्मा र्गमा मिनः मानसोपमतो व्याधिं उन्माद इति कीर्तिते १ रुचिनिश्चयात् जो
 देर्नरेन्द्रुहं धेयुरभिसत्पान्येर्विजासितस्य धनवोध्यवसंस्तया वा गाढं सते मनश्चिचिपया रिरं सौर्जो येन
 चोत्कटतरो मनसो विकारः २ रुचिनिश्चयात् वातिवेत्तिरुपानं च प्राणिरैकश्यापित्तजे कफजैवमनं कायं
 परोव स्थादिक क्रमः ३ यथान्ववद्व्यते किंचिदपस्मा रविचिकित्सितं उन्मादेतद्व्यक्तं व्यसामान्या दोष दृष्टयोः
 ४ सिद्धार्थको वच्चारिंशुकरं जोदेव हारुच मंजिष्टा शिपुल्येता कटभीत्व कटुत्रयं ५ समोष्मा निप्रियं गु
 ष्ठासिरीषो रजनीदृशं वल्लभः त्रेणापि श्लेयमगदः पानमंजनं ६ नस्यमात्रेपनं चैव स्नानमुदरं नंतया
 अपस्मारविषोन्मादकल्यालक्ष्मोन्मापरं ७ भूतेभ्यश्च भयं हति एजद्वारे च शास्यते सारिरेतेन सिद्धं वा

प्रथमावतारैः १ आभिःक्रियाभिर्यदिनाप्रसंज्ञः सानाहलाश्रुसन्नश्च वज्र्यः प्रवृहस्तेनैवमनानुलोभेस्ती
 ह्योर्विष्णुहंलशुषय्ययुक्ते ७ यथाश्वेवज्वरधानिकषायाएवपयो जयेत् सर्वमूर्खपरीतानोविषजानोवि
 षापदं ८ वीरभद्रात् अथरसः कटागमशुशुतेसत्तेमूर्खयामनुशीलयेत् शीतसेकावगास्निपदैर्वीर्य
 डनेहदात् ९ रसरत्नप्रदीपालः १० इतियोगतरंगिएपांमूर्खविकेत्साकयनेनामहात्रिंशत्तरंगाः ११ अथ
 यानात्ययः अशुक्लामद्यपानेनवहनास्यान्मदात्ययः सत्समूर्खवमिन्त्रोतिर्वैकल्यविषवेहितैः १ मंथः।
 खर्जूरमदीकावहस्यास्यास्तीकदादिभैः परुषकैः सामलकैर्युक्तामद्यविकारनुत् २ मथितंगोदधिसितं
 सेलकूर्परसंमिश्रं आध्याय पीतमायुह्यपयतिपानात्ययेगे ३ समरिचचनस्यारवादिमीनोऽिकायाः
 परिभिक्षितमसंदेदीऽमीवीजतोयैः पिबति यद् रसमर्त्यस्तप्यपानात्ययाख्योचिरमतिमदिराक्षीचुंभुनाश्रु
 यभाजः ४ ॥ इति योगतरंगिएपां पानात्ययविकेत्साकयनेनामश्रयत्रिंशत्तरंगाः ११ अथराहः त्वचः
 प्राज्ञः सपानोष्णपित्तशक्ताभिमूर्धितः राहंप्रकुरतेषोरपि तवतत्रभेषजं १ रुचिनिश्चयात् शान्तधीतव्यं।
 ताभ्यक्तौल्लिहात्सक्तुसिनावतं कोलामलकसंयुक्तेदीऽमास्तेश्चतुर्विमान् २ क्वादयेभ्यस्यसर्वेषामारना

पृथिवीतुच भद्रां तृणीनिहंते वमाश्विने यप्रकाशितं ८ सारसं प्रसार सक्षोऽनाम्रजं दृश्यां विवेक्षापं
 रसान्वितं सत्स्वो मधुना कुर्याद्द्रव्यं न क्षिप्रं स्थितः ९ रसात्तन्मदीयात् तृथितो मोहमायाति मोह
 स्माणां चिमुंचति अतः सर्वास्ववस्था स न क्वचिदादिवाप्यते १० पानीयं प्राणिनां प्राणाः विष्वमेतस्त्वतन्म
 यं अतोत्यंतनिषेधे विनक्षति वार्यते जलं ११ योरोपद्रवसंयुक्तोऽस्मा मरणाभादिरोत् १२ इति योगत
 रं गिराणां तस्माच्चिचित्ता कथनं नामैकत्रिंशत्तरंगः १३ अथ मूर्च्छो सुखदुःखव्यपोऽसञ्चनरूपततिक्व
 षुचत् मोहो मूर्च्छति तामाहः षड्विधा सा प्रकीर्तिता १ रुचिचिच्छयात् सेकावगाहो मरणादसत् २ ताः
 द्योतोपचाण व्यज्जनातिताश्च पुष्या न्यने कानि चर्जधवंति विद्यानिशानि चिचमूर्द्धितेषु २ सितोपि
 यालेष्टरसशुभानि प्राप्ता मधुक स रसान्विता नि रवर्त्तरकाश्च य रसै स्सु तानि सिधिसिधिसि र्पीथिस जीव
 नानि ३ मिहानि वर्जं मधुरे पयोसि सदा हि माजो गल जा रसाश्च तथा यवालोहि तशालयश्च मूर्च्छो सु
 पष्णाश्च स रासतीनाः ४ नासा वदनरोधे स्तु न स्पेर्म रिच निभिर्नैः न रं जागरयेद्भूमो मूर्द्धितं सं रमारु
 तैः ५ तीक्ष्णां जनाभ्यं जनश्च मयोगे लघानघाभ्यं तरतो जपातैः बाहिर्भोगाजु नैयै रपूर्वै र्विस्मयने नैर्

निमलद्वीपेऽपि न भ्रम संयुतां शोच छीरसंदकद्वयं समश्चिंत्युः सक्षोद्रं मनुजः पीत्वा छदिभ्यः किल मु।
 व्यते १० अज्ञाजीधान्यपण्याभिः सक्षोद्रैः सकटत्रिकैः पत्तैः सार्द्धं भस्म सक्तः सद्यो बार्तिविनाशयेत् ११ रस
 त्प्रदीपात् ३० द्रवियोगतरेणिणो छदिं चिकित्सा कपुनं नाम त्रिशस्तरेणः ३० अथ तस्मात् सततं यः पिबे
 दिन तद्विषमधिगच्छति यतः कोक्षत्रियं तोचतं तस्मात्तमाश्रित १ वीरभद्रस्तस्माद्विद्वद्वा बुद्धे रच
 तौ संछर्दयेन्मागधिकोदकेन किलेपनेन च अहितिं विधेयं स्याद्वा हि माभूतातकमाजुर्लुंगैः २ जुवर्णोरुप्या
 रिभिर्हस्तिनैर्भैर्लोथैः कृतं वास्तिकतो पत्तैर्वा जलं ह्युल्लोक्षं शमयेच्च तस्मात्सशर्कं रक्षोद्रयुतं हिमं वा ३ क
 सेरु शृंगाटकपद्मवीजविसेस्तसिद्धं सपितं च वापि तद्वद्वतो ल्यामपि पित्तजातां निहति पीतं शिथिली कृतं
 च ४ चंदान् अरुणाचंदनचंदनबालकैर्नलदपद्मकतुल्यकृतोशकैः शिरसि त्सेपनमाचरतं नृणां त
 दुपयात्पुपशो हिमसंशयं ५ नीलाञ्जकुष्ठमधुलाजवटप्रणैः क्लृप्तो कृतौ वैदचित्ताशुठिका मुल्यस्या
 तस्मात्तिचारयति तस्मिन् मेव तीव्रामंतस्पृष्टा मिथयते परमार्थं चिंता ६ राजमातैर्दत्त अथ रसः रस
 गंधकापर्दुःशैलोष्णो रमरीचकैः सप्तितैः क्रमवृद्धैश्च स्रग्मं चूर्णं मरुर्भवे ७ त्रिगुणाप्रमितां वा देयि वेत्

शक्तो रसो दाहिमः अमृतो धवलाण्यौ गणमना न्याहसि यामेष जाभ्यजाते चरै गवत्यथ मुहसतनद्यदा ना
 निच ३ सूरगंधाभमगवांस कामिचसैधैः ७१८ कोचकरपीति शिवदनमृक्षित ४ ॐ इति यो
 गतरंगिण्यो अरोचकविक्षिप्ता कथनं नाम अनधिंशस्तरंगः ॥ ॐ ॥ अथ छर्दिः इहे देशैः पृथक् सर्वे धीमा
 त्मा लोका नादिभिः छर्दयः पंचविनेयास्तः पृथक् लक्ष्यौ र्मता १ दधिग्यारस संयुक्ते पियल्लो माक्षिका
 न्तिर्तं मुहर्मुहर्नरो लोका छर्दिभ्यः प्रातस्तु च्यते २ अमृतमन्त्र कोमलकरं नम्रं सत्त्ववर्णमूल्ये न संयुक्ते य
 खादतिरि नवरने छर्दि कथानस्य कुचेर ३ सारस्वतीत ४ लालवंग गनके सरकोर्म लज्जा जाधि
 यं गवने चं नपि प्यलीनां चूर्णा निमाक्षि कसिता सहि ता नि लोका छर्दि निर्दति कफमाहती धि रजानां ४
 यो गारलावल्यात् कषा यो भन पृथु सस्य सलाज मधुरा कर् ५ रंभा कर्दर सोवाधि मधुना छर्दि नाशकत् ५
 अश्वत्थ वल्कलं पृथक् दग्धानि वीथितं जले तद्वारिण नतो न्त्रं छर्दि जपति इस्त ६ ७ उता सता गोष्ठा
 वा रं इदृश्या तदं वुवे पिवेच्छर्दि रं के वा मधु नाम क्षि कामलं ७ वंदता इषन्नुष्टं करं जस्य बीजं रं
 डी कतेषु नः मुहर्मुहर्नरो भला छर्दि र्जपति इस्त ८ ९ पर्वटकापमादाय शीतले दापयेन्त्तां वभिर्दं

सारस्यप्रसात् अर्कशान्प्रमेवल्लभवसमेतालंतदहोशिलोव्याहणाकञ्जलिकोविधायसहृदुमैत्रे।
 धऊर्द्धक्षिपेत् ताम्रस्यायमुलंनिरुध्यविधिवनद्रमर्पयेत्तत्तत्क्षोदेभ्योऽन्नभक्ष्यं पटुजोयुक्तैकवत्तत्प्रुषः
 ११ सोमनाथीयताम्रस्यवत्त्र्यंशोऽन्नान्तरीक्षीत्यन्मकलान्तोऽन्नान्मल्लयतिपथ्यभुक् ११ सोमनाथ
 ताम्रमिति ॥ ३० ॥ इति योजनं ॥ ३१ ॥ व्यासचिकित्साकथनेनामअष्टाविंशस्तारंगः ॥ ३० ॥ अथअवधेदः अम्लता
 देकुपितैर्दोषैः स्वरनाथीयतैर्दृष्टां स्वरभेदः पृथक् सर्वैर्मुद्रसाचक्षयेतात् १ च्यास्त्वैतत्सकटुत्रया।
 तितित्वाणिककाक्षीसजीरकनुगादहनैः स्मृताः चर्तणोऽप्रमृदितं त्रिभुजाधियुक्तं वैस्वर्षीनसकफारुचिह्न
 प्रशस्तं २ इति च्याह्योमोदकं वरसीपत्रवत्कंवाधृतम् पृथक् संधवं स्वरपथान्तेकास्तेहमेनंप्रयोजयेत्
 ३ च्याथीस्वसविपक्वास्मावाध्यात्मगोक्षुर्योषैः सार्धैः स्वरपथान्तेह्यात्कास्तेचपंचविधं ४ चरात् इति
 योस्वरभेदचिकित्साकथनेनामउज्ज्वलास्तारंगः ॥ ३१ ॥ अथातोचक्रः बालिसमीरणोपिनेविरेकंवमनं क
 र्कं कुर्यादरोचकं च्याहर्षणां वमनं तथा १ अम्लिकागुडतोयंचत्वगोत्तामरिचान्तिनं अभक्तकूर्दरोजो
 छिद्यत्सकवलधारां २ जिह्वाकंठविशोधनं तदनुचर्यात्तत्प्रज्वरेणान्तिनं सिंधुस्थानं तमत्रवापमधनः

साकथनेनामसप्रविंशसंराः ॥ अथस्वासः योर्निमित्तेर्भवेद्विक्वाः व्यासस्तेरेवजायते कुलत्पनागरव्याध्रीवा
 माभिव्यक्तिर्न जलं १ योर्तेयोष्करसंयुक्ते व्यासकासनिवासां वृत्तात् गुडमुंक्षिवाभुस्तेर्धोरयेडुर्हि कांमुले
 व्यासकासेषु सर्वेषु विभीते वापि केवलं २ गार्हपत्ये तन्माभीं जटापत्न्या तं सति ताम्भिराभ्यां शुक्लपंचमस्तुल्य
 यासहिर्तं विषयं पादस्थिते तु शतम्पत्रं तौ तकीनापक्केषु मुञ्चत गुडस्य शतेन साकं ३ उन्नायेत त्रिगुणितं
 मधुन पत्नानि च त्वारिचहिर्गुणिता निपत्न्यत्रयं च योषत्रैर्त्वाग्निभके स २ पत्रैश्च मेषां पत्नैश्च त्रिविधेयम्
 योपयेज्यं ४ त्वासं च कासमपिशोषमयापि हिक्का मेकाहिर्कं च २ मयोत्कटपीनसं च रुन्ध्रा इत्याद्यनिमित्ति
 गुरंरास्यप्रोक्तैः सस्त्रक २ उन्नायेत ५ इति भागीरथी तत्रावलेहः अथ २ सः १ स्रं गंधविषं चैव टंकारां
 च मन्मथिला मन्नामिदं कमात्राणि मरिचं चाष्टकं ६ एकैकं मरिचं दत्त्वा रत्नं च चर्मां विमर्दयेत् त्रिकटुं
 टं कषुं च दत्त्वा पञ्चाङ्गि चर्मायेत् ७ सर्वमेव त्रयं योज्यं काचकृष्णविनिःक्षिपेत् व्यासे कोऽत्र च मंदाजो तथा
 त्सेष्मापयेषु च ८ गुजाम्नात्रं प्रदातव्यं पर्णावंरेन धीमता सन्निपाते च मूर्खायामपस्मादेतया पुनः ९ अ
 तिमो रत्नमापन्नेन स्यं दद्यादि च दत्ता १० एकः व्यासकुठारो यं सर्वं व्यासविकारमिति ११ इति व्यासकुठारो २ स

धानुसिताशुंठीकासीसंदधिनामच पाठल्याः सफलप्रयुक्तस्वात्वर्त्तरामुस्तके षडेतेपादिकात्तेहिका
 द्यामधुसंयुता ६ मधुकंमधुसंयुक्तं पिष्यत्तीशार्क एन्वितं नागरं गुडसंयुक्तं हिका प्रोनावनत्रयं ७ स्तन्ये
 नमस्त्रिकाविष्टान्त्येवात्नक्तोबुना योन्याहिकाभिभूतेभ्योस्तन्येवाचंदनान्वितं ८ त्रिधुस्तैवर्चन्योपेतेमा
 गुर्दुंगरसंपिबेत् हिकातीमधुनासिह्यात्शुंठीधात्रीकणान्वितं ९ कस्त्रामलकशुंठीनांचूर्णमधुसितायु
 ते सुधुर्भुःप्रयोक्तव्यं हिकाश्वासनिवारणं १० हिकीस्त्रासीपिवेत्भार्गीसविष्वासुस्रवाधिका नागरंवासिता
 भार्गीसोवर्चस्तसमन्वितं ११ वंद्यात् दशमूलीजलपुतंस्त्रं हिकासुयोजयेत् च्वासकासरुःसुर्वोधिधि
 न्नापियोज्यते १२ रसरत्नप्रदीपात् पाटलापूलतोयेनक्षौद्र एाचसमन्वितं हेममस्मनिहृत्योवहिकाःपंच ।
 छदरूपाः १३ कटुकागैरिकाभ्यांचमुक्ताभस्मतथैवच बीजपरस्पतोयेनताम्रतद्वत्समाक्षिकं १४ हे
 मशुक्तार्ककोतानांभस्मवस्त्रसमन्वितं बीजपरस्पतःसोदसोवर्चस्तसमन्वितः १५ हंतिरिकाशतंस्तन्यमे
 कमन्नाप्रयोगात् काकयापंचरिका नारणोयुनरुच्यते १६ चोदसर्वस्त्रात् दशमूलीकषाय एामधुनाचस
 मन्वितं कोतायोभस्मरिका नोपंचनोपचतानयेत् १७ वस्त्रं एजात् १८ त्रियोगतं गिराया हिकाचिकित्

कप्रभोगिज्जाग्रंथांतरे एभिद्वयशिलाधमपानाकासञ्जितिकृतः जलपानादपितपाक्रमेणक्षणा
 दाक्षये ॐ वासायांविद्यमानायामाशायांतिवतस्य च रक्तपिनीक्षयाकासीकिमपर्यमवसीदति
 अ सारसंयस्यत मेद्युनोस्तिग्रमधुरहिवास्त्रापपयोदधिः पिष्टान्नपायसादीनिकासीधूमं च वर्यं
 येत ३२ रंजं कृत्वाभयाकारंरुषभागीकृतोत्तरं तत्समेखरिरे सारं वं वृत्तकायभावयेत् ३३ एक
 विशातिवागंश्चमधुना कृमितागुरि स्वासंकासं च हिक्कांश्च हंति तं कास कर्तरी ३४ इति कास कर्तरी
 ॥ इति श्रीयोगतंत्रमिण्यां कासचिकित्सा कथनं नाम षड्विंशत्तंत्रमः ॥ अथ हिक्का अथानादूर्ध्वजा
 ल्बुदाहिक्का पंचकफान्वितान् अन्नजायमलाक्षुद्राजंभीरामरतीति च १ नाटीपयःपिष्टमञ्जुकं
 दनं दत्ते सखोस्तेच ससैधवे च पिष्टे तणसैधवे मंजुनाच निरं हि हिक्कां ननु नावनेन २ नागपत्नीया
 त यका र्ध्वामाक्षिके नावलीढं कृत्वा र्ध्वगोशर्कराद्वेच किंवा स्पर्षिको संधोरमुहं रसो वा हन्यादि
 क्षोः पानतः पंचहिक्का ३ सुष्ठु तात शिखिपिष्टमस्मकृत्वा र्ध्वगोमधुमिच्छितं सुहृत्वीढं हिक्कां हंति प्रव
 त्नांश्चासंचैवाति दुस्तरां हर्दं ४ चिकित्सादीपात् कोमेत्वे नृजं जनं लजातिक्काकां च न गोरिकं कृत्वा

ऋद्राकायं दशकणाशुतं विवेतदञ्जकासाञ्चप्रासाञ्चपरिमुच्यते २० इति भागो तरेष्वटकः भागो यस्य स्य गंध
 स्य द्वावेको लोहभस्मनः एतल्लुहं द्रवीभूतं मध्यमेकदलीदले २१ पातयेद्गोमयतैगेतयेवोपरि योजये
 त ततः पिष्ठाद्रयैरेभिर्मर्दयेत्सप्तधा पृथक् २२ भागो भृशं मुनिवराजया निर्युधिकाद्रवैः व्योषवाप्तकक
 न्याद्रवैः शुक्कं पुटं ह्यनु २३ आगंधं त्वपरेनाम्नापर्वटीति रसो भवेत् सर्वेण हस्तेः स्वे रज्जुपात्रे हि
 धिकः २४ तावलीपत्रसहिते कासश्चासहः परः सकृत् स्रस्ताकायोऽनुपानेवाप्तगोजले २५ इति
 पर्वटी रसः २६ तन्मप्रदीपात् पारदं गंधं शुक्लं तलोहं चटकां एताविंशतिपुल्लोदवसारुकरुजयं
 २७ अमृतापद्मकं क्षौद्रं विषं तुल्या निचूर्णयेत् त्रिगुणः सर्वकासघ्नो ज्वराण्ये च कमेरुज २७ इति पा
 रदारिचूर्णं योगरत्नावल्यात् तुल्या लवंगमरिचाक्षपुले त्वक् स्युः सर्वैः समश्च गदित्वा विरस्य साह
 वं हल्लवृक्षजकषाययुजं चतुर्णां कासं निहंति वाटिकावटिका एकोते २८ इति कासक्षीणिका लोक्षि
 बराजात् कर्पूरमर्दकर्वमग्नारसपि देवकुसुमयुगं मरिचकणाक्षबुल्लिंजनमेकैकं स्थितिपारिमाणे
 २९ दाडिमपुलवल्कलपुलमविलिप्तमेत्वा विरसादमवचूर्णयेत् वाटिका मुद्रसमानाधुतात्येकप्रक्षीप्यात्

चेत्सीरेचतुर्गुणि ८ सिद्धशीतेपत्न्यष्टेप्राकर्तयाप्रदापयेत् यत्तद्राष्ट्राद्यतेसिद्धंसीणक्षतहितं परं ९
 इतिप्रास्ताद्यं दत्तं अथकासः प्राणेषुदानमन्त्रेययत्तद्वसुपसर्पति तदासेजायतेकासः कर्तृहन्ता
 भिकर्षणः १० पंचमस्त्रीकृतः कायः पिप्यत्नीचूर्णं संयुतः रसान्नमप्रजो नित्यं वातकासमुदस्यति
 ११ भार्गीद्रास्तासद्येस्त्रीपिप्यत्नीविष्वमेव जं गुडैर्लघुतोलेरोहितो मारुतकास्मिन् १२ वल्गाद्विद्वत्तो
 वासाद्रास्ताभिः कथितं जले पितृनासा परं योज्यं प्राकर्तया मधुसंयुतं १३ पुष्करं कट्फलं भार्गीविष्वपिप्यत्ने
 साधितः पितृक्कायं कपोदके श्वासेकासे च हृद्गुहे १४ प्रस्थं विभीतकानामस्थीनि विरायसाद्येदं नाम
 त्रे लेहवदवलेहोयं मधुना सहितोऽति कासरुः १५ दंष्ट्रात् मरिचं कर्षमात्रं स्यात् पिप्यत्नी कर्षसंमिश्रं
 अर्द्धकर्षोपवक्षारः कर्षमुष्मं च दापि १६ यत्तच्चूर्णीकृतं पुंन्यादृक् कर्षं गुडं नहि शाणप्रमाणं गुडि
 कोकलावर्कविधाययेत् १७ अस्याः प्रभावात्सर्वे पिक्वासाद्योत्पेयसंक्षय इति मरीचादिगुहिकाया
 र्द्धयत्नत् रसगोधकणापय्या कलिद्रुफलवासकाः भार्गीचेति त्रयमा दुरुमेतद्वत्त्वं जेद्वै १८ पिचं
 विशालिवारं तत्कुर्पाक्षोदं तापोत्तकात् कर्षप्रमाणेन तस्य तमे कं प्रातर्हृत्पितः १९ अद्यान्मासत्रयं

ते सप्रधा विमर्द्य चक इत्रयो धमिरपेक्षय स्यात्तकत ८१ रसः कनकसंदरो भवति सान्निपाते षष्ठ्यं सहा ईकरे सेस
 यापव ननु त्मभ्युत्तादिह त सविश्ववृत्तयो जितः सकलमत्र पथ्यं हितं स गोकवदणा पर्यायि मपि नेत्रयो न्येकी चे
 त इति कनकसंदरो रसः शोकस्त्रियः कोधमस्य नेत्रे न्येदुदागो निषयान्मजे च गुरुदिनातिभि रप्रांश्च
 जयेत्कथाश्च गुत्तपाः प्लुतायादि जेभ्यः ८३ ४ रति योगांतरं भित्तां क्षयचिकित्सा कथके नाम पंचविंशत्तरे
 गः ॥ अथो रभ्युत्तचिकित्सा कर्मभिर्वरुभिः क्रुदेभ्यः शमभ्या हतस्य च विस्मते वक्ष्यसि व्याधिर्वलवान्
 सुदीर्यते १ उरो मंघ्री क्षती लाजान्तरपयसामधु संयुजान् सद्य यवपि वेजीर्तां पयसाद्या स्मरणं रम् २ य
 लापत्रस्यो द्राक्षाः पिण्डप्लवर्क पल्लव्या सिता मधुकवर्जं रम् की काश्च पलोन्मिता ३ संवर्णमधुना
 उक्ता गृहिका संप्रकल्पयेत् अक्षमात्रास्तत्रैव कोभ ४ क्षयेर्नो रने ५ कासश्चासं ज्वरं हि कोष्ठी
 मूर्च्छा मरुभ्रमं रक्तनिष्ठीवनं रसां पाप्यं प्लव्जमरोचकम् ५ रोगवही संयवातोश्च सरोभे रक्षयस्त्रयम्
 उरिकातर्पणी वृष्यारक्तपित्तं च नाशयेत् ६ इत्येलाया गृहिका द्राक्षाया संमितं प्रस्थं मधुकल्पपलायकम्
 पचेत्तोया ठैसिरे पादशेषेणा नेननु ७ पलिके मधुकद्राक्षे पिष्टे कृत्वा पलदयन् प्रदाय सर्पिषः प्रस्थं प

र्णिभसैकभागिकं मतान्नस्यैकभागःशिल्लगंधकालकं ७३ तथाभगद्वयंशुद्धंमेलयित्वाविचरो
 येन वराटीःपरयेनैतन्मृज्जाक्षीरलादंकाणं पिष्ट्वाचतन्मुचिरं धामद्रोतान्निरोधयेत् पुष्कलगजपुट
 पञ्जाब्दरौयेन्वागशीतत्वं ७४ रसोपानमृगंकोयंपंचगुंजःक्षयापरुः दशापिप्यलिकाक्षौङ्गः मरि
 चैकोनविंशतिः सध्वनेरापपेतपथ्यंरजरोगप्रणोतये ७५ इतिराजमृगंकःसारसंप्रसारत् रसेननु
 ल्यंजनकंतयोस्तुसाम्येन युज्यान्मवमोत्रिकाणि रसप्रमाणोवलिरद्विभागः क्षारस्यसर्वंनुष्य
 हिरण्य ७७ समर्धवस्संस्थिधापगोक्षीरिनेपवेत्तंलवरोनपूर्यो भोडेमृगंकोयमतिप्रगल्भक्ष
 याधिनमाद्यररागदेषु ७८ साज्योषणाभिर्मुपिप्यलानिर्वह्योस्पदयोनततोधिकस्तु पथ्यं
 हितंशीतलमेवयोज्यंत्याज्यंसदापितकरंविदहि इतिमृगंकः रसरत्नपरीणात् रसःकनकमणि
 कःकनकंमार्क्षिकलालकःशिल्लारसकगंधकारसप्तमाःसहस्रादमे विमर्द्यपयत्तारवेसकल्ल
 नेतरस्योद्भवे ~~प्रतिरिनेपयकतरितिभावयेदुहिमान्~~ ७९ जयामुनि
 कलिप्रियादहनभंगवासोद्भवेविभाव्यचरसेस्तनःसहृगोलकंस्वेदयेत् मृगंकवरयार्द्रकद्रवभरेण

१४ गुं जामात्रे मधु च पलया सर्वे ते गो वसंतः १४ इति मातृ गो वसंतः रसं वज्रं हे मता रं ना गं लो रं च ता म्रके १५
 ल्या सं मा रितं यो ज्येष्ठः मा सिक विदु मं १५ ला जावर्तं च वे क्रान्तं गो मे दं ष्टा ए ग के प्रां वं वृत्तं ल्य गं स्त
 मा रं वित्रक इवे १६ मर्दयित्वा विस्तरार्पा यो ते ना र्द्वय वार ट कान् टं का गो र वि दृष्टे न पिष्टा त मुद्रा यो चेदं १७
 म्द्रो र ता स्त सं यं म्र स म्य ग ज उ ट प चेत आ दा प चूर्णे ये स म्य क्ति र्मु द्रा स प्र भा व ना १८ आ र्द्र क स्य
 र सेः स प्र चित्र क स्ये क विंशति इवे र्भा व्यं त तः छ कं दे यं गुं जा व ल ष डं १९ स य ते गो नि रं ल्या म्य स तं शि व र्वा
 ध के यो ज यो ति प्य ली क्षो द्वेः स वृत्ते र्भा र चे श्च वा २० पोट ली र ल्ता ग भो यं स र्वे रोग र ते म तः इति र ल्ता ग भं
 पोट ली र स र्वा स्त्रा म् स्य प चै र्वा क्क प या सि द्ध त स्यां ज लि त्वा ऽ पा त्रं र ता ले हो प मे स्मिन् मु र्क स म च तु
 र्जा त वि श्वो ष णं न्द्रं यं य श्री त्वा ऽ य वी म धु छ स ता यु तं जा ति का पं च क र्षं म ल्ये कं च र्णो पित्ता म धु कु
 २१ शु तैः स्या च्च क स्ता व ले रूः आ रौ मं रा नि का स्यं र शित स च शि शु त्त्रो ज र न्मा नु धे षु मा यो ब्धो क्षि प
 व्यो वि षु ल व ल क रौ दी प नो पा च न श्च २२ का स म्बा स प्र मे र क्ष य र ग ति र वा का म ला पां ड कं रू क्षी रा
 जी र्गो ज्य र चा नि त क प रि कृ ती र ल्ता पि त्रे च र न्या त इति त्वा ऽ पि प्य ल्य व ले रूः र स म्भ त्म त्र यो भ ग्नाः ख

श्री गुरुः

६३

को.त.

नो लो क्त्या विरोधि ते

मुग्रं हेत्येव चार्षितक फामयान् ५४ जगदीशो विता नो गान् यथा दैत्याञ्जना दनः सतताभ्यासयोगेन
वलीपलितनाशान् ५५ इति कुमुदश्चन्द्रारसः रसार्णवात् भस्मीभूतसुवर्णोत्तारिणकृतसत्ताभ्रसत्तैः क्रमा
संयुक्तस्त्रितयत्रयस्त्रिमरुणं भो देव्युतः कट्पलैः निर्गुणैरशमूलवह्निरज्जो योषा ईर्ष्या विवर्तौ निगदिक्त
पंचामृताख्योरसः ५६ नानेन सदृशः कोषि सोस्ति सुवनत्रये निरंजितमकलानो गन्भवो गन्निवाच्युतः
५७ सर्वतो गहरः सतः ततद्रो गान् पानतः श्रयं पंचामृतो नृणां त्रिदशाना मिवाप्तं ५८ इति पंचामृतो
रसः सारसंग्रहात् एष क्वक्षोऽष्टकै चंद्रो जयो वेगादि कोतयोः चत्वारिंशत्सतमभ्रं च प्रयातं सोऽनैकैः पक्षि
५९ भावना गच्छुर्भवेद्बुवासाश्चो कदली निशा शतपञ्चोत्तकं नं मालत्याः कुसुमैस्तथा ६० पञ्चान्
मृगमहाभावं स्तुतिक्षोरसराद्रवेत् कुसुमाकरविरव्यातो वसेत पदपूर्वकः ६१ वस्त्रद्वयमिदं चास्य
सिताज्यमधुना स्मर वलीपलितहृन्मेधं कामदंस्तव वर्धनं ६२ मेदं धूपं धिदं कोतं परं सोऽख्यं रसा
यनं सिताचंदनसंयुक्तं अम्लपिना रिणो गजुत ६३ इति वसेत कुसुमाकरोरसः स्वर्णमुक्ताहरदम
हिचं भागवद्ध्या प्रयोगोऽख्ये प्रथमनवनीतेन निजुनत्वात् पावस्तिरो जतिविलयं प्रदेयेताव

रामः

६३

वर्योक्त ४२ अपस्मारज्योन्मादरूपा लक्ष्मीविनाशनं आयुःपृष्ठकरैवेव्ययीकराणामुत्तमं ४३ विशेषा
 लस्यरोगघ्नरक्तापि नरं परं शतैवेवनाद्यैर्नैवं मत्स्यायनेवलं प्रसोभ्यन्तायनेनृजीवनं तस्माद्यत्नेनसरस्वत्यस्
 मितोमन्त्रेतरसी ४४ रूपातकीशान्तंयुञ्जानत्यवानामाढकंनया पत्नानिदशामूलस्यविशद्विध्वानियोजयेत्
 ४५ चित्रकैपिपत्नीमूलमपामार्गःसटीतया कपिकक्षुःशोणवपुषीभार्गीचाजपिपत्नी ४५ वल्गाशुष्का
 रमूलं च पृथक् द्विपलमात्रया पचेत्संवाढके गोयेयवैःसितैःश्रुतंनयेत् ४६ तस्याभयाशान्तेरद्यान्कायेन
 त्रिविचक्षाणः सर्पितैलाष्टपलकैस्त्रिपेकुटुलान्तया ४७ पक्वान्तेरुत्तमानोयसिधेदन्ताष्टपकपृथक् तत्सो
 दंषिपत्नीचूर्णदद्यात्कुडवमात्रया ४८ रूपातकीद्वयंवादेतेनत्तेरेननित्यशः क्षयंकास्तेनचरंश्चास्तिहिका
 शोस्त्रिपीनस्मान् ४९ यद्वर्णान्नाशयेत्तेष्वलीपालितेनाशान् ५० इत्यगस्त्यरूपातक्य वल्लिरःशार्ङ्गधरा
 त् अथारसः पारदंशोषितं गंधमभ्यर्कं च समं सतं तदर्थं द्रव्यान्तर्ध्याचमनःशिला ५१ सर्वाहर्हमृत
 लोहंचवैल्वमथोविनिक्षिपेत् द्विःसप्तभावनोदद्याशान्तावर्ध्यास्तिनच ५२ ततःशुष्कोभवत्येवमुत्तमं
 रसं ततः सितयामरिचेनापयुज्याद्विप्रमाणात् ५३ भक्षयेत्पानरत्नाद्यष्टजपिलेष्टदेवतां यक्ष्मणा

वल्लवर्गकरःशंसाभवत्येतेरत्नाद्यन्तः विहि
 तोगस्त्यमुचिनासर्वे रोगप्रणाशान् ५३ ॥ ४९

नंतिरेत २० कामस्यासद्व्यग्रं सपाशंगद्वजितं मंद्रापिनमुग्रजितं त्वं पार्श्वं शूलमग्रे चयं ३० न्वरमर्द्धं
 नरकपितृमांशुव्यग्रं हतिं मितोपलाघं चर्योऽपि पत्नी तौ धर्माश्च पादायाश्चोत्तवांशुकैः चष्ठाश्चिकजंतुश्च
 त्रैमुकोशीरचरन्तः ३१ मुस्ताधियं तु लवलीरुषिद्रामिपि पत्न्यैः पञ्चलकुष्ठनगरनागकैसरसंयुतैः ३२ भागे
 स्मारधं पलिकैर्द्राक्षांषि पत्नोक्षिपेत् पत्नानि शतधा तु क्वागुडस्य च शतत्रयं ३३ तौ यमान्नाश्च्युतौ वधिर्भूय
 त्पुनस्तत्वावहं यदृणी पांडुरोगाशोः कार्प्यं शुल्मोदरापहः ३४ पिप्यात्याहिरिद्योयं क्षयीक्षपकरपद ३५
 इति पिप्याद्याहिरिष्टः क्षागमांसतुल्यं सम्यक् पाचयेत् रम्यो भसि पादश्लेचेनैवेव सर्पिः प्रस्थं विपाचयेत्
 ३६ माहिर्दं हि श्वमेरुद्वेष्टा जीवक कर्षभौ काकोली क्षीरकाकोली कर्कैरेभिः पलोन्मिनेः ३७ सम्यक् सिद्धे
 चतुर्थो यशोतेतस्मिन्महापयेत् शार्करायाः पत्नान्यद्यौ मधुकुःवंक्षिपेत् ३८ पलं प्रत्यं पिबेत्यातपद्विमाणां हंति
 दुस्तरं वल्यं स्थोत्सकरं वृष्यं दीपने मेरुवस्त्रिजितं ३९ इति क्षागलाघं वृत्तं रीतिना त्वं चंद्रनां तु न त्वेवाप्यं यदी
 कोलेयपद्मकं भोजिष्यासात् स हि लापद्मकं सरं ४० पञ्चं विष्वग्शीरं च कंकोलं च नतो बुद्धं रुषिर्द्रुमादि
 वेति कस्तुर्यं गागुरुं कुकुमं ४१ त्वं गुरुनलिकशिभिस्तैलं मज्जुचतुर्गुणं लोकां गतस्मिन्मसि दं गुरुं श्रेयसं

लोकां र्मेतादये
 पिर्द्धं ४

चरन्नात हेमाद्याः सर्यसंणता इवतिगिधितवः जलाभंम्पुद्वत्सामेत्तद्वदंतिशित्वा जतु गालीसपञ्चमसि
 नगरेपि पत्नीश्रुभाः यथोत्तरं भागवद्व्यात्वे गेले चार्धभागिके पिण्डेषु गुणा वात्रप्रदेयासितशर्करा का
 सध्वासा रविचरं तच्चूर्णं दीपनेपरं १० हत्वा दुग्धरणी रोषशी रशेषान्च रापरं गालीसाद्यं चूर्णं मृद्विकाया
 तुला र्धतुल्यदिशो गोपाणि चयेत् चतुर्थशेषेति स्मिस्तु एते शोते प्रदापयेत् २० गुडस्पदि तु लोदत्वात्सर्वं
 धृतभाजने विडंगफलनीलस्तुलात्वे गोलापञ्चके शरं २१ मारिचं चभिषक् चूर्णं सम्यक्तत्वा विचक्षिणाः क्षिपेच्च
 पतिके भोगैः स्थापयेच्च किं यदि नं २२ ततो यथावत्तपोत्वाकास श्यास गलामयान् रंति यक्ष्माणा मतुग्ध
 रुसंथानकारकं २३ चतुर्भोगं च द्राक्षाया धातुकीमञ्जकं च न प्रयच्छंति ततो वीर्यमेतस्यैः प्रजायते २४ इति
 मृद्विकामसकः त्रिकटुत्रिफलाभिश्च जातीफलैश्च वंगकैः नवभागोन्मिसेरैः समंतीक्यामृतं भवेत् २५ संस्कार्य
 लोऽये तस्मै देर्नित्यमसि चमानकः कासंश्चासं ह्वायं मेहं पांडुरोगं भगंद २६ ज्वरं मेहान् लंशोप्यं स मोहं य
 दंती जयेत् २७ इति चरन्नावाद्यस चूर्णं सितोपलाघो द्राक्षारस्यो रस्यो दंशलोचनः पिण्डपत्नी स्याच्चतुःका
 र्षा स्यादेल्लाचदिकार्षवस २८ एकवर्षं चत्स्रः कार्योत्सर्वमेकतः सितोपलादिकं चूर्णं मधुसर्पिः

न्येवास्माद्युतं चाप्यथ षट्पलं वा हितं पयस्कागलमव्यवाये प्रयुज्यते नागवल्गुमिधानं ९ अंजीचाभल
 कीपलानि कवलादि न्नाविदारी सदी नीवती दशमूलचंदन हने नीलोत्पले लावधेः मदीकाष्टकवर्गो
 यदुत्तरेऽसार्द्धे एकपालिकैरुद्वेगो न प्राप्तो निपंच विपचेद्वीची फलानामतः १० उद्धृत्यामलकाजिते ल
 हतयोः षड्विंशः पलैर्भेद्यान्यर्द्धतुलां निधाय विधिवन्मोनां इकायाः पचेत् रीतेषां मधुनः पलानि कुट
 वो यां श्याञ्चतुर्जोततो मृष्टिर्मो गधिका पलकथमयं प्रातः स्मृतश्च्यवनः ११ नशाषः सा फल्यञ्जन ति
 यपथि द्दीया माणे पिजंतीर्न मूर्खान्छादं सत्तपि चञ्चापकासादयश्च १२ नचालक्ष्मीर्वर्जकविदपि
 नचव्यापदः संभवंति प्रयोगादे तस्मान्मोसि च धियो विभ्रंति भ्रंति मंतः १३ न्यवनप्राप्तः विचित्रत्वात् ६
 वासकस्य रसं प्रस्यं माक्षिकं सितशर्करा विप्यलीदि पलं चैव दत्तामृद निनापचेत् १४ नेही भूतेन के
 पञ्चादद्यात् दक्षोद्रं पलाष्टकं दत्त्वावतारयेद्देहो मात्रया लैरुत्तमं १५ निर्हंति राजयक्ष्माणां दुर्जीमांसि
 वरुन्यदि पार्श्वप्रलेचनं दृक्कलं च रं चाशु व्यपोहति १६ वाष्पालैः योगेनास्मात् फलत्रिककापि वि
 श्वरुमाते श्वरं गृह्यात्तामूलश्वरं स्थितिरिका कोतिशुगादि सिद्धं शिला जतु स्यात्स्थितिषु प्रसिद्धं १७

त्रिणाः ४२ चंद्रनस्पकमलस्यमालगी कोरकस्यवृषपस्त्रवस्यच धान्यवा रागु सापलावरिष्णात्मनीवरा
 जद्यमतस्यच ४३ रक्तपित्तकुलकं उनाभिधो जायते रसवो रसपित्तिनां प्राणरोमवृष्टयदेव रयसेवितस्तुवसु
 ह्यलामितः ४४ नास्पनेन सममत्रभूते भेषजं किमपि रक्तपित्तिनां रक्तपित्तकुलकं उनाभिधो रक्तस्येन्द्र
 विंतामणोः ४५ इति योगतर्ंगा एणो रक्तपित्तकिंत्सा कथनं नाम चतुर्विंशतमः ४६ अथ स्यः स्वेष्मा
 धिया द्वावायाधेः पीठितोयः प्रशुष्यति कासश्चासाहेतो रक्तं वसेच्छुक्लं ह्यगो ज्वरी १ अग्निमां ह्यरवायु को
 धिरसुमोसलोत्तुफ विस्तरस्त्रुर्द्धि वा न्नीनः ससेयः क्षयपीठितः २ रणालिषधिक गोधूमयवमुद्रा रयः शुभा
 मद्यानिजोगत्वाः पश्चिमः गः शलाः विप्रव्यतः ३ सपिपलीकं सयवे सक्तुस्यं सनागरं दाडिमा मल कोपेते हि
 ग्यमाजं रसपिपेते ४ तेन वरविनिवर्तेते धिका रापीनसा रयः द्रव्यतो दिशुणो मांसं सर्वतो ह्यशुणो जले ५
 पारस्यं सस्त्रुते चाज्ये पर गोधूष उच्यते रुक्मनाम रात्नाकरं रतीसभे कपर्णी शिलाजतु त्रिकरुत्रिपला
 तुलविण्णरुहनाः समः ६ चतुर्दशा यतो भागास्तत्रुर्णं सधुसपिषा लीठं कासं चरं व्यासं राजयस्मा
 एमेव च ७ ऐतवर्णा निप्रवृष्टीनां वर्द्धने दोषनाशानं ८ इति चतुर्दशा गत्तो रं दिपेचमस्त्री जलसिद्धमा
 व

सिद्धे गीते च मास्मि काल ३२ कुर्वन्पन्नमानं तु चाणुर्जातं स च गीतं क्षिप्त्वा च लोप्यते तयोरेद्रकपि तीक्ष्णयक्ष्मर्यं ३३
 कासव्यासगृहीतश्च यक्ष्मवांश्च विशेषतः शक्तिवासावरेऽः शालावरीसुं गीतिकावलाम् तापल्लवचशुष्का
 रमृत्तमार्गो यथो यरतौ रावदित्त्वं मृत्सलीपृथक् पृथक् पंचपलानि मानि ३४ पक्वं जले द्रोणाभिनेष्टु मोंशोया
 यद्रवेऽर्धे षष्ठे वपुतम् विमूर्धितस्याजनिधाय धीमान्पत्न्यामिच्छदा दयमाक्षिकस्य ३५ तथा सुवर्णस्य
 च लोहजस्य विवाहितं खंडुतं च नुल्यं द्योपलं षोडशकं विधित्तैर्विषयये श्यौरमये च पाशे ३६ गुडे नुल्यं
 च यदा मवेत एतु गविडं मगधा च श्रुंही के शीर्षके कर्कटकं पलानां भिकं च धान्यं मरिचं मकेसरं ३७ पल्लेन
 माजो विदधीत तस्य यक्ष्मवादि तं च र्णीमिदं हतेन स्मिन्धे कणारे प्राणिधाय युज्यात्कार्यं प्रमाणां विदते च र्णी
 ३८ प्रमानकालेन स दुग्धपा नं गुरुणि चान्ना निच भोजनानि ९३ स्यपि तं स ह सा निहंति रक्ता प्रवाहं च सरत्नं
 शूलं ३९ रक्तातिमारुह्यिरप्रमेहं तथैव वसो विहितं न गणां भगं दगर्गः श्वपयन्निहंति तथा स्नपितं कि
 ल गजपेगं ४० विशेषतः कुष्ठरुजश्च गुल्मान् च तन्प्रदं वृष्यतमं प्रदिष्टं स्वंप्रा द्यलौहं योगरत्नावल्या
 तं शुद्धपा र्दवालि प्रवालकं हेममाक्षिकभुजंगरेण कं मारितं स कलमेतदुत्तमं भावयेत्पृथगतद्रवे ताम्

निरेतामि ससभागानि कारयेत् तैश्चोदक संयुक्तं मधुना सह योजयेत् २० योगे लोहितपित्तानामर्शो रसोऽपि
 तां तथा मर्कटमदोपसृष्टानां तस्मात्तीनां प्रदापयेत् २१ अथ गीता रंतया क्विंस्त्री राणां चापि रसोऽग्नं प्र
 युतानां च गभोराणां स्या फनं पशिमिष्यते २२ अश्विनोः संमतो योगो रक्तेऽपि न निवर्हताः २३ इति चंद्रमा
 दंष्ट्राणां कृष्णोऽकार्प्यलशतैस्संस्त्रिन्वां निष्कृतीकृतं पचेत्तत्रेष्टुते प्रस्थे पात्रेताम्रमद्ये दृढे २४ यत्तामधुनि
 भानस्युक्तदाखेऽशतं न्यसेत् पिष्यती मृगवे राभ्यां देपले जीरकस्य च २५ न्वगेत्तापत्रमरिचैश्चान्यकानां
 पलादं के न्यसेच्चोर्णीकृतं तत्र दाव्या संवृद्धयेत्ततः २६ तत्पक्वं स्यापयेद्गोदं दत्वा सोऽदृढादं नैव तस्मात्तन्निव
 लेत्वा देद्रक्तेऽपि तद्वत्तस्य यो २७ कासमध्यास नमः क्विंस्त्री राणां च निषीदितः वृष्यं पुनर्नैव कवेव लवरां
 प्रस्ताधनं २८ उरुसंधानकराणां वंरणां स्वरबोधने अश्विभ्यां निर्मितं श्रेष्ठं कृष्णोऽकार्प्यल २९ इति
 कृष्णोऽकार्प्यलसोऽपि हि तुल्यभागो ह्क्त्वानरः पिबन्निष्ठ एष्यत रप्रभाते तद्रक्तेऽपि तमपि दाह्यता
 मप्यवश्यमाशुप्रयाग्यति न तैरिव वरिषु भुजः ३० राजमातैर्दाह तुल्यमासायकासायाः पचेदृष्टशो नैव तने
 तेन पाशवशो घरापाचयेदादकं भिषक् ३१ च्छाणां नाम नयानां शर्वेऽकृतपल्लंतया वेपलेऽपि प्यली चूर्णं

ॐ ५५५

जन्ममंजिष्टो लवालुका मूर्वाल्लोभमुशीरं च मुस्ता चंदनपत्रको २ द्राक्षा मधुकपय्याश्च काष्ठी रं चंदनं
 शिरेः पत्रैः पिष्टैः कर्षमात्रैर्धृतप्रस्थं विषाचयेत् ११ अजाक्षीरं तंडुलां वुष्टयकदत्वा चतुर्गुणं तस्यानेवमता
 रक्तं नावनेनासिकागते १० कर्णाभ्यां यस्य गच्छेत् तस्य कर्णो प्रपूरयेत् चक्षुर्मने च रक्तैव पूरयेत् तेन च
 क्षुषी ११ मेढ्रे पायुगते वापि सर्वत्रैव प्रयोजयेत् प्रवृत्तं गेहमर्कपेभ्यः अभ्यंगेन जयेद्भुवं १२ शनिदूर्वाद्यं कृ
 तं दारं तुलामारयवासायापचेदष्टगुणं जले नैनपादावरोधेण पाचयेद्दाढकं भिष १३ चूर्णं नी
 मभयानां च रवंशतशातपलंतया शीतीभूते निरिष्यात्तु क्षोद्रस्य धौपलानि च १४ कंशोदवायाश्च त्वा
 रिषिण्यल्याः दिपलंतया चानुजोतपलंत्यैर्कचूर्णोत्तत्र दापयेत् १५ रक्तपित्तं निहंत्याशुकासंश्चासंतथा
 क्षयं विद्रधिजठरं गुल्मं हस्मादद्रोणपीनसं १६ पलाईभोजनं चास्य यथेष्टं तत्र भोजनं इति वासा
 र्शितकीयोगरत्नावल्यात् चंदनं नलरं लोभमुशीरं पद्मकेसरम् नागपुष्पं च विल्वं च मद्रमुत्तं
 सशर्करम् १७ शीवे रं चैव पाठा च कुट्टनोत्पलमेव च प्लवंगे रं साति विषाधातकीसरसं जना १८
 आश्रास्थिजं दह्मारास्थितया मोचरसोपि च नीलोत्पलं समंगा च स्वरस्मेलादादिमत्तचः १९ चतुर्विंश

स्य श्रुति कायाः व्योषस्वच्छार्गस्य च तालमल्यः सशात्मलस्यै प्रकप्रयं स्यात् ३० एष्यकृष्यकृष्यदगगनस्य चा
 खेतो हस्यसर्वत्रिप्रलजलेन वृष्टं च कृषिष्वमितं तर्धः स्युर्भावना मार्कवजद्रवस्य शिग्रुत्पन्नीरेण च षोडशा
 द्यौतथा न्नलोत्पागृहर्कं न्य कायाः ३१ आर्द्रद्रवस्यैति रसो यस्य कृपां दुस्सायध्वासागरिहंता क्षोद्रेण वाशा
 कैरायाद्यनेन कर्षार्धमेतस्य भजे स्यलालात् ३२ इति श्रैलोक्यनायोरस्य रसयत्नप्रदीपात् ३३ इति योः पांडुका
 मलाकुंभका मलाचिकित्सा कथनं नाम त्रयोविंशत्तरंगः ३४ अथ रक्तपित्तं स्फारकद्रुम्यतीक्ष्णादेर्द्रुम्यं
 पित्तं रसस्य कृत्तर्ध्वार्धो विलैर्याति रक्तपित्तं तदुच्यते १ अथः प्रयत्नं वमने रूर्ध्वगंच विदेचनेः जपे रन्य
 तण्णा विक्षीणस्य शमनेः एष्यकृ २ अतिप्रवृद्धस्य एव लोहितपित्तनिः अक्षीणावल्लमांसाग्रेः कर्त
 व्यमपतर्पणम् ३ लंघितस्य ततो युक्तालध्वन्मवचारयेत् पान्चनंतर्पणं लेहः सर्पिषा विध्यानिच ४
 दास्यामध्वककारमर्थातितायुर्जै विरेचनं षष्ठीमध्वकस्तं सुक्तं सक्षोद्रवममंदिनं ५ पयोः सिशीता निरसा ध्व
 जोगलासती नयूषा ध्वसणालिषा स्थिका हितानि चेतानि च रक्तपित्तं चान्यान्यपि स्युः कित्वापि तरानि ६ वृंदा
 न पक्वोद्वं वका प्रमर्द्याः पय्या रक्ते रजोत्तनी मधुना रंदि सन्ती बरक्ते पित्तं न संशयः ७ दूर्वा सोत्पलकि

गुरोपक्रातस्मिन्नथक्षिपेत्ततः उद्वरस्ममन्तुर्था दृढकोत्सान्धयोगिचिन्तन १२ उपभृजोतत्रैरणमात्मं ज्योतीं च
 भोजनं मंदुरवटकाक्षेते प्राणादाः पादुरो गिराणां १३ इति मंदुरवटकः धात्रीलोहस्यो व्योषनिष्णाक्षो दान्यार्थेण
 तेरो विवारयत्यामुकामला मुक्ता मणि २० अत्र ननं कामला तानां प्रोक्तं पुष्पी रसस्य तु निष्णागे रिक धात्रीलां
 च यं चोपरि मे लयेत २१ दग्धासकाष्ठे मेलमायसे च गो मूत्रनिर्वापित स प्रवारं विचक्षणं लोहं मधुना चिरे
 ण कुंभो रूपां येषां गुरादं निरन्यात् २२ अत्रि मृदमयो मल्लमधुक्षौद्रयुतं लिहते पादुरो गस्य नायाय कामला
 नां च सर्वशः २३ चंपकं चंदनं वा रिएष्यं देयी २४ प्रकं मंजिष्टाति विषा मोचा वासेंद्रयवपिण्ण ली २५ केसिरं।
 धातकी पाषाणमुत्तामृं धीर्यावल्लभे उत्पलं दाहिमी वीजं जंबवी जंतवामयं २५ सलाक्लतं चंदनं रक्तं माषचूर्णं
 रत्नांजनं ताली संचसमां द्यानिशार्कं एचचतुर्गुण २६ रुद्रि द्रकपां दुरोगे प्रमेह रक्तापित्तके कासे प्यासे च हि
 क्रायां मज्जकृच्छ्रचदाहणे २७ इति पूर्वैका हि चर्तु म पां दुरोगे कामला यां या न्युक्ता न्योषधानि च तानि
 सर्वोणि योन्यानि योगे चापि रत्नी मके २८ व्युदाह योग रत्ना वव्यास यवगो धूमरात् लीनां मृदुजं गलजैः
 रत्नैः मुद्राटकी मस्तुष्टैः प्रायो भोजनमिष्यते २९ अथ रत्नः पला निचत्वा हि रसस्य पंचगंधस्य सतत

कल्केसमगुं जीतवारिपरिशुतं विरेचने सुख्यतमं कामलापाविनाशकं १ अथोर गोम्योषाविंश चूर्णोत्तरे
 रुद्रिद्रात्रिपलाञ्चितांवा सशर्करं कामलाञ्चितां त्रिभं दीहितागवाक्षीसगुणचरुदी ७ सुदवीत्रिपलाञ्च्यो
 षाविंशम ८ यत्सोरजः मधुसार्पिर्गुनीलस्त्रात्योदुत्तोगेसकामलो ८ त्रिपलापागुदुच्यावाद्यव्यानिवस्य
 वारसः पीतः प्रातर्मधुयुतं कामलाकेपिवेन्नर ९ वंदात् रसमामलकानां गुसंयुद्धयं त्रीतिं द्रोतां
 पकेन म्पदजोतत्रे चामा निरापयेत् १० चूर्णितं पिपली प्रस्थमधुर्कं हिपलं तथा प्रस्थं गोस्त्रिभकाम्वाश्वा
 क्षाया कल्केपेषितं ११ म्पदावेरपलेपे च । गुणाक्षीयाः पलद्वयं तु जारुर्दशार्कं दद्याद्भवनीभूतं स सुद्धरेत्
 १२ मधुप्रस्थसमायुक्तं लेहयेत्पलमात्रकं हलीमर्कं कामलोचपां दुलं चापकर्षति १३ जलरोषमतीसा
 रं निदधति न संशयः इत्यामलक्यावलेहः सारसं गृह्यते अथ रसः अथ गान्धिल्लामुल्लविंशदहनास
 माः नवायोरत्र सोमागस्त्यर्च्यो मधुसार्पिषा १४ भक्षयेत्पां दुद्धो गकुट्यार्कं कामलापर्ह १५ नवायसंयु
 तौ योगसाटात् अथ गान्धिल्लामुल्लविंशं च व्यञ्जितकौ दधीन्यद्राक्षिको धातुर्मेषिकं देवराहच य
 चा हि पलभागानो चूर्णो कत्वा एषक एषकं मंदं रं हि गुणं चूर्णं चोर्णं मंजनसन्निभं १७ गोमूत्रेण

तेऽहतरं संमर्द्यमुन्याहकैः सिद्धो वन्नमितो निनीद्रीप्रिकरदयं चंगतिनामारसः १२ उद्गारप्युद्धि मुस्माहोवेगो ल
गो यथोचितः लघुताश्च त्रिपासाच्चोर्णाहारस्य लक्षणां १३ ॥ इति योगतरंगिणायोऽभ्यन्तीर्थाचिकित्साकप
ननामकावेशालरंगः ॥ ॥ अथ कर्मभिः चरोविचर्णोत्तमूलैरुद्गोः स्वसन्नंभमः भक्तेवोति सारश्च संजात
कर्मिलक्षणां १ इति रुचिनिश्चयात् मुस्तालुकर्णीफलदाहप्रिगुक्तायः सकलाकर्मिणोऽकल्मः मार्गद्वये
नापि चिरप्रवृत्ता नृकर्मोन्निहंतीहमिमांश्च एगान् २ योगशतार्त्तं निवृत्तमोदाजंतु ध्रुवस्त्वर्वाजं सचौरवं
सहिंशुकं समग्रं तां सद्योजंतु विनाशानं ३ विशालायाः फलं पक्वं तप्तं लोहोपशिष्टिपेत् तद्रूपोदंतं लज्जानो क
द्यनोपातनो भवेत् ४ पारसीकयवाभिः कपीतापर्युषितवारिणाभ्यातः गुद्वर्वाकमिजात्क्योष्टगतं पातय
त्याशु ५ पालासवीजस्य रसं विवेदामधुसंयुतं लिह्यात्क्षोद्रेणावैडं गं चर्णोवाहमिहंतनं ६ दाडिमत्वक्कु
तकायास्तिलैस्तेन संयुतः त्रिदिनात्पातयत्येवकोष्ठतः कर्मिजालकं ७ कर्कभक्तुसुसंविडं गं चो गत्ती भ
ह्यातकं तथोशीरं धीवेष्टसर्जरसं चंदनमथकुण्डू मष्टमंदद्यात् ८ रुषः सुगंधो धूपो मष्टाकलमी १
नो विनाशकः मोक्षः शाय्या सुमन्तुगा नो शिरसि च गात्रेषु यकानो ९ राजमातैऽत भंडीपिष्टारनात्तेन

अतः परतरं नास्ति धनं तस्यैव मोतो स्थितं इति पशुपतस्तोत्रसु धनं तद्विमतार इत्येव विवर्गं धिक्कृतिप्रत्नासमं
जातीफलं लवंगं चलवणातिचपञ्चवै २९ सर्वमेतत्कृतं चर्यामस्त्योगेन सप्तधा भावयित्वा वदीकार्यं गुञ्जद्वे
प्रमिता बुधे २२ तस्योष्ठादित्यसं तोयमर्जीर्णस्य प्रकारकः शुक्लमात्रं पञ्चपतिजठरान्नक्षदीपन २३ इत्यादि
त्यस्यः रससिंधोः सतंगं धविषं तुल्यं मर्दये दाद्वे २४ अथ स्याच्चिं चापामार्गस्मारास्मारे चट्कारं २५ जा
तीफलं लवंगं च विट् इति फलममं शोखस्मरं चिलवर्णं दिगुज्जीरं हिभागर्कं २५ मर्दये रस्त्योगेन गुञ्जमा
नावदीपुभा पाचनी दीपनी सद्यो २६ जीर्णं फलविसर्चिकाः २६ रिक्तां गुल्मं च मोहं च नाशयेन्नाञ्जसं श्ल
रसं रसं हितायाश्च नात्मा सासिमुखोरसः २७ इत्यस्मिन् मुखोरसः शुद्धं सतंगं धर्कं च पलमानं पृथक् पृ
थक् रूपातकी च विपलानाग रूपापलस्मृतं २८ कस्तूरचमरिचं तक्षसिंधुं च विपलं मर्तं चतुःपलानां च वि
ज्यामर्दये निम्बकाद्वै २९ गुटानि सप्तदेयानि हर्ममध्ये पुनः पुनः अजीर्णादि रसं प्रोक्तं सद्यो दीपना
पाचनः ३० भस्मयोदिगुणं भस्मं पाचयेत् रचयत्यपि ३१ इत्युज्जीरं हि रसः रसं रविं च मणिकः खंडी पामर
मंधका मृतपटुश्रीपुष्पसंकेतः गोहिर्दिः शोखकपर्दकौ वसुगुणं कस्तूरावणं सप्तसात जंबीरस्य परिहृ

दोषोऽखवगटयोः ६२ पञ्चञ्चरीर्जोर्गाहंरसैः सप्रविभावयेत् गुञ्जावयमितीदयो रसोऽस्ति निरुक्ता २६
 ६१ समो रणसमुद्रुतमजीर्णं च विस्विको द्यो न क्षिपयत्येकप्रणो न क्ततनः ७० इत्यनिरुक्ता
 रो रस रसैर्द्रवितो मणोः रसोर्ध्वटका मणिचकणाम् तेष्वेव नो रनीरपरिमर्दितमर्क्या सं सानंदभेद
 एतन्विद्यवप्रमाणसर्वा मयप्रशमनी विविधान्नपानात् ७१ कर्षस्रतं दिव्यगंधं विभागं भस्मतीक्ष्णं
 विभिः समं विषं यो ज्यो वित्रक इव भावितं ७२ विधात्रिकदुकं यो ज्यं स्वर्गं लेतु सप्तमे जातीयं क्तं जातिपञ्च
 द्भागमिते मतं ७३ तदर्थं पंचलवणं स्रुर्को चापि तिष्ठति अपा मा र्गं प्वस्य र्ध्वात्नवर्णं च पत्ना र्दकं
 ७४ टं कणां च यवस्तरं स्वात्रिका र्दं नो रकं रूपातकी स्रुतुल्या मर्दयेदस्तनयोगत् ७५ भूतं दीपस्य भस्मा
 नि सर्वसप्तमभागतः रसः पात्रपतो नाम प्रोक्तं प्रत्ययश्चार्कः ७६ गुञ्जा मा जावटी कार्या सर्वा र्गी विना
 मिनी नाल मूलो न क्रयो गादृ रमय नासिनी ७७ मो चारसे नाति सारं यरं ती न क्रसै धवैः प्रुते नागर
 कं शास्ति र्हे गुप्तो वर्चो न चितं ७८ अर्थः स्रुतं क्रोता पुता पिप्यती राजयस्मति वातरो गं न रं त्याज्यं धीसो
 वर्चो न चिता ७९ एरची शर्कं योगा सि तरो ग विना सिनी पिप्यती क्षोद्रयोगे न श्लेष्मरो गं निरुं तति ८०

याञ्चकैर्वैकीरिचैर्वैतलवेगतः एतत्सर्वसमासाद्यप्रलम्भाच्चरणीकृतंशुभम् ५१ भावयेदस्मयोगेनसप्रधानं
 प्रयत्नतः रसःशोभावदीनाभ्यासेषितःसर्वरोगघ्नितः ५० शुंजामात्रमिदंरवादंवेदीपन्नपावनं अजीर्णीवातसं
 भरीपित्तस्येकप्रभवतया ५२ विष्णुर्द्यौश्चलमानाहंरन्याहन्नसंशयः ५३ रतिशोखवटीरसाणोवाहं अथभ
 स्मकरोगान्निरानविकित्सा कपेक्षीणोयदापित्तंस्वस्थानेमारुताजुगं तीव्रंपवर्दयेदग्निंतथातंभस्मकंवदे
 तः ५४ तद्दराहंश्वासमूर्च्छादीन्सर्वत्वेवात्यग्निसंभवान् पक्कान्मामृधान्वाहिन्संक्षिप्तंनाशयेत्तनुन् ५५ तंभ
 स्मकंशुलसिन्धुसंरमंरहिमस्थिरैः अन्नपानैर्नयेच्छोतिपित्तद्वेष्टावैरचनैः ५६ माहिषंरधिदुग्धंचमाहिषं
 भस्मकापरम् अस्मरूतियत्तराणोपायसाज्यस्यभोजनं ५७ कोलास्थिमज्जकल्कस्तुपीतोवापुर्दकेन
 वै अचिरादिनिहंत्येषप्रयोगोभस्मकंनृणां ५८ नागिह्मीणासंपिष्टाधिबेदोदुवरत्नचं ताम्र्यावापायसं।
 मिहंषिवेदत्यग्निगोतये ५९ सिततंतुलसितकरभीक्ष्मीरेणपायसंसिद्धं मुक्काद्युतेनशुक्रषोकादशादिवसा
 दुभक्षितोत्तमवेत् ६० विरपीस्वरसह्मीरेपवेदष्टशुणोद्यतं माहिषंजीवनीयेनकल्केनात्यग्निनाशनम् ६१
 ७ इतिभस्मकोगाधिकित्सा अथअजीर्णी पारदंविषंघंडंकाणसमभागतः मरिचस्याष्टभागःस्युः

दूर्यासंचालयन्मुहुः पलमात्रसंस्पृक्षपाज्जंवीरकस्पृह ४५ संवर्णपंचकोत्तोभ्येः कषायैः साफल्यवेन
 स्के भावनाकिलरातव्याः पंचाशममिताः एषक ४६ भ्रष्टं कलाचूर्णं ननु ल्येन स ह मेतयेत् तदर्थं क्लृप्तव
 र्णमरिचं सर्वतुल्यवै ४७ सप्रथाभावयेत्पश्चाच्च कलाक्षारवारिणा तत् संशोध्य संपेष्य कृप्याश्च जठरे
 सिपेत् अभ्यर्ष्य गुरुमांसानि गुरुभोज्या न्यनेकसः भुक्ता निकेठपर्वतं चतुर्वर्गमिति रसः ४८ कद्रुस्त
 तक्रसहितः पीतमात्रो हि पाचयेत् पुनर्भोजयति सिप्रं का पुनर्मंदवास्तिता ५० रसक्रव्यादनामाये प्रोक्तो
 मंथानभैरवात् सिंहलसो गिपालस्य भूरेमांसप्रियस्य च ५१ हिष्ठोग्रामं सप्तमाद्यामैरवानंदयो
 गिना दूर्यादीपनमूर्द्धजत्रुगर्हहृष्टा मसंशोधनं तुं रस्यो ल्यनिवर्तगोदं गेहते च्छुत्ता निष्कृता परः
 गुल्फद्वीरविनाशको बहुरूजो विधंशनो वातहा वातपि महे रणपराणाः क्रव्यादनामा रसः ५२ इति
 बृहत्क्रव्यादरसः मंथानभैरवात् विंचाभ्यत्यज्जुही क्षारादपामागो कृतस्तथा लवणं पंचसंयुतं
 ततो लवणापेचकं ५३ सेंधवाद्यं सप्ताय सप्तवर्धने तत्पलद्वयं कर्षकर्वीदिगंधं रसं टंकणं कं तथा ५४
 हिंशुपि प्पलितं मुंठी नो तपामरिचजीरयोः दोदो कर्षो एषकायो तथा दोद्रो लवणोतः ५५ पलत्र

येकावार्त्तावर्त्तयन्तः शुल्महीरोदंशुलमष्टधागिविनाशयेत् ३३ वैद्यजीकन्मेरुश्चाग्रांशवरासोऽस्य ३
 तिथारावरासः श्रावरासः शुद्धरासः पलमितोदपलं गधकं मतं पलार्द्धलोहमस्मस्यात्ताम्रमर्द्ध पलं म।
 तं ३४ सर्वकञ्जालिकीकृत्य लोहपात्रे विनिक्षिपेत् उरुग्रासमिन्निम्बदृढाद्यापात्रां धोनदस्ये ३५ गोमया
 स्पालवालेतुपत्रं वा तापिर्जं क्षिपेत् स्थापयेच्च रासं नत्रपत्रं चोपरि निक्षिपेत् ३६ यस्त्राशुर्धनतः कृत्वा लोह
 पात्रे पुनः क्षिपेत् पुनस्तन्नापयेच्चैरुग्रमातुर्गुणरसेततः ३७ मान्नाच्छतपलं दद्यात्ते च कोलं तथैव च ३
 ८ तस्य चतुर्लोदत्वासिर्द्धतसु ससुर्धरेत् ३९ मर्कतकोलकं कृत्वा तत्समेतं कणां मतं दं कणां द्विविधं दद्यात्
 मरिचं विषमश्चित्तं ३९ भावनोच्चराकक्षाहे सप्तदद्याद्विचक्षणाः सिध्यत्येवं राससं तु रसे माषदयात्म
 कं ४० शैधवं माषमात्रं तु तत्रेण स ह पाठयेत् रसेऽक्रव्यादनाममनंदद्यात्तेभ्यो न्नोपरि ४१ यौधुंतज्जा
 रये दुर्द्धं पुनर्भीजनमाचरेत् अन्नेन क्रमयोगेन सर्वव्याधिरुगोरसः ४२ इति क्रव्यादरासः एते रसाग्रा
 वात् द्विपलं गंधकं शुद्धं द्रावयित्वा विनिक्षिपेत् पारदं पलमानं तु मृतशुल्बाय स्पीशुनः ४३ तोलमा
 नेन संपिम्ब्रापंचां गुल्लोक्षिपेत् ततो विच्छार्पयत्तेन लोहपात्रे विनिक्षिपेत् ४४ मर्द्धमिनापचेत्तु

विबन्धजहागो गान् वातानुलोमनिमिदं च गौर्वैश्वानरस्मृतं २१ यद्वैश्वानरस्मृतं गौर्वदाल सिंधुन्यपय्यामना
धोऽभवत्किं च गामुस्त्रोयुनापिवति यः खलु नष्टवत्किं न स्यामिधेने स धृतै न्वरे नवान्नं भस्मी भवत्यत्रिातमात्रम
पि स गोन २२ इति लघुवैश्वानरस्मृतं यो गौरत्वावल्यात् पिप्यलीपिप्यली म्लै धान्यकं कृत्वा जीरकं सैंधं
च धिंडं चैव पत्रताली सुके सरान् २३ एषां हि पोले का भगान्यं च सोवर्च लस्य च मरिचा गालिमुं टीना मेकैव स्य प
लंपत्ने २४ त्वगोला चार्द्ध भागः स्यात्सा मुद्रा कुडवदयं दाडिमा कुडवं वैवदि पलं चा म्लवेतसं २५ एतच्छूणीकं
नेप्लस्रगां सुगंधं मम तोपमं लवणं भास्करं नाम भास्करेणा विभिर्भितं २६ अनेकवातं वातगुल्मं प्रलं मंदा म्य
ऐव कान् अन्यान् विभिर्हं त्याज्येणा खवणा भास्करः २७ इति लवणा भास्करं च गौं अर्कं लुली निजा म्युत्ति चैव
पासा गवत्किं नं गृहीत्वा भस्मतस्मानुवस्त्रपुत्रं जेतं हरेत् २८ मृदु निनापचे तं दयाव खवणा तो व्रजेत् तनु
ल्यावेव संया हो दो द्वा शेटं कं तां तथा २९ सा मुद्रं जाधि गोदं ता का सी संचा पि सोरकं दि गुतां पंच लवणं शं
ख दाव सैनं ३० का च कृप्यां विभिस्त्रिप्यसमा हं त्य म्ल योगतः संधितं सकलं च गौं वाहणी यंत्र मुधरेत् ३१
इतं ते जीजलप्रस्यं स छं श्रवति तदा सर्वा भ्या तज्जायति वराटान् पिशो लवान् ३२ अजीर्णा स्या यमं दा

जामागुटिकाकार्यदद्यादार्कजैरसिः १० ए कामजीर्णशुक्लस्यदेविसृच्यांचरापयेत् निखिभुजंगदंष्ट्रस्य
 च्चक्षुःसन्निपातिनः ११ गुटिकाजीवनीनाम्नासंजीवयतिमानवं इति संजीवनीगुटिका मार्गलिंगजटाव्यो
 धंनिष्ठावीजकंजकं कंजकेनोन्नंरन्यादिसृचीमतिराहणं १२ इति विस्विकोजनं हिंशुभाणभवेदकोव
 चाचक्षिगुणाभता विष्यत्नीत्रिगुणादेषांशुगवेत्तुगुणं १३ यवानीस्यात्पंचगुणाषड्गुणाचरपीतकी वि
 जकंसप्तगुणातंकुष्टंवाष्टगुणंमत्तं १४ एतद्यातदरं चूर्णं पीत्नमासप्रशोतये विवेदधामलनावास्तुरयाकोस
 गारिणा १५ सोदावर्तमजीर्णचक्षीरानमृदरंतया अंगसिद्यस्यरी व्यंतेविषंवायेन्भक्षितं १६ चूर्णमपि
 शुखंनाम्नासर्वोपद्रवमाहरेत् १७ इत्यपि मुखे चूर्णं वीरसिंहवलो व्यात् त्रिकटुकमजमोदासैधवंजी
 रकोदस्ममधराणधतानामष्टमोहिंशुभागः प्रथमकवलभुक्तैसर्पिषा चूर्णमेतज्जनयतिजठराग्निग
 तरोगान्निहंति १८ इति हिंजाष्टकं माणिमेषस्यभागो दोषवान्यासिद्धदेवतु भागास्त्रयोजमोदाया।
 नागरभागपंचकं १९ दशादोषहरीतव्याः स्रक्प्रचूर्णानिकारयेत् मत्त्वा रजालतक्तेण सर्पिषो स्तोद
 केनवा १९ पीतं जयत्यामवातं तु लम्हदस्तिजान्गदान् शीरानां ग्रंथिष्मलादिमानाहंशु रजानिच २०

नसे व्यानिद्रयाणशोयैते नरैः विनातक्रं समगधं विना न्ये लघुपाकि च ५२ ॥ इति योगतरंगिण्यं अर्थो
चिह्निस्माकथनं नोभैकविंशत्तरंगः ॥ अथाजीर्णं प्रकृत्यारसशेषाकात्रिभिर्दीर्घैरपाकतः भवति षड्
जीर्णां निवैषम्यादृश नस्य च १ विवधोति प्रवृत्तिर्वाग्नाभिमारुतमूकता अजीर्णालिंगस्पर्ज्यच विष्टं भो
गोरवभ्रमः २ संपश्यदृश एतां कार्यविषमेवातनिप्ररुः तीक्ष्णोपित प्रतीकारे मंदस्तेष्मविशो धनं ३ व
योलवणातोये नवाति एभे प्रशस्यते धान्यनागरसिद्धं वा तोयं दद्याद्विचक्षणाः ४ अमाजीर्णं प्रशमनं
शूलभ्रंवाति शोधनं विष्टं भवेत्सिद्धं नंवा र्यपेयं चालवणो रकं ५ रसशेषे दिवा स्वापो लंघनं वमनं तथा व्या
यामप्रमदाध्वारहर नरतक्षी नानती मापि एणः मूलभ्यासवतस्तषामरमहाहिक्का मरुत्पीडितान् क्षीणान्
क्षीणकफान् शिष्टं न्मादहता न्वृषा न्नस्मा जीर्णो नो एवौ जागरितो न्नराग्निरसना न्का मंदिवाभ्यापयेत्
त ६ पथ्यापि पालि संधक्कं तौ सौवर्चलोपिवेत् मधुनो ह्योदके नायमत्वारोषगतिं भिषक् ७ चतुर्विधम
जीर्णं तु मंदं नलमया र्त्वि अाधमानं वा तं शूलं च मूलं च विनाशयेत् ८ विडं जं नागरं क्लृप्तापथ्या वा
द्वि विभीतका वचाशुद्धी मलाती विषं चान्नप्रयो जयेत् ९ एतानि सप्त भागा निगो मूत्रे रोगेषु पेययेत् १०

वल्गात् देवदालीकषायेतां शोचमाचरन्तं न तां किं वा तस्मिन्नेवाभिकृतं स्युर्गदजोक्तिः ५० तस्माद्योलां हन्ने के
 चिदुन्मीमध्वं च धाजुः तर्कं स रुक्सापिवतां दुर्नोमश्रवणोक्तः ५१ श्रवणरसः भागः सुहृदस्य स्य भागशुभलं
 गोधस्य लोहाभ्रयोः धर्मुत्तापितदलोषणात्रय रजोदंती च भोगोऽप्यरु — पंचस्युः स्फुरदं कणास्य चय
 वक्षारस्य सिधु रुचाः भागाः पंचगवोजलं स विमलं दात्रिंशदेतत्पचेत् स्फुरदभ्यं च गवोजलं वाधिशोभेः पं
 दीरुते तस्मिन्नेतद्दोषो गुदकीलकान् न जय हरे कुराणेरसः ५२ इत्यर्था कुराणेरसः रसरत्नप्रदीपात् शुभं
 वालिरसमं स्रष्टु विमर्द्य सार्धं गुदीं गुतावोल रजोविमिश्रं तावत्पचेद्वालिलो रमये च पावत्यात्रे क्षिपे
 चक्रदलीदल्लग्नममये ५३ जातौरस्य पर्पटिकाभिधाने समस्त दुर्नोमकरो गराति संसेवितो वस्त्रवन्तु
 क्कामात्रेऽत्रा तस्य प्रसोस्तत्राष्टिकाति ५४ वोल्लवदरसः मृतेस्तत्ताभ्रलोरा कं विषं गोधं समं समं सर्व
 तुल्यांशमभ्जातफलमेकत्र चर्तायेत् ५५ द्रवैः स्फुरता कं सौन्दर्ये खल्वेव मर्दं दिनत्रयं माषमात्रं लिहंदा।
 उपैरसाध्यशो सिनाशायेत् ५६ रसो नित्यो रितो नास्मादाशो रीं कुलांतकः शीतनित्यो रितरसः वे
 गावोऽप्यं त्र्योयाने कदुकं चोक्तटाशानं पद्यास्त्रिंशदोषत्वे चान्ते मदीं सपरिवर्जयेत् ५७ पित्तं हन्ति

धाविश्वोपकुल्याजटाभक्तानैश्चउपलैर्द्विपल्लवैरेत्याल्लवंगोषणैः ७२ इत्येभिःसर्वलैर्गुडिगुणितैःकुर्याद्विष
 यमोदकान्त्यैर्भुक्तैर्नन्तागामवतिशुद्धाःनक्षीरप्रांमयः नोऽगुल्मग्रहणीगदोदररक्तकोष्ठे नष्पलानिचञ्च
 सक्षीपदशोपुविद्रधियक्तत्तयंय्यवृदादीनिच ७३ इतिश्रृणुष्विदं पय्यादलस्यगुणगणपलपंचकंस्यादेकं
 पलंचमरिचादपिनौरकाच्च कृत्वातद्द्रव्यंनटाचविकाग्निशृङ्गःकृत्वादिपंचकमिदंपलमप्रवृद्धं ७४ एतैरस्य
 १ पलाष्टकसंयुतैः स्यात्कंदस्तस्मात्प्रकाशुगुणःप्रकल्प्यः स्याद्यावच्चककुड्वादेमन्तःसमन्ताद्योर्जोऽगुडिगु
 णितोवटकीकृतश्च ७५ कोकापमेनञ्जिन्नागादिकैकोलायंश्रेयस्कंदेणावटकीचगुदामयेषु क्वागनिज्वा
 लप्रतनेरपियेनासिटाःसिद्धयनेनवटकेनगुदामयास्तैः ७६ इतिकोकापनवटकश्चिकित्साकः सिद्धस्त्यं देव
 दारुयाश्चवीनंकांनिकोषोष्णं गुदांशुकाभ्युपेनप्रातपान्मुख्यानिच ७७ शृङ्गीकणामरिचनागादलत्तग
 लेंचराणीकृतैःक्रमविबर्हिन्मूर्द्धमंन्यात् स्वादेदिदं समासितं गुदजाभिनामोद्यगुल्माराविश्वसमर्कठरुदामयेषु
 ७८ इतिसमयाकंदं चूर्णाम स्नागागःरुष्करवृद्धारत्तर्कगुदेनयोमोदकमत्युदाराकं अथोषधुर्नामकरोगस
 र्कंकारोक्तिर्यदि सदसैवदारकं ७९

इतिचतुस्र्योमोदकयोगरत्ना

चैत उदावर्तविधानेनगाढविह्वानिमासकृत ३१ प्रवृत्तवृत्तास्त्राणिपितृशोणितनाशनेः विद्विविधेति
तत्रोपवानीविश्वसंयतं ३२ नप्ररोहतिशुद्धानाप्रापलक्षसमाहृतः तिलभस्मातकैवण्यागुडश्रेणिसमंयाकं ३३
दुर्गोमश्वासकासधंशीरपां दुज्वरापहं मोरचमलेषधवित्रकश्चरगाभागाययोत्तरदिशुगाः सर्वसमो गुड
भागः सेवोयमोदकः प्रसिद्धपलकैः ३४ ज्वलनैज्वलयातिजाठरसूक्ष्मत्यदिप्रप्लुतगुल्मगहान् निःशेष
यतिश्लोपदमर्शोसिनाशयत्याशु ३५ मूत्रिप्रेशोरगाकंदपद्माभ्योपुटपाकवत् अघान्सनैलत्ववण्डुर्न
श्वनिवृत्तये ३६ नवनीततिलाभ्यासात्केसरनवनीतशर्कराभ्यासात् दधिरस सथिताभ्यासात् गुदनाः।
शाम्पतिरक्तवलाः ३७ शिरीषवीजंदौष्ण्योत्प्लागीसैधवंवचा स्तुहीक्षीरेणापिथानिगवापितेनभाव
येत् ३८ अर्शोपिलेपयेतेनसप्तात्रं पुनः पुनः लिप्ता न्येता निसर्वाणि विनस्यं निनसंशयः ३९ यथास
र्वानि कुशानिरुत खट्वीरवीजकौ तथासर्शोसिसर्वाणि वक्षकास्त्रकैरुतः ४० खट्वीरयाः प्रयोगेणाप्र
मेलाद्बधोऽशः स्नाणनिभ्यो निवर्तते तथा दृश्यागुदेरुवाः ४१ वंशत भागाः षोडशवृक्षदारुस्मरितात्
वंशान्कतात्कर्कशादखोचित्रकमूलतश्च त्रितिताः सप्तस्तान्मूलीयतात् तालीसध्रिपलादिउगमा।

भाः १० तैत्थ्यं दुष्टमुत्तं च गाढविद्वद्प्रपीताः स्वयंतिसहस्राक्षं तस्य चातिप्रवृत्तितः २० भेकाभः पीडयते दुःखेऽशीति
 गच्छयसंभवेः हीनवर्गो वल्लोत्साहो हतौजाः कालेष्विदं विदुः स्याद्वचनं किं न स समधो वायुर्न गच्छति ननु चारुणा व
 र्गो च केनितं चास्य गच्छं २२ वासायां तु वल्लो जाता न्येक रोषो ल्वणा निच अशां शिसुव समाध्या निचिरोत्पतिताभि
 च २३ दृढजा निक्षितीयायां वल्लो यान्याश्रिता निच कृष्णमध्यानिता न्यारुः परिसंवत्सराणि च २४ सहजानि नि
 दोषाणि यानि चाभ्युत्तरं वल्लं जायेते शीघ्रं संप्रसृत्य तान्य समाध्या निनिर्दिष्टो न २५ हस्तादिमो फेहृत्यार्थं न्ये
 र्मुहं चिरादिभिः न हस्तया गुदपाकेन निरन्युर्गुदजानरं २६ मेघादिष्वपि जायेते दुर्नामानि न्यगाभिर् न आर्षा
 सासुपदिशंति चतुःप्रकारमागेऽप्येकमगदेषा परं च शक्तेः क्षारेणा चान्यदलेनेन चतुर्थमिदं न्यमित्यागमैकक
 निनः खिलमुश्रुता द्याः २७ स्यादोषधैरचिरं नेष्वचिरोद्गतेषु क्षारेणा च क्षतजपित्तसमुद्भवेषु स्यूतेषु वा न
 कफजेष्वा न लेन शक्तेः सत्याधिकस्य वल्लिनश्च सतताश्चिकित्सा २८ इति चिकित्सातः अर्शोति सारमरुती विना
 णः प्रायेणा चान्योन्यनिदानभूताः र्हा न्नेन लेसंति न संप्रति दीपे रक्षेतरस्तेषु विदोषतो भिन्नं २९ यद्वा योरनुत्तो
 म्याय परंति न वल्लद्वये अन्नपानौषधं सर्वतस्ते व्याभित्यमर्शो ह्ये ३० पित्ताति सारवह्निनवर्चास्पृशोऽस्युगा

शावक्रास्तीक्ष्णाविसृष्टिताननाः विंशकैर्ध्रुवर्चैरकर्षासीकृतसंनिभाः ६ केचित्कटं वपुष्वाभार्केचित्सिद्धार्थकोप
 माः शिरःपाश्वोसकट्यरूवेक्षणाभ्यधिकव्यायाः ७ सुवद्यद्वाविष्टंभट्टरागेचकप्रदाः तैरार्तोयथिनंस्तोर्कं सश
 दं सप्रवाहिकं ८ रक्तप्रेनविहजुगतंविद्वदमुपवेश्यते क्लृप्तजनराविरात्मजनेत्रवक्त्रः प्रजायते एल्मशीरोदरा
 षीत्तासंभवसितएवव पितोतएनीलस्रवाः रक्तपीतासितप्रभाः ९ तन्वस्रस्त्राविरागोरक्तास्तनवोमृदवस्तया शु
 कजिह्वायक्लृप्तिऽजलोकावक्रसन्निभाः ११ दारपाकश्चरम्वेदरात्मर्द्धारतिमोदराः सोमूराणोदवनीतोस्त
 पीतरक्तामवर्चसः १२ यवमभ्याहरिणीताहारिद न्यग्रनरादयः श्लेष्मोत्वरागमरामृत्नावनामंदरजः पितृ
 १३ उत्सन्नोपचितसिग्धासिब्धवृत्तगुहस्थिराः पिच्छलासिमिताश्रयस्थाः वंदुद्याः स्पर्शेनधियाः १४ करी
 रपनसास्थ्याभास्तयागोस्तनसन्निभाः वंक्षरागानाहिनः पाशुवसिनामिवकर्षिणाः १५ सकासप्यासदृष्टा
 सप्रसेकारविपीनसः मेरुक्षे - कृशिराज्जग्राशिरश्चरकारेणः १६ क्लेश्यापिनमार्दवच्छादणमप्रापयविका
 रराः वसाभाः सकप्रप्रायाः पुरीषाः सप्रवाहिकाः १७ नस्तवंतिनमिद्येनेपांडुस्त्रिग्वत्तगादयः सर्वैः सर्वोत्स
 न्याहर्त्तक्षरौः सरजानिच १८ रक्तोन्वरागानुदेकीत्ताः पितृक्लृप्तिः समन्विताः वदप्रोहसदशांशुजाविदुमसंनि

मत्पुत्रेन कञ्जोशीलितो जयति २३ वंशत पुष्टा हि पेनवलिसूतकपहंभसमलान्तरलोषणाविष्कृतवर्णो बोजेः अमोधि
 पंक्ति करशेत्नधराय विंशत्तुं शौर्विच्छर्णितमेमररणी कपाटः वह्नोऽस्य हंति मधुना सरुजी रक्ते णभुंक्ते तिसारमपि संग्रही
 मुदयो अमं विपाच्य सरुमा ज्ञेय न्यवश्यं वैश्वानरं जठरवर्तिनमर्तिमान् २४ इति ग्रहणी कपाटः रसेन्द्रगंधातिविषा
 मया भ्रंक्षारजयं मोचयस्मि वचाच जयाच जंबीर रसेन पिष्टः पृथीकृतः स्यात् ग्रहणी कपाटः २५ तस्या हंभाधं मधुना
 भोते शंखकभस्मा मितु तं निरहेति उपग्रहं णामय मनि मां दंक्षे णामयं व्यासमुदक्षितं २६ इति अग्रो ग्रहणी क
 पाटः योगरत्नावलीतः पिष्टला निकटो गभोरु राय न्मानि या निच आमर्कंति नसे व्यानियरणी रोगिभिः कश्चित्
 २७ इति योगत रं गि णायां ग्रहणी विकित्सा कप नंनाम विंशत्तरंगः ३० अथार्थः एष कुदोक्षैः समस्ते अशोणि
 ता सरुजानि च अशोणि षट्प्रकाणि विंद्या द्रवलित्रये १ दोषास्त्वज्ज्मांसमेदांसि संद्रव्य विविधा कृतीन् मां
 संक्रान्तानां शौकुर्वन्त्यशोसिता न्जजुः २ विष्टभो न्नस्य शैर्वल्यं कुक्षे णो पृथक् व काशर्पमुद्रा रवाहृत्यं स
 कथिमा दोष्य विद्वता ३ ग्रहणी दोष पांशुर्न रंशं कचोदरस्य च पूर्व रूपाणि निर्देष्टान् यर्षाणामभिवदये ४
 उदाकुल वरुति ताः शुक्लाश्च मिश्रिमानि ताः स्नाताः स्यात्वा रूपास्तथाः विषमाः परेषाः खणः ५ मिथो विषद

सर्वो गिरद्याङ्गं च तावतीं सर्वद्वर्गसमा रेया सर्कटा च भिषज्यके १५ कर्षमात्रततः एव हेन्मभुनाश्यावितेनु
 धीः अस्मप्रभावाद्गुहणी कासम्यार्द्धविद्वयां १६ वातश्लेष्मप्रतिशयायाः प्रशमयानिवेणक इतीजा
 तीपत्नादिचर्गो नार्त्तसोयत्नगापइषणानिशावित्वाजमोरासदीचातुर्जातलवगधातुकिदिषाजातीप्ल
 दीपकं पाठमोचरासास्यपंचलवणाजातीदयंचेलकं दक्षाभ्लाभ्लावरापलासतहर्जं मांशं दुर्बालकं २० श्री
 ब्रह्मसवर्चलादृषदीकुष्ठं समस्तेसमे वल्यासर्वसमजयाक्लिप्तसमाभक्त्योविकावासिता २१ र्गोयं अरुणीक्षया
 रिकसनसासारुचिहीरुक् इर्नोमातिरुचिचर्गोपवनस्थोऽप्यप्रमेरुप्रणत २२ तीव्रापस्मभिराङ्गुलमज्जदृक्
 षोऽप्यपितोद्भवोन्मादब्धं सविधायकोविजयतेसर्वाभयब्धं शकः बालानांचविशेषतोहितकरः सुस्पष्टवाणी
 प्रदः शुष्काष्टवेलकोविधीस्मृतिमहामेधाविलासप्रदः १७ इतितत्सोसाद्यं चर्गो विनर्कैपिप्यलीमूलं दोष्मारो
 लवणागनिच २३ योपरिज्वजमोरसवचब्धं चैकनकारयेत् २० गुहिकाभातुलं गस्पदादिमस्यारसेनवा कृता
 विषाचयत्यामंदीपयत्यामृचानलं २२ इति चित्रकादिगुहिका ग्रहणीरोमिणास्तर्कं सैन्नाहिलवुदीपनं प
 ष्यामधुरयाक्वितानचपितप्रकोपनं २३ श्रीपलशलादुक्कोनमाचर्गो नमिश्चितः सगुहः ग्रहणीगत्

अतीसातेऋविधिनतस्यामंचविरेचयेत् ७ वंराह विष्कारिभिः सरजिपाचनमवरात्तंमुत्तादिभिर्भवति सं
 ग्रहांततश्च स्याद्दीपनंतदनुचग्रहाणि विकारेकल्याणाकारिभिरितिग्रहाणि चिकित्सा ८ पाठाधान्य
 यवान्यजातिरुपवाचव्यामिर्भिर्भूयैः सम्प्रोदप्यनमोद्वीटारिभिः कस्माज्जातसंयुक्तैः सव्योक्तैः सपलत्रिकैः
 ससंघैः मिस्त्वपचकैः रोषधौ रित्यस्तप्रमितैः ससत्तैलकुड्कैः साष्टद्वन्द्वमुष्टिभिः ९ एतैः एमलकीरसस्यतुलया
 सार्द्धं तुला र्द्धगुणतत्तव्यां मिषजावलेहवदं प्राग्भोजनाद्वा क्षिप्तः येकै विद्रुह्राणि ग्राहः सगुहृजोः कासारः स
 योषमयाः सस्वासिम्बपपुस्वरोदररक्तकल्याणाकलाञ्जयेत् १० इतिकल्याणाकावलेहः त्रिकंशे तन्ना
 स्यधिकुडवपदोषष्टिरभयापक्वा स्युः सार्द्धं तुलितं जसं धाम्नि कुड्वैः समवाप्याज्जीमिर्विचयपला १
 दीप्यकपलं हिट जेता रंतिग्रहाणि ममलं दीपयति च ११ इतितक्करपीतकी वंराह भूर्भेवकोऽजकटार्थि
 मुत्ततिक्का कर्षाशकाः सांशिविभूतधिचुदयास्युः त्वकोऽजीपलचतुष्कमितागुग्गुभः पीतं नृणामपि हरेद्गु
 ह्राणी विकारान् १२ धिक्षित्साक जातीफलत्ववं गेलापचन्नागकेसरैः कर्पूरचंदनैः तलवगृक्षीरीतगराम
 लैः १३ तालीमपि पालीपण्यास्युत्तजीरकवित्रकैः कुंठी चिडंगमरिचैः समभागैर्बच्चुर्गिर्गैः १४ यावंत्येता नि

लीं भस्तेभूषणतश्च पंचलवणं सार्द्धं त्रिकर्षेण च कृतं तद्वक्रासनं च गौतम्यनिर्गतं तत्सर्वमेकी भूतं ४२ एवादे
 च्छाणामितं सकोत्रिकपत्तं मंदाग्न्यती सारजितं इति स्नाई च र्यो दीप्यो द्वा रत्रया निनत्रिकदृग्नक रणा वेत्तभ
 ध्यातको ग्राहजी रेहिं शुक्राविलपदुरस गंधाभक्षमोत्तमाश्च एतेषां तत्पभं गं रज उदितमती सारभूत
 ग्राह्या नारुद्रो ह प्रमेस नत्तरुति पुट्टर आइ च र्यो प्रशस्ते ४३ इति च र्श्नाई च र्यो योग रत्नावलीतः स्ना
 नाव गारु मभ्यं गं गुह्यसिग्धा न्नभोजनं व्यायाममभिसंतापमती सारी विवर्जयेत् ४४ च र्त्तत् ॥ इति यो
 गतरंगिरा यो अती सार चिकित्सा कथने नाम क्रनविंशत्तरंगः ॥ ॐ ॥ अथ से प्ररणी अती सारै निवर्तयेत्
 दामे ररहितो नः भूयः संहृषितो वह्नि र्यै रणी मपि दूषयेत् १ एके कशः सर्वं शास्त्र दोषै रत्यर्थमर्द्धि तै
 सारुष्टावर्द्धो भूक्तै माममेव विमुञ्चति २ पर्ववा सत्यं वृत्ति मुरुर्वै ह मुरुर्देवं प्ररणी रोगमारुत्तमा पुर्वै रवि
 दोजनः ३ षष्ठीपि तथ एनाम या कलापरि कीर्तना पक्वमाशापमव्य स्यात् प्ररणी तौ विदुर्वाः ४ उक्तं च
 अयामसं च पादेव जायते प्ररणी गुरुः कश्चिदासं धर्चि त्यर्कं सार्वर्तविदू सारु कुरुवं ५ पक्षाद्या दारुणा दाधि
 शाते र्वी क्षिन्ना स्यं मासा द्वापि भवेत्कोपो य र्णी रुक्षि मानवे ६ प्ररणी माश्चितं दोषमजी र्णो वदु पाचयेत् ।

भितंक्षोदेगासंयुते पक्षापक्षम तीसारंनानावर्णोसवेदनं ३० इवोरंयस्वर्णीतेगंजयेवैवप्रवारिकं स्मि
 कुटजवलेहः कुटजस्यपलंयास्रमष्टभागावशेषितं तथेवविषयेद्रूपो दादिभोरकसंयुते ३१ कुटजकाप्य
 नृत्योभरादिमस्यरसोमत्त यावत्तपसिकाभासंस्मृतंनम्रपकत्वेयेत् ३२ तस्यार्द्धकषर्तत्रेणापिवेद्रस्ता
 तिसारावान् अवस्यमराणीवोपिस्त्वोर्थातिनगोचरं ३३ इतिलवृक्षकुटजावलेहः यवानौपिय्यलीन्
 लचातुर्जोतकनागरे मरिचापिन जल्यजाजीधान्यसौवर्चलैः सभैः ३४ वट्टान्मन्त्रधानकी कस्तूरीविल्वद्वि
 मशीप्यकैः त्रिणैः षडुगाभिनैः कपिस्याष्टशृणी कृतैः ३५ चूर्णोति सारग्रणी क्षययुल्मगला मयान् का
 सध्यासारविहिर्कां कपित्वाष्टमिदं जयेत् ३६ इतिकपित्वाष्टकं यथाष्टमेवेदादिनयाती सारमाप्रा
 नं अती सारं भिहरेत्तेव सतभागप्युत्तं जले ३७ यथाष्टमेनयासीरमती सारं शुद्धजितं चितोधि तेषु तत्पेयं।
 त्रिभागजलसाधितं ३८ अमृतं तो निगमे स्यात्सा मेती सारकधिवं स्रतं गंधं त्रिकटुकं दीप्यकं जी रकट
 यं ३९ सौवर्चलं सैधवं तु रामटं विडं मिश्रं च रात्रासनस्य चूर्णं तु चूर्णं तु ल्यं प्रदापयेत् संग्रहं शूलमा
 नारं हन्यान्नाति सारं जित ४० इति ज्ञा ई चूर्णं अथ रस कर्षे गंधक मर्दयारदमुभो कुर्याच्छुभो कंज

न्यकमेवच समंगाधातकीलोधंविश्वंपाचनरीपनं १८ तृत्तयेचकापिछामंविबधंमतिवेदनं सशोणित
मतीसामसत्वरंवाणविश्वरं २० अवेदनंस्तसंपदंहीज्ञानेस्तचिरोक्षितं नानावर्णमतीसारंउटपाकैरुपा
चरेत् २१ स्निग्धंवनंकुटनकल्कमजंग्नग्धमादायतक्षणामतीवचपेसपित्ता जंघ्रपलासपुटतंदुल
तोयस्तिक्तैर्वर्द्धक्रेनचवर्द्धनपंकलिधं २२ सुखिन्नमेतदुपपीप्यारसंरसीत्वाक्षोदणायुक्तमभिसारवतेप्र
दद्यात् कृष्णामिषुत्रमतपूजितपचयोगःसर्वाभिसारप्रामेसयमेवराज्ञा २३ बृहत् श्रीपरिपोषणवृत्ता
शिर्व्यंतनत्तकपीरकातंरुनवारिकल्कितान् मूढेष्टितारम्विषयाचिनाइसंपिवेदतीसारहरसमाक्षिके २४
इत्युक्तयाकल्पनयावगारिनाकल्किक्तेनादरगेणानिभिरे प्रकल्पितः स्यात्पुटपाकजो रसः सशार्करः।
क्षोद्रस्यतो निसारजित २५ रतिचिह्नित्वात् कासमदेकजंमूलंष्टकातेडुलवारिणा दीयतेपलकामात्रा
व्याघ्रवालातिमारिणा २६ प्रपचेत्सर्पिषापप्यालोत्तपात्रेति यंत्रन शिशिरासामप्रदानव्याचालिसारिणि
इर्कले २७ पलंरुद्रजमूलस्यष्टसंतोषार्मणोचैपले धायेपादावशेषेस्मिन्मूलेलेहंउन्नःपुष्कर २८ सौ
वर्चलयवसारविदसैधवपिप्यन्ती धातकीद्रयवाजाजीन्वर्णोदत्तापलद्वये २९ लिह्याददरमात्रं तं।

नानियस्यवे लाववंचविशेषेणातस्यपक्वविनिर्देशेत् १ सोऽयंभूलंज्वरंरुमांश्वासंकासमगोचकं छाईम
 र्छोचरिक्कांचदृशतीसुरारिणांन्यजेत् १० साम्भूत्सुखगुदवंस्राणवर्तितरुलमामातिसारमनिलप्रतिवधवि
 द्को दोषानुरूपविहर्तैरिहलेधनोद्यैःपेयादिभिसमवलोक्याभिवर्धयित्वात् प्राक्पंचकोलकजलशुतनां
 भूनाभिःपेयाभिरप्यप्यथक्कलुलाजमंडैः मृदोदनेर्मधुरसामैरिष्यद्युक्तैरामातिसारशामनैरुपारिष्य
 पथैः १२ सुस्तिमोचरसलोषधातुकीपुष्पाविल्वगिरिकोटजैःसमेः चरितैःसगुदतक्रसेवितैर्न्यन्ना
 गाजन्तरयोपिरुध्यते १३ रतिगंगाधरचूर्णं विश्वाभयाद्यनवचातिविषामारुजाकायोपारिष्यजन्तराति
 विषासतोवा श्यामातिसारशामनःकथितःकषायोऽंशोद्यनप्रतिविषाम्भूतवत्त्रिजोवा ७ सहीनकीप्र
 तिविषासचकंसवचंसहिंरुसकलिंगयवं रतिपतकलिंगयवषट्कमिदंरुषिरातिसारगुदभूलदं १४
 रतिचिक्किताकलिकातः गुडच्यतिविषाधान्यसुंशीविच्चादवालकैः पाणभूनिंवकुटजैश्चरनोप्री
 रपद्मकैः १६ कषायःशीतलपेयोच्चरातीसारगतये हृत्वासारोचकक्रीडिपासारहन्नाशनं १७ उत्प
 लंदाऽसत्तक्कपद्मकेशामेवच पिवेतंइलतोयेनज्वरातीसारशांतये १८ उशीरंवाल्मेकमुस्तंविच्येधा ।

श्रीगुरुः

五

पौ.द.

तिदिश्यान्नमाख्यातेज्वराणां हिचिकित्सितं सप्रत्ययमाजुभवंसंप्रदायाजुरोतिह २०२ ॥ शनिश्रीयोगतरंगि
एणञ्चरचिकित्साकथनेनामायादशःसर्गः ॥ अथानीसारचिकित्सा संशम्या पांथागुरांनप्रवृत्तवर्ष
मिश्रोवायुनाशःप्रणन्तः सरत्यतीवातिसारंनमारुव्याधिंघोरंघृथितंवंदंति १ एकैकशःसर्वसञ्चारादि
क्षेणोक्तैरान्यःषष्ट्यभ्रमेनयुक्तः हन्नाभिपायद्रक्षुक्षितोद्यात्रावसादानिलसंनिरोगाः २ चिह्नं १।
माध्यान्मयाविणकोभविष्यत्तस्यप्रःसरणि अरुणंपेनिलंरुहस्यमल्पमल्पमल्पंमुरुः ३ केशश
मंसरुक्शरंमारुतेनातिसर्प्यते पितात्पीनंनीलमालोहितंवल्लभाभूर्द्धाहारणकोपपन्नं शुक्लंसांरुस
कथंस्तेषामृष्टंविश्रंशीतं हृष्टरोमामनुष्यः ४ तैस्तेर्भावंःशोचतोल्याशानस्यचाष्योष्मावैवस्तिमाविष्य
जंतोः कोष्ठगत्याक्षोभयेत्तस्यरक्तंतज्ज्ञाधस्तात्काकटांतीप्रकाशं ५ निर्गच्छैहविड्विप्रिष्य त्वविद्वानि
तंधवागंधववर्षातिसारः शोकोलान्त्रोद्विष्यकित्स्योतिमभ्रंरोगोवेष्टैःकाष्टस्पृक्षप्रदिष्टः ६ तंदायुक्तोमो।
हमासायशोषीवर्द्धः कुर्यान्नैकरूपंत्तवार्तः सर्वोद्भूतेसर्वलिंगापयस्त्रिक्लोपायःप्रोक्त एवोचन्नुत्तं ७
संसृष्टमेभिर्दोषैकुन्यस्तमश्ववसीदति ८ तीक्ष्णभृशदूर्गंधिपिक्कलं चामसंस्रितं ९ एतन्नेवगुलैगानिविपरी

五

22

१५० गालिपतीष्विपरीतिविजंगतगर्तया चित्रकोदेव । काष्ठं च वधं पत्रं पटो लज्जं १५१ जीवकर्मभक्तौ चैव ।
 लवंगं वंशलोचने पुंडरीकं च काकोल्यो पत्रकं जातिपत्रकं १५२ तालीशपत्रं च तथा समभागानि चूर्णयेत्
 सर्वं चूर्णं स्पृचा ह्योयं केतं प्रक्षिपेत्सुधीः १५३ एतत्सुदर्शनं नाम चूर्णं दोषत्रयापहं ज्वरं क्षान्तिविला
 न्मन्यान्मन्त्रकार्यं विचारणा १५४ पृथक् कृत्वा गंतुं शक्यं धातुस्थानि घमज्वरान् सन्निपातोद्भवो क्षापि
 मानसानपि नाशयेत् १५५ एतन्मन्त्रं त्रिदोषादीन्मोहं तंद्रोहं घातं चान्ध्यासं कामं च फोहं च हृद्रोगं हंति कामा
 लो १५६ त्रिकपृष्ठकटीघातपार्श्वप्रलम्बिचारणं शीतोनुनापि वेदीनां सर्वज्वरनिवारणं १५७ मुखोन्नं
 यथा चक्रं रत्नवर्णं विनाशने तथा सर्वज्वराणां च चूर्णं सेतुं हि नाशने १५८ इति सुदर्शनं चूर्णं चोष्य
 कुंजराब्धिं नयनस्मामानभाजः स्निग्धां द्रोणमाधिकाञ्जित्व च रश्मिद्राज्ययुक्तं प्रगे त्योक्तं हंति सितोपलाघं चूर्णं
 कमिदं सर्वो ग्राहं क्षयं पाश्चात्तिज्ज्वरातीपितकसन्ध्यासामिदं घोरविः १५९ इति सितोपलाघं चूर्णं
 कट्फलं मुस्तकं तिक्तासटीश्वं गोचपोष्करं मधुना चूर्णं मेतेषां श्वंगे वारासेन वा २०० त्रिहं ज्वरहरकं छ
 कासश्वासार्तचिच्छिदं वायुच्छर्दि तथा स्रले क्षयं चैव यपोहति २०१ इति कट्फलार्द्रचूर्णं ग्राह्यं धरात् ५

श्रीगुरुः

४५

यो.त.

लोधक इत्यलमंजिष्टा मुक्तकेसरापन्नकैः चंद्रनोत्पलपक्काकैस्ते लंगो इषधाराणात् १८१ इति गेगाः प्रतापं
तिलेपात्सर्वज्यराज्येयत् एतन्नाक्षादिकं तैलवत्तुष्टिप्रदीपिदं १८२ इति लाक्षाद्यंतैलं लाक्षा मधुकमं
जिष्टा मूर्वा चंदनपादिका तैर्नखद्वराणां नामचाभ्यंगाज्ज्वरनाशनम् इति षट्चराणांतैलं दाह्यामूर्वा हरिद्र
दे मंजिष्टा चेद्रवा हरणी हवेनी सैधवं कुष्ठं एतन्नामं सीरातावरी १८४ अथ नालादिकेनाञ्जतैलं प्रस्यं विधा
चयेत् तैलमं गार्कं नाम सर्वज्वरविमोक्षणं १८५ इत्यंगारकतैलं वंदनात् अथ ज्वररागाणि च रणी निधा
जीशिवो सैधवा चित्रकाणां कणां सुतानां समभाग्यत्वं जीर्णीज्यरागैश्च कवक्षिमां द्ये सविद्रुजरे शास्त्र
मिति प्रतिज्ञा १८६ इत्यामलक्यादिचूर्णं तालीसोषणविष्यपि प्यालेतुगाः कर्षां निवर्धस्त्रुष्टिः कर्षा नील
गपि मकामधवला दात्रिंशक कर्षा सिता तालीसा द्यमिदं सुचूर्णं मरुचा वाष्मानमं एतलं श्वाप्तस्य द्यमि
सारणोषक सनही हज्वरशास्यते १८७ इति लोसाद्यचूर्णं निफला रजनी शुग्मं कंटका दीप्यं सदी नि
कटुग्रेष्ठिकं मूर्वी गुडुची धन्या सक्तः १८८ कटुकापपटं मुस्तं चापमारां च बालकं निंबं पुष्करमूलं च म
धुपदी च वत्सकः १८९ द्यवानां द्यवा भागी शिष्टु बीजं सुएष्टुजाः वचालकपपन्नकोषी रचंदनातिविषावेला

निचयं मर्देये तावदेव गुंजामात्रमधुचपलया सर्वरोगे वसंते १६१ श्रीर्यज्वरे धातुगते तिसारे रक्ताच्चितेरक्तं जिवि
 ष्टरोगे धोरव्यष्टे पित्तभवे विकारे वल्लदयं दुग्धयुतं च पथ्यं १७० वसंतो मालती पूर्वः सर्वरोगहरः शिष्टो गभिरेत्ये
 रयमेतच्च जयंती पुष्पकेयुतं १७१ सर्वज्वरहरं श्रेष्ठं गर्भपालनमुत्तमं १७२ इति च दन्मालिनी वसंते ॥ ॥
 जीर्णज्वरौ लानि सर्वा र्वेकानागरकृष्टमूर्वा लाक्षा निप्रालोहितयष्टिकाभिः तैलं ज्वरे खड्डुणा तक्रसिद्धमा
 भ्यंजनाच्छीतविघ्नहरं च तस्यात् दध्नाः सप्ता रकस्य स्यात् खट्वतः केतकसुतमं इति षट् तत्रैतैले भ्रयाजुभ्यं तं ला
 क्षा रितैलसुच्यते लाक्षा प्रस्यं काययित्वा चतुश्चमि ते जले पादशोषं जलं नीत्वा तैलप्रस्थे विनिक्षिपेत् तै
 लाञ्जगुणं मस्तु गोदध्ना भ्यान्ननिःस्त्रिपेत १७५ शतपथ्या मध्वगंधारिद्रा देवघातं च रेणुकोकदुकोमूर्वा
 कुष्ठं च मधुयाष्टिका १७६ सत्तं च चंदनं रत्नां प्रत्येकं कर्षं मित्रं कल्की कृत्य क्षिपेत् तैले ततो मृदं निनाप।
 चेत् १७७ तस्याभ्यंगात्प्राप्त्यतिस्वर्वा विषमज्वराः कंद्भ्रूलो गदोर्गं ध्यमंगस्फोपादिका ज्ञयेत् १७८ इ
 तिलाक्षारितैले लाक्षा हरिद्रामंजिष्ठा कल्के तैलां विपाचयेत् खड्डुगो नारनालेन दाहशीतं च पापहं १७९
 लघुलाक्षारितैले तैले क्षौलो रत्नं क्षीरं पृथक् प्रस्यं समं पचेत् चतुर्गुणं रिते काये द्रव्यैरेतैः पलोन्मिक्ते १८०

सताद्योन्यामन्यापिनेन्भावयेत् १५५ त्रिदिनेमर्दयेतेनरसोयं चंद्रशोखः १५६ जुंजामाईद्रावेर्दयोशीतौर्कपुनः
 १५७ तन्ममत्तैचवृत्तकंपष्यंतवनिभापयेत् त्रिदिनाश्लेषापितोत्पमत्तुलं नाशयेच्च १५८ चंद्रशोखरमन्यते स्या
 नामोदकमंदी सप्तेभ्यो रसटकेभ्यो द्विगुणां त्रयपालकान् १५९ पिष्टुनवज्वरेदपेवस्त्रंजंभोमसास्य च वि
 चाक्षो रणाखंडेनशीतज्वरदिनाशकत् १६० आश्वामामानिलरुश्लितागुडयुतोरसः अयं रसोपि सरसा
 पुत्रस्यापि न कथ्यते १६१ शीतादिरसः सारसं प्रसातं गुह्यं टंकास्तु र्कं विषयति सत्त्वर्पं रं तालकं च र्योख
 ल्यतले विमर्द्युटिकासक्कारवेत्तद्रुके मुंजार्धप्रमिता च मुहसितया सापणां खंडेन वा र्कद्वित्रिवर्ण्यं क
 ज्वररुः शीतादिनामारसः इति शीतादिरनाम रसकमुगलभागे वल्लिजं भागमेकं द्वितयमपि स्रुवत्वे।
 मर्दये मंक्षणेन भवति धृतिविमुक्तो निजनीरेण यावत् ज्वररुमधुकल्यासा लनी प्राग्वत्संतः १६२ जी
 र्णज्वरे धातुगतोति सारं रक्ता न्धिते रक्ता जविष्ट रोगे धोरव्यपेपित रूते च होषे वलप्रदो दुग्धयुतं च पथ्यं
 १६३ प्रदं नाशयत्यामुतपादनीमशो गितं विषमं नेत्र रोगं च गर्जदमिव केसरी १६४ तिलतुलमा ल्मरे
 वसंतः स्वर्णो मुक्तादरु मरिचं भागवत्काप्रयो ज्यं खर्पं र्यं होमपयमनवनीतेन निजुना च जावत्से हो वज्रति

णिरसः खंडं कृत्वा विषं कृत्वा सार्धं दुग्धेऽल्पभांडके सकांजिके सगरत्ने क्षिप्त्वा शुद्ध्यां निधापयेत् १५१ सप्ताहं
 तः समुद्धृत्य भस्मत्वा चरणी कृतं चेतत् स्रविकाभरणो नाम रसो गुप्ततमो भवि १५२ संज्ञानाशे विचैद्ये च वक्ष्
 कांजिकपेषितः ब्रह्मरंध्रे प्रयोक्तव्यो मरुभोरुप्रणाशनः १५३ इति स्रविकाभरणो रसः रसद्वयद्विनेशं
 पेनगंधेन युक्तं मुनिदिनप्रितिरवत्वे विष्वतो येन छिद्यं च रहरमिरुसूतं वस्त्रमात्रप्रमाणां प्रथमजनिना।
 दाहं पापयेदादिकेन १५४ इति सर्वज्वरहर रसः पलं चुक्रुष्टं पिबुगुगमि तं सैंधवकणो तदर्थं प्रत्येकं क
 रत् रमिदं पात्रिफलकं कटौ तैलं पट्टं कुडवमि तमजाव विस्तरं तदं गतुं आद्यं शमयति विस्त्रीक्य मग
 दं १५५ इति विस्त्रविनायां जुआद्यं तैलं अष्टौ तालकमेतदर्थं ममलं णव्क चरणी क्षिपेत्पश्चादन्नं वा
 याको वराशिरवी सवैशुनः पेषयेत् तोयैस्तच्च कृत्वा रिक्वा दलभक्तैः पट्टं गजाव्ये पुटे व्येकादि त्रिचतुर्थ्यणीत
 हरतांशी तां कुशोदं रसः १५६ इति मरुशीत ज्वरो कुशः ज्वरं धातुगतं चित्तभ्रमं पिता स्रजान् गदान्
 रक्ताति सारमरुतां दुर्नो मास्त्राणि नाशयेत् मुजाद्वयमि तं दद्यात्स्मितया सरुवारिणा सजीरकेन दध्यन्वं
 पथ्यं प्रातः ज्वरो कुशो १५७ पथ्यं दुग्धोदनं दध्योदनं वा शुद्धसूतसमं गंधं मरिचं टंकरां तथा चतुर्लुत्य

लभेत्तथाप्यं दुर्गग्रहः न्ययोः कृमी खयेत् अश्रीर्लामावार्तव्युत्सोदरागदोसथा १४४ इति विद्याधरोत्तरसः श्री भोः
 कंठविभूषणोत्तमपरिचदेत्येन्द्रकंठसः पक्षीसागरलोचने हिमरविभोगैस्तपस्विरविः एव नृणां तत्त्वलुप्तमर्द
 योदविजलेर्गुजाप्रमाणासितः प्रोद्दुज्जरदतिदुर्पदत्तनेपेचाननोत्तरसः १४५ पण्यचदेयं दभक्तकंसिध
 त्पयथ्यासितयासमेतं गंधानुलेपोहिमनोपणनं दग्धचदेयं शुभः । दाडिमीच १४६ इति रसमंजया न्यंचान
 नोरसः शुद्धस्वतंत्रिवेगंधधूर्तवीजं विभिः समं चतुर्णां हि गतां व्योषहे मष्टोती विभाविर्तं १४७ चठवो रंघ
 मंशुष्कं चर्तौ गंजादद्योमिर्तं जंवीरकस्पमज्जाभिर्गार्कस्प रसेनवा १४८ मरुज्वरौ कुशो नोमसमस्त
 ज्वरनाशनः सकादिकं ह्यहिकं च न्याहिकं च चरुयकं १४९ विषमंच भिद्रोषोत्पहंति सद्यो न संशय इति म
 लज्जलं कुशः सूतंगेधकमभ्यकंसमलवैस्सुता र्दभागं विषंतुल्यं जयपालमम्लपिर्दंतद्रो लकं वेष्टि
 तं पंचैर्मंजुभुजंगवास्त्रिजनिर्नोस्त्रिप्यत्वातेषु टंदत्ता कुकुटसंज्ञकं सूरुदलेः संचर्य तत्र क्षिपेत् भा
 गार्द्धं जयपालवीजमम्लतंतं तुल्यमेकीकृतं तुंजानागराक्षिधुचित्रक द्युतं सर्वज्वरान्नाशयेत् १५० इति
 लंसेयारणीगदंसजठरदध्यन्तसेविशोसर्वव्याधिवतोन्मृतां हिततमाश्चिन्तामणिर्नाम तः इति चिंताम

नने जीर्णञ्चरेतथाजीर्णोसामेवाविप्रमेपिवा १४१ सर्वचरंस्मिहंस्यामुदावोवनामिथानलः इति सर्वञ्चरादि
 श्रुषाणपंचलवराणशतश्रुषादिजीरकं क्षारत्रयं समानेन च्छर्णोमेवापलत्रयं १४२ पुट्सूतं पलं भ्रं चाणं ध
 कंच पलं पलं श्राईकस्य रसेः खल्वेदि नमे कविमदेयेत् १४३ वीरभद्रोरसः ख्यातो माधेकः सन्निपातजित्
 सिञ्जकार्कसिंधुस्य मनुष्याने जले सर १४४ पय्यं स्त्रीरोदनं देयं दिवा रं च रासो हितः १४५ इति सन्निपात र
 गोवीरभद्राख्योरसः बलाह्नमथ वद्व्यामि सद्यः प्रत्ययकारकं भस्म सूतं त्रिगंधं च तत्समं ग रलं न्वहः भि
 निः समं विषं योज्यं मरिचं सर्वं तुल्यकं वारुके किमरिषापितैः सप्त विभावितं १४७ लोणं ल्यादेव सल्याचर्ज
 लामुख्यार्क इवैः सकविशानिधाभा व्यं प्रत्येकं वर्मशेषितं १४८ द्विगुणमात्रेन स्येन मृतमुत्पापयेदुतं
 दध्यन्ते सस्मितं पय्यमुपचाण श्रुशीतलाः १४९ सर्को रराग दध्यो यमसाध्य मपि साधयेत् अस्थिप्रलाभिस
 यो गिनाशयत्येव सर्वथा १५० इति बलाह्नो रसः रसगंधविषं ताम्रं त्रिकटु त्रिफला तथा कटुका च चंदे
 इतीह मास्राटं कटा विषं सत्ताभि समभागानि सर्वो रं रं तिजं पलं च्छर्णो पित्वा तु तत्सम्यक् सदेयेदजि को वु।
 ना १५१ इतीकाथे सतः सम्यग्ज्वटीटं कार्क मा न्ततः विनोद विद्याधर इत्याख्यातन्ते रराग चरं १५२ मूलं तु

स्मार्द्धशरीराणां मंदवेगाबंधश्च सजे योजीर्णोत्पत्तेः १२२ कासजीर्णञ्चरश्वासहृत्पांडुरूपमिरोगहृत् जी
 र्णञ्चरश्मिस्मादेच सस्यते गुडपिप्ली १२३ त्रिभिरपथपरिवृष्टं पंचभिः सप्तभिर्बोदशभिः पथविष्टं पृथक्पृथक्
 वर्धमानः इति पवित्रिणान्यस्ति स्य नम्यास कासञ्चरजहृत्पांडुरोवातरक्तक्षयाः स्युः १२४ वंटात् ऊर्णा
 नाभिस्यज्जालेन कः । क्लृप्तं ग्राहयेत्ततः अत्रयेनेत्रयगलं न्याहिकं तु चरं जयेत् १२५ अरुक् दक्षिणाः प
 द्मः सितसञ्जगाबंधितः बंधितो वामकर्णो हृदये कार्दिकं चरं १२६ भृंग एतज्जटा कदा कर्णो एति च एपरा
 सर्वञ्चर एष्वेतमं एरस्य च मूलिका १२७ तुरंग रिघ्न मूलं वास्येतं शीतञ्च एपरं विवस्त्रिणोऽथ तोदे वीमू
 लि का कर्णो बंधनात् चार्दियं चरं रं ति शीता उष्णी रसां जनान् अन्नमो भगवते रूद्राय नमः ओंधंश्च
 एय नमो ज्योतिः पतेगा य नमो नमः सिद्धि रूद्रश्चाज्ञापयति स्वाहा अनेन सप्तजैस्तु सर्वधैः सप्तताडये
 त् चार्दियं कञ्चरा-मुत्तोनरो भवति सर्वथा १२८ इत्या एष्वर्पणतः अथ रसमार्गो तो ज्वरचिकित्सा य
 कभागो रसो भगवद्यं मुहं च गंधकं विषस्य च त्रयो भागाश्चतुर्भागा हि मावती १२९ त्रैपालजः पंचभाणः
 निधु इव विमर्दिताः कृमिघ्नः प्रमिताव — द्यः कार्पासर्वञ्चरश्चिदः १३० मृगवेरेणादन्न व्यावटिकै कार्दि

भतविद्यासमुद्दिष्टैर्वंधावेप्रानताऽनेः ११३ जयेद्भूताभिषंगोऽस्यंमनसोत्तिकमानसं वंद्यात् पटोलविप्रला
 निवद्राक्षायम्पाकवात्तर्कैः क्वायःसितामधुयुतोऽजयेद्देकाभिकंज्वरं ११३ गुहवीधान्प्रमुस्ताभिचंद्रनोपरीर
 नागैः सितामधुयुतः क्वापस्त्वतीयज्वरनाशनः ११४ देवराक्षिवावासाणालिपरागैर्महोषकैः धात्रीपुनै
 ष्टतेषीतंदद्यान्मधुसितायुते ११५ चातुर्थिकेज्वरेष्वासेकासिमंदानलेतथा मुस्ताक्षुद्राभ्यतासुंठीधात्रीका
 यःसमाक्षिकः ११६ पिप्यत्वीचूर्णायुक्तर्विषमज्वरनाशनः क्षुद्राधान्यकसुंठीभिर्गुहवीमुस्तपद्मकैः
 ११७ रक्तचंदनैर्निर्वपटोलवृषपौष्पैः ११७ कटुकैर्द्रव्याण्युभार्गीपर्वटकैः समैः क्वापंप्रातर्निशेवेतस
 र्वशीतज्वरादिदं ११८ पाण्डुरं धातुं दार्वीं दारुकालिंगलोहितलतासम्पाकपाठासटीयोंंठीनीरकिरातवार
 णाकराणां जायंति कापद्मकैः उग्राधान्यकनागाटसालैः शीघ्रं गुह्वीं क्षिवाव्याध्रीपर्वटं र्भस्मूलकदुक्ष
 नंताभ्यतापौष्पैः ११९ धातुस्यं विषमं त्रिदोषजनितं चैकाहिकं द्वादहिकं क्वापोरहिततीव्रं ज्वरमयं चातु
 र्थिकं भूतजं १२० रत्नारोग्यपदपरातोराव्यादिः निदिग्धिका नागारिकाभ्यतानो क्वापं विवेक्षितपिप्य
 लीकं जीर्णं ज्वराणैश्च क्वासश्च लब्धासाभिनिर्महार्हितपीनसेषु १२१ योगज्ञातात् नसाम्यतिज्वरोग्यस्तु प

विनाशनः १०० वंद्यत् शरणं - एवाधि फातं वी सक्तस्त्राविषमुष्टिभिः प्रलेपोयादिरं वीभिः अपथ्यो क
 णीमूलजे १०१ शार्ङ्गधरसारसेग्रहो भुक्तोचस्फुटितोजित्वाद्राक्षयामधुपिष्टया प्रलेपयेत्सद्वृत्त
 यासन्निपातज्वरेगेद १०२ यत्रकोलकुलस्यानामुदमूलकविष्वयोः एकैकं मुष्टिमाशयपचेद्वृ
 ज्जोतसे १०३ पंचमुष्टिकं तेषवातपित्तकफाणः शस्यते शुल्मभूत्तेषुश्वासैकोसेक्षयेज्वरे
 १०४ दक्षिपंचमुष्टिकः सन्निपाते प्रकंपेतं विलपंतं च योष्टनं भोजयेन्माययेद्यापि स वैद्याख्यां कथं ब्र
 जेत १०५ सन्निपाते शुशालार्तयः सिंचेच्छीतवारिणा आतुरसकथं जीवेद्विषक्वासकथं भवेत्
 १०६ मत्सुनासहयो रूढ्यं सन्निपातं चिकित्सायास्तु तत्र भवेज्जेता स जेता त्यामसंगरे १०७ सन्निपा
 ता र्णवे मभनं यो भुक्षति मानवं कस्ते न्नक्तो धर्मः कोचपूजानसोर्हति १०८ अथाविषमज्वरे अभि
 चारभिशापोऽसौ चरो होमादिभिर्जयेत् दानस्वस्वयनातिष्ठे रूत्या नग्रहणी उज्जो १०९ ओषधीगंध
 विषजौ विषपित्तप्रसाधने जयेत्कषाये मतिमान् सर्वगंधकतं ज्वरे ११० ओषधतः पित्तजिह्वा प्रकाप्य
 सदा कसेव च आश्वासनेनैष्टलाभेन वा यो यशमन्नेन च १११ हर्षणौ श्वासमयो तिका मशोकमय ज्वरे

यफलभस्मेकभूचतुर्वसुभिः भागोर्मितसुहृन्नामिदमभितसेदशैत्यरं १० सारसंप्रसूत तप्रापो
 लोह्रनंपश्चात्तात्सृक्त्रिशोषजे रुद्राभिश्चैकभूदेवभोजनगरुजापतः ११ मंत्ररक्षादिभिः कार्यो
 सन्निपातप्रतिज्ञेया अथसंभिगादीनां विविक्तासा सन्निपातज्वरस्योक्तैर्गामूलेसु दारुणः शोथः संजा
 यते तेन कश्चिदेव प्रसूच्यते १२ नरकैर्नाविनावृष्टिर्ज्वरेवासन्निपातके शोषप्रशममायाति काष्ठपा
 चनभादिभिः १३ शोषे प्रशमिते पञ्चरक्तैर्नैव विनीयते तेन संजायते शोथः कर्णामूले सुदारुणः
 १४ तस्मात्तत्र प्रतीकारं कुर्याद्रक्तो वसेचनेः जलौकालाबुष्टं गेष्वाततः स्यात्त्रेपनं हितं १५ यस्या
 कोभवेत्तत्र द्रवावरेष जंतदा कर्कटस्य च मोसेन स्वेदनं वैधनंतया १६ कर्णामूलभवे शोथे हिता
 दधिद्वितं मतं सिद्धार्थसंधववचागरुधूमविश्वेऽपि हृत्तलेन निशयापामहितं च स्रुद्धं त्रेयोहितो
 सधिरनाशकारः प्रतीकः शोफद्राणाम्प्रशमनः सरुजस्य कर्णो १७ सारसंप्रसूत कुलत्वं कद्रु
 लैः सुठीकारवीचसमांशकैः सुखोष्णैः पनं कार्यं कर्णामूले मुरुमुरुः १८ वीजपूरकमूलत्वक
 वादिर्मपस्तथैव च नागरं देवदारु च एतावद्विज्ञेयोजितः १९ अग्निः प्रलेपनं क्रेष्टुगलशोथ

स्यभांडसेरापरं गुं नमुतमं हि ७८ वंदात् यवानिकावचाशुंठीपिपलीकारवीतया एतैरुत्तमं शसि
 विदोषोत्थे ज्वरेन्मृतां अतस्मात्ताणं शसिनिपातमवेन्मृतां ७९ सारसं प्रहात् एवं नवात्तु कासि
 दोनस्य निष्ठीवनंतया अवलेहो जने चैव प्राक्प्रयो ज्यं विदोषजे ८० तवर्षभृष्टपटस्थितकोजिकसंसिक्तवा
 लकासेदः शमयति वातकफप्रमयमस्तकभृत्तोगभं गदीन् ८१ संधवंध्येतमश्चिचं शर्षपाकुष्ठमेव च
 वत्समत्रेणापिष्टानि न स्यात्संज्ञाकारिणि च ८२ आर्द्रकस्यारसोपेतं संधवंध्येतमकुष्ठत्रयम् आकंठं धात्रेण
 स्पेनिष्ठीवे चैधुनः पुनः ८३ लीनो ह्यक्षय्यते स्तेष्वात्ताद्यवचास्पजायते शिरीषवीजगोमूत्ररुक्मासि
 चसंधवैः ८४ अजने स्यात्प्रवोधापसरसो नष्टि लावकैः एतस्यो रससंशुद्धिः रक्तस्यो रक्तमोक्षणां ८५ मां
 सस्थेरेचनं प्राप्ते मेदस्थे चासहिस्तुता रेचनं वमनं सिदध्यास्थिस्थे सिदमर्दने ८६ मज्जासृक्काश्रयं द
 ध्वातमसाध्यं चरंवदेत् योगारत्नावल्ल्यात् सिद्धार्थको वचा हि गुकरं ज्वरहर च मंजिष्टानि प्रलाभ्ये
 ताकटभीत्वक् कटुत्रयं ८७ प्रियंगुश्चाश्विरी च च निष्णातवीर्यमोक्षतः अजामूत्रेण संविद्ये गोमूत्रैर्वी
 यच्छर्माणैः ८८ सवंध्वरं निर्हत्याशुसिद्धार्थप्रतिपत्तः ८९ इति सिद्धार्थकारिः रसविषमश्च महेश्वरि

१० इति पंचतिक्ता कषायः राधुंयुदौ तिक्ता फलत्रिकं च दृष्ट्वा पटोली राजनी सन्निवा कषायं विदध्या ज्वरस्य
 निपाते निश्चेतने गुंमिशिवोधनाथं १२ योगशतात् कटफलं पौष्करं मृगीभ्यो घंया सश्वकारवी श्लक्ष्णा च
 तीक्ष्णं ते चैतन्मधुना सरलेरयेत् १३ यथा वलेहि कारंति सन्निपाते सदा रतां हिक्कांश्चासंचकासंचकंठरीयं
 च बुधुरम् १४ एतद्योग्यं कफोदके चूर्णमा र्कजैरसै इत्यष्टांगा वलेहि का दशामूली सटी मृगी पौष्क
 रं सट्टालभा मृदी कटुजवी जंचपटोले कटु रोहिणी १५ अष्टादशांग इत्येषः सन्निपातज्वरपक्षः का
 राट्टकूरपाश्चातिष्वास हिक्का वमी हरः १६ दशामूलाष्टाष्टाङ्गाः चिरज्वरे वातकफोत्थगोवात्रिरोषजे
 वा दशामूलमिश्र किं प्रतीतिक्ता हि गणाः प्रयोग्यः मृधार्थिने वा लव ताविमिश्र १७ इति चतुर्दशाङ्गाः किं
 तेनागरं मुस्तं गुडवीचेत्यपङ्गाः १८ वट्वात् भस्मिव कारवी तिक्ता क्वाक दफलजं रजः उद्बलनेत्रिरोषो
 त्येस्ये राभिष्यं हि निज्वरे १९ मरिचं पिपली मृदी पथ्या लो घं सपौष्करं भस्मिव कटुका कृष्णकारवी द्रववा
 सटी २० रता नि सभमागानि स्रस्म चूर्णानि कारयेत् प्रसवे रकंठरोधे च संधि मर्दनमिष्यते २१ एतदु
 द्बलनं श्रेष्ठं सन्निपात हरं परं सेदोदसे भ्रष्टकुलम्य चूर्णो हृद्बलने सस्मापि तिब्रवंति चूर्णोऽष्टाङ्गो लोचने

काशमरीयुतेः दशमूलमिति रव्यानेकथितं तज्जलेपिवेत् पिप्यली च र्गसंयुक्तं सन्निपातञ्च एपरं ६१ शार्ङ्गध
 एव भागीभूतं निवर्तितैर्धनकद्वयवचा व्योषसो वविशाला एतास्मानेतापदे लीस रत्नरजनी पाटला इदुकी
 भिः शस्तीरावीण्डु इची तद्वदति विषयाय कार्जाय मातैः पाठा व्याघ्रीकलितैर्गोत्रिफलसदियुतैः कल्पितै
 स्तुल्यभाजैः ६२ कायादात्रिप्रानामात्रिकदशकमितान् संनिपातान्तिर्हंति आसं शूलं च हि कोकसं नशु
 ररुजाभानमन्या रुजश्च ऊरुस्तेभ्यो जवद्विजलजदमरुते सर्वसंविप्रसार्तिरन्यारे कोपि सिलोगजमि
 वदमिव प्रसुरराणधारम् ६३ इत्यागेण्यदर्वणतो दात्रिप्रकोभाज्यादिः भूनिवदरुदशमूलमसौ
 षधादतिर्हं द्रवीजधनिकेभ्यः कणा कषायः तं माप्रलापकस्य नास्ति दारुमोरुव्यासादिषु कर्मविलज्ज
 रमाश्रुन्यात् ६४ इति भूनिवासादृष्टांशः क्रियायास्तु गुणा लभे क्रिया मन्योपयो जयेत् सर्वश्यां
 शोतवेगायान क्रियासंकेतैः ६५ दृष्टात् निवारुदरुकात्रिफलहारिद्राष्ट्रापदे लदलनिः क
 शितः कषायः पेयस्त्रिदोषजनिनञ्च रनाशनापकायः समं मगधया दशमूलजो वा ६६ इति चिकित्
 सा कलिकातिवादिः स्रष्टा यौकरभूनिवशु इची विष्वमेघजैः पंचतिक्तकनामायं कायो र्वयि चरम्।

ललासलरुचिर्हन्यात् सर्वज्वरेऽनुच्यादि योगशतात् इति श्लेष्मज्वरचिकित्सा अथ वातपित्तज्वरे
 पर्वटाद्रामतो दीच्यकै रार्तेः साधितं जलं पंचभद्रमिदं श्लेष्मा वातपित्तज्वरापहं ५० द्राक्षैधमात् त्रिफला
 लमली एस्मा राजवट्का टरुषकै र्मृत्तमं गुरुरेतर्गां वातपित्तोद्भवं ज्वरं ५१ बृंह्यात् अथ वातश्लेष्मज्वरे
 द्राशुंठी गुडुची नोकषायः पौष्करस्य च क एवा ताधिके पेयो ज्वरे वापि विरोषजे ५२ इति वट्टादिः आरा
 जवधकणा मूलं मुस्ता तित्ता भया रुतं धातुश्रमयति क्षिप्रं ज्वरं वातको रुवं ५३ इत्यारो ग्यपे चक्रे अ
 यपित्तश्लेष्मजे अमृतादिषु कटुका मुस्तं राजं वनागरेः पटोलचंदनाभ्यां च मृत्तं पिपलिसर्पांशुकं
 ५४ अमृताष्टकमेतनु पित्तश्लेष्मज्वरापहं ५५ इत्यमृताष्टकं प्रादुर्धमात् पटोलचंदनं मूर्त्वा पाठा
 तिक्ता मृता गणः पित्तश्लेष्मज्वरस्थो र्दरा रुकं इ विषापरुः ५६ पटोलं पिपुमुमंदं च त्रिफला नभुवकं वली
 साधितो ये कषायः स्यान्ति तस्ते श्लेष्मभवे ज्वरे ५७ अथ सन्निपाते त्रिरात्रं पंचरात्रं वा द्रागन्मया पिवा लं
 दानं सन्निपाते शुक्रयां दारो ग्य दर्शनात् ५८ कंटका दीदयं शुंठी धान्यकं सरपलं च सन्निपातं पाचनं
 स्यात्सर्वज्वरनिवारणं ५९ शालिपर्णी पृथिवीर्देवती दय गोष्ठुरेः त्रिवला निमं य एयो नाक पादला

नाशनः ४० कश्मयोहिः इतिवातज्यसिचिक्त्वा अथयेते कदफलैरयवादिष्टनिक्तामुत्तेरुतेजलं पा
चनेरशमेति स्नातीत्रेपित्तज्वरेन्त्वा ४१ कदफलमहिः इतालभापपटकप्रियंगुभृनिववासाकटुरो
हिणीनां व्वाथंविषेच्छर्कोरयावगाठं तस्मात्त्रिपित्तज्वरदाहयुक्तं ४२ योगसत्तात् रकःपर्पटकः श्रे
ष्ठपित्तज्वरीनाशनः किंउनयोहिद्युज्येतचेदनोष्णीरधान्यकैः ४३ वृंदात् इतिपित्तज्वरसिचिक्त्वा
अथश्चेत्पजे वीजपरशिप्रापय्यानागार्योपिकैः श्चमं सक्कारपाचनंस्ते फ्रज्वरेदादशावासरं ४४
वीजपराहिः भृनिंवनंविषिप्यल्पः सदीर्घदीयातावरी गुडचीवृत्तीचेतिकायोरन्यात्कफज्वरं भू
निंवाहिः आमवाभयाहृत्सावित्रकश्चेत्ययोगाः सर्वज्वरभयानेकमेहीदीपनपाचनं इत्यामलका
दिः कदफलं पौकरहृत्साश्वंगीचमथनासरं श्वासवगासरं श्रेष्ठोप्रोक्तोलेरुक्प्रोतकत इतिचु
र्भदावलेहिकावृंदात् छिन्नोद्गवंवधरथन्यवातविष्वेदुस्पृष्टोपपटकमेवाकिततिक्तैः सुस्ताद
रवकमलेषधधन्यपासैः व्वाथंविषेदनिन्नपित्तकफज्वरेषु ४८ एषकप्यक्यत्रिभिश्चरतैः व्वाथि
तैः व्वाथैर्वानादिषु योगाः अमृतादिषु च दनपन्नकथानोद्गवः व्वाथः ४९ ज्वरहृत्सासखर्दि

त्वात्मानं परोऽयमुपपादिवत्सस्ये च ३० अनुलोमो नितस्तास्यं ह्युत्तस्तास्यमनस्कता लब्धत्वाभिदि
 योद्गारश्रुति जीर्णोषधाकृतिः ३१ कृमोदालेगसदनैश्चमो मूर्द्धाशिरोरुजः अरतिर्वलस्ता निश्च्यसा।
 वशोषोषधाकृतिः ३२ श्लेष्मधरोषधभुक्तं पीतं च तथोषधं सश्लेष्मे नक्तरेति गरोपशमं प्रकोपयत्यन्ये
 गांश्च ३३ श्लेष्मं विपाकमुपपादिवत्तं नरन्याः ३४ अल्पं न च पुनर्वदन्तिरेति प्राग्भक्तं सेवितमथोषध
 मेतदेव दद्याच्चभीरुशिष्टोऽहं वरोगाणाभ्यः ३५ इति वृत्तात् गुडचीपिप्पली मूलं नागरैः पाचने।
 स्मृतं पृथो वातज्वरे सर्वजैः सप्तमवासे ३५ वातज्वरे गुडच्यारिः शालिपर्णी वलाद्राक्षा गुडची।
 सारिवातथा आस्रोक्ता यं विवेक्तोऽस्मिन्नीव वातज्वरद्विदं शालिपर्ण्यारिः किरातादामृतो ही च्यवृत्तीह
 यगो ह्युरैः सस्यैः कालसीविश्वैः कथो वातज्वरापरः ३७ किरातादिः रंसं विषेणं धकता लटकणं क
 दुन्नजैपालफलत्रिकं समं विमर्दभ्यगस्यरसेन कल्पिता वदी वरासर्वगदाञ्जिरंति ३८ रोगे यदि हेल
 जपानमात्राद्यावदीने नमात्राभिषग्भिः पाश्चात्परेणागतयोगिने यस्तन्नानुकृत्य भवेन पश्चात् ३९
 चोराचोलीरक्तकिरातादिः काष्ठमरीमादिवाद्राक्षात्रायमाणा मृतमृतक कषायः स गुडः पीतो वातज्वरवि

एतौतुहतांशेन ७ एतौसतंतुदिवसेगुरुत्वमधिगच्छति मूर्च्छापितोक्ताहरेषुविषोस्येचमदात्यये
 १८ अमर्कमपरीतेचमार्गोस्येवमथोतथा उर्दगेरक्षपितेचशीममंभः प्रशस्यते १९ अरोचकेप्रतिष्ठा
 येप्रसेकेस्यपथोक्षये मंराजनावदरेकृष्टेचरेनेत्रोमयेतथा २० ब्रह्मचमथुमेरेचपानीयंमंरमाचरेत
 २१ मदनपालात् पानीयं पानीयशरदिवसंतेपानीयं नादेयं नादेयशरदिवसंतेनादेयम् २२ १
 सुदं उत्तमस्य पलेमात्रात्रिमिरक्षेप्यमध्यमा जलन्यस्यपूलाईनस्तिरथायोषधेथुच २३ क
 र्ध्वर्णस्यकल्कस्यगुहिकानांचसर्वशः २४ वस्तुतावलेह्यपातश्चचतुर्द्वैवः २५ मात्रामथुहतादीनां
 कायस्निहेषुचूर्णीनात् दिचत्वादिशतामाषेरह्यादशकवंधकेः २५ पलेंदादशवंधंस्याहुंजाषट्कम्।
 मान्यतेः कायद्रव्यपलेंवारादिदृष्टगामिष्यते २६ चतुर्भागावशिष्टतुपेयं पलचतुष्टयं दीप्तानलेम
 हाकायं पापयेदं जलिलं २७ अन्येत्वर्द्धपशित्यज्यप्रस्तंतुचिकित्सकाः कायन्यागमनिष्ठेनत्वष्ट
 भागावशेषितं २८ पारंपर्योपदेशेन वृद्धैः पलद्वयं पापयं न्यातुरमायं पाचनं सप्तमेरुनि २९
 वीर्योधिकं भवति भेषजमन्दीनं हन्यात्तस्मादसप्तशयमाशुचैव तदालव्युवति मृदवायपी

वृक्षान्भीतान्त्वापार्त्तनपि सोर्द्धवातान् ५ आसप्तपञ्चतराञ्चरमादुर्मनीषिणः सध्वंहादृशाणं
 उषराणामनउत्तरं ६ ज्योतिर्ज्वरमुक्तंवादिनोतेभोजयेध्वं स्त्रेष्मजोहादृशारेनज्वरः पाकंप्रप
 द्यते ७ दोषाणामेवसाशक्तिर्ह्येवनेपासहिस्रिता नहिदोष्णैषयेकाश्वित्सहतेह्येनंमहत् ८ न
 कञ्चरेदिवास्वापलानभोजनमेष्टुनं क्रोधप्रवातव्यायामकषायांश्चविवर्जयेत् ९ निर्वातभव
 नावाप्तमुल्लवारिनिषेवनं अभ्युज्ज्व्योनि क्रोधकामशोकंचेणेणिणं कारयेत्सुषुप्तं पत्येष्टी
 ध्वंवेद्योविचक्षणाः चर्महाता कफमेदोनिजामध्वं दीपनंवत्तिशोधनं कासत्वास्रज्वरं पण्ड्यमु
 स्त्रोदकंसप्त १० दन्ताप्यमानेनिर्वगन्निष्पेनेनिर्मलंभवेत् अर्धवशिष्टंभवतिनृदस्त्रोदकमुद्य
 ते १२ तत्पादहीनं पित्तश्रमहृदीनेचवातजित् कफध्वं पादशेषंच पावनेलुदीपनं १३ शारदं चा
 र्द्धपादोनेपादहीनंचहेमनं शिशिरेचवसतेचग्रीष्मेचार्द्धावशोधितं तिपरीते अतोतद्वत्पाव्यष्टा
 वशोधितम् भिनतिश्चेष्मसं छातंमारुतंचापकर्वसि १५ अजीर्णोजरयत्याप्यपीतमुल्लोदकं निष्प्रि
 थाणपातेनविष्टमिर्दुर्जरपक्वापहं १६ स्रतशीतं निरोषध्वंवाप्योतभोवशीतत्वं दिवास्तेतुयतोयं

मसंतापमव्ययं विमलेन्द्रियं युक्तं प्रकृति सत्ताभ्यां विद्यात्तरुषमन्त्रं ८१ शेषप्रकृतिवैकृत्यं लघुना ज्व
रदहयोः इन्द्रियाणां चर्वे मत्स्यं शेषपाकस्य लक्षणम् ८० निद्रानाशो हृदि संभो विष्टं भोगो रवारि चि
रतिर्वल्लहनिश्च धातुना पाकलक्षणं ८१ एतप्रभेन्द्रियद्वाममरोचकनिपीडितं गंभीरतीक्ष्णवेगार्तं ज्व
रितं पिविर्जयेत् ८२ हिक्का स्वातन्त्र्या युक्तो मूढो विभ्रांतलोचनः सततोष्णः सौम्यमयतेजस्वरपी
डितः ८३ दहो लघुर्व्यपगतक्रमो रतापः पाको मुखे करणसौष्टवमव्ययत्वं स्वेदः क्षवः प्रकृति यो गि
मनो न्नलिप्सा कंठश्च मूर्ध्नि विगतज्वरलक्षणानि ८४ इति योगतर्गिण्यां संक्षेपतोच्चर निदाननि
रूपणो नाम समष्टयः सर्गः १० अथ क्रमप्रामस्यप्रथमं चर चिक्लिप्ता ज्वरे लंघनमेवादायुषदिष्टम्
तेजरात् क्षया निलभयक्रोधकामशोकश्च मोहवात् १ अर्धमाशयस्यो रत्वा भिन्ना मोमार्गान् विधा।
एयन् विदधाति चरं शेषसत्ताम्राद्यैव नमाचरेत् २ अन्नवस्थितशेषान्नेर्त्वं न शेषपाचनं न्यरद्भुं ही
यने कोष्ठा रवि ० नाधवकारकं ३ बलाविरोधिना चैने लंघने नोपपादयेत् बलापि घ्नान्मारे ज्यं पदार्थो
यं क्रियाक्रमः ४ चक्रदन्तात् नलंघयेन्मातृतेजरे च क्षयोद्भवश्चुधिते च जेतौ ननु र्वेणी दुर्बलचाल

शोकभयादायुःक्रोधादिनेत्रयोमत्तः ७६ भूताभिषंगात्कृप्यंतिभूतसामान्यलक्ष 'दोषोऽल्योहितसंभ्र
 तोज्वरोत्सृष्टस्यवायुर्न ७७ धातुमन्यतमप्राप्यकरोतिविषमज्वरं यः स्यादतिपतात्कालात्कीतोस्त्राभ्यां
 तथैवच ७८ वेगतश्चापि विषमसज्ज्वरोविषमोमतः संततः सततोन्मेषुल्लतीयकचतुर्थको ७९ संततो रसर
 ऋण्यः संततो रक्तधानुगः अन्येषु क्वं प्रकुरुते दोषः पिशितधानुगः ८० मेदोगतस्लतीयाख्यमस्थिमन्त्रा
 गतः पुनः कुर्याच्चोदुर्धिकं चो रमंतकं रोगसंकरं ८१ सप्ताहं वा दशाहं वा दशारुमयापि वा संतत्या यो वि
 सर्गो स्यात्संततः सनिगद्यते ८२ अरोत्रैरासंतकोक्षेकालावनुवर्तते अन्येषु क्वस्वरोगात्रमेककालं
 प्रवर्तते ८३ तृतीयकस्लतीये द्विचतुर्थो द्विचतुर्थकः दद्यादयस्तिविदेयाच्चरानानाविधाजुषैः ८४ ध्वा
 सोमूर्ध्वो ह विमूर्ध्वैर्न ह्नातीसारविहृताः हिक्काकासांगभेराश्च चरस्योपद्रवा दश ८५ तं द्राक्कालात्प्र
 सेकश्च स्तिब्धनास्तृत्पणाश्रता हृत्नासो मज्जभूपस्त्वं सामज्जन्त्यरत्नक्षणां ८६ सामेनभेषजंदेयेनि
 एमेन द्विचारतः राहः सिरोभ्रमल्लक्ष्माकंपविद्विदसंजता ८७ कूजनंचानिवेगोऽथमाकृतिर्न रमोक्ष
 गो सिरोलघुत्वं शिरसः कं रूपाको मुखस्य च क्षवशुश्चान्नकोक्षचच्य रमुक्तस्य लक्षणां ८८ विगतलक्ष्म

पाताः दोषेऽन्ये नष्टे न्ये सर्वसंस्काराः सन्निपातत्रये साध्यः सकृत्साध्यस्ततोऽन्यथा १५ सप्रमे
रिक्सेऽप्राप्तेऽप्राप्तमेवादेशेऽपि वा उनर्द्योऽतरोऽभ्युपगमं याति हंति वा १६ पितृकफानि लब्ध्या दशादिव
सदा दशास्तसां सारं हंति विमुंचति गुरुष्वभिदोषजो धातुमलपाकात् १७ सप्तमी द्विशृणायावन्नवमे
कादशी तथा ऽष्टात्रिदोषमर्यादा मोक्षाय च वधा यच्च १८ चरस्य पूर्वचरमध्यतो वा जरांततो वा शु
तिमलशोयः क्रोमादसाध्यः तल्लक्ष्मसाध्यः सुखेन साध्यो मुनिभिः प्रदिष्टः १९ त्रयः प्रकुपितरौ
षात्रः श्रोतो नृगामिनः आमा विवृता यथितानुदींद्रियमनो गताः २० जनयंति मलाद्यो रं अभिन्या
संज्वरं दृढं तेन संजीयते रोगी गतः सर्वेन्द्रियक्रियः प्रत्याख्येयः स भूषिषं कश्चिदेवात्र सिध्यति २१ अ
भिचा एभिषंगान्ध्यामभिघाताभिष्ठापतः आगंतुर्जोयते दोषेर्दृष्ट्या सन्तं विभावयेत् २२ द्रवा वा स्य
ता विषकृतेन पातौ सार एव च भक्ता रुचिः पिपासा च तोदश्च स हर्म्यं द्या २३ औषधी गंधजे मूर्च्छां शि
रोरुक् वमयुस्तथा कामजैश्चित विभ्रंशस्तं शालस्य मभोजनं २४ भयात्प्रलापः शोकाच्च भवेत्कोपा
च्चैव पशुः अभिचाराभिष्ठापान्ध्यामो हस्तस्ताच जायते भूता भिषंगा दुद्वे गोहास्य रोदनं कं पनं काम

गन्धशोऽष्टिविजहं सरक्तकफनिष्ठीवस्तृष्णास्त्रिकेसुसुप्तः प्रमीलश्चासकासानां प्रत्यहं परिवर्तनं अनिष्टेष्वाप्तमनोऽज्ञानिः पार्श्ववाताहतोपने कफस्याल्लब्ध
भातास्पृहदृष्टा प्रवर्तनेन पार्श्ववातं तस्या कोऽस्त्वृष्टानिष्ठितेभ्यः पृथः कर्कटकोनामसन्निपातः सदाहृष्टाः पृथ्व्यभ्यमहीनास्तुर्धूर्वानादयः क्रमान् कुर्वन्त्येताः
सिद्धान्तं यन्निगस्य कस्तकं केपमूर्च्छाश्चमायासविज्ञापारिजोहने संमोहकदृष्टिरव्यातीः सन्निपातीति कष्टः शीतप्रवृद्धमध्याख्यायत्रवातादयः क्रमान् कुर्वन्त्येताः
नेकेगदस्त्वस्त्रिगोत्राज्ञानः कफपित्तगोत्राज्ञानेभ्योऽभिर्गमः स्फोटसंभवः सर्वश्रोतप्रणकश्च संयासात्येज्वरेभ्यः प्रवृद्धशीतमध्याख्यायत्रवातादयः क्रमान् स्वस्त्रिगोत्र

५२ मन्थायां हृदये कंठे मस्तके वदने रुजं रिक्तगौरीवज्रालानि वाक्तांगतजसंगतिः ५३ प्रमीलं च कटीतोदका
शंखासंचज्ज्वरक उत्थाद्यकर्णमूलं च मूलं शोणिगता अपि ५४ कुर्वन्ति कर्णमूलं लाख्यापि रिक्तो कर्णो मू
लजो व्यालाकृतिः सविज्ञेयस्त्र्यस्रदर्वोक्त्वा न सिध्यति ५५ मध्यक्षीणाधि कायत्र कुर्षुर्वीनादयः क्रमान् स्व
संस्थे स्वशमनाच्चित्रांस्तथांस्तु कर्कशां ५६ कंठकूजनमालस्यं सुखमालकं कोपमं प्रकृष्टांगत।
तैश्च मूलाकर्कषोऽन्तात्तकः ५७ अंतर्दाहं उदभ्रं शोर्कुर्वन्ति विज्ञापयासकं पनं मन्थास्तंभं च मृत्युं च
'मोहा' मूर्च्छा' रितभ्रमं ५८ सन्निपातं सविज्ञेयस्तुः क्रकचसंज्ञितः मध्यप्रवृद्धशीतश्च यत्र वाताद
यः क्रमान् ५९ स्वस्त्रिगं प्रकुर्वन्ति स्त्र्यं दृष्टिश्च मानकः अंतःपाकं यत्कक्षीरदृष्टो मांजोदरेषु च ६० य।
आवजुर्दाभ्योऽपीतो दंतगतिर्नृणां मर्मोत्तरतस्थे वराय न च विशेषतः ६१ पाकलाख्यः सविज्ञेयो स
न्निपातो तिदाहृष्टाः पृष्ठावातादयो यत्र स्वस्त्रिगोः समन्विताः ६२ उच्छ्वासपार्श्वकुर्षुर्वीनास्तथा
तादृशः आस्पदं तश्चिनेर्नाप्रांस्तभ्यो गतं विमंजनां ६३ जीवन्ने च अहरेतीते सप्तैयः कूटपालकः कूटपा
लकिने दृष्ट्वा व्याहृत्य लघुबुद्धयः गृहभूतपिशाचाद्यैर्विज्ञाद्यैर्वापि बीक्षितं ६४ इति त्रयोदशमोऽध्यायः

स्या

श्री गुरुः

३४

यो.त.

रज्जा ५० मन्थासंभः प्रचक्षिष्यत्स्नायाश्च विनिग्रहः सन्निपाते शर्करा खेकप्रवातो ल्वगो भवेत् ॥
मूर्च्छा गानिर्ज्वरो हिक्का तृष्णा दाहो वलस्यः उदः सारो निनिद्रा च स्फुराणो गद निस्पृतिः पर्वशूलं प्र
लापश्चा विस्मत्तं श्री गितप्रभं पिठिको देष्टु नं शूलं वलिकर्षः प्रोदनं ५३ दाहः सर्वांगसंभेदो द्यौ
नस्पृच निग्रहः लिङ्गो विस्फुटा का खेटु समिर्गै नितो ल्वगो ५४ चरितं तर्जो दाहः शीत योगा कफा
निलो कुरुतः कृपितोश्चासका स हिक्का प्रमौलकान् ५५ पर्वभेदं विस्सर्वा च प्रलापं गेरवं ह्रमं ना
भिपार्थ्य रजस्तस्य हिन्मः श्वासः प्रवर्तते ५६ शीतो भ्यश्चो गाना वृत्तिः शूलः स्वासस्तथा भयं स्या
दहो गत्र जीवितं पिता खेयी व्रकारिणि ५७ तं दृशी न जरो दाहो द्रुहो मधुरा स्यता अरुचि
र्गैरवालस्येष्केष्म निष्टीवनं भ्रमो ५८ तस्मिन् मूर्च्छा वलितस्त्ना दृष्टि वा कश्चोत्र निग्रहः कफस्य ॥
निग्रहापि तं कृपा सोपद्रवं चरम् ५९ पित्तस्य निग्रहात्कुरुते नो न ज्ञास्थि नो विलः दृष्टे दं वरिदा
यासं कृत्वा हृद्युपवासतः ५० अत्र ये न्नातिभुंक्तै च विरात्रने व जीवति भवेत्कृष्णै रूपां सन्निपाते क
पो ल्वगो ५१ मध्यक्षीणा धिकाः कुरुः पित्तवातकफाः क्रमात् मध्यं दाहं चरं नित्यं सत्यं शूलो विसेतको

रामः

३५

२२ सस्त्वो सरुजो कर्णो कंठः श्रुके विवावृतः तंद्रामोरुः प्रलापश्च कासश्चासो रुविर्भ्रमः तदच्छित्तं मलानि प्र
 दिवा जागराणि निद्रा सदा धनैर्वै निद्रा मलस्येदो यन्नेव वा ३० गीत नर्तन लस्यादि विरुक्ते रसप्रवर्तनं पशिर
 गथावरप्रपर्णा जित्वा स्रस्तांगतापद ३१ षीवनं रक्तपित्तस्य कफेनोन्मिश्रितस्य च शिरशो लोठनं तस्मानि
 द्रानाशो हृदि व्यथा ३२ सिंदूरमूत्रप्रपीषाणां चिराद्दर्शनमल्पसः कृष्णत्वं नातिगात्राणां प्रतर्कं कंठकृजं
 ३३ कोष्ठानां स्यामरक्तो र्नामंडलानां च दर्शनं मूकत्वं श्रोतस्त्राणकोष्ठरुत्वमुदरस्य च ३४ चिरात्पाका
 श्वदोषाणां सन्निपातश्च राक्षसः श्वयमस्त्वकमतीजं कुल्यैर्गोचरोऽन्वैरोऽवदस्युर्हीनमध्याधिकं श्व
 षट् सभैश्चेको विकारास्ते सन्निपातास्त्रयोदश ३५ तस्मात्तद्राश्रमः काशस्तालुप्रोषो ज्वरो रुचिः श्वा
 नारोगाजसंभेदश्चासकं पश्चमभ्रमः ३६ विदाल्य सन्निपाते स्याद्विगं धिना निजोऽन्वरो सः ३७ भे
 दो रक्षितो पाश्वर्यं हृदि शीर्षे गलग्रहः ३८ दाहोतः शीतता वासे निष्ठीवः कफपित्तयोः रिक्ता प्रमील्य
 कः श्वासो निद्रा कंठप्रतापकः ३९ तस्मात्प्रपीषसंभेदो वदने तिक्तता रुचिः कफपित्तात्मके चैतन्नैस्त
 णां भस्त्रसंज्ञके ३९ कुस्मासो जठरे दाहः कटिवत्पौश्च दूषनं शिरोगौरवमालस्यं निद्रा प्रीतिज्वरो

मूर्च्छाहातेमदस्तथा पीतवित्तमन्त्रेनैवैषिकेभ्रमयवच ११ अथभस्मेभ्रमज्वरलक्षणं सैमित्यंसिमितोवेग
 आलस्यमधुरास्यता शुक्लमूत्रशरीषत्वसंभस्तपिस्तथैकच २० गोरवशीतमुक्तेरौमरुर्षीतिनिद्रता
 हृगेषुपिठिकाशीताः प्रसेकस्यर्दिर्तौद्रके २१ कंइप्रलापउस्माभितवितवहिमार्दवं प्रतिस्थाप्योरुचिः
 कासःकफजेष्ठगोश्चुक्कता २२ इतिभस्मेभ्रमज्वरलक्षणं अथवातपित्तज्वरलक्षणं रज्ज्वा मूर्च्छा भ्र
 मोदाहःस्वप्ननाप्राशितेरुजा कंठस्यश्लेष्मोवमष्टौमरुर्षीरुचिस्तमः २३ पर्वभेदश्च ज्वंभाचवातपि
 तज्वराहृतिः अथवातभस्मेभ्रमज्वरलक्षणां सैमित्यंपर्वरागंभेदोविद्रागोरवमेवच शिरोग्रहःप्रतिश्या
 यःकासस्विराप्रवर्तनं २४ संतापोमध्यवेगश्चवातभस्मेभ्रमज्वराहृतिः २५ इतिवातभस्मेभ्रमज्वरलक्ष
 णं लिप्ततिज्ञास्यतातंद्रामोहकासोरुचिस्तथा उरुहातेमुदुःश्लेथभस्मेभ्रमपित्तज्वराहृतिः २५ इतिभस्मे
 भ्रमपित्तज्वरलक्षणं सामान्यतोविशेषागुज्वंभात्यर्थंममीरणात् पित्तान्नयनयोदीरुःकफान्नानामिनेद
 नं सर्वलिगसमाबाधुःसर्वरोषप्रकोपजे हृषेरन्यतराभ्यांचसंस्पृष्टेर्हृदजंविदुः २७ अथसन्निपात
 ज्वरलक्षणां क्षणोदाहःक्षणेशीतमस्थिरंविशिरोरुजा साम्रावेकलुषेरुकेतिर्भु । ज्वेचापित्तोचने

भजनार्थिको भगंदरोपदंतोत्पत्तिकरोषस्त्वगामयः ७ शीतपि नमुदईश्वोत्कीर्णकश्चाभ्युपितकं विस
 पेक्ष्यसविस्फोटस्तथैवचमस्रिका ८ क्षुद्रास्रिकार्णनासाक्षिणिरःस्त्रिवालकामयः विषयेत्यमुदेशः सं
 ग्रहेस्मिन्प्रवीर्तितः ९ तत्रक्रमप्राप्त्यप्रथमं चरलक्षणांम् देहेन्द्रियमनस्सापीसर्वेतिगायनोवली ज्व
 दप्रधानोयोगाणांस्तुक्तोभगवता १० दक्षापमानसिंक्रुद्धः रूद्रनिश्वाससंभक् चरोष्ट्रधाट्यकं दं दं सं
 वातागंतुजः स्मृतः ११ मिथ्याहारविहायभ्योदोषाह्यामाश्रयाश्रयाः विरर्निरस्यकोष्ठानिज्वरदासू
 रसातुगाः १२ अमोरातिर्विवर्णो - त्वैरस्यंनयन्युक् इच्छादेवोमुद्रश्चापिप्रतीतवातातपादि १३ जं
 मांगमर्हीयुक्ता रोमरर्धोरुचिस्तमः अप्ररुक्श्चप्रीतं चमवंत्युत्स्यति न्वरे १४ सेदावयोक् संतापः स
 र्वांगप्रहणं क्लमः सगपद्यत्रो गेनुसन्वरः परिकीर्तितः दत्तिसामान्यज्वरलक्षणां अप्रवातज्वरलक्षणां ।
 वेपथुर्विषमो वेगः कंठोष्ठमुखशोषाणं निद्रानाशः स्ववस्तेभोगात्राणां रौक्ष्यमेव च १५ शिरोरुजात्ररुक्
 वक्त्रैरक्ष्यं गढविद्धता अलाभमाने नंभरांचमवंत्यनिलजेन्वरे १७ अथपित्तज्वरलक्षणां वेगस्तीक्ष्
 णोति सारश्चानिद्रात्यंतं तथा वमिः कंठोष्ठमुखनासानोपाकस्वेदश्च जायते १८ प्रत्नापोवक्त्रकंदुता ।

श्रीगुरुः

३२

दशसूक्तमितिख्यातं पूर्वोक्तं ननु स्मृतं परार्द्धमहाराख्यस्या
तच्चमूलमिति विधा २

योःतः

शार्कटशमदिनाश्रानाः ५२ इति स्मार्ते शालिपर्णीपृष्ठिपर्णीवरुतीरुयमोक्षेः विल्वानिमंथशोना
ककाशमरीपादलाद्यैः ५९ दशमूलं सन्निपातशमनं प्रायशः स्मृतं वातपित्तसासकासस्मृति कोणे
गनाशानम ६० दशमूलं सन्निपाते शोफे त्वकं चकंतया ततो योगेन यान्यांश्च वरिष्याभिगुणा
न्यूनः ६१ न्यग्रोधोद्वरश्च त्वपादिशश्च पादपाः पंचैते क्षीरिणो वृक्षास्तेषां त्वकं च वल्कलम् ६२
ः० इति योगतरंगिणो सरसादिकथनेनामधोऽशाः सर्गः १६ः० अथ स्वरूपनिरूपणाय ततोद्दिष्ट
प्रतीकाराय च रोगा संक्षेपतः परिगण्यते नेयया न्योतिस्मारे ग्रहाणि सूर्योऽजीर्णविरुचिका स्ना
लसाचविलंवीचर्म्मैरुकां दुकां मला रुलेमकं रक्तपित्तं राजयक्ष्मा हुरक्ष । तं कास्मोदिका तथा स्ना
सः स्वरमेदस्त्वरोचकः २६ इति स्नाचमूर्च्छाचतयापानान्यपादयः दाहाख्यश्च तयोन्मादो ह्य
यस्मा रो निलो मय ३ वातरक्तमुरुस्तेभ्यश्चामवाते यश्च लरुक् पक्विजं मूलममार्मुदावर्तो यशुल
मरुक् ४ दृशो गोमूत्ररुक् च मज्जाघातस्तथाशमरी प्रमेहो मधुमेदश्च पित्तकाश्च प्रमेहजोः ५ मेदो हो
वोदं शोषो वहिश्च गल्फोऽकः गोऽमाला पचीग्रंथी सवुदं श्लेपदंतया ६ विदधी जरायोषो च होत्रलो

राभः

३२

चम्पचिन्नकनागरेः कोलमात्रप्रमाणात्प्राप्तं च कोलमिदं मतं ४० पाचनं दीपने रूच्यं प्रलज्जोदरा
 परं पंचकोरं समरिव इषणा मुदा हतं ४१ इति पंचकोलं त्रिगंधमेतन्नात्तकत्रेष्वातु
 ज्रोरोसकंसरेः त्रिगंधं च चतुर्जोतं नीक्ष्णोस्सं त्रुषितकत ४२ वरणं रूचिकरं तीक्ष्णं विषक्लेष्मा मया पा
 हं ५० इति त्रिष्टुगंधि चतुर्जोतके काकोलीक्ष्णी रक्षा कोली जीवकवर्षकैर्भूतया मेरात्तान्मामसामेराजी
 वती मधुकैतया ५१ मुरुपर्णी जीवनीयगणोमतः जीवनीयगणः स्वादुर्गर्भसंधान
 रुद्रुहं ५२ सत्पुरुषं हं रूणो वयः स्निग्धः शीतस्तपापरः रक्तपित्तक्षयं सकाञ्चराहानिला ज्ञेयेत ५३ इ
 ति जीवनीयोगाणाः षड्मेदं देवका कोल्यो जीवकवर्षकैर्भूतया अहिर्दं हि अत्रैः सार्द्धं अष्टवर्गमुदाहृतः
 ५४ अष्टवर्गो वृधेः मोक्षो जीवनीयसमो गुणैः इत्यष्टवर्गः त्रिषु सोवर्षं तत्रैव विदंसा मुद्रिकं गड ५५
 कं क्षिप्रचतुः पंचरत्नवर्णानि न्निद्रा हि दुः ५५ मधुरं सखविस्मृत्तं त्रिगंधं सस्मं वल्गपहं वीर्यो हं दीपनं ती
 क्ष्णं कपपितीवर्धनं ५६ इति पंचरत्नवर्णानि स्वर्जिका पावप्रकेश्वक्षारयुग्ममुदाहृतं त्रैयोवलि स्मो
 क्षारौ स्वर्जिका पावसकजो ५७ क्षारश्चान्येपि गुल्मादौ मरुणी रुक्मिहः सहा पाचनाः कृमिघ्नस्तद्भ्याः

तस्या चूर्णो रजः क्षोदस्तन्मात्रा कथं संमिता ३५ चूर्णो गुः समो देयः शर्करा दिगुणा मता चूर्णो षुभार्थितं
 गुजीरकं चेति केन च ३६ इति चूर्णकल्पना कर्षका अथ कथं तेतन्नामगुणिका वटी मोदको वटिका
 पिटी गुटी वार्तिसयो च्यते ३७ लेहवत्साधये हस्ते गुटी वाष्पार्कं रायवा गुगुलुर्वाक्षिपेन च चूर्णो नान्निर्मि
 ता वटी ३८ सिता चतुर्गुणा देया वटीषु दिगुणो गुः सर्वचूर्णसमः कार्यो गुगुलुर्मधुन तमं ३९ इवञ्च
 दिगुणो देयो मोदकेषु भिषगवैः कर्षप्रमाणां तन्मात्रावलं दशाप्रकल्पयेत् ४० अथाचले रुक्माया देयं
 तुनः पाकान्ते धनत्वं सारसक्रिया सोचले रञ्जयेत् रञ्जनात्मा अस्या त्यक्तो निमता ४१ सिता चतुर्गुणा देया
 चूर्णो ह्ये दिगुणो गुः इवञ्च चतुर्गुणा देय इति सर्वे अभिञ्चयः ४२ इयमिष्टुसोऽष्टपंचमस्तकषा य
 कः वासाका यञ्चतद्यो ग्यमनुपानं प्रशस्पते ४३ इत्यचले रविषि अथ गणाः एकवारं पीतकीयेभ्य
 होयोभ्यो च विभीतको चत्वार्यामलकान्या रूः सिता च दिगुणा भवेत् ४४ विप्लवा मेरुशोष भ्रीकुष्ट
 हन्त्री रसायनी सर्पिर्मधुभ्यां संशुक्ता सैवने आमया पला ४५ इति विप्लवा विप्लवती मरिचं कुंठी वि
 भिल्लूषणमुच्यते दीपने ह्येष्टमे देवकुष्टपीनसनाशानं ४६ इति विकटुः विप्लवती विप्लवती मूलना

२४ दीपनः प्राणादोवसितशोधनो रक्तवर्धनः ज्वरानि सर्वदोषघ्नो मंडोष्णगण्डघ्नो २५ इत्यष्टगुणामंडः
 सुकंठितैस्तथाभ्यर्धैर्वाद्यमंडो वैर्भवेत् कफपित्तहरकंठोरक्तपित्तप्रसादनः २६ इति यवाद्यमंडः लोजे
 र्वाते हुत्तेर्भवेद्द्व्यो न मंडः प्रकीर्तितः श्लेष्मपित्तहरे ग्राही पिपासा ज्वरान्निन्मत्तः २७ इति लज्जा मंडः अथ
 फांटकल्पना कुस्मे इव पले सम्यक् जलमुखं विभिक्षिपेत् मृत्पात्रे कुडवोन्मानंत तत्सुखा वयेत्यदात्
 २८ सस्याश्चर्गा इवः फांटस्तन्मानं हि पत्तोन्मिन्मत्त मधुश्वेता गुग्गुलीश्च बाणवतत्रा निःक्षिपेत् २९ स यथा
 मधूकपुष्पं मधुकं चंदनं सपरुषकं मृत्पात्रं कमले लोभ्रं कंभातिनागकेसरं ३० त्रिपलासारिवाद्राक्षाय
 वा नैऋजले क्षिपेत् सितामधुयुक्तपेयः फांटोवासे हि मोघवा ३१ वातोपित्ततथा हंत क्षामूर्द्ध्वमिति
 भ्रमान् रक्तपित्तं मंदं हन्यान्नात्र कार्या विचारणा ३२ इति मधुश्वेतादिफांटः अथ हिमकल्पना कुस्मे
 इव पले सम्यक् षड्विनीरपलेः शुतं निःशेषितं हिमः सः स्यात्तथा श्रीतकषायकः ३३ तन्मानं फांटवद्द्वेयं
 सर्वत्रैवैषभिश्च यः स यथा आभ्रजं वचककुभं चर्णीकृत्य जले क्षिपेत् हिमः स स्यान्निवेन्नातः स्रक्षो
 इ रक्तपित्तजितः ३४ इत्यादि हिमः अथ चर्णो न स्यात् अतं तशुष्कं यद्द्वयं सुषिष्टं वत्सजालितं ।

श्री गुरुः

३०

योः तः

७३

त्वक्कायाविषचेदुधः पवारंशालिभिर्धुक्कांतोभक्ताग्रहणीजयेत् १७ अथदूषः कल्कद्रव्यपतंशुंठी
पिण्डीचार्दकाधिकी वापिमस्येनविषचेत्सद्रवोदूषउच्यते १८ सपथा कुलस्ययवकोलैश्चमुहैर्मूल
कशुंजकैः शुंठीधान्यकयुक्तैश्चदूषः श्लेष्मानिलापरः १९ सप्रमुष्टिकद्रव्येपसन्निपातञ्चराञ्जये
त् दलिसप्तप्रमुष्टिकोदूषः अथेवांप्रक्रियात्रैवप्रोच्यतेनातिविसृतात् यवाग्रह्यहुणजलेसिद्धास्या
ल्हाराधना १७ तंदुलैर्मुद्रमाषैश्चातिलैर्वासाविताहिता यवाग्रह्यहुणीवल्यातपिणीवातनासि
नी १८ अथविलेपी विलेपीन्यधनासिक्यैःसिद्धानीरैर्गुणैर्विलेपीतर्पणीरुद्यामधरापित्तनाशिनी
१९ अथपेया इवाधिकारस्यसिक्क्याचतुर्दशगुणैर्जले सिद्धापेयावधैर्दयादूषकैश्चिद्युनस्तितः २०
पेयालवुतरासेयाग्राहिणीधातुग्राहिदा दूषोवल्पस्तिकैर्द्वोलवुपाकः कफापरः २१ इतिपेयादू
षो अथभक्तं जलेचतुर्दशगुणैर्दुलानांचतुःपलं विषचेत्स्त्रावयेन्मंडसभक्तोमधुरोलवुः २२ इति
भक्तः अथमंडः नीरेचतुर्दशगुणैःसिद्धोमंडस्त्वसिद्धकः शुंठीसैंधवसंयुक्तपाचनोदीपनोलु
२३ इतिशुद्धमंडः धान्यत्रिकद्विसिद्धस्ययुक्तं सक्तंकायोजितः भवश्चाहेगुणैर्लाभ्यांसमंडोष्टगुणस्मृतः

एक

३०

वस्त्रनिःपीडनोपस्तु स्वसोरस उच्यते २ कुडवं चूर्णितं द्रव्यं क्षिप्रेत द्विगुणो जले अक्षरं अस्थितं यस्माद्
 वेदास उत्तमः ३ आरायप्लुष्क द्रव्यं वा स्वरसामनामसंभवे जलेष्टगुणिते साध्यं पादशिष्टं च गृह्यते
 ४ स्वरसस्य गुरुत्वाच्च पलमर्द्धप्रयोजयेत् निःशेषितं चाग्निसिद्धं प्लुतमात्रं रसं पिबेत् ५ मधुश्चेत्ताण्ड
 उष्णान्नजीरकं लवणानि च दृढतैलं च चूर्णं दीन्कोलमात्रा न्नसिद्धिपेत् ६ सपयया अमृताया १।
 सक्षोदयुक्तः सर्वप्रमेहजित् रुग्णश्चार्णयुक्तो वारसो वाऽन्याः समाक्षिकः ७ इत्यादि अथ कल्क
 लम्ना पः पिण्डश्चाद् द्रव्याणां सकल्क इति कीर्तितः व्यर्थवैद्यवचः साक्षात्कोट्यदिपेक्षिकः ८ मा
 त्रापि च भित्तत्र द्विगुणं मक्षिकादिकं यथा पचैत्तस्य द्रोमपंचांगगुद णके न्नद्रुसः पिष्यलीचूर्णं
 संयुक्तः कासश्वासक्षयापहः ९ अथ कण्ठः पानीयं घोडशगुणं क्षुणाद्रव्यादि निःक्षिपेत् मृत्पात्रे
 कथितं ग्राह्यं अष्टमांसावशेषितं १० श्वतः क्वाथः कषायश्चानिर्दुहः सनिगद्यते ११ यथा गुड्डी
 धान्यकारिष्टाक्तं चंदनपद्मकैः गुड्यादिरयं क्वाथः सर्वज्वरहरः समतः १२ अथ वागः साध्यं चतु
 ष्यलं द्रव्यं चतुःषष्टि प्लुतं बुद्धिं तक्वाप्येनार्द्धक्षिप्रे नयवागं साधयेद्गतां १३ सायया आन्नान्नातकजं व

योगसर्वजनेतरत् १२० भावयेच्छ्रीणो तं वज्रोद्विजैकं कोत्रिकेन च । भासरत्ता जेभी रेर्मूलकोत्प्रेक्ष्मलयेत
 गुर्व्याशटकगो जैवस्तुद्रमत्तैः समञ्जनः महिषीमलसंमिश्रान् विधाया स्याप्यगो लकम् १२२ त्वगिनिना
 धमेकादसत्वं मुंचति कौश्यावत् सत्तसेवी वयस्संभक्तमृद्धिर्त्तमेतत् १२४ इत्यभक्तस्त्वपन्नविधिः ताम्र
 भूभयभूनागान् निशाविष्टान् समे नान् गुडगुलुक्ष्म लोणां मत्स्यापि लाणकटकोः १२५ एवमेतैश्च
 संयोग्यमर्दयित्वा धमेत्सत्त्वं मुंचति ताम्रसत्त्वं तन्मुद्राजस्य पानतः १२६ नश्यति जंगमविषाणपशेषाण्य
 प्सर्वथा इति भूनागसत्त्वपानविधिः सर्वेषामुपपूर्वाणां रसानां सत्त्वमारणं कर्तव्यं भस्मस्तेन गंध
 केनाग्निगर्भके १३२ इति सर्वसत्त्वमारणं येषां तेषां येषु पूर्वकाश्च रसाश्च मूलाश्च दृष्येदस्य साधः
 मुंचति सत्त्वक्षिमलागणेन ग्राह्यता तत्र न संशयोति १३३ यत्रोपरसभागे तिरस्तेन सत्त्वयो जनं क
 र्त्तव्यं तत्पूजायै कौमिद्वता निश्चितात्मना १३४ ॐ इति योगतरेणित्पा रसधातुशोधनमारणाविधिः
 नीमपंचदशाक्षरगः १ ॐ अथ स्वस्मादि अथात्र स्वस्वः कल्कः कायश्चरि मफाटकौ जैयावौर्क
 पाः पंचैते लववः सूर्ययो नरम् १ तत्र स्वरस्य स्वरना आहूता तस्मात्काष्ठाद्रव्यास्तु तात्समुद्रवेत्

स एतं ११७ इति नाम्नमाराणाम् दृग्ध्रयंकुमार्यं ठुगं गा पुत्रेन मूत्रकं वटपुंगमज्जारकृमेभिरभ्यंसुमहि
 तं ११८ यातयाप्रितं भस्म जायते पद्मरागवत् निष्प्रादिकं भवेत्तु शुद्धरेह रसायनं ११९ तेगान्दृतिह
 ८यतिवश्वर्षीर्यवृद्धिं विधत्ते नारुणयाढ्ये रमयति शतं यो धितो नित्यमेव दीर्घां शुष्काञ्जनयति सुतां स्निह
 नुल्यप्रभावा न्मन्त्रोर्भीतिहरति च सदा सेव्यमाजो मन्त्रः १२० गोरीतेजः परमममृतं वातपित्तकायं प्र
 प्रक्षौढे धिप्रशमितं जहं वृष्यमायुष्यमयं वल्योस्तिभयं रुचिरमकपे दीपनं शीतवीर्यं तत खोगात्सकलगाद
 जिह्वोमस्रतैवेधी १२१ वयस्संभकारी जगाम न्युहारी क्त्वा रोग्यकारी मरुक्कुलसि मृतो मेव हृदयकः सुयो
 जेसुयोग्यः सदा सत्तगजस्य तुल्यो गुणो न १२२ इत्यभ्रकमारण्यगो व्याघ्रीर्कटगतं वज्रदोलायं भेदि
 पाचितं सप्ताहं कोद्रवकाये कौलस्ये विमलं भवेत् १२३ त्रिसप्तकत्वा संतप्तं प्रवरमूत्रेण सेवयेत् मत्स्यगो।
 स्नातकं पिप्पलातकोले कुलिशोक्षिपेत् १२४ प्रभ्यातं वाजि मूत्रेण सिक्ते पूर्वक्रमेण च भस्मीभवति तदुक्ते व
 ज्रवल्कुरते तनुं १२५ इति वज्रमाराणो वैभोतं वज्रवद्वोष्ठं भ्मातं तद्वयमूत्रके हिमं तद्रस्मसं योज्यं वज्र
 स्थाने विचक्षाणोः १२६ इति वैभोतमाराणो यदंजननिभं क्षिप्रं वद्वो नो विहतिं व्रजेत् वज्रसंज्ञो हि तद्योज्य

श्री गुरुः

२२

यो न.

नरुचिकरं प्रज्ञाकारं शीतलं सौंदर्यं कविबर्हं नंदनं जरां नीरोगप्रताकाराणं धातुस्थैत्यकारं क्षयक्षयकरं स
वे प्रभेदापहं कंभस्तयतो नरस्य नभवे त्वने पिशुक्रस्तयः ११९ इति वेगमारणागुणाः काष्ठं हस्तमितं शु
काप्रियभवं मूलं समानीय तो संस्थाप्यं भुजगं च मन्मथशुभे पात्रेणाचुल्योपरि तत्राग्निं विदधीत धातुक्र।
शालेर्वैद्येन संचालितोपा १२० वराध्यायोपे

॥ ताम्रपादोशातः स्रुते तनुल्यं गंधकं क्षिपेत् कंठ्या रसो
न सं पिष्ट्वा तास्य पत्राणित्थे पथेत् १२३ मिः क्षिप्यं हिंका मध्ये शरावेणाग्निरोधयेत् हंरिकां पदुना पूर्य
पचेद्यामत्र यभिषक् ११४ स्वांशशीतं विचूर्ण्य चोतिदाह विवर्जितं सर्वदोषहरं ताम्रं सर्वयोगेषु
योजयेत् ११५ अथान्यः प्रकारः स्रुते तास्य दत्तं विमर्द्य पदुना स्मारेण जंवीरजेनीरैर्ब्रह्ममिदं स्त्रुगर्कष
यसालिप्रेषधमेतस्य प्रधात्रिर्जुष्टं वृद्धिं संसृज्य कस्त्रितं दुग्धा कं गंधेन तनुल्येनायाम् तं भवेत्सुशुति तं पंचा।
मृतेन त्रिधा ११६ वांशिभ्यांति विवर्जितं चारुजः कृष्णानिर्पोद्गामयेत्प्रलम्बेन हस्तं कुण्डलानि लगदातु पात्रे
जयेत् पुंजामात्रमिदं ततो द्विगुणितं संशुद्धं कायेन चेत्योक्तं स्थौल्यजरा विपतिशमने पथ्याग्निोवत्

रामः

२२

सायनेकृत्येव्यंश्रीतंसुयादिजित् स्वर्गोस्वर्गोसर्वार्गोवर्गजनकंसर्वक्षयोन्मूलकतवल्येव्यमनुस्र
 वीर्यमसक्तस्तद्वर्धनेव्यंश्री तिशेषामप्यसंभवसंहतिकरतेजस्करंशुक्रकृच्छरोगजरापहंनवसुधा
 णानोपमंश्रीणानो १०३ इतिस्वर्गोमारगो विधायपिष्टिस्तस्यरजतस्यायमेतयेत तालगंधसमं
 पश्चान्मेतयेन्निबुक्तद्रवैः १०४ द्वित्रिःपुटेर्भवेद्रस्मयोज्यमेतद्रसादिषु तारंश्रीतकषायमम्लमधु
 रंशेषत्रयच्छेदनेंसिग्धदीपन्मक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिणदक्षिण
 युतागोप्यकृत्यस्मापस्मृतिपाठुष्वलपलितश्रीरन्तरांभ्रंमरं १०५ इतिरूपमारणगुणाः तालेनवंगेद
 रदेनतीक्ष्णं नागेनभिर्बकंसिलयाच नागं गंधाग्रमनाचैवनिर्हतिश्रुत्वंतारंचमाक्षिकरसेनहंन्या
 त १०६ राजनीतिंनयाद्योषैनाम्नवन्मारयेदिषक् १०७ इतिरीति कांश्यमारणम् त्रिभिःकुंभोपुटेर्नगो
 वासारसविभर्देकः ससिलोभस्मतामेतितद्रजःसर्वमेहनुत १०८ इतिनागमारगो वंगंस्तालमर्कस्य
 पिष्ट्वादुग्धेनसंपुष्टेन शुक्लाश्वस्यभवेर्वर्कैः सप्रधानमस्मतोब्रजेत १०९ आयुःप्रदाताकलवीर्यकर्तारो
 गापहर्तामदनस्यकर्तो वंगेननुत्पेनचर्किषिदन्यद्रसायनंश्रेष्ठतमंनारागो ११० वल्येदीपनणाच

नेकांशिके सिन्धुः शुद्धः स्याद्विषतिं दुःकः इति विषतिं दुःकः शुद्धिः अस्मानिदं यं गोमूत्रे निर्वापितमयोमलं
 एतद्दृष्टुं सप्तवारं शुद्धं भवति सवर्षा १५ इति किं दृष्टुं दिः पादांशप्रालिप्तं शुक्लमभ्रं वध्याचकं वले त्रिणा।
 त्रं स्यापयेत्तीरे तस्मिन्मर्दयेत्कीरेः १२ कंवलाकूलितं मृत्तुवा लुकार हितं च यत् तस्मान्माभ्रमिति प्रो।
 त्तं सादृर्दृश्यं शुद्धये १३ इति धान्याभ्रकारणाविधिः अथ विषशुद्धिः विषं तुरवं दशाः कृत्वा वस्त्राखंडेन
 वद्धयेत् गोमूत्रमधो निक्षिप्य स्यापयेदातये अर्हं १४ गोमूत्रे नृप्रदातव्यं नूतनं प्रत्यं वुर्कः अर्हं गीते
 तद्दृष्टुं त्यगोषयेन्मृदुपेययेत् शुद्धात्येवं विषं सेवा योऽयं भवति चार्तिं जित् १५ इति विषशुद्धिः कंकुयं
 गोशिकं शंखं कासी सेंटं कशांतया नीलं जनें शुक्तिभेदाः सुखं काशं वराठिकाः १७ जंवीरवाणि स्यात्सिन्हाः
 स्यात्सिन्हा कोरुवाणि स्यात् शुद्धिमायां त्यमीयोऽभ्यभिषमि र्यो गमिद्वये १८ इत्युपरमादिशुद्धिः रसस्या।
 भस्मना वा यारसेना लिप्येव दत्तं हिंशु हिंशु लसिंदूरशिलासाम्ये न भेदयेत् १९ संमर्दकां च न द्रावै
 दिनें कृत्वा यगोलकं तं भांडं स्यतले दत्त्वा भस्मना पूरयेद्दृढं २० अग्निं प्रज्वालयेद्गाढं द्विनिशं स्वांग
 शीतलं उद्धृत्य सावरोषं चेतुर्नर्दयेत् पुटद्वये २१ अग्नेन विधिना स्वर्गो निरस्यं जायते मृतं एतद् ॥

शोऽनुत्तमसञ्जलपीनसकर्मोऽव्यासप्रमेसारचीरासन्मलयतिप्रभतगणकक्षोहंपरमाहितं २२ इतिस्त्रोहमार।
 णावोषसर्वस्वार मुहुःस्यात्तरुनकासिन्कृष्णांसलितैस्तक्त चूर्णोदकैः पृथक्कैलेभस्मीभूतोनदीषु
 कृत् ८३ इतितात्त्विकश्रुतिः गीर्णारासेऽपिपुजायानीरैर्मन्त्रशिला सप्ताहसिद्धिर्जुष्टोरासकोनरागिर।
 णा २४ इति वनशिलारसकश्रुतिः अथजैपालशोधनं जेपालंरहितंत्वगंकुरासप्तातिमंलेमाहिषे
 निक्षिप्तंअहसुस्ततोयाविमलंस्त्रयेसवासोर्दितम लिप्तंचूतनखपर्णेषुविगतस्नेहः जः सन्निभंनिम्बकां।
 बुविभावितंचवरुशः शुद्धगणधोमवेत् २५ इतिजेपालशोधनं ओतोर्वेष्टासमंनुस्यंस्वोदं कणां
 द्विष्टुक त्रिधैवपुदितंशुद्धंवातिभ्रोजिविवाजितं २६ इतिरुस्यश्रुतिः विभावितामैलाद्यमंजरज्जंवीरवा
 रिएणा मेवम्येज्यंबुनाहसिंशुद्धं कर्कोटकाजलेः २७ इतिगारमाक्षिकश्रुतिः तुर्योशर्मोधवोपेतंमाक्षि
 कंमर्दयेकृतं वीजपूरां २८ नादयंसम्यक्वात्रेचलोहजे २९ इतिस्त्रोमाक्षिकश्रुतिः अस्याद्रव्यद्वयैः
 पिष्टोदरादोमाहिषेनतु इत्येनसप्तभापिष्टः स्त्रक्षणीभूतोविशुद्धाति ३० इतिद्वयश्रुतिः गोदुग्धत्रिफ
 लाभृगद्वयैः पिष्टंशिलाजतु दिनेकंलोहजेपत्रेश्रुतिमा यात्यसंशयां ३१ इतिशिलान्निनुश्रुतिः त्रिदि

इव इवोद्यनुक्रमत ७१ तैलेतके गवांमन्त्रेकांजिके षडकुलस्य के त्रिपलाकाय तोये च संशोधाः सर्वधा ।
 तवः ७२ इति स्वर्गादि सर्वपातुशुद्धिः स्यात्तीक्ष्णलोहयोः शुद्धिरजसो यष्टे स्त्रिभिः रंभाजलेन बृष्टस्य
 शिशुमूलत्वगेवुना ७३ पुनस्तप्तं हिमीभूतं बालिकां बुन्निद्रजः भावितं मार्कवद्भावेः सप्तभाषु हि ते ततः
 ७४ मत्स्याद्वीसलिते स्तावदानीदेर्मतिर्मवेत् तत्कुष्टस्य मंदानि पांडुकास्मि कानादीन् ७५ नाशयं
 त्पुनः फात्रैः सैर्जोचयति ते तथा शुद्धिमा रणयोरेक्या दुक्त्रमेतन्नदृष्टा ७६ इति रसरत्नप्रदीपात् शुद्धं तैर
 रदगोधकयोगतः सौद्वेद्येन वा तिरजु रव्यदिनप्रकाशं लोहं नित्यं निलपितवला सरो गानुक्ता नृपान्मसहि
 तेन हितायकस्य ७७ अथवा शुद्धरात्रि मन्त्रैः काथेरन लेपकतो गतं सवर्णनारिभिः र्धं वृं नवसादा संयुतैः
 ७८ तदर्थं गोधकं तस्याप्यर्द्धं स्रुते नियोजयेत् कुमापि वारिभिः खल्वे मर्दिने गोतकी रूतं ७९ शुक्लमेतं
 त्रैः पत्रैर्वैश्विने तंतु भित्तया संपुटे स्यापयित्वा नैवेदिते च सदा पुनः ८० कुशलधान्यमव्यस्यंदिना नि
 विलविशतिः उद्धृत्य च ततो लोहं चोर्णोतं सुधया समं ८१ सर्वो मय हरे सम्यग्रसायनमनु तमे पांडुरं
 उपतिष्ठ येषा पयति सैरापेक्षिणो तिस्रस्तत्काशं नाशयति भ्रमं नमयति श्वेत्तु ८२ मयान्वा दति अ

नां सगोशिकानां तव गेष्ठतानां ६२ ससैधवानां समभाति कानां च गार्ग्यकं चोपरिर्ते निदद्यात् अस्तेन द
धामहिषी भवेन पिष्टरसो न स्पृश्यावमेकं ६३ समञ्जमेताञ्च निधाय खंडे ध्वं ऐदयेत् तत्पर्यं रजोर्विंशतिः
चूर्णाप्रतिमो द्वादशभोऽसंस्थाप्य संमुद्रादुत्सृज्य ६४ प्रज्वालयेदस्मिन्मथः क्रमेण संस्थाप्य पंचोपरिव
स्तभाद् वसिष्ठं दद्यादि नष्टं मन्त्रतत्त्वां गृहीतेष्वग्निं सवध्या ६५ तं द्रोणं शष्पीपयसा न पिष्टं कृष्या विदध्या ।
नवसादरां च कर्षपमाणां मरुत्रयं च वसिष्ठं प्रदद्यादथ शीतलोभी ६६ निष्काशय कूर्पां सिकताख्यं चादास्य को
दा कंदस्य मधुं प्रगृह्णात् कर्पूरानामासनाय कोयं बभ्रुगुणो नष्टो न मुक्तः ६७ निर्वाते भान्नामहजान् च प
थ्य शीलेन कुष्टामयनाशनं स्यात् पित्तं गकारिकं सरीसृफलं कुष्ठं कालानलो विलंबरादिना शक्नुता जग
तेष्वतिप्रदः सवर्णसमवर्णं कंदलुं तादातेन त्स्वदसंमस्तगादतस्करो रसपतिः सकर्पूरकः ६८ एतिकापूरसः
चौदसर्वस्वात् शुर्वस्तु सर्वधात् नोपजाति कृत्वा अतिमध्ये आरक्तानि कृत्वा शुद्धस्तं स मं तुभ्यं च न कायेन
सप्तधा भावायित्वा न्यसेत्कृष्यां श्रेष्ठे मुद्रां च कारयेत् ६९ वालुकायं च मध्ये तु यामार्कं नालयेदथ रसक
पूरं विख्यातो वोटवस्त्रो भवेद्भूमिः ७० स्वर्णाद्याधातकसर्वेद्रवीभूतास्तु योजिताः शुद्ध्यंति वक्ष्यमाणेषु

मासिकं द्वे लोसंगरत्नं मृगेन्द्रकुशितो द्रुते च तात्कालिकं ५५ इतिलवणभेदी सधानिधि उल्लस्य मूलं
विषजैविदध्या दूर्भस्य स्रुतं कनकोशापिष्टं संवेष्टयेत्कोलभवेन तैजसां सेनपञ्चाक्षिपचेद्द्वियामं ५६ धतर
वीजोद्भवतैलगर्भं संवदतां याति मुरवस्थितो यं संभोगकाले दृढतां करोति वीर्यस्य दुग्धं भजतो नराणां ५७
इति शिराण्यगर्भगुणिकारसरत्नप्रदीपात् सूतः पंचपलः स्वेष्टो षरहितस्तनूर्द्यभा गोवलिर्दोढको नवस्माद
रस्य तु वरीकर्षचसंमर्दिनः कृपां कञ्च क्लृप्तौ स्थितश्च सिकतायञ्जोत्रिर्वांसद्वैः पक्षो वल्लिभिर्दृढवत्परा
भासिंदरनामारसः ५८ याते सक्षौद्रपिष्यत्यपि च कफरुजिभूषणं चास्ति च र्गोपिते सेलासिता स्याद्दृगा
वति यद्दतीनागणार्द्रमतांशु पुष्टो साज्यात्रियामारुनयनफलाशाल्पली प्रणव्यत्तं किंवाकोता ललाटा
भरणा रसपते स्यादन्वणनमेतत् ५९ अपनयति रोगवृद्धं दृढयति काये मरुदन्तं कुरुते पुत्र्यता निचस्ते
सिंदुराख्यो रसः पुंसां ६० स्मरस्यायुर्नानागदद्दहनदावा न्नक्षिण सत्वावरे स्तेजो बल रुधिरता बहिस्तु
रितः अपि प्रौढस्त्रीणामतुलवलसारी निधुवनैरसः सिंदुराख्यः सकल रसागजो विजयते ६१ इति वसंत रा
जान्नरससिंदुरासः यञ्जेत्सिंदुः ३ मरुसमाख्ये निषापस्रुतस्य पलानि पंच चल्मीक मत्स्यखण्डिकैश्चि का

राक्तेन्द्रधित्यजे चराग्नेर्गोप्रदेयोधमेत ह्येवरागमीशजः ५१ प्रभातरानकैर्वेद्यो रसोभवति नान्यथा वत्स
 स्थिवणुषस्थे र्यं करोत्यवित्तरोगजित ५० इति रासवंचनं अथ अन्यः प्रकारः एतिकाकलिनीकैर्दनुजसिंह
 चित्रकैः ॥ मुराले पत्तवर्तयोष्ठागार्द्धवटसूतकः ५८ सास्यो रसः स्यात्पुटशिरुह्यैः रसाजिकैश्चोष
 णकैः त्रिरात्रे पिष्टस्तथास्मिन्नततः सुवर्णमुरानयत्वादिति सर्वधातन् ५९ इति मुराकराणं अर्जीर्णा
 णायसमर्पपत्रेसेष्टात्रिरात्रं पुटकांजिकेय मात्राधिकश्चेत्समतामुपेति यावन्तावद्भुसन्ताधिकापी ५०
 इत्यर्जीर्णा नानं सच्छिद्रं सलिला पर्णो भोऽवक्त्रे स एव कं दत्वा छिद्रं पक्कमुरादेयानी राविद्यो मिनी ५१ त
 स्या विगद्यतः स तौ दे यो लोहाय ते मुले षा नैर्ध्यातो ग्रसत्येषः कोचनं स स्मर्ता गतं ५२ स्तुप्तस्य चित्ताप्य
 नेष्टनेर्देयं समाचक्षिः देहाद्यै धानुवासाय प्रयच्छं त्यज्य बुद्धयः इति सुवर्णं जारणं ५३ पिष्टं पोः ॥ अणुप्र
 गाढमभलं वज्रोऽन्माचैकसः स तं धातुयुतं पटीकवत्ति तं ते स पुटो धयेत् अंतस्थं लवणस्य तस्य च तले
 प्रज्वाल्य वर्हि र्छात्वा स्त्रंयाः ॥ समर्थं दुर्कं दधवत्तं भस्मो परस्य शनैः ५४ तद्धस्मद्वितयं त्वं गसहितं
 प्रातः प्रभुक्ते च ये रूद्धं रेचयति द्विदाममसकृत्पेयं जलं प्रीतले एतद्धति च वत्स राविविषयमासिके ॥

श्रीगुरुः

२४

यो.त.

पवनाशनस्य संमर्द्यगाढं सकलं सभां देतां कञ्जलीं काचकृते निदध्यात् ३५ संरुध्य मन्त्रपटकैर्घटीं ।
नामुत्वे स च रोगो गुटिकां च दत्वा क्रमादिना श्रीगिरिना निपक्रातो बालुकायंत्रगतो ततः स्यात् ३६ वे
धकशुषारुणामीशजस्य भस्मप्रयोज्यं सकलामयेष निजानुपानेर्मरणं चरुं स्य वस्त्रक्रमसे
वनेन ३७ निविलक्ष्य यमः ॥ स एतद्व्रणकुष्ठभगंदरमेरुः चलधीधृतिशुक्रसमधिकं रस
भस्मसमस्तगणपरं ३८ इति भस्मसूतः ईष्टिकायां सुपक्वायां सुखा नंचतुरंगुलं कलाकाचेन सं
लिखंत स्यात् तः पिष्टिकां क्षिपेत् ३९ निवृद्धादीनां स्य देयो मूर्द्धिष्टिकाधिकः सुखं संरुध्य सुखे यदर्थं
ह्यावपुटं ततः ४० शीते तस्योपरि पुनः पुटं देयं ततो धिकं पवेद्विचित्रः कार्यो यावज्जीयं तिगंधकः ४१
जीर्णो वनस्तथा देयो यावज्जीयं तिषड्गुणः मूर्द्धितो विधिनानेन भवत्येव रसेष्टः ४२ इति रससूत्रं
जंवीरनिवृत्तौ रणमर्दे तोहिं गुह्यं न ऊर्ध्वपातनयंत्रेण ग्रासस्यान्निर्मलोरसः ४३ कंचुकेनो गवं
गाह्यैर्धमुक्तोरसकर्मणि योज्यः सांवपुटं स्निग्धः पूर्वो भावो भिषगुरैः ४४ इति हिताक्रष्टिः वलाद्वर
भ्रथात्री सस्य धीजिह्वाकोष्ठमिः मर्दे तत्सर्वं भावेन गंधकेन समञ्चितः ४५ वेष्टितो हि गुणा फल्गुक्षी

रामः

२५

एभिः २९ इति रसचिंतामयोः सदुपभोगस्य पटस्थितो यं सिद्धो भवेत्कर्म पुटेन गंधः आभ्यां कृता क
 जालिकाजुषोः सर्वाभयधौ रसगंधकाभ्यां २० इति गंधकसो धनं प्रक्या विप्रुद्धाय स जीर्णं गंधो
 दीपप्रदः कोचनभुगारश्चः वदति चैतन्निविधं सुबद्धं समर्द्धितं चापि मते रसेंद्रं २२ मूर्द्धा प्रपन्नोरने
 च योगान्वद्धस्तथावे चरतां ददाति मृतो मतिनाशयति प्रकर्षा जीया द्रसेंद्रो गणितप्रभाकः २० म्।
 ह्यहिकर्मलितयं सुखं च स तादृलेः षड् एण जा रणो च अजीर्णो नाशं च यया तथं च ब्रूमो स्वरूपं प्रति।
 भानुरूपे ३० सतप्रमाणं सिका तारव्ययं नेदत्वा बलिं मद्वा ऐतै ल्यभोऽतै लो वशेषे च रसे नि युज्या।
 न्मना हर्कायं प्रति लो कभूयः ३१ आषड्गुणं गंधक मल्य मल्यं क्षिपे दसौ जी र्णो बलिर्वली स्यात् रसे
 पुसर्वेषु भिद्यो जनीय मसं पायं रं ति गदं जवेन ३२ रतिषड्गुणं गंधक जा रणा विधिः अथान्यः प्रकारः
 विलो लिते स्वर्ण जले विप्रुक्के च स्त्रे यदत्वा न वनीत गर्भे च र्णो शिला गंधक तालकानो स पन्नगानो
 स मभागिकानो ३३ कर्षप्रमाणं च ततोऽस्य वर्ति प्रज्वालये न द्रलितं हते स्यात् अनेन कुर्याद्रस
 नायकस्य सर्वत्र पिष्टं बलि जा रणा य ३४ इति पिष्टी क रणं भागोरसस्य न य एव भागा गंधस्य भागः

वली पलितखासितं नारिरोषा नृजायते १५ ददृश्या जचर्मो गिका करोत्येव कफालिका कामलां पांडुरीं गंचन
 था कुष्टं जलोदरं १६ प्रमेहं श्वेतकुष्टं च कुरुते श्यामकंचुकः मर्महेदं वलितप्लुतं काली कुर्यादसंशयम् १७
 कापला वीर्यहा निचकुरते तान्निवारयेत् मूर्धयेदक्षि संयुक्तो मस्तयुक्तश्चलापयेत् १८ तेजोनाशं च भृङ्गो
 योपुन्मत्तश्चांगभंजनम् कुर्यान्नाशं शैलदोषस्तस्मात्तंशोधयेद्दसं १९ रसश्चतुर्धो दोषो ब्रह्मसि
 विडत्यक्तः श्वेतो रक्तस्तथा पीतः कृष्णो वणादिधीयते २० वास्त्राणाः कल्पते कल्पे गुरिका प्रांच वारुजः
 धातुवादे तथा वैश्यः मूद्रश्चेत्तत्कर्मणि २१ स्रुतः शोथो निशायां मरिच निचयके पिष्टके च वृकायाः धूमे
 लिपाकतो येप्यधितुलसि रसे मूरतो शिथुपाके वन्मीरुयेर्कं दुग्धेऽतमजित्तुने चापि पात्ताशपेके सो
 ध्याधः पातने वैलशुनपटुमतिस्त्रिदये त्कोजिके च २२ रजदयेदि नर्दप्रमर्दयेद्दसाधिपे स मीरितौ धधं प्रति
 प्रदृष्टमानसो भिषक् २३ प्लेनेस्तुने नापि शुद्धो भवति पारदः तत्र रावत्वे मासमेकं पिष्टो लवणासंयु
 तः २४ स्रुते पादमितं सर्वं प्रक्षिपेच्छो धनौषधम् अष्टमां संयुनः केपिक यद्यंति मनीषिणाः २५ सह
 सनि वृषलतोपल्लवो रसो भवेदक्षि सप्तमभावः स योषण नीलवणाः सचित्रः स गमदो विंशतिवर्षे

शिमेअएतोकोमोभेस्वेदरसस्यतद् ५ निशेष्टिकाधुमरजोम्लपिष्टोविकंचुकाः स्याद्विवसेनमूलः व
 एरनालो नलकं न्यकोभिः स अथरागाभिर्महितलसतः ६ सिन्धोवराधिरयदोलिकायादिरनमलाद्यै
 एरितस्त्रिभिंस्यात् तत्र्यशतामेणाविमर्द्यसत्तेजवीरनीरेणाततः प्रगाढं ७ संरध्यमां उदयगर्भमा
 ध्येथिष्टिततः संपुटमवगातत् निवेशयचु — स्त्र्योतुशनेः प्रदीपप्रमाणमिति चतलेप्रदध्यात् ८
 ततः शिरस्य ^{मां ३ स्य} स्यजलार्द्रमेकं वल्लिषेदल्यमजसमेव कारयेत्तोरगा वंगसंज्ञोनस्तः प्रदिष्टोऽस्य
 मूर्धपातः ९ कर्दर्थनेनेवनुंसकत्वेग्नाडुर्भवेदस्य रसस्य पश्चात् वलप्रकर्षाय च दोलिकायां सि
 द्धोजले सैधवचर्गागर्भं १० वंध्याहिनेन ^{अत्र} अजमार्कवानां सति ^{जिह्वा} त्रैकानां द्रवसंप्रपञ्चे सिन्धोस्थिरत्वेन
 भर्तृम्रितो ये सकोजिके दीमशतोऽतितीक्ष्णाः ११ इति रस रत्नप्रदीपात् रसस्युद्धिः उक्तं च मन्त्रावागाज
 लाद्याश्च अलीकोपालिका तथा रयामाकपालिका चेति पारदे सप्तकंचुकाः १२ मलदोषो वद्विरो
 षो भूदोषो न्नतरोषको रौलरोषश्च पंचैते दोषाः सत्ते समीरिणाः १३ मृदुपश्चात्प्रमरूपश्च जलरूपः
 पयोभिः पंचवर्णाः क्लृप्तवर्णाः सैलवर्गश्च कंचुकः १४ मन्त्रयात्कंचुकात्कुंजोऽपवाणा दोषतः

तः सव्यत्सारा मेपश्चक्रो वा नापुवञ्चुः शपयिदधिपयोरुप्यगो मायुमेषाः प्रेतो नीरोरनश्च न्वलदन्नन्ना।
 शिरावाञ्चेतवस्त्रोध्यजोवाचिनेरात्तेचसिद्धिः प्रभवतिमिषजो नान्यया किञ्चिदुक्तेः १० इतिशक्रुनाः अ
 थस्वप्नाः स्वप्नास्तु प्रथमेयामेसंवत्सराधिपाकिन्नः षड्विंशसैर्दतीयेतुत्रिभिर्मासेस्तृतीयके ११ अरुणो
 दयवेलायां दशाहेनफलप्रदाः आणेरुणो गोदयकुंजराणां मासादशैलाग्रवनस्पतीनामविष्ठानुलेपोरु।
 रितंमतेचस्त्रेषुगम्यागमनेचधन्यम् इतिस्वप्नाः १२ इतियोगतरेणिरापादकृपरीष्पारिकयनेना
 मध्वी दशास्तरंगः १४ ॥ अथधातुशोधनं तत्रप्रथमं पारदः जयेदयं संहितया पञ्चैकांगान्म
 हापातकुञ्जान्सत्तो न शुद्धस्ततः शोधनमस्य कार्यमर्थैरशुद्धेन सखायस्ततः १ अर्कसुनीलोवहिर
 ज्वलो गोमध्याक्षर्यप्रतिमप्रकाशः शस्तोद्यद्वस्रः परिपोदुरश्चचित्रोर्ध्वो ज्योत्स्नसकर्मसिद्धौ २ स्वाभा
 धिकाः संत्यगता रसेस्मिन्नागातिवंगारिकनामधेयाः नागाभवेष्टुर्गेलगंदुरेगाः कुष्ठंचवंगन्मराणां
 विशेष ३ मलेनमूर्च्छादहनेनरातोवीर्यं द्युतिः स्यादसक्तश्चलन्वान स्यात्केचुकाज्जाग्रमद्योदराणि
 ततोविशुद्धोभिमतोरसैः ४ शुभेति कुण्डिपरिचित्यसम्यक्कुर्यात्कुमारोवदुकार्चनेन विधायरक्षोवि

अथ ह क प री द्वा र ह्वा ह्वा त थारो द्रा च लो चां त च्च लं त्थ पि दृष्टि र्य द्वा त द्वा वा त रोग रोग वि द्रो वि द् १ शी प
 दे ध च सं त प्र पी तं पि ते च लो च नं जे लो ई ज्यो ति वा री नं सि ष्ठ मं दं क पे ज त त २ दं द दो षे भ वे मि श्र च री त
 री वि लो च नं श्वा म व री च नि र्मु जं तं द्रा मो र स म च्चि त म ३ री ई च र क्ते व री च भ वे च्छ स्तुः त्रि द्रो ष क ए कं
 च ष्च य द्वा भी मं छि ती यं ति मि तं भ वे त ४ त्रि मि र्द नै स्त रा रोगी स या ति य म मं दि रं ज्यो ति र्बि री स र स्मा री
 पि रोगो य स्य लो च नं ५ ई ष क्त्वं स्स नि य तं प्र या ति य म स द्रा नि म्म र क्ते क्त्वं व री च री ई च प्रे क्ष ते त द्या
 इ ति लि गे र्वे जा नी या न्म त्पु रे व न सं प्रा यः एक दृष्टि र्चै त न्यो म्म स्यु री त ता र कः ७ एक र ज्ञे रा नि य
 तं प र लो क प थं जे न य म ल्मा त् अ क्को षः श्वा म को षे प्प सि त र द न ति शी त ना मा प्र र शः शो णा क्षि ज्ये
 क ने ज्यो लु लि त क रा प रः श्रो त्र पा नि त्य यु क्तः शी त श्वा सो य वो ज्ञ श्च स न स मु द यः शी त मा नः स कं पः सो दे
 गो निः प्र प च्च प्र भ व ति म नु क्तः स र्व थाम् त्पु काले ८ अथ षा कु नाः पा ने मा तं ग वि प्रा तु र ग व्द ष फ ल छ त्र
 मां सो र्कुं भा यो धि त्पु जा नि ता वा सरा भि र पि त था रं ज री ट म द्वाः वी रा णा भे री म्दं गां वृ ज प द र वो वे द
 मां ग ल्य शो षा श्वा क्षि रा न्त र्म म्म कु ल म श र व क्ष वे द ना द्याः प्र श स्ताः ९ प द्याः का को प स व्ये षु म द र व क थि

छांसरासोपरदिशिजननषांगारभस्मादिसंस्था रक्तसरकगंधवस्त्रास्तालागुदलछेदिनः पंचमैलाभ्यंक्ता
 वैभोजनासालक निश्चितक रयेचविद्विषकेशा २ रासमंजयात् दूतोरक्तकषाय कृष्णवसनैदंगीजटी
 मंडितोतैलाभ्यक्तवपुर्भयकरवचोदीनोभुष्टोर्दृष्टाः भस्मांगारकपालपांशुमुशलीसर्पेस्तगेध्याकुलो
 यः शून्यसरसंस्थितो गदवतो दूतस्तु कालानलः इति दूतलक्षणां अथ मलपरीक्षा रुद्रतंत्रात् जुष्टि
 तंकेनिलंरक्षां धूमलं वाततोमतं हिल्यीतं च दुर्गंधिपिता रुक्मप्लव्यं भवेत् ४ शीतं शुष्कं मलं सोदृक्षि
 तं स्यात्कफकोपतः वातश्चेत्काविकारेच जायते कपि स मलं ५ वटं संजुष्टि तं पीतं स्यात्तं पित्तानिला
 द्रवेत् पीतस्या मंसे स्यात्पितादीषत्सो द्रवपिच्छले ६ श्यामं जुष्टि तं पीताभं वटं च तं त्रिदोषतः दुर्गंधः
 शिथिलश्चेव विच्छात्सर्गो यदा भवेत् ७ तदा र्जोर्गो मलं वैद्यैर्दोषतैः परिभण्यते कपिलं गुडिका युक्तं
 यदि र्जो वलो भवेत् ८ म - स्त्रीणां मलदोषेण इषितः परिकष्यते सीतं मलं नृनिगंधं मलं जेयं जलो
 दरे ९ श्यामं क्षपेत्तामवाते पीतं सकटि वेदने अति कृष्णं चाति शुभ्रं मति पीतं मयारुणं १० मरणाप
 मलं किं तु भृशो मलं त्यवेधुवं ॥ इति योगतं र्गिराणां मलपरीक्षायां नाम वष दशस्तरंगः १३ ॥

दाविदोः प्रसरः संप्रजायते आगे यत्ना तदा नूनं पुरुषस्य न संशयः १८ वाहतायां प्रसरे दिदुः सुखागेयं तदा हि
 शेन इशा न्याकं ते विदुर्धुवं मासे न नश्यति २० आग्नेया तु तया ते यं नैऋत्यां प्रसरेद्यदा छिदि नंच भवेत्तद्वा
 ध्रुवं मरणा मेव च २१ वायव्यां प्रसरे विदुः संधायोपि विनश्यति विकाशितं मत्स्यरूमे सो रिभो कारं संयुते २२
 कं रं मेरुत्वे वापि न रे मरुद्विवर्जितं गात्रं चं च शस्त्रं च रवं मृगालपदिशं २३ शरं चलकं टं चैर्वैजिचनुरपद्य
 विदुः रूपं न रे दृष्ट्वा न कुर्वीत क्रियां कश्चित् २४ रं सकारं तागं कमले गजचापं छत्रं तो च रं तां रं म्यं संप
 र्णो दश्यते यदि २५ आगे गता ध्रुवं जेया तदा कुर्यात्यति क्रिया नैल विदुर्दयं दाम्भ्यं चालनी स दशो भवेत्
 २६ कुल दोषो ध्रुवं जेयः प्रेत दोष स मरुतः नराकारं प्रजायेत किं वा स्यान्मस्तिक द्यं २७ भूत दोषं विआ
 नो या इति विद्या तदा चरेत् २८ इति योगतरे गिराणां मन्त्रपरीक्षा कथनं नाम २९ दश स्तरां गाः १२०० अथ
 दूत विचारः सृजानः शुद्ध वेवोद विराग्युत कुरु क्षत्रियो ब्राह्मणो वा तो रता द्यः शुशीलः शुभ वचन
 वरुः स्याद्यशस्त्रो न दूतः शस्त्रा यो धिन्न दोषे न च अ न युगलं नां गते नो नरो गी शो कार्तो वारुहं
 वान न हत पतित भय शब्दार्थवाणः १ आगत्य विप्र मे द्यो वल प्रथम दिशं पश्चिमा मुत्तरां वा शं भो क्ता
 नु

पश्चिमे

तथैव

किं न्या

नानावर्गोसरूपेस्मिन्नुद्देशे जायते मरुत पादे शुभे च जटरे विनष्टे मरुतुमादिशेत् ^{पादेनेष} अर्धवर्षेणा ^{उत्केनेष} वर्षेणाक्रमान्
 ध्वं ^{नेनेष} देयने च विनष्टे दक्षिणोवाले स्वबंधुस्मिं यतेषु वं १ वा मेवालेतथाभार्या विनष्टयति न संशयः उरो दक्षिणा
 बाहुभ्यां विनाशे मरुतुमादिशेत् २ अक्षिरो मासमराणो विना जटो दिनाष्टकम् अष्टभिः ^{मसक} कंधां नानोवायात्सो
 पेन तत्क्षणात् ११ इति छायाप्ररुषविचारः अथ मूत्रपरीक्षा परीक्षाविधिवत्कार्यो गिमूत्रस्य तत्वनः
 तत्पानेन दत्त्वा तेन स्य विटुं तज्जातिना वृत्वात् १२ विकाराश्चिन्तेन मया मूत्रे साध्यः सरो गीनि विशिचेत्
 तस्यात्कष्टसाध्यस्तत्पानेन साध्यो नागार्जुने नैव कृता परीक्षा १३ नीलं च रुद्धं कृषिते च नाद्यो पीता रूपां ^{वितेजी} तै
 लसमं च पिते ^{सोपानिनेषकोर} स्मिं यं कफात्पत्यत्वे वा तितृत्वां त्ति यो स्मरक्ते रश्मिरप्रकोपात् १४ मातुलंगारसाभासं सोर्वा
 ण भंजलोपमे प्रपाकरोहिता नो च मूत्रं च दन सन्निभं १५ अजीर्णाप्रभवे गोमूत्रे तं दुलतो यवत् नवज्यरे
 धम्रवर्णो च रुमूत्रं प्रजायते १६ पित्तानि लेधु म्रजला भमृक्षे च्यते मरुत्क्षेष्माणो बहुदा भं तत्क्षेष्माणेनेक
 लुपं सरक्ते जीर्णीज्वरे मरुत्क्षेष्माणो च पीते १७ स्यात्संनिपातादपि मिश्रवर्णो रणो विविशे न विच्यारणीयं
 पूर्वस्यां वर्द्धते विटुं यदाशी संसरावी भवेत् दक्षिणा संज्वरो जेयस्तथा गेयं क्रमाद्देवेत् १८ उत्तरस्यां य

यदावन्निभवेद्रंध्रसटित्ताजावत्तैस्म नद्यादीर्घः
भवेद्रोगोम्यनेशवर्णधक्काः ३

परीक्षेयम्

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

तद्व्यावर्हिताशोतिवस्त्रेतिष्टतिभिश्चितं १ वातोपितकफानांच हि त्रिदोषस्य लक्षणं नोपानोद्धारतो वस्त्रं वै ।
द्योवैवंशशुद्धजः २ वाते वस्त्रं सौरभं द्वा रातः स्यात्सोष्णं पैतमस्य तु न्यं विगंधं पांकास्थिरां प्रेक्षणां सं प्रेक्षि-
कोपाद्दुर्दृढं द्वात्युत्तर्यो स्त्र्ये क ता च ३ अथ जिह्वा परीक्षा पीता जिह्वा खरस्य शर्शु र्द्वितामारा ताधिके रक्तास-
माभवेति ते कफेऽप्युभ्याति पिच्छला ४ कृत्वा सकंठकाश्रुक्का सन्निपाताधिके तु स्या मिश्चितेभिश्चितो ज्ञेयः ।
हृत्क्षरावर्जिता ५ ॥ इति योगांतरं गिराणो वस्त्रादि परीक्षा कथनन्नाम दशाक्षरं ग १२ ॥ अथ छाया पुर-
षलक्षणम् अथात्र संवक्ष्यामि क्वाया उरुषलक्षणं येन विज्ञानमात्रेण भिक्वाल्लोभवेन्नरः १ कालोद्ग-
स्थितश्चापि येनोपायेन लक्षणं तमहं संवक्ष्यामि यद्यो हि षं शिवागमे २ एकांते विजने प्रातः कृत्वा हित्यं च
एष्टुतः निरीक्षेत निजां क्वायां कंठदेशे समाहितः ३ ततश्चाकाशमीक्षेत ततः पृथगति प्राकं ४ हीं परब्रह्मणो
नमः इति संक्रुः श्रुष्टो न राशते ज्ञातः पृथगति शंकरं ५ शुद्धस्थितिकं सेकाशेनान्तरूपधरं रसं यसमासा
भ्यासयोगेन भवच्चराणां प्रतिभवेत् ५ वर्षद्वयेन हेनायकतोरनासये प्रभु तद्दृष्टकृत्स्नवर्णो यः पृथगति १
न्यो भिन्निर्मले एवमासा न्यत्युपाश्रितो मयोगो नात्र संशयः पीते व्याधिभयं रक्ते नीत्ते हृत्स्यो विनिर्दिशेत्

श्रीगुरुः

१५

यो.त.

इषरतिर्यमवतिभीष्मायां
दिवचनं आदरेकीप्सा ॥२॥

इतेचातिवेगतः स्थित्वा स्थित्वा तथा नापी सति पाते भवेदुवम^{१०} चरुसरीतान् संपदतेचैकमानेन त्रिंशद्द्वारेण
दाधरा^१ स्वस्थानेन तदा नृत्तं रोगी जीवति नान्यथा ११ स्थित्वा स्थित्वा वरुणिया सारोपा प्राणाद्यातिनी जिह्वो
जिह्वं कुटिलं कुटिलं व्याकुलं व्याकुलं वा स्थित्वा वरुणिया मनीष्यातिनाशं च स्रक्मा नित्यं कंठे स्फुरति
पुनरप्युत्थीः संस्पृष्टा भावैरेवं वरुणिया विधत्ते स्वेति पातादसाध्या १२ पूर्वपित्तगतिं मभंजनगतिं स्वेत्प्राणा
माविशती स्वस्थानाद्भ्रमरा मुहुर्विदधती चक्राधिरुद्वया भीमत्वेदधती कलापिकति कासस्फुल्लमाना
न्वती नो साध्यां धमनीं वदति मुनयो नापी गतिं जानिनः १३ गभीरा या भवेत् नापी सा भवेत् सा सवाहिनी न
रवेगे न धमनी सो स्त्रावेगवती भवेत् १४ कामात्क्रोधाद्देगव - हासी राणा चिंता मया हुता मंदाग्नेः क्षी।
राधातोश्च नापी मंदतरा भवेत् १५ अस्रक् प्राणा भवेत् कोस्त्रा गुर्वीसा मागरीयसी लब्धी वरुणि दीप्ताग्नेल
द्यावेगवती मता १६ चपलाश्च धितस्यापि तत्र स्पृष्टवृत्तिस्थिरा प्रीष्टानापी मत्ता पातेदिनोर्द्विस्ममेन
रः दिनेर्देवा विवते तस्य ह्रिती यो म्रियते भ्रष्टं मरोगो मरुक् स्पृष्टव भवेदकदिने न च १७ ॥३॥ इति योगतर्कशि
रायां नापीपरीक्षानाम् द्वादशस्तरेणः ११ ॥३॥ अथ वस्त्रपरीक्षा ज्वरव्याघ्रशरीरस्य उष्मा भवति सरुणा

रामः

१७

यदा वस्त्रे मवेदुध सति नाजालं ऊर्ध्वं न दृष्टीर्धः

परीक्षेच्च

वेदेति च

सुप्रसन्नं कर्तुं तां हिंसां सुप्रसन्नं कर्तुं प्रसन्नं
 किं शमनीयेष्वनामनीयेति सुप्रसन्नं किं ॥ १॥ ९ ॥

चर्मोद्यदद्याद्मस्य पानके व्रतानि वक्तव्यं च धर्मस्य न प्रशस्यते ॥ ३ ॥ अन्ये पिधमागे हे भुक्तं न्यारे गशां तये म
 द्रापि च्छेदितं वस्य पत्राणि यत्नो फलं ॥ ४ ॥ मरिचं हि गुमाशी चवीर्जं कर्पोससं भवं छागरोमाणि निर्मोर्का विषया वै
 जलकी तथा ॥ ५ ॥ गजदंतस्य चूर्णं हि किंचित्तत्त्वतविभिश्चितं गृहेषु धूपनंदनं सर्वान्वालगराज्जयेत् ॥ ६ ॥ पिशाचा
 न्नास्मान्तरत्ना सर्वं चरहरं भवेत् इत्यपराजितो धूमः नेत्राणि धातुजान्याहर्नलवंशभवा न्यपि ॥ ७ ॥ चतुर्विंश
 त्यंशुला निखंडा नित्रीणि सुक्ष्मिः योजिता निखिलं दुर्धनं लिङ्गं नेत्रसंज्ञका ॥ ८ ॥ इति योगतंत्रं मिश्राणां धूमपा
 नाविधिर्नो मद्रशमस्तंभः ॥ ९ ॥ अथारक्तमुनिः शारत्काले स्वभाव न कुर्वाद्भक्तमुनिं नरः ॥ १० ॥ त्वं दोषग्रथि शो
 फाद्यानस्य रक्तमुने र्यतः ॥ १ ॥ विष्णुताडवता एगश्चलनं विलयस्तथा भूम्या हि पंचभूतानामेते रक्तमुताः
 स्मृताः ॥ २ ॥ इदं गोपप्रभं नैयं प्रकृति स्य मन्त्रं नै अन्यत्सर्वमप्युद्धि विनये रूढि रं नृणां ॥ ३ ॥ शोथे दाहे गपा
 के च रक्तवर्णं सृजः सुतो वातरक्ते तथा कुरु सपीडुर्दुर्जये निने ॥ ४ ॥ पाणिगोमेभ्यो पदे च विषद्वे च शोणिते
 मंथ्यं द्रापची कृद्दृशो रक्तो धिमंथिषु ५ ॥ विदारीस्तनो गेषु वषट्कापि गोरेवे रक्तो मिषं दनं द्राप्यं प्रतिष्ठा
 तास्य रेतेवे ॥ ६ ॥ यज्ञस्यैह विसर्पेषु विद्रव्योपि उकोद्रमे कर्णोष्ठधागा वज्राणां पाके दाहे धिरोरुजे ॥ ७ ॥ उपदेशे

विश्वेते ॥ १ ॥ के भव्या हिर्नो गुणाः सेमिता नार विष्मना अमगोध न भविगताः
 इव ता जलशुभा रागो रक्तं लब्धं निगुताः चर्मने वाशुगताः विलकोलीनता
 अकाराद्युताः छिद्रता वा एते गुणा भव्या हि वे च भूतानां नमस्तः स्मृतः ५

श्रीगुरुः

२७

यो.न.

गानिपंचकर्मणि कथितानि मुनीश्वरैः ३० ॥ इति योगतरंगिण्यं नम्यविधिर्नीमनचमसंरंगः ॥
अथ धूम्रपानविधिः धूमस्तु पृथुधः प्रोक्तः वृंरागमनं नद्या रेचनः कसरो चैव चामनो ब्रगाशो धनः १
शमनस्य तु पर्यायो मध्यः प्रायोगिकस्तथा वृंरागस्य तु पर्यायो स्नेहो मृदुरेव च २ रेचनस्य च पर्यायः शो
धनस्तोष्णारवच अधूमार्हाश्च रत्ने तेभ्यो तोभीर्नैश्च दुःस्वितः ३ दन्तवस्तिर्धौक्तश्च गजौ जागर्हितस्तथा
पिपासितश्च दाहार्तस्तान् शोषीत योदरी ४ शिरोभितापीति मिर्च्छादिगन्धान पीडितः क्षुत्तोरस्तु प्रमेरा
तः पांशुरोगी च गर्भिणी ५ रुक्मः क्षौणो ध्वजः तक्षीरक्षौ इव ताऽस्मर्तः भुक्तो न दधि मत्स्यश्च ग्लोचकः क
शस्तथा ६ अकाले चाति पीतश्च धूमः कुर्यादुपद्रवान् धूमो दादशमादृषो दीयते शीतितो न च ७ कासश्च
सप्ततिशया यमन्यहनु शिरोरुजः वातस्तेषां विकारंश्च हन्याद् कस्तुर्यो नितः ८ धूमप्रयोगात् रुक्मः प्रसन्नो
द्विप्रकाशनाः ९ दृढकेशा हि जगमश्चः सुगंधिवदनो भवेत् १० वदनेन पिवेद्दुर्मं वदनेनैव संत्यजेत् नामिका
भ्यां ततः पीत्वा मुखेनेव वसेत्तु धीः ११ सगवसं प्रेदक्षिणा कल्मसं गारपीपितं छिदेनेनं प्रवेष्ट्या यच्च गतेनैव
धूपयेत् १२ सलादिकल्मसमने क्षिप्रं सर्जरसं मृदु रेचनेनैव क्षौणो वल्मं च कासद्वेष्टुं द्विकोषणां १३ वामने स्नायु

रामः

२७

सुदृढं न कं कं दृष्टिं आकाशं न च धूमः १० ॥
११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥

नेचेवकेराप्रमश्रुप्रपातने युज्यतेवृत्तांनस्यंस्त्रैरेवोमधुरद्रवैः २३ यथा मशकानंपयःपिष्टंभृष्टमाज्येनकुं
कुमं नस्यप्रयोगतोहृत्यातवातपित्तंभवारुजाः २४ भ्रूशंरवाक्षिरःकर्णसूर्यावर्तार्द्धभेदकाः नस्यंस्पति
लतेलेनतथानागपणेनवा २५ माषाहिनावासिभिस्त्रितैश्चनसाधितैः तैलकपेस्प्राकृतेचकेवलेपवनेवसा
२६ रक्षाजस्यंसदापितेसर्पिर्मज्जानमेवच माषात्संश्राप्राप्ताभिर्वत्तारुचकरोहिषैः २७ कृतोष्णंघयाक्का।
योहिंजुसैधवसंश्रुतः कोष्ठो नस्यप्रयोगेनपक्षाद्यातेसकंपनं २८ ज्येष्ठहिंनवातंचमन्यासंभावेनोर्हके प्रतिम
शस्यमात्रातुद्विधिविद्वमितामता २९ प्रत्येकशोनाशिकयोःस्त्रेनेतिविनिश्चितम् स्त्रेयेथिदयंयावन्निम
जंचोष्ठंतेततः ३० तर्जन्याश्चश्चवेतस्याःयःसविद्वरुदाहृतः पंचविधैरष्टसंख्यैर्विद्वभिःश्राणाउच्यते ३१ स।
देयोमर्शानस्येष्टप्रतिमर्शोद्विहकः समयाप्रतिमर्शस्यतुल्यैःप्रोक्तैश्चैर्दश ३२ प्रभातेदंतकाष्ठोतेमहा।
जिगेमनेतथा व्यायामश्चव्यवायांतेविस्मृज्जोतेजनेक्तेते ३३ कवलान्तेभोजनोतेदिवास्वप्नोस्थितेतथा व
मनोतेतथास्नायंप्रतिमर्शः प्रयुज्यते ३४ प्रतिमर्शेनशाम्यंक्षितेगाश्चेवोर्द्धजुग्राः विभीतनिर्वकंभारोशि
वाशोलुश्चकारिको ३५ सर्वैकैतेलनस्येनपलितेनश्रुतिभुवं वमनंदेचनेनस्यंनिरुद्ध्यानुवासनम् ३६ प

मर्शोर्द्धजुग्राः विभीतनिर्वकंभारोशि

रं चैवाष्टशातो स्यात्तपानीयं च त्रिकार्थिकम् १० कार्थिकं मधुरं द्रव्यं न स्य कर्मणि योजयेत् षट्गुला हि वञ्जीयाना
 ली च तौ तया धमेत् ११ तीक्ष्णो को - लमिति वक्रवागेः प्रथमं न हितं वैरे च न यथा न स्य स्याद्गुण्युदीभ्यां पिप्य
 ल्यासैधवेन वा न तपिष्टे न तेनाक्षिकर्ताना साधितो गतः १२ मन्थाहनु गलोद्गतान स्यंति भुजष्टुजाः मध्व
 सारक्षस्ताभ्यां वचाम रिचसैधवेः १३ न स्य को स ज्ञेः पिष्टं दद्यात्संज्ञा प्रबोधनम् अपस्मारेत यो न्मोहं सन्नि
 योते पतंत्रके १४ सैधवं सेतम रिचं स र्षपाः कुष्ठमेव च वस्तु मूत्रेणापि दानि न स्यंते दानि वारतां १५ ऐसीत न
 स्यापि तेन भावितं म रिचं वचा कं को लं चेति च तौ हि देयं प्रथमं न उच्ये १६ अथ चंद्रगात्रकारः मर्शश्च प्रति
 मर्शश्च दो भेदो सेहमे मर्शो मर्शस्य तर्पणीमात्रा गुरव्याशातो स्य ताष्टभिः १७ मध्यमा च चतुःशातोः हीना
 शाता मिता मता एकैकस्मिन्नुमात्रे यंदे याना सा पुष्टे दुधैः १८ मर्शस्य द्वाद्विज्वे लं च दृष्ट्वा दोषवत्ता वत्तं ए
 कांतं रं द्रानं वान स्यं दृष्ट्वा विचक्षणाः १९ अहं पंचाहमथ वा स ग्राहं च स यं चितः मर्शः शिरो विरेके च व्या
 पदो विविधा स्य ताः २० दोषा ल्के शास्त्राद्यापि विज्ञेया स्नायथाक्रमान् शिरोनासाक्षितो गुष्ठसूर्यावर्गो ह
 भेदकं २१ रंतरो गोवत्सेहीने मन्थावाहं स जेगदे मुखग्रो वेकर्ताना देवा तपि त गदे तथा २२ अकाल पलि

पांथने च छु गयुः कीर्तिप्रजां हरेत ओ आक्षिपलदं पितृभ्रमत् दृष्टार मेहनुत् ६२ वातेपितेकफेरक्ते सन्निपा
 तेतथेव न मरु मूर्खा प्रल्तापे भुल्ल्माजीरां ज्वरेषु च ६३ संतप्रे सतता जीर्णं मा गंभ्राते विशेषतः बाले बृद्धे
 धतरणे तैलाभ्यंगः सरोत्तमः ६४ कृष्णाभेयात ॥ इति योगतरे भिरायां संक्षेपतो बलिविधिर्नो माष्टमस
 रंगः ६५ अथ नस्यम नस्यं तत्कथ्यते धीरे नो सायारं यदौषधं नावनं स्रष्टुमकर्मति नस्यनामदपं म
 तम् १ तस्य मेददपं प्रोक्तेरेचने तिरुने तथा रेचने कषणाप्रोक्ते तिरुने चरुं मां मतम् २ कफपित्तानि लब्धं सौ
 पूर्वमभ्यापणत्वे हि नस्य गृह्यते नस्यं राजा वल्लुत्कटे गदे ३ नस्यं त्यजेद्भोजनारो इहिने चापतर्षिते तथा
 नवप्रतिस्पायोगमि रणी गरद्विक्त ४ अजोर्गीर्द्विजतिश्च पीतस्तिरोदकासवः क्रुद्धो काभिभूतश्च
 षातो बृद्ध बालयो ५ वेगावरो धीमत्ता तश्चात्मैकाश्च वर्जयेत् अष्टवर्षस्य बालस्य नस्यकर्म समाच
 रेत् ६ अशीतिवर्षादूर्ध्वं च नावनं नैव दीयते अथ वैरेचने नस्यं ग्राह्यं तैलेः सती द्वाकैः ७ तीक्ष्णा भेषज
 सिद्धे नो स्तिरैः काथे रससि या नासि कारेभ्यो रष्टो षट्चत्वारश्च विद्वः ८ प्रत्येकं रेचने यो ज्यं मुराव्यम।
 ध्यात्यमात्रं या नस्यकर्मणि दातव्यं शाणो कं तीक्ष्णामौषधम् ९ हिं गु स्याद्यवमात्रं तु माषैकं सैधवं मतं क्षी

षामात्रास्म. तावुधैः ४९ इति वास्तिमात्रा अथ वस्त्वपगारनविधिः कटोरे मन्त्रयेणात्रैकिंवा पञ्चकमूलके
 ताम्नादित्रैषवापात्रैकिंवा पाषाणासंभवे ५० आकंठमज्जोवासेतप्रहरं प्रातरेवै रोमांतेष्वनृपेषु स्थित्वा।
 मात्राशतत्रयम् ५१ ततः प्रविशति स्मिदुर्भर्गं छित्त्वं पंचभिश्च भजेद्रक्तैर्षट्मं संप्रपद्यते ५२ मेदस्थ
 नंसप्तमैरष्टभिश्चास्थिषु ब्रजेत नवभिर्जौतिमज्जानंततो मात्रां न कारयेत् ५३ ततस्तुहरते रोगान्वातपित्त
 कफोद्भवान् ओतसा माईव कः कफत्वातविनाशनः ५४ धातूनां पुष्टिजननो बलवर्णकरः परः वात रोगान्
 दोषांश्च जयेदवविशेषतः ५५ इति वैद्यालंकारात् वस्त्यवगारनविधिः रस्माधैः पूराणां कर्णो भोजनान्नाकप्रश
 स्यते तैलाद्यैः पूराणां कर्णो भास्वरे सप्तमुपागते ५६ स्वेदयेत्कर्णादेशं तुपरिवर्तेन शोणयित्वा मूत्रैः स्वेदैः रसैः को
 ह्लैः पूरयेच्च ततो भिषक् ५७ स्वस्थस्य पूराणां स्निहैः मात्राशतमवेदने शतत्रयं ओजगरे शिरोगेगेतथैव च ५८
 कर्णोपपूरयेत्सम्यक् स्निहाद्यैर्मंत्रयोक्त्या नोच्चैः श्रुतिर्न बाधियं स्यान्नित्यं कर्णो पूराणात् ५९ इति योगाया
 रिजातात् कर्णपूराणामात्राविधिः निद्राकरोद्देशस्यैव च ६० पादतन्मूद्रकर्णो च पादाभ्यां ग
 प्रशस्यते ६० इति समेसपर्वके गतः स्वस्थ तमोनरः उत्तानशायी संभूय तैलाभ्यां स माचरेत् ६१ तयोवि

स्वाहादशाशोभता ३० पित्तगोनेनवरातेसरत्नवानरोगिरां एकाहंवाभ्युहंवापिपंचाहंवेष्टानेयवा ३८
इदंवापांतोरागीनीत्वा^{गोष्ठके}नीलद्रव्यवित्तोपच स्रवनिरीक्षयेतावन्नेत्रवस्तिविधित्तयम् ३९ निर्वृतिव्या
धिशान्तिश्चक्रिणालाविवमेवच सम्यकोपेसुरवेसुधिवैरायुवरापादवं ४० रोगोपाश्रुणानगुरुतामोभं
स्यादतिनर्षितैः हस्तो^{मन्त्रे}वित्तसरत्नेचनेत्रंस्यादीनतर्षितं ४१ रुक्मःस्मिन्नेक्रमः क्रमश्चात्रप्रयोज्यः संप्रदायतः
इतिनेत्रवस्तिवृहदात्रेयात् अभ्यंगःपरिषेकश्चपिचुवस्तिरितिक्रमान् ४२ तैलेस्फुटितुर्द्वैवंवत्तवजो
नोत्तरम् एतेषांचपराभाजायावच्छावश्चनेत्रयोः स्वीभिरिवनोदश्चकेशभूमिषुजायते ४३ स्निग्ध
चुशुतेकत्वाप्रदद्यान्मस्तकोपारि ऊर्ध्वजत्रुविकारेचपिचुतेतं प्रदास्यते ४४ शिरोवस्तिश्चर्मकृतोक्षिमुखा
दादशांयुक्तः शिरःप्रमाणांतेकत्वाचर्मवधेनयंत्रयेत् ४५ अथवासांधिरोधंचचैर्मैसीभिःप्रयोजयेत्
ततस्तेलंन्यसेतत्रयावत्संपूर्णतामवेत् ४६ तावदायस्तुयावत्स्यात्कार्णानामामुखच्युतिः वेदनोपरा
मोवापिमज्जाराणांवास्त्रत्नकं ४७ विनाभोजनमेवात्रशिरोवस्तिविधीयते विमोच्याथशिरोवस्ति
गपतुविमर्दयेत् ४८ इतिशिरोवस्तिः दक्षजातुकावर्तंछोदिकोछोदिकायुतं निमेषोन्मेषकालोवाए

सिंहवर्धयेत्

कुर्याच्छोदिकयायुते

श्रीगुरुः

२४

योः त-

अथ कर्मणि २४।

गो क २४ मालतौ पुष्यं ता भक्षि इ सवर्षं निगमं पंचविंशतिवर्षाणामथो मात्राद्विकार्षिकी २५ तद्द्वैपल्य
मात्राद्विसेरस्यापि भिषग्वरैः स्थितस्य जानुमात्रे - च पीठे निष्ठां शालाकया २६ स्थिग्वयामेद्रुमार्गो च ततो
नेत्रे निद्यो जयेत् अत्र वा सक्तमः सर्वोपान्यो गोपि निवेदितः २७ स्त्रीणां दशांशं लंनेत्रं स्थूलं प्रोक्तं निष्ठया।
मुद्राद्विद्वाननं द्योऽं द्योऽन्यं तच्चतुरंशं २८ दंशं लं सूत्रमार्गो तु सस्मनेत्रं निद्यो जयेत् सूत्रं कृत्वा विकोरे
छवात्तानामेकं मंशुलं २९ यो निमार्गो घृत्नारीणां सेरमात्राद्विकार्षिका द्विकार्षिकौ च वात्तानामसूत्रमार्गो
निरूपि ता ३० वस्तोऽश्वत्थं रजः पुंसां स्त्रीणां मात्रावजा रजः रूपादुत्तरवस्ति नोचितो मे हि नोक्ता चित्
३१ इत्युत्तरवस्तिः नेत्रसंतर्पणार्थं च नेत्रवस्तिप्रकल्पयेत् वातात परजो ही न देशे चोत्तानशायिनः
३२ नेत्रक्षेत्रं परित्यज्य साहचर्यमंशुलं सर्वतश्चाप्यष्टमसीजलं हत्वा प्रमर्दयेत् ३३ तेन पिंडना
त्नवालं दृढं संधिविवर्जितम् कृत्वा नवीनं ते ले न शुक्रभागं द्रवेण वे ३४ परयेच्च यथापस्मरति तै
व जायते नेत्रे यत्नं प्रकुर्वीत विक्वाशस्तथैव च ३५ वस्तो कप्रे संधिरो मात्रा पञ्चशतं विदुः क
पेवाते कस्मिं रोगे सप्तमात्रा शतं मते ३६ दृष्टि रोगे षष्टशतमधि मंशे सरस्विके शुद्धैः नि कुटिलै रस्त्रे

क्षयगत नेत्रगतयो ९

के

९४

रा मः

विधिना देया सप्तवाद्यैश्च वस्तयः अन्नायाते च होरात्रे सिंहे सुशोभने रते १४ अति संक्षेपतः प्रोक्तो वलितो बोऽनु
वासनः इत्यनुवासनवृत्तिः अथानिरुहवृत्तिः निरुहश्चापरे नाम प्रोक्तो मास्थायने बुधैः स्वस्थानस्थायनाः
दोषधातूनां स्थापने मतं १५ निरुहस्य प्रमाणां तु प्रस्थानादोत्तरं मतं मध्यमं प्रस्थमुद्दिष्टं हीने च कुडवास्त्रयः
१६ अनुवासास्य सूर्यः स्यात्तोऽस्याग्निः केवलानिली नानुवास्य सुरुही वै मेही स्य लीनयोदरी १७ नस्थाय
नानुवास्य स्य रज्जीर्णो न्यादत्तदुता शोकमूर्च्छा रविमया स्वासका सक्षयानुराः १८ अतिरिक्तः क्षिप्रदो
षः सतो रक्ताः कृशास्तथा आध्मानखर्दिरिह कर्षाः कासश्चासप्रपीडितः १९ गुदशोफानि सारगौ विस्वची
कृष्टसंश्रुतः गर्भिणी मधुमेही च नास्थायश्च जलोदरी २० वातव्याधुदावर्तना सक्तविषमज्वरे मूर्च्छा
तृप्तोदरा नारमूत्रे कृच्छ्राग्रमरीषु च २१ व्यस्य सक्तरमंदाग्निप्रमेहे शुनिरुहा मगधा मधुका भयविल्वव
चाभिर्प्रेषकारमूलसटोमि विविभिः मदनोपरदारुयुतैर्विपचेत्ययसागुदवसिष्ठुते लभिदं २२ गुडुतिनि
डिक कुडवस्तु भवेदपि चान्ने मूत्रे कुडवादीये मिमिरा मढा ठका सिंघुयुते न निरुहा रोहि विहितं मुनिभिः
२३ इति हिंसात्रो निरुहवृत्तिः अतः परं प्रवक्ष्यामि वलितमुत्तरं संज्ञितं दादशा गुल्लमाने नने नैवा समका

श्रीगुरुः

नरसत्तेर्दक्षिर्नैर्वा ४

गुरुप्रवेशनलिक्कारस्य ३

१३

विधिः

सि

योःतः

ममप्रमसरंगः ७ ॥ अथवलिविधिः वलिर्दधानुवासाख्योनिरुद्धततः परं पःस्तेरेर्नयतेसम्यादनुवास
ननामकः १ कषायक्षीरेतैलैर्वा निरुहः सनिगद्यते वलिर्दधेयते यस्यातस्यादक्षिणतिस्मता २ मृगाज
प्रकारगवोमरिषस्यापिवाभवेत् मन्त्रकोशस्तुवलिः स्यादलाभेचान्यचर्मजः ३ नेत्रंकापैस्तुवर्णादिधातु
मरुक्षवेणुभिः नैवेर्दतैर्विषाणाग्नेर्मणिभिर्वाविधीयते ४ आतुरां गुष्ठमनेनमूलेस्यूतेविधीयते कनि
ष्ठिकापरीणाहमग्नेचगुहिकामुरं ५ मुद्गच्छिद्रुतंवक्त्रेगोपुष्टसदशंदं षट्गुलमितंतच्चकिं वास्याहो
शागुलम् ६ द्योजयेत्तत्रवस्तिचवंधयविधानतः उत्तमस्यपल्लैः षट्मिर्मध्यमस्यपल्लैस्त्रिभिः ७ पलेनोर्द
नहीनस्य शुक्लमात्रानुवासने भोजयित्वा यथाशक्तं कर्तव्यं मणिर्नैः ८ उत्प्लष्टानिलविस्मन्त्रं योन
येत्सेरुवस्तिं सुप्रस्यवा मयार्थं वावामजं वा प्रसारिताः ९ प्रकुंचिता न्यजं बस्यनेत्रं स्निग्धे गुदे न्यसेत् वा
मेनपाणिना वस्तिं कंठमालय्यधीरधीः १० वस्तिं संपोदयत्यध्यात्मध्वजो न्यपाणिना जंभाकासकवा
दींश्च वस्तिकालेन कारयेत् ११ त्रिशन्मोत्राभितं कलं प्रोक्तं वस्तिं सुपीडने जाते विधाने तु तत्तुक्रिया निद्रां
यथासुरं १२ सतैलः सपरीषश्च स्तेरः प्रत्येनियस्य तु उपद्रवविना वैवससम्यगनुवाप्सितः १३ अनेन १

साधयेत्

रामः

नानुमंरुत्नमावेष्टा कुर्याच्छोदि कया पुनं एकमात्र
भवेदेवात्तर्दभेदेषा निश्चयदस्य नैमवति २॥ २ ॥

१३

नात् प्रयातसे वांशीतां वसेरुभ्यं गुमजीर्तातो ॥ व्यायामंमैद्युनं चैव न सेवेत विरेचितः शालिषि।
 कमुद्राद्यैर्जवागुंभोजयेत्कर्ता ॥ ५५ ॥ जैवाल्लेविस्मिराणां वारसेः शाल्योदनेरितं इति शार्ङ्गधरात् रांभो
 वीर्यसटं कंवल्लिमरिचयुतं व्युत्तरं च तस्य योज्यं नैकुंभवीजशिखिराणां वल्लिनेमर्दितां याममेकं भुक्तं गुं
 जादिमात्रं शिखिरजलयुतं त्यक्तं प्रत्यमुच्चैरिच्छामेदीरसो यप्रवल्मलहरः सर्वतोभेकहर्ता ॥ ५६ ॥ सारसं
 यस्तत् व्योष्वरेला मुस्तविडंगपत्रमविलसममत्रलवंगं सर्वभ्योर्हीत्रितार्कदं प्रवल्मलहरं उल्लेकव
 दं ॥ ५७ ॥ शिवांमूलोर्हैस्मात्रिकं र्कमयाजीजलधरः त्रिवृष्टी श्रीमसीनरपटुविडंगांभरसमं दलं कुष्टं।
 हिगुज्वलनदतिस्त्रिष्यमृदुले जलैरावेरुत्थैर्मलहरमिदं स्वरूपयसा ॥ ५८ ॥ जेणाले न समं स्तनव्योषटं क
 रागंधर्कं नागचस्याद्रसोमाषमात्रः सार्पिः सितायुतः ॥ ५९ ॥ इति स्पेग्रमानारमासप्लुत्तेन वज्रं वेलाज्व
 रं विरेकेणाश्रीतत्तां बुनिषेव नोत् इति नागाचौरसः रसरत्नप्रदीपात् च धीतीक्ष्णां रसेद्रटं कावल्लिप्रो
 कं समंतत्रिभाकुंभीवीजयुते विमर्द्य समवेदिच्छाविभेदीरसः वल्लः शार्कं रयाधिकं प्रचुलुकं पुंसः स।
 खरेच येन लिः शेषमलक्षोपमेव विनिर्लस्यै यथेभं हरिः ॥ ५९ ॥ इति योगतरंगिराया विरेकविचिर्ना

श्रीरामः

आएवधादिभिः ४ तथा नैवेद्यः आमं त्वदनेकं न्याययाम्भेता ५

१२

यो-त-

की

२२ ३ ७ ६ ५ ४ ३ २ १

शुनिपीतपवृत्तगताः संरेचयेरसयंतो बलायितैर्मतिसेविनामितागेरस्थितं मानवं ३१ पीताविरचनं श्रील
जलेसंमिथचक्रुषी सृगंर्षिकेचिराधायतो बलं शीतयेद्वरं ३२ निवानस्थो नवेगांश्च धारयन्नुसपेनया पीतां।
वृन्मस्योत्काधिकोत्सनीरं पिवेन्मुरुः ३३ वलासोपधपितानि वाहिवाते यथाव्रजेत् रेकात्तया मलं पितं भेषजं
चकफो ब्रजेत् ३४ इति रक्तस्य नाभे सुसंध्यत्वं कुक्षिमुत्तना पुगीषवानसंगं च कंदमंडलगोरवं विदाहो रसि
राध्यानं भ्रमसखदिष्टं जायते तं पुनः पाचयेत् सैरैः पक्कां संस्ते त्वरेचयेत् ३५ तेन स्थोपद्रवायांति दीप्ताग्निर्त्न
धुता भवेत् विरेकस्याति योगेन मूर्च्छा भ्रंशो गृहस्य च ३६ मूलक फालि योगः स्यात्तमां सधा वनसंनिभं मे
दो निभं जलाभासं रक्तं चापि विरि व्यते ३७ तस्य पीतां वभिः सिक्वा प्रातीरं दुलां वभिः मधुमिश्रेण योशी
हेकारयेद्वमनं मृदुः ३८ सरकारत्तचः कल्कोदधौ वीरकेन वा पिष्टो नाभिप्रलेपेन हृत्य तीसारमु
त्वेतां ३९ अजादी रं संवापि वैष्णवं हारि रानया प्राप्तिभिः षष्ठिभिः सत्त्वं मसूरैर्वोषिभोजयेत् ४० श्रीकै
संयाहिभिर्द्व्यैः कुर्यात्संभ्रं रोगो भिषक् लाघवे मनसस्तुष्टा वज्रुलाभं गते निले ४१ सुविरिक्तं न रं जाला
पाचयेत् पाययेत् निशि इति यातां वलं वृद्धं प्रसादो वद्विदीप्तिना ४२ धातुस्थे र्ध्वं वलस्थे र्ध्वं भवेद्वचनसेवा।

केसिरेभिरकेप्ररणां येषयाम्भेता ३

१२

३
उक्तं पाठं स्यात्

नो गल्लं न रं सितः कुं कुं न रं सितः २

त्रिवृत्ता जीरवं पाठाच्च जा जी सरत्वं च ^{कोट} देमस्वी री च दे संने च र्ता मुस्मो बुनाथिवेत् जुष्टिः ३

तं पयोभिर्वा नाचिरेगा वि ^{निकेत} रच्यते १८ त्रुत्ता कोट जं बी जं पिप्यत्सी विष्वभेषजं समुदी कार सः स्त्रो देवर्षा ।
 काले विरेचनं २० त्रिवृद् ^{उपमा} एतमो दी च्य शर्क ए मु सत्त चंदनं द्राक्षो बुला स य व्गरु शी तलं च वृना त्वये २१
 पिप्यत्सी ना ग रं सिं धु स्या मा त्रिवृत्त या सर त्रिहेत स्त्रो द्रे गा शि शि रे व संने च विरेचनं २२ त्रिवृत्ता शर्क ए
 तुल्या प्रोष्म काले विरेचनं अभया मरिचं संहि विरे गा मल्य कानि च २३ पिप्यत्सी पिप्यत्सी मूलं त्वे क पत्रं
 सुसमेव च एता नि स म भा गा नि दं ती च त्रि गु णा भवेत् २४ त्रिवृद् दृष्टु गा जे या षु णा चा न शर्क ए म
 धुना मो द को न्क त्वा क र्ष मा त्र प्र मा णा तः २५ एकै कं म स्त्रि ये त्वा त् र शी तं चानु पि वे ज्ज ले ता व दि रि च्य ते जं ।
 उर्या व इ स्त्रि न से वे ते २६ पा ना श र वि हारे पु भ वे नि र्जं त्र गाः सदा विष म च्च र सं दा णिं पां डु का स भ गं द रा
 न् २७ वा ता म कु ष्ट गु ल्मा शो ग ल गं ड भ मो द रा न् वि दार ह शी र मे रं श्च य द्द मा णो न य ना म या न् २८
 वा त रो गां स था भ्मानं मूत्र रु द्धा णि चा स्म री म दृष्टु पा र्थ्वी रु ज्ज व नुं जं वो द र र ज्जं ज येत् २९ स त तं शी
 ल ना दे षः प लि ता नि वि ना श येत् अभ या मो द का से ते र स्ता य न स जु म मः ३० अभ या मो द कः मू द्दी
 का क दू रो रि णी ज ल ध रः सं पा क म ज्जा शि वा रु द्ना मूल प टो सि के त व रि ला व्द स्त्री प प त्रं स सं सं द्धा य्या ।

निजप्रमदल्ययो गाल्योऽथ नश्च तस्मिन् विरेच्याविजानता ६ जीर्णञ्चरीगरव्याशोवातराक्षोभगंदरी अशोः
 षोडशयथाहोनागविधीतिः ७ योनिरोपप्रमेरातीउत्तमशीरवगादितः विदधिषादि विस्फोटविस्
 चीकृष्टसंयुताः ८ कर्णोनाशाक्षिरोवक्रगुदमेद्रामयान्तिताः शीरशोफाक्षिगोणार्कमिस्सारा नित्तादिता
 ९ यस्मिन्नोमूत्रवातातीविरेकाहेनरामताः बहूपित्तोमृदुःप्रोक्तो बहुर्येष्वाचमध्यमः १० बहुरवातः क्रूरको
 छोदविरेच्यः सकथ्यते मृदोमात्रा मृदोकोष्ठे मध्यकोष्ठे तु मध्यमाः ११ क्रूरेतीक्ष्णमता द्रव्येर्मृदु मध्यमा
 तीक्ष्णार्कैः मृदुर्द्रोक्षापयश्चोक्तैरेरपि विरिच्यते १२ मध्यमस्तद्वृत्तातिक्ता राजवृद्धैर्विरिच्यते क्रूरस्तु
 कपयसाहेमक्षीरीदंती प्रलोदिभिः १३ मात्रोत्तमा विरेकस्य त्रिशदुर्गैः कफोत्तकाः वेगैर्विशतिभिर्मध्याही
 नोक्तोदशवेगकैः १४ द्विपलं श्रेष्ठमारण्यातं मध्यमं तु पलं भवेत् पलार्द्धं कषायाणां कनीयस्तु विरेचनं
 १५ कल्कमोदकचूर्णानां कर्षमध्याज्यलेहः कर्षद्वयं पलं वापि देयोरोगाद्यपेक्षया १६ पित्तोत्तरे त्रिचवृत्
 योर्द्रोक्षाकायादिभिः पिबेत् त्रिफलाकाया गोमूत्रैः पिबेद्दोषं कफादितं १७ तद्वत्सैव वसुं दीनां चूर्णम
 स्तेः पिबेन्नरः वातादितीवरेकाद्यजोगलानोरसेन वा १८ पार्श्वे तैस्त्रिफलाकाशेन द्विगुणं न वा शुक्रोपी

आदिशब्दात् इन्द्रवारुणि अस्मन्तोतिशब्दादयः ५

रक्तमिदं विधाने रक्तमिति चिकित्तिनेन
रक्तं द्वै उपाचरेत् ॥ २१ ॥

पसादिरेको वांतस्थितिः शुश्रूतवचने अस्यार्थः वांतं कृतं सस्यजवमनेषु र
संस्पृष्टेषु रस्यजवमनेषु न स्यादसंसेदि तं पुनस्त्याद उक्ते रक्तं रक्तं पुनस्त्या
दलवुभुक्तं वोदलोदि नो वाचरा सोदेवसे विरेचयेत् ॥ २२ ॥

तस्य चान्ये यतो नराः २१ निसृतां तु तिलैर्द्राक्षा कल्कलिप्रोपवेष्टयेत् व्यवर्त्तो ह्युगोर्ध्वे तास्य क्ते पीरये च्छ्याने
ः शान्तेः २१ हनोर्मोक्षे स्मृतः खेदो रक्ते द्वै विधीयते भात्रीरसां जनो मी रत्ना जंचंदनवारिभिः २० छाद्य कृत्वा
पापये च्छ सद्यतक्षो द्रशर्करां शाम्यत्यनेन तस्माद्याः पीडा हर्दिसमुद्रवा २२ हृत्कंठशिरसोऽपि शिः शिः शिः
नंचलाखवं कफपित्तविनाशश्च सस्य क्वांतस्य चेष्टितम् २० ततो पारुह्ये शिः शिः शिः मुद्रयश्चिकणालिभिः हृदये
श्च जांगलरसेः कृत्वा दूषे च भोजयेत् ३० तं दानि शस्ये रोगे भ्यं पोरुश्च ग्रहाणि गदम् सवांतस्य न पीडा ये
भवत्येते कदाचन ३१ अजीर्णोऽप्रीतपानीयव्यापामं मेयुनंतया स्तराभ्यंगात्पदे र्गो ह्यदिने कं र्जयेत् सुधीः
३२ ॐ इति यो गतं गिराणं वसनविधिर्नो भवष्टस्तथा ६ ॐ अथाविरेकविधिः स्तिग्धस्त्विन्नस्य चोतस्य र
द्यात्सस्य क्विरेचने अवांतस्य लघः अस्तो ग्रहाणि हृदये लफ १ संदाभिर्गौरवं कुर्याज्जनये द्वाप्रवा हि वाम
अथैवाण चने रामं वलासं च विपाचयेत् २ पित्तविरेचने पुंज्यादामोद्गते गदेन द्या उदरे च तया भ्याने को ह्ये सुक्षो
विशेषतः ३ दोषाः कदाचित्कृप्यं निजितत्वं वनपाचनेः देत संरोधनेः शुद्धाने पां पुनरुद्रवः ४ बालवृद्धाः
वति स्तिग्धः क्षान्दी गोभ्यानि नतः आंतस्तथा र्तेः स्थूलश्च गभिर्गोचि च न वज्जसी ५ नच प्रसूता नापे च मंदा
श्च केरं प्रादिभिः पाचयेत् यद्यस्तं जैर्धनदु ग्यादिभिः तद्यस्तं देः पिरे ह्य कादिभिः
स्तिन्नस्य स्तिदि तस्य वमनं कार्यमिति विधिः ३॥

॥

सस्य रेवांतस्य प
द्यविधानमाह ८

श्रीगुरुः

श्री.श्री.

सुखसागं३

धवं मधुवाहितं बीभत्सं वमने रक्षाक्षिपति तं विरेचने १२ काष्ठद्वयस्य कुडवं स्यापयित्वा जलादुक्तं अर्द्धभागा
वक्षिष्टं च वमनेष्वपि चारयेत् १३ काष्ठपात्रेन वषट्कारं कृत्वा मध्यमापस्मिताप्रकीर्तिता मध्यमापस्मिताप्रकीर्तिता
च कनीयसी १४ कल्कं चूर्णावलेहनीं त्रिपलं श्रेष्ठमात्रया मध्यमं हिपलं विष्टान्कनीयसुपलं भवेत् १५ च
मने चापि वेगास्य रक्षोपि तात उत्तमाः षड्गामभ्यवेगाश्च चत्वारस्त्वपरा मताः १६ वमने च विरेके च तथा सो
णिता मोक्षरोगो सार्द्धं च यो दृशपलं प्रस्थमारुमनीषिताः १७ कफं कटुकतीक्ष्णोस्त्रिपलं स्यादृष्टिभेजे येन
स स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन स्यादृष्टिभेजे येन
निवेष्ट्य पितेष्ट्या तं जलं पिबेत् १८ सस्त्रेष्वावातपीडयां स स्त्रीरं मदनं पिबेत् अजीर्णो कोष्णपानीयं हिं
धुपीत्यावमेत्सुधीः २० वामनं पाययित्वा तु धानं मात्रासने स्थितं कंदमेरुं जलेन स्पृशेत् तं वा मये द्विषत् २१
प्रशोको रूक्षः कोठः कंददुःखिर्देते भवेदतिवातं भवेत्स्नाहि कोद्रोरो विमंजिता २२ जिह्वा निःसर्परां चा
क्ष्णां र्थावर्तिरुत्तरं रक्ति रक्तच्छिरेष्टी वनं च कंदपीड च जायते २३ वमनस्याति योगे तु मृदुः कर्थादिरेचनं
वमनान्तःप्रविष्टायां जिह्वायां कवलप्ररुः २४ लिङ्गाम्बुवर्गो रूक्षो र्ध्वतस्तीरं सेहितः पलान्यस्त्वा निष्ठादेयः

विःसदृशं

五

॥ २ ॥
॥ ३ ॥
॥ ४ ॥
॥ ५ ॥
॥ ६ ॥
॥ ७ ॥
॥ ८ ॥
॥ ९ ॥
॥ १० ॥
॥ ११ ॥
॥ १२ ॥
॥ १३ ॥
॥ १४ ॥
॥ १५ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १८ ॥
॥ १९ ॥
॥ २० ॥
॥ २१ ॥
॥ २२ ॥
॥ २३ ॥
॥ २४ ॥
॥ २५ ॥
॥ २६ ॥
॥ २७ ॥
॥ २८ ॥
॥ २९ ॥
॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥
॥ ३२ ॥
॥ ३३ ॥
॥ ३४ ॥
॥ ३५ ॥
॥ ३६ ॥
॥ ३७ ॥
॥ ३८ ॥
॥ ३९ ॥
॥ ४० ॥
॥ ४१ ॥
॥ ४२ ॥
॥ ४३ ॥
॥ ४४ ॥
॥ ४५ ॥
॥ ४६ ॥
॥ ४७ ॥
॥ ४८ ॥
॥ ४९ ॥
॥ ५० ॥
॥ ५१ ॥
॥ ५२ ॥
॥ ५३ ॥
॥ ५४ ॥
॥ ५५ ॥
॥ ५६ ॥
॥ ५७ ॥
॥ ५८ ॥
॥ ५९ ॥
॥ ६० ॥
॥ ६१ ॥
॥ ६२ ॥
॥ ६३ ॥
॥ ६४ ॥
॥ ६५ ॥
॥ ६६ ॥
॥ ६७ ॥
॥ ६८ ॥
॥ ६९ ॥
॥ ७० ॥
॥ ७१ ॥
॥ ७२ ॥
॥ ७३ ॥
॥ ७४ ॥
॥ ७५ ॥
॥ ७६ ॥
॥ ७७ ॥
॥ ७८ ॥
॥ ७९ ॥
॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥
॥ ८२ ॥
॥ ८३ ॥
॥ ८४ ॥
॥ ८५ ॥
॥ ८६ ॥
॥ ८७ ॥
॥ ८८ ॥
॥ ८९ ॥
॥ ९० ॥
॥ ९१ ॥
॥ ९२ ॥
॥ ९३ ॥
॥ ९४ ॥
॥ ९५ ॥
॥ ९६ ॥
॥ ९७ ॥
॥ ९८ ॥
॥ ९९ ॥
॥ १०० ॥

[illegible]

उभृते च ग्रीधे य एव लेहः कथितः चरन् वागम दाक्षे ज्योदरा विषकर्मणः तद्वत् वागम दे संकर प्रसृतो न गीय रिषे को व गाहने
 नेना को जम हनः कर्हं कुटी कुंभी तथा चरः कृणो से ता क उभे ते से स यो नि च यो दसा एषां लक्षणां वाग्भे दे दक्षी त म ॥ १५ ॥

२६

भाषा

धिक दूरागां २६ राति काल त्वुपर मे संभजो र वा निग्रहे क्षिप्रं ज्यो मा र्दे वे जा ते से द ना डि रा ति र्मे ता ३० ॥ ३० ॥ इ
 ति योगांतराणि स्येद विधिर्नो म पंचम तारां गः ५ ॥ ३० ॥ अथ व म न विधिः रा रा ता ले व सं ते च प्रा व द्का ले च
 देहिनाम् वमने रे च नै चै व का रे य ल्कुश लो भिषक् १ वल वं तं क फ य्या भेद श्वा सा दि नि पी डितं तथा वै म न सा
 न्यं च धी रा चि ते च वा म ये त २ विष दोषे स्त न्य रा गे मं द रा ज्यो म्नी पे दे र्दे द द्रोग कुष्ट वी स र्प मे हा जी र्णो भ्य मे
 शुच ३ विरा रि का प ची का स श्वा स पी न स च हि षु अथ स्मारे ज्वरो न्मा दे त या र क्ता ति स्मा रि षु ४ ना सा ता लो
 छ प र्के च क र्णो भ्या वे दि हि रु के ग ल सं द्या म ती सा रे पि त स्मे ष ग दे त या ५ मे रोग दे र् चो वै व व म नं का रे ये त
 भिर्के ष न वा म नी य सि मि टी न गु ल्मी नो द टी क्ता राः ६ ना ति व द्रोग भि र्णी च न स्यू लो न ह ता तु रः म दा र्तो
 र्त्त को रु ष्क सु धि त - श्वा नि रु हि तः ७ उ दा व र्त्त र्दे र क्को च दुः छ र्दः को व ला नि ली पां ड रोगी क्ता मि व्या भः
 पठ ना त्सा रा वा त कः ८ ए ते ष्य जी र्णो व्य थि ता वा म्या ये विष पी डिताः क फ य्या प्रा श्वा ते वा म्या म भू क क्ता ।
 थ पा न तः ९ सु कु मा रं क र्णं जाले च र्भू र्त्तं च वा म ये त पी त्या य वा ग्ग मा कं ठे ष्ठी रा त क्क द धी नि च १० अ सा
 न्ये म्ने ष्क ले भो ज्ये र्दो षा नु क्ते र प दे रि नः सि न्ध वा चि न्ता य व म नं द रं स म्य क् प्र व र्ते ते ११ व म ने षु च स र्वे षु सै

दोष दृष्टा वागमो विरेचनेन कारयेत् अन्यथा दोष दृष्टो नाह उक्तं भि
 यजः कोषनेमा दुर्धर्मे सस्येन सर्वे रा पन्तगत्पे च बो रस्य गोष स्य मृशे
 २२११ म २६ ॥

तस्य निर्मोरो चरके निर्विषं भोगेः तद्विराद्योऽर्थे मेने लुब्धान्नं कृत्वा परं पञ्चान्नं तेऽसिद्धं पाणि के
 ३ कवचाणां दश दिग्भा उल्लेखे तस्यैः अंगारस्य सन्नामे स्थायि तस्यैः कर्तव्यः ॥

नवमस्ये
 अथार्थः

असर्पावाजो जंतुः समये रास्त्रकर्मणाः ४ पश्चात्सेद्योगोत्पत्त्ये मूढगर्भे गदेन वा काले प्रसूता काले वा प
 श्चात्सेद्या निर्विनी ५ सर्वोन्मेषा निवाते च जीराणां हारे च कारयेत् सिद्धमानशरीरस्य हृदयशीतलैः स्पृशेत् ६
 सिंहाभ्यक्तशरीरस्य शीतैराच्छाद्य च क्षुषी अनीरोगो दुर्बलो मेही क्षीनस्त्री राऽपि पासितः ७ अतीसारी रक्तपि
 ती पांडुरोगी तथोदरी मदातो गभिरीति चैव न हि सेद्या विज्ञानता ८ यत्नानपि मूढस्यैः सिद्धसाध्या नृपाचो
 र मूढस्यैः प्रयुंजीत तया ह शुष्कदृष्टिषु ९ अतिसेद्योत्पत्तिं पीपलारक्तस्नाह्ममोन्मः पिनास कृपिडा
 काकोपस्ततः शीतैराचरेत् १० तेषु तापाभिधः सिद्धे बालका च स्वपाणिभिः प्रस्तरैरस्त्रासक्तैश्च काये रक्षक
 वेष्टिते ११ अथवा वातनिर्नाशि इव काय रसादिभिः उत्सेधं दृष्ट्वा यथापार्थक्यं द्विविधाय च १२ विमुद्या
 स्यं त्रिव्यं च धातुं जां काष्ठजामथ घटं गुल्मास्यं गोघृणां गुंज्यां निःशुंरि को १३ सुखोपविष्टमभ्यक्तं गु
 र्प्रवांराणां च तं रक्षिष्यं कया नाद्या सिद्धये क्वातरो भिरागम् १४ उत्पत्त्या समानं वा भूमिमुत्कीर्य वा हि
 रैः काष्ठैर्दधानाभ्युक्ष्य स्त्रीरधान्यास्तवारिभिः १५ वातघ्नपत्रैराच्छाद्य शयानं सिद्धये नरं एवं मावादि १
 भिसिक्तैः शयानः सिद्धमाचरेत् १६ तथोपनाहस्यैः च कुयोऽकान्तं रोगधैः प्रोदय्य देहं वातातं स्त्रीरमां सरसा

五

नमो विष्णोर्नाम चारुं निर्विकलं
 भक्तैः खडिगद्यो निभं अर्च्यमानं कान्तं कान्तं
 नमो विष्णोर्नाम चारुं निर्विकलं ॥

दीकृष्टत्वं ज्ञिष्टात्तु रत्नात्तु रत्नवरदत्त^{पत्र} श्वेतकाकोलमुख्येः २२ इति सारसंग्रहात् तैलं कृत्वा कथं विमलं
 कृतेरंभं दानि तैलं तत्पकं निःपेन भावं ब्रजति किल यदा शोत्य भावं तत्तत्तु मं जिष्टा तत्रितो धैर्जलवरतनुकैः ।
 सामन्तैः साष्टपथ्येः श्वची पुष्पा^{अर्था} धिनीरुप हि तमधि तैलं गंधं जहाति २३ तैलस्येंद्रु कलां शकै कविकासा ।
 भागात्तु तस्यां शिकाये चान्ये पि वरापयोदरजनीही वेररो धादयः ॥ आस्रजं रूकपित्या नावी जपर कवित्वा
 योः शोधनं तिलतैलस्य पेक्षवानां च पंचकं २४ जलं तैलं शेषधीनां च प्रमाणां यज्जुनोदितं तत्र स्यादौषधात्से
 हः तैलान्कायश्च तु गुणाः २५ कायाश्च तु गुणां वा रि कायः काय्यसमो भूतः २६ मृदो च तु गुणां देयं कठिणोष्ठ
 एज्जलं कठिनात्कठिने द्रव्ये वा रिषोऽशमागिकं सिंहकल्को यदां गुल्या चार्तिवार्तिवद्भवेत् वरं नो क्षिप्रं च नो
 शदस्तदा सिद्धं विनिर्देशोत् २७ अन्यच्च शदयुपरं मे मासे केन स्योपशमेतया गंधवर्गो रसादीनां संपत्तौ
 सिद्धिमादिशोत् २८ दृतस्यैव विपक्षस्य संसिद्धिं कृशक्तो भिषक् फेनोद्गमे च तैलस्य शोषं दृतवदादिशो
 त योगारत्नावल्यात् अर्कत्वा योगद्वयाणां कठिनानां विचारतः का^{ये} विधीयते न्येषां कर्त्तव्यं २९
 षड्भूतः ३० वेद्यालं कातात् आशौ संचारयेत्काष्ठं पञ्चात्कृतं तपयः ततो न्यसुरभिद्रव्यमेव सेह वि

श्री एरुः

रुगश्रयायोः कोट्येवेष्टोने
रुगश्रयाः ॥ १ ॥

यो. त.

मता ११ ^{कोट्येष्टोने} रुगश्रयाः ^{रुगश्रया} रुगश्रयाः वातातोदीप्रवरुयः मञ्जावसापिवेष्टुसेसर्पिर्वासा ^{नम्रा} सर्वतोहिने १२ शीतकालेदिवासे
रुमृष्टकालेपिवेष्टुश्री वातापिताधिकेताओवातश्चेत्काधिकेदिवा १३ नस्याभ्युज्जुगादधैर्मूर्द्धकाणाक्षिनर्पणेः ते
लब्धतेवायुजोतदृष्टादोषवत्तावल १४ धृतेकोस्तेजस्तेपेयतेलेष्टः प्रशस्यते वसामञ्जाविधौमंडमनुपानंस्त
एवार्क १५ व्यहवालक्षणास्स्याः स्त्रीणास्त्रास्त्रीणोरेतसः वातातोक्षिमिगीयेसेषांसेरुमनुतमं १६ रुक्मस्य
सेरुनेत्तेरैरानिस्त्रिगुणस्यरुक्मरां अतिस्त्रिगुणस्यलक्षणामारु भक्तद्वेषोमुखवत्तावोगुदैराहप्रवाहिका नं द्रा
नीसारपांडुत्वभृश ^{अतिस्त्रिगुण} स्त्रिगुणस्यलक्षरां श्यामाकचराकाद्यैश्चभक्तपिण्यकशक्तभिः १७ रुक्मरांकारयेदे
तेयेद्यादोषवत्तावलं सेरुव्यायामसंसीतवेगावतप्रजागरात् दिवास्वप्नमनिष्टादिरुक्मान्नेचविवर्जयेत्
२० ^{रुक्मरां} दतिशार्द्धधारा अथसेरुणकविधिः विधेश ^{रुक्मरां} क्षेत्रपालोवदुक्रमपिपुमेवासरेष्टजधित्वातेलस्या
ज्यस्यकिंवार्चयानिनिगुणाः संस्क्रतिसंप्रदायात् आदोवर्द्धिप्रदद्याद्यद्वैधिशानकेआदफेनव्ययः स्यात् १
श्चाभ्युमिंडकेस्तदृशाभिरलघुभिर्नोतिपीनेर्विशोध्यं २१ रक्तंसेस्याप्यवस्त्रविधिवदथापचेदासरादनि
मांष्टं काथेः कल्केश्चदुग्धेस्तदनुसरभिभिः शोधयेतेर्विशोध्यं २२ कल्केचंदनेस्तोर्जलजलदसटीरुक्मपा

रुक्मलकेः २

रामः

७

लभ्यमिति एतन्नेत्याभ्योपमर्गः एतन्नेलवसामिद्विदन्ते
 एतन्नेलवसामभिरर्गः इति तयो मेदावो ध्या ॥ ५ ॥

नयमिवेदितेनमसाह एतन्मर्गं तैलं च उरु
 वसावसाहं मज्जावर्गः इव नमसा ॥ ५ ॥

ज्यभागश्चेकादृशो हियः वरिणभ्यो गृह्यते वैद्यैः रूद्रभागः सकथ्यते २९ गृहीत्वाधिकमीशान्नाद्यो समीचीनमो
 षधं दापयेत्सुव्यवैद्यः सस्याद्विध्या सवातकः ३० वैद्यालंकारातः ३१ इति योगतरेणियायां युक्तायुक्तकथनं नाम
 तृतीयस्तंभः ३ ॥ ३० ॥ स्तंभश्चाश्चयकथ्यते योगारोगोपवातकाः स्तंभश्चतुर्विधः प्रोक्तो बृतेनैलं वसातथा १
 मज्जाचतैविधेनमर्गः किंचिदभ्युदितैरवो स्यावरो जंगमश्चेति द्विः योगिभिः स्तंभ उच्यते २ तिलनैलं स्यावरो शुजं
 गमेषु बृतेन वरं द्वाभ्यां रूभिश्चतुर्भिस्तैर्यमकलवृत्तमस्तन ३ विवेक्यहं चतुरस्रं पंचास्रं षड्रं तथा सप्तरात्रात
 परं स्तंभः सात्मीभवति सोधितः ४ दोषकाला निवयसो बलं दृष्ट्वा प्रयोजयेत् हीनं च मध्यमां ज्येष्ठां मात्रं स्तंभ
 स्य बुद्धिमान् ५ अभाजयातथा काले मिथ्या हारविहारतः स्तंभः कोटि सोफाद्रीः स्तंभानि द्वाविशं जतां ६
 देयाक्षिप्राजयेमात्रा स्तंभस्य पलसंभिता मध्यमाचनेकधं स्यात्तज्जन्म्या चाद्विकारिणी ७ केवलं पौत्तिके
 सार्धैर्वीतिर्को संधवान्तिरं ऐयं बहूकपे चापि व्योषद्धा रसमन्वितं ८ रूक्षस्तनविषातोर्नवातपि न विकारिणां
 क्षेपनमेवास्मृतीनां च सर्पिणं प्रष्टा स्यते ९ कृमिकोष्ठा निजा विष्टाः प्रवृद्धकफमेदशः पिबेयुः स्तेलसाम्याये
 तैलं सद्यो र्धनश्च ये १० व्यायामकर्षिणाः शुक्रा रेतो रिक्षा मस्तंभः महातिमस्तंभो रागावसावो ज्यया नरा

एतादृशो मन्त्रादिशुद्धः शतार्ध
 रतादि न कर्षितः क्षीरताः १॥

शुद्धं क्षीरं तैलो दीपं
 रूक्षं च योनेः शुद्धं
 देतो रक्षा ॥ १ ॥

लकर्मसु ३ आर्द्रचंद्रिणो यो ज्यमेष सर्वत्र निश्चयः काले तु क्लेशप्रभातं स्यादंगे तु क्लेशप्रभातं ४ भोगेः
तु क्लेशसाम्यं स्यात्तत्रे तु क्लेशम एव यम २ कर्म येषां धर्मयोगे यस्मिन् न्यस्य नरुच्यते ५ मानतो द्विगुणं प्रो
क्ते तद्द्वयं तत्तदर्थोभिः गुणहीनं भवेदर्थोद्वेगं तद्द्वयं भोगं ६ मासद्वयं तद्व्याचरणं हीनवीर्यं ७ तस्मा
दुच्यते हीनत्वं गुणिकाले होलभेते वत्सरात्परं ८ हीनास्युर्ध्वं तेनैलाद्याश्चतुर्मासाधिकतया औषधे
लघुपाकासु निर्वीर्या वत्सरात्परं ९ पुणराणास्युर्गुणोर्ध्वं क्लेशासवो भानवोरसाः व्याधेरुर्ध्वं यद्द्वयं ग
णोक्तमपि तस्य ज्ञेयं १० अतुक्तमपि यद्युक्ते योजयेत्तत्र तद्वधः इति प्रार्थना ११ वज्राभावे तु वैक्रान्तस्वा
र्णाभावे तु माक्षिकं रूममाक्षिकं जंसत्वं मृतं रूमसमं गुणैः विमलं माक्षिकं जेयं ध्रुवं रजतं वहुणोः
१२ मुक्ताभावे क्षिपेन्मृतं मुक्तासुक्तिं चतुर्गुणं अभोवे भवकसत्त्वस्य कोती लोहं प्रयोजयेत् १३ कांत्याभा
वे तीक्ष्णालोहं मत्स्यं रसद्वयं अभोवे मधुना योज्ये गुणो जीर्णं चतुर्गुणं १४ सिताभावे भवेत्तदं
शाल्यभावे च चण्डिकाः असंभवे तु द्राक्षाद्याः प्रदेशं कौशमरीफलं १५ वृक्षास्तं न भवेत्तत्र दाडिमं क्लेशं
प्रयोजयेत् वेतसास्तस्य चाभावे हरिर्मद्योस्तमादिरोत् १६ अभोवे चंदनस्यापि मेले यद्द्वयं चंदनं

तिनक्षत्रम्

चिह्नैर्न्यथा २३ इति मागधीपरिभाषा ॐ अथ कलिंगपरिभाषा यद्यो द्वादशभिर्गौरसर्वपैः प्रोच्यते बुधैः य
 वदयेन गुंजा स्यात्त्रिगुंजो वसवच्यते २४ माघे गुंजाभिरष्टाभिः सप्तभिर्बोभवेत्कचित् स्याच्चतुर्माषकैः शराणाः स
 निष्ठाष्टकस्य च २५ गद्याणो माषकैः षड्द्विर्माषस्याश्वा माषिकः चतुर्माषेर्षलं प्रोक्तं द्वादशागामितं बुधैः २६ च
 त्रपलैश्च कुडवं प्रस्थाद्याः पूर्ववन्मताः इति कलिंगपरिभाषा शार्ङ्गधरात् त्रुटिः स्याद्दशभिः षड्भिः तावन्ति १
 क्षासमीरितः २७ तामिषं भिर्भवेद्युकाषट्काभीरजो मतं नान्तां तर्गतैः सूर्यकर्त्तव्यं प्रोक्तं विवेक्तो कते २८
 तस्यानामोत्तरं जेयं त्रसरेण रजस्तथा अथ कृत्वा त्रैयान् रजोसिञ्जीरिणः सिकताताभिः षोडशाभिस्त
 था २९ सर्वपञ्चभवेद्द्वौ रसे चाष्टौ तं द्रुत्वं विदुः तद्द्वयं वाकं न्यर्माषं तद्द्वयं रक्तिका मता ३० रक्तिका द्वि
 तयेनापि बह्वः प्रोक्तो विद्या रदेः चतुर्भिश्चां ऽकोतः स्यादेवं मानपरं परा ३१ ॐ इति योगतर्जिरायां परि
 भाषा कथनं नामादितीयस्तं रं २ ॐ अथ युक्तायुक्तकथनं नवान्येतां निजो ज्योतिर्द्रव्याण्यपि विलक
 र्मेस विना विडंग कृत्वा भ्यां गुडवा न्याज्यमाक्षिकैः १ गुडची कुटजो वा साक्ष्माऽश्वासतावरी अश्वगंधा
 सह चैतौ शतशुष्का प्रसारिता २ प्रयोज्या च सदैवाद्दीक्षिता नैव कारयेत् शुक्लं नवीनं पट्टं यो ज्योत्सक

५ नि. अ. ५

४३

ने स्यात्कर्षोभ्यामर्द्धपलं शुक्तिराष्टमिकातथा १० शुक्तिभ्यांचपलं त्रैयं शुष्टिगमं चतुर्थिका प्रकुंचः षोडशी
 विल्वंपलमेवात्र कीर्त्यते ११ पलाभ्यां प्रसृतिर्जैया प्रसृते च निगघते प्रसृतिभ्यामंजलिः स्यात्कुडवोर्द्धशा।
 एवकः १२ अर्द्धमानं च सप्तैयः कुडवाभ्यांच माणिका शरावोष्टपलंतद्वेयमत्र विचक्षुः १३ शरावाभ्यां
 भवेत्तस्यैश्चतुःप्रस्थे स्याद्वैकं भाजनैकां प्रपात्रं च चतुःषष्टिपलश्च सः १४ चतुर्भिराष्टकैर्द्रोणाः कलसोन।
 ल्व्यणो मगः उन्माने च बटोराशिर्द्रोणा पर्यायसंज्ञकाः १५ द्रोणाभ्यां सूर्यं कुंभौ च चतुःषष्टिपरावकः सूर्या
 भ्यां च भवेद्द्रोणी बहुरोराणि च स्यात्स्युता १६ द्रोणाणि चतुष्टयं राणी कथिता सप्तमधुद्विभिः चतुःस्रस्रपल्लि।
 काषस्रवत्यधिका च सा पलानां द्विस्रस्रं च भारष्टकं प्रकीर्तितः तुलापलशतं त्रैयासर्वत्रैवा विनिश्चयः १
 १७ माषटंकाक्षिविन्वा निकुडप्रस्थमाष्टकं राशिर्द्रोणी रवारिकै रियथोत्तरचतुर्गुणाः १८ गुजोदिमान।
 माभ्ययावत्स्यात्कुडवस्थितिः इवार्द्धशुष्कद्रव्याणां तावन्मानं समं मतम् २० प्रस्थादिमानमारभ्यदिशुणं
 तद्वा र्दयोः मानं तथा तुलायास्तु द्विशुणं न कचिन्मन्तं स्रद्धवेण लोहाद्यैर्भौंडयश्चतुरंजुलं विल्लीर्गो च
 तण्डुलैश्च तन्मानं कुडवं वदेत् २२ पदोषधं तु प्रथमं यस्य योगस्य कथ्यते तन्नाम्नेव स योगो हि कथ्यते २१

षोडशास्रस्रस्रचतुर्गुणाक्षिवि
 कश्चित्तटंकांनंप्रस्थः ६

पलवस्तुत्तरचतु
 स्रस्रस्रटंकांनंप्र
 स्थः ॥ ४ ॥ ४ ॥

श्रीगुरुः

४

यो न

वल्लरेननराणा मोदनेनमृदमांसरसेन ११ दासयात्रिफलयात्रिवल्लुचसिस्मनेनरुधिरश्रुतिभिश्च सपिषाच
स्त्रितयापयसाचखादुनाभवतिपित्तनिवृत्ति १२ लंघनेनवमनेनयवान्नप्राशनेनशिरसिश्चविरेकै कट्फ
त्साहिकवलैरहिमाभिश्चाद्विरत्राममेनिकपश्च १८ इतिस्त्रजस्थानेचिकित्साकलिका ॥३॥ इतियोगतरा
गिरायां ग्रंथावतारिकानामप्रथमसूत्रः १॥ ॥३॥ प्रथमं परिभाषा नमानेनविनायुक्तिर्देव्याणां जायते कचिर अ
नःप्रयोगकार्यार्थमानमत्रोच्यते मया १ मानञ्चाहिविधं प्रोक्तं कालिं गमागधंतथा कालिं गमागधं चैष्टमि
तिमानविदोविदुः २ त्रिसरेणुर्वधैः प्रोक्तं त्रिंशत्तापरमाणुभिः त्रिसरेणोत्सपर्यायोनाम्नावंशीनिगद्यते ३
जालोतरगतैः सूर्यकरैर्वशीविलेयते षड्शीभिर्भरीचिः स्यात्ताभिः षड्द्विजिका ४ तिसृभिरजिकाभिश्च
सर्वपः प्रोच्यते त्रयैः यवोष्टसर्वयैः प्रोक्तो गुंजा स्यात्तच्चतुष्टयं ५ षड्द्विस्तुराजिकाभिः स्यान्माषकोरैर्मधानको माषैश्च
तुभिः शणाः स्याद्वरणाः सनिगद्यते ६ टंकः स एव कथितस्तदयं कोल्लज्यते सुद्वयोवदकश्चैवद्रंसाः सनि
गद्यते ७ कोलद्वयंच कर्षः स्यात्संप्रोक्तापाणिमाणिका अस्मिन्पुत्रुः पाणिनलं किंचित्पाणिञ्चतिद्वकम्
विजालपदकंचैवतनापोऽस्त्रिकामता कसमध्योऽसपदं स्तवर्गोर्कवर्गः १ उद्वरंचपर्यायैः कर्षेष्टवनिगद्य

रामः

४

धोत्रिभिरत्ये त्रिभिराद्यपरैस्तदन्येच्च ५५ अन्त्याद्यावाद्यमाद्यान्तावत्कोपसमोमूलं मध्यमध्येनरौ
मध्यप्रयोगान्नयतत्रिको ५६ आद्यमध्यमन्त्यमाद्यमध्यांतिमंक्रमत आद्यं दोषं समाप्रायः प्रयोगपरिणीतितः
तिमसन्तिमां ५७ आद्यमध्यमन्त्यमाद्यमध्यांतिमंक्रमत आद्यं दोषं समाप्रायः प्रयोगपरिणीतितः
५८ युग्मं रात्र्यन्तोरदिमध्यांते पुनश्चात्त्याद्यमध्यमे मध्येचांते तथा दोषेर्नोत्पादि ६० क्रमात् ५९ मु
क्तौ यतिर्जीतो न्येजीतो भुक्ते च जीयति जीतो जीयति भुक्ते च दोषेर्नोत्पादि ६० क्रमात् ५९ मु
र्वमध्यांतेषु व्यवस्थिताः ६१ रात्रोरात्रवयसां संधिष्वपि कफानि लो ६२ आद्यांते च दोषेर्नोत्पादि ६० क्रमात् ५९ मु
मध्यमध्यं वत्वं तन्ते अष्टमादौ च निदिशेत् ६३ इति चरकात् किंचान्यदपि हन्तादिरुपाकृति सात्म्यजाति
मदेः सप्तमिस्थानुरासर्वे गान् चिकित्सितं कषणाद्वहणाद्यं कुर्यात्तत्रेद्योविधिवत्सुयोगैः ६४ इत्येषधी
नां च रवः प्रभेदाद्वहाराकाराणामिव विस्फुरंति नात्वेति संहारमपास्य धीरैः संभावनीया विविध प्रभावाः ६५
स्वाभौविका गंतुक कारिकांत रागो गमवेयुः किल कर्म दोषजाः तच्छेदनाद्यं दुरितापहारिणः श्रेयो मयान्
योगावराजिनो जयेत् ६५ इति शार्ङ्गधरात् तत्र लावदन्ति कश्चाममेति स्वरवस्ति परिषेव निरुहैः सुक्तमान
समाधिका इति स्वाभाधिकी रागाः क्षुत्पिपासा र
स्य आगंतुकाः श्लेष्माभिषाद्यः काशिकाः श्ले
भी रागाः श्लेष्माभिषाद्यः काशिकाः श्ले
चित्तुर्ध्वः सर्कजाः श्लेष्माः कर्म शेषजाः इ
ति शिवाभवेष्टः ॥ २॥ ३॥ ४॥ ५॥

॥ अथ ह्यगची उक्तेषु ८ कोतरेभ्यः शतप्रत्ययैः प्रचक्षते ॥
॥ तेष्वेकैः कालसंयुक्तैः शेषान्ताग्रेणोक्तैः ॥ ३॥ ३ ॥ ३ ॥

प्रस्तौतपरं ३० स्वभावाद्वाधकसाध्याकेचिन्नाप्याउपेक्षिताः साध्याप्यपत्तमायानि याप्याभ्यासाध्यतोत।
था ३२ निवृत्तोपि पुनर्याधिः स्वत्येनायातिरेतुना दोषैर्मागीकतेरेरे त्वेषुस्सम्प्रोद्वानतः ३० व्याधेस्तत्परि
ज्ञानवेदनायाभ्यन्तिग्रहः एतद्वैद्यस्यवेद्यत्वेनवेद्यः प्रमुखाद्युक् ४० नास्तिरोगोविनादोषैर्यस्मानस्मादिचक्षुः
अनुक्तमपि दोषाणां त्रिगैर्व्याधिसुपाचरत ४१ यथाह्योसद्यचार्यः वातस्यपित्तस्यकफस्यचापि विकारिणः
कायगतो हि काये प्रकोपेरेतुः कपित्तस्य त्रिगैर्विकारिणोचिन्नाप्याउपेक्षिताः ४२ ह्येति त्रिगैः व्याधेः कटुभिरन
शनेर्वैरासधारणैश्च व्याध्यायामेभ्यश्चवायेः प्रतरणावलवर्द्धिग्रहेर्नागरेभ्यः प्रथमानौवारकं शुभ्रमिति भिराने
हस्तसिद्धिः पयोदेरन्नेजीर्योचंजंतोरिति भवति तन्नोमारुतस्य प्रकोपः ४३ कटुस्त्वामिदं हि तीक्ष्णालवणो
धोपवासानपत्नीसंपर्कं तिलानसीदधिसुखासुक्तारनालादिभिः भुक्तेर्योर्जतिभो जने च प्रादुरिग्रो ध्वंसति प्रा।
णिनां मध्याह्ने च तथा ह्यगमसमये पित्तप्रकोपो भवेत् ४४ शुक्रमधुरातिशीतदधिदूधनवान्नपयति तत्तत्तत्तत्तत्
सुभस्मणातिदिवा सयनेः शमविषमासनाभ्यश्चानपायसपिष्टकृतैरापि च कफः प्रकुप्यति मधोचदिनादिषु
च ४५ इति प्रकोपकारणैः प्रकोपमेत्यसर्वेणासमीरणादयस्तनो र्जः सृजंति जंतुषु ४६ वातपित्तकफको

新刊

वागसीनोऽप्यरसमत्वं ।
नरेवयोगत्वं ॥ ७ ॥

॥ अरिष्टो मृत्युसंकेतः ॥

५५

गरी करिचिह्नैवयागेन दृष्ट्वा रिष्टोपिजीवति २४ चिकित्सितंरागीरंयोननिःक्रीणातिदुर्मतिः सयन्करोनिसुक्कं
ततस्त्वर्वाभिषगस्तुते २५ नैवकुर्वीतलोभेनचिकित्साप्रणयविक्रयं ईश्वराणां वस्तुमतां लिप्कृतार्थं नृवृत्तये २६
एगमादोपरीक्षेतततो नंतरमोषधं नतः कर्मभिषक् पश्चाद्भोजनपूर्वसमाचरेत् २७ कर्मप्रकोपजाः कचिकेविद्दो
षप्रकोपजाः कर्मदोषाद्भवाः कचिन्मनःकायस्थिता गदः २८ कर्मस्ययात्कर्म भूता दोषजास्तयमोषधैः कर्म
दोषोद्भवा यो नि कर्मदोषस्ययात्स्ययं २९ यथा प्राप्सं तु निर्गोतो यथा व्याधिचिकित्सितः नशमंयानि यो व्याधि
स्ततः कर्मजोषधैः ३० उपैष्य भेषजैः शांता क्षेजेया कर्मदोषजाः विज्ञेया दोषजास्तत्र्येकैवलं वा यमैकतः
३१ तोगालु दोषवैषम्यं दोषसाम्यमंगेतौ निजागदुविभेदेन ते च तोगाद्विभज्यता ३२ यामिः क्रियाभिर्जा
यते शरीरधातवः समाः साचिकित्साविका एणां कर्मतद्विषजो मतं ३३ स्निहत्पवित्रो न्दोषाः क्षामान्नसपथा
नुगान् रसमामंषाचयित्वा रुर्दोषान्मृषकपृषक ३४ सपवणाचनो ज्ञेयः नच दोषान्निपाचयेत् दोषा
पकावातपाकोष्मराणां स ३५ वर्षान्तरां ३५ विकारनामाकुशलो न ज्ञेयो धौलिकं दाचन नहि सर्वविका
राणां नामतो सिद्धिवा स्थितिः ३६ दर्शनं स्पर्शनं प्रस्नेह्य भेजो न विधामतं व्यायुगादिदृष्टां स्पर्शाच्छीतादि

वसुधा हि जंघं प्रसमन्वेन देवा रोगता ५

सिरोल्लाटे नचपातिवस्सु १॥ २ ॥ १ ॥
द्वन्द्वेनयवति ॥ १॥ २ ॥ १ ॥

五

[illegible]

2

ध्विकिस्मायाः कर्मसाधनहेतवः ११ ज्ञातशास्त्रः शुद्धिः पुरोत्तमुरत्तः कृतोद्यमः ६४ कर्मोक्तो धर्मोऽसि
 भिषक्पादुच्यते १२ आढ्यो रोगी भिषक्प्रयोरक्षिणो ज्ञापकोरुजं असर्वलक्षणः पथ्यशीलः पादो
 उपरोमतः १३ दोषकालवयोदेशमात्रप्रकृतिरेतसां सौम्यपदैषजंतस्यात्यरः पादध्विकिस्मिते १४
 अवल्लाशी जितस्वप्नो हितो धर्मार्थकोविदः बहुरशी कर्मदत्तः पादस्यात्यरिचार्कः १५ वातपित्तकफश्चे
 ति त्रयोदोषाः समासतः विहताऽविकृता देहं धांति ते बहु यंति च १६ च यप्रकोपोपशमावायो ग्रीष्मादि
 षु त्रिषु वर्षादिषु च पित्तस्य स्फूर्णाः शिशिरोदिषु १७ तेषां पित्तो धिहृन्नाभ्यो रधासंध्यो हं संस्थिता वयो
 होरादिभुक्तानो ते न भव्यादिताः कर्मोद १८ जोगले वातभूयिष्ठमान् पूचकफो जेतं साधारणो सममलं जि
 धाभूदशमादिशेत् १९ मात्राचतुर्विधा ज्ञेया समासमाचरती क्षाका विषमाचेति संप्रोक्तान तद्वद्विधिशेष
 तः २० शुक्रानेव स्थेर्जन्मासो विशेषेणो वविषक्रमे नैस्युः प्रकृतया स्ति त्त्रो न भव्या न माः पृथक् २१ मला
 यतं वलेषु सां शुक्राय तंतु जीवेनं अनाध्विकिस्मिते कार्ये सरस्य मलरेतसो २२ ज्ञातमात्रध्विकिस्मत्तु नोपे
 क्ष्णो लयतया कः वहिरास्त्रविषे सुल्पः सल्योऽपि विकरोत्ययं २३ यावज्जीवं चिकित्स्य तु नोपेक्ष्यो भिषक्ता

श्रीगणेशाय नमः अथ बृहद्व्योगतरंगिणीलिरव्यंते कपोलविगलश्चोलदानपानीयपिच्छ
 ले भ्रमद्रुमरकोभौरवंदेहद्विरदानं १ आयेस्तवस्याखेच्छोपनाम्नोधास्मोभासांकोउपह्रीभक्त्प
 तैत्वाप्यप्रीतिभाजोगिरीशोकाशीवासं कुर्वतोभूरिकीर्तः २ एतांमान्यस्यात्रसिंगराभट्टस्यासीतपु
 ओबह्मभोवेदविद्यः तस्यासीरत्नवोभित्रिमह्यो रामो गोपश्चेतिनाम्नोत्रयोपि ३ तेषुत्रिमह्मभट्टे
 ननाम्नायोगतरंगिणी चिकित्सा लिरव्यंतेभूरिग्रंथेभ्यः स्वपराधिना ४ देहादुत्पद्यतेपुंसः पुरुषार्थ
 चतुष्टयं नानि रोगः सकृत्त्रापि तच्छोतिस्तु चिकित्साया ५ कचिद्धर्मः कचिन्मैत्री कचिदर्थः कचिद्यशः
 कर्मोभ्यासः कचिच्चेति चिकित्सा नास्ति निःफलाः ६ अतो मम अमस्तोमः चिकित्सा योजयत्ययं से
 क्षिप्राक्षरयुक्तेवंसेहिताभुविभ्रज्जभिना ७ रोगपंकार्गोवेमंगंत्यः समुद्धरतेनरं कलेननक्ततो धर्मः
 कांचणानसोहंति ८ जन्मोत्तरकृतं पापं व्याधिरूपेणागधते तच्छोतिरौषधैर्दो नैर्जपलेमसरवे
 नैः ९ हारीतात रात्र्यशालाकामुगदकुमारभरणी तथा कोयभूति क्रियावाजी करणोचरसायने
 अष्टावंगानितस्याहश्चिकित्सायत्रसंस्थिता १० वैद्योऽन्याध्युपसृष्टस्वभेखजः परिचारकः एतेपादा

दुर्गाधरद्विवेचनस्य दंपुस्तके स्वरूपलिपिः

My dear Mr. Foster

Wm. M. Foster

Brandy

AMERICA

manerw

Numero

memor

vermerru

Handwritten cursive text, likely a signature or name, possibly reading "M. M. L. R."

75

Auction and private Sales commencing from 21 to 27th April 1862.

- 1 A new clock. بیابری
2 An old do. کورانی گیم
3 A — so — so. خان
4 An eye glass with many picture
5 A pair of plated Carabsticks
6 A — so — so
7 2 dozen of pipes
8 Two — so — so
9 Two — so — so
10 2 — so — so
11 2 champagne glasses
12 5 wine glasses
13 9 so — so
14 A pair of Rubber Shoes
15 A lot of 5 bundles Turins
16 A so — so — so
17 12 Glass marbles
18 12 so — so
19 10 so — so
20 5 Roll of plated Bhugg looking
21 A lot of artificial flower
22 3 boxes of floating lights
23 3 — so — so
24 A lot of Six Toys
25 A so — so

च	ch	c
छ	chh	ch
चछ	chchh	cch

1	१	१०	10
2	२	११	11
3	३	१२	12
4	४	१३	13
5	५	१४	14
6	६		
7	७		
8	८		
9	९		

Kupf. Groll

